ANUL XXIV - Nr. 14 NOEMBRIE - DECEMBRIE 1978

Carpații

Depósito legal: M. 8.137-1958.

Director: Aron Cotrus † REVISTA DE CULTURA SI ACTIUNE ROMANEASCA IN EXIL Redactor: Traian Popescu

PATRU DECENII DELA MOARTEA CAPITANULUI

CIRCULARA

Legionari:

S'au așternut patruzeci de ani peste crima din Pădurea Tâncăbești, când Căpitanul, cu Nicadorii și Decemvirii, au fost strangulați de jandarmi când erau transportați dela Râmnicu Sărat la București, și apoi, ciuruiți de gloanțe, asvârliți într'o groapă comună, dinainte pregătită, în aria închisorii Jilava.

Cei ce am trăit acel moment de groază și cutremurare, ne aducem aminte de acel comunicat infam dat de guvern, prin care anunța moartea lor «pe când încercau să fugă de sub escortă».

Nu au încercat să fugă, cum spunea comunicatul, pentrucă erau legați de mâini și de picioare de băncile brecurilor în care erau transportați, încât nu puteau face nicio mișcare. La semnalul convenit, jandarmii din spatele lor le-au aruncat o frânghie de gât și au tras cu putere. Ce-a urmat, ne putem imagina. Niște horcăituri groaznice ale unor oameni cărora li se tăiase respirația și se luptau cu moartea.

Crima din 30 Noembrie 1938 nu a rămas nepedepsită. Nici n'au trecut doi ani dela asasinarea lor și în altă noapte, din 26/27 Noembrie 1940, călăii lor au căzut răpuși de gloanțele legionarilor. Armand Călinescu a fost impușcat mai înainte, iar Regele a fost alungat depe tron.

Indemnul Căpitanului a fost urmat de legionari: «Dacă voiu fi ucis, să mă răzbunați...» Nu a fost răzbunat în proporțiile cum ar fi meritat această crimă monstruoasă, dar totuși principalii ei autori morali și materiali au pierit în timp ce se deshumau osemintele lui.

Guvernarea noastră a durat puțin, dar totuși suficient de mult ca să se facă dreptate Căpitanului: trupul lui ferit de putrezire a fost purtat pe umeri de legionari și așezat alături de Moța și Marin, în mausoleul dela Coasa Verde, ucigașii lui au fost pedepsiți, iar procesul nedrept ce i s'a intentat în 1938, prin care era acuzat de trădare, a fost revizuit de Curtea de Casație, dându-se o sentință de achitare.

Se pare că acesta a fost rostul principal al guvernării noastre din 1940: să strângem osemintele legionarilor din gropile unde au fost asvârliți ca niște fiare, să le îngropăm după datina creștinească, cu participarea întregului popor, și apoi să le facem dreptate postumă, pedepsind pe cei vinovați de moartea lor.

Acțiunea de reparație și expiație se împlinise. Căpitanul înviase din morți, cum spune Posteucă, biruind pe cruzii săi dușmani. De acuma nu mai era loc pentru noi, pe scena principală a istoriei. Indată după aceea, a început urzeala conspirației care a provocat ruptura din regim la 20 Ianuarie 1941 și am intrat din nou în prigoană.

De atunci, ce am săvârșit noi de preț în lume? Ce fapte au întâietate și ne înnobilează ființa? Fără îndoială, că rezistența opusă invaziei comuniste în Europa de către guvernul dela Viena și eroica intervenție a legionarilor plecați în țară sunt acte memorabile pe care istoria nu le poate ignora. Dar avem un alt titlu, mult mai important, care ne umple sufletul de mângâiere și speranțe: nu ne-am îndepărtat nicio clipă de linia Căpitanului.

După prăbușirea Germaniei, am fost separați de frații noștri din țară și am avut două destine diferite. Peste legionarii de-acasă s'a năpustit fiara roșie, ucigând alte zeci de mii dintre ei. In exil ne-am luptat ca să menținem trează flacăra credinței în eliberarea României. Deși trăind în alte condiții, constatăm totuși că ne întâlnim într'o atitudine comună: să nu trădăm pe Căpitan, să-i păstrăm intactă învățătura lui, oricâte suferințe am îndura. Căpitanul a fost răpus fizicește, dar dușmanii ar fi vrut să-l desființeze și sub aspect moral și spiritual, sub puhoiul infamiilor scornite de ei. Ar fi vrut să rămână o figură obscură a istoriei, un razvrătit al societății, care și-a sfârșit viața, plătindu-și temeritățile. Nimic din luminoasa lui învățătură nu mai trebuia să rămână în amintirea posterității, nimic din figura lui de cruciat al lumii contemporane. Peste Căpitan trebuia să se aștearnă lințoliul uitării și al disprețului. O paranteza în cursul «normal» al istoriei.

A doua înmormântare a Căpitanului nu s'a putut realiza, cum era planul dușmanilor. Legionarii rămași în viață i-au rămas credincioși și au continuat să-i propage crezul. Nu i-au renegat ideile și idealu-

rile, cu toate tentațiile și amenințările. Căpitanul n'a putut fi îngropat ca forță spirituală El este tot atât de viu ca și atunci când era în viață și se înalță ca un uriaș peste întunerecul lumii contemporane. Aureola lui de puritate și adevăr a rămas neatinsă.

Astăzi după 40 de ani de când dușmanii i-au luat viața, doctrina Căpitanului a devenit un bun universal. Numeroase grupări naționaliste se adapă din crezul lui. Faima lui a depășit hotarele țării lui, a depăsit chiar frontierele Europei, pentru a se proecta pe cerul întregei omeniri în suferință.

Căpitanul straluceşte și astăzi cu o putere neștirbită. Lupta ideologică finală pe plan mondial se va da între marxism și legionarism.

Nimic nu ne poate opri din drumul fixat de Căpitan. Nici ferocitatea dușmanilor, nici ingratitudinea lumii occidentale, nici golurile provocate de dezertări sau de morminte în linia noastră de luptă. Câți vom rămânea, mulți, puțini, mergem înainte, cei vii cu cei morți și cu Legiunea ce nu poate cuvânta din cauza tiraniei. In fruntea noastra pășește Căpitanul, așa cum l-am cunoscut în viață, netemător de moarte și gata să se înfrunte cu ura clocotitoare a oștilor întunerecului.

La 40 de ani dela dispariția lui fizică, ne strângem cu același elan sub steagul purtat de Căpitan și-l urmăm fără șovăire pe linia lui de gândire și acțiune, care a început în Pădurea Dobrina și care ne va conduce spre marea biruință a Neamului și a Legiunii!

De ziua Sf. Arhanghel Mihail, 8 Noembrie 1978.

Trăiască Legiunea și Căpitanul!
HORIA SIMA
Comandantul Mișcării Legionare

IN MEMORIAM

Se fac gropi în care semănătorul ascunde sămânța;
dar tulpinele, capilarele, seva, saltă în sus
de parcă nici nu știu că cerul e înspăimântător
de înalt — imens clopot bătut de vânturi și stihii...

Căutătorii de isvoare și miracole fac gropi adânci
ca să reînvie pustiurile, să potolească apriga sete
a oamenilor, a șerpilor, a pasărilor, a gliei
și a luminoșilor aștri în treceri nocturne.

Apoi se mai fac gropi ca să se acopere sicriile;
dar în gropi comune, uitate, se aruncau numai
trupuri de răpuși — cu ei, cu toți, cu aceia
care, pe pagini albe de dor, scriau în timp istoria României.

Au fost uciși cei ce păzeau pe Arhanghelul Mihail
cu buchete de ramuri verzi — și omorâtorii au râs până ce
de la banchetul sanghin au fost zvârliți în gropile de-
[zastrului
pe care le-au săpat în întâmpinarea frenetică a stăpânilor
[roșii.

... Sământa semănată în gropi comune răsare putrezind
ca trupurile fără lințolii, fiecare, din adâncurile țăranii
și tulpinele cresc înspicate — altfel lanurile n'ar fi imense
iar secerătorii n'ar mai osteni să adune grâul hranei de
[mâine!

Ioan I. MIREA
Paris

ANIVERSARE

Din crinul nepătat al Vrerii nesfârșite
Potir purtat pe culmea boltirei de safir,
Sub cetini picurat-a, adusă de ursite,
Lumina strânsă'n taina uleiului de mir...

O singură scânteie, desprinsă din văpaie
Purtată fu de Vrere spre tainicu-i destin,
Svârlită prin furtuna de gheţuri şi de ploaie
Spre sufletul serafic din omul carpatin...

Grăunte plin de visuri, căzut pe loc prielnic!
A răscolit în inimi tăcerea prinsă'n veac,
Acolo unde arde, într'un nestins jertfelnic
Tămâia veșniciei a sufletului trac!...

Puterea nevăzută ne-a hărăzit menirea
Să dăltuim în stânca trăirilor de-acum,
Sub semnul dăruirei — așa cum cere firea —
Hlamida altor zile, lumina altui drum...

Peste dureri și patimi, rug aspru de urgie,
Cincizeci de ani de jertfe stau piatră de'nceput.
Din miile de cetini, scăldate'n apă vie,
Speranța cântă'n inimi, lumina arde'n lut...

De-acuma peste timpuri vor dăinui martirii
Atâtor suferințe, ofrandă pe altar...
Până veni-va clipa, sub semnul mântuirii,
Să se'mplinească'n lume destinul legionar!...

Faust BRĂDESCU
Camps sur Marne Franța

LA CEI CINCIZECI DE ANI

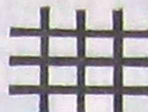
Cu brațul tău, Căpitane,
Crestând în neam
Nădejdea și gloria,
Peste veacuri,
Adumbrite de clisă,
Ai rupt în două, istoria!...

In crezul tău de trăire
Spre nou destin,
Din Carpați în hotare,
Legionarii
Au dospit în adâncuri
Cetate de vis și altare...

Prin jertfa ta de legendă
Ai smuls omul
Din robia tăcerii...
Deschizându-i
Vrerea străbunilor Traci
Și poarta spre calea 'nvierii!

Din Bug pân' la Tisa și Pind,
Un neam întreg
luptă, suferă, moare...
Dar gândul tău
biruitor îl suie
pe culmi de lumină și soare!...

Ilarion Albu Petrican
Iugoslavia

CORNELIU ZELEA CODREANU
CAPITANUL ROMANILOR

MAREA JERTFA LEGIONARA PENTRU EUROPA DE MAINE

MOARTEA LUI MOTA ŞI MARIN IN MAJADAHONDA - SPANIA, APĂRAND-O

ASPECTE DELA INMORMANTAREA LOR LA CASA VERDE

CORNELIU ZELEA CODREANU IN LUPTA ANTICOMUNISTA A POPORULUI ROMAN

de NICOLAE ROSCA

"In primăvara anului 1919, iată-ne adunaţi într'o după amiază în pădurea Dobrina...", îşi începe Corneliu Zelea Codreanu istoria vieţii lui ("Pentru Legionari", pag. 9).

30 Noembrie 1938: o notă scurtă, tragică, dictată prin posturile de radio ale ţării, anunţă Românilor, suprimarea acestei vieţi. Codreanu împreună cu alţi 13 camarazi ai săi sunt ucişi bestialiceşte de către autorităţile ţării, în pădurea Ţâncăbeşti.

Intre aceste două păduri, luminoasă una, scăldată în soarele primăverii şi mângâiată de razele tuturor speranţelor româneşti, întunecată cealaltă, viscolită de păcatul crimei şi fulgerată de ura duşmanilor lui, se scurge viaţa şi realizările Căpitanului. Este o viaţă trepidantă cu un profund conţinut uman şi românesc, o viaţă purtată cu iuţeala unui vânt răscolitor, în lupta continuă cu timpul ce se presimţea prea scurt pentru împlinirea rostului său.

Numai 19 ani despart în timp evenimentele petrecute în aceste două păduri. Dar ce ani au fost aceia! Ce voinţă colectivă răscoleşte şi pasionează faţa poporului nostru! Un fior adânc străbate întreaga suflare românească, trezind energii oarbe, aşteptări difuze şi înlănţuie istoria contemporană a ţării cu linia continuă ce ne poartă destinele ca Naţie dela Boerebista, prin toţi Căpitanii Românilor. Toată viaţa noastră naţională se potenţializează, se fecundează cu speranţe luminoase şi capătă dimensiuni nebănuite şi nedescifrate încă, la îndemnul adolescentului din pădurea Dobrina.

Aici, în această pădure moldovenească ni se desvăluie pentru prima dată personalitatea Căpitanului cu destinul său împletit din vechi şi uitate vrednicii româneşti.

"... dacă armata bolşevică va trece Nistru şi apoi Prutul ajungând să încalce şi locurile noastre, noi să nu ne supunem, ci să ne retragem cu toţii în pădure înarmaţi. Aici să organizăm un centru de acţiune şi de rezistenţă românească şi prin lovituri date cu măestrie să sdruncinăm inamicul, să menţinem o stare de spirit de neaplecare şi să întreţinem o scânteie de nădejde în mijlocul masei româneşti din sate şi oraşe" (P. L., pag. 9).

Fără stridenţe retorice, în gânduri simple ce se nasc numai în faţa unor mari determinări, întrezărim pentru prima dată adevărul lui Corneliu Codreanu cu marele său rost românesc: a stăvili cu orice risc, într'o luptă decisivă, pătrunderea forţelor întunericului ce, din fundul stepelor răsăritene, anunţau prăvălirea peste aşezările lumii noastre şi ameninţau să înghită lacom şi spaţiul vital al poporului românesc. Iată aici, sinteza figurei lui. El, pentru asta s'a născut. Pentru a lua în mână spada apărării într'un moment de grea răscruce a neamului românesc, pentru a demasca duşmanii din exteriorul şi din interiorul hotarelor, pentru a hotărî tranşeele libertăţii, pentru a organiza lupta şi pentru a aprinde "o scânteie de nădejde" în sufletul poporului său. Şi poate, chiar "o scânteie de nădejde" pentru întreaga lume creştină, căci de rezultatul acestei lupte ce încă nu s'a terminat, va depinde proiectarea în viitor a năzuinţelor omeneşti sau îndiguirea lor pentru secole întregi.

Momentul în care încolţeşte în Căpitan decizia ce ne-o mărturiseşte mai sus, era extrem de grav pentru ţara noastră. In Rusia izbucnise pârjolul bolşevic, se răsturnase ordinea socială existentă şi pe suferinţele poporului rus, căruia-i înmugurise în suflet iluzia unei dorite libertăţi, se cuibărise un nou regim politic, neuman şi crud. Pe stindardele lui agresive era înscris cucerirea şi supunerea lumii întregi. Pentru a face faţă acestei noui primejdii după măsura şi posibilităţile lor, strânge tânărul Codreanu mâna aceia de adolescenţi în pădurea Dobrina. Gestul lor ni s'ar părea naiv astăzi şi desprins de realitatea unor posibilităţi efective de rezistenţă, dar el marchează un moment important în viaţa Căpitanului: sosise timpul intrării sale pe scena politică a poporului românesc. S'ar putea spune că pădurea Dobrina este Cana Galileea destinului său. Un destin măreţ dar şi tragic, pe care el îl acceptă senin, decis să-l poarte cu toate consecinţele lui, deşi îi simte încrucişându-se pe undeva suflul îngheţat al Tâncăbeştilor. "Am trăit aşa dar cu gândul şi cu hotărârea morţii", ne mărturiseşte Căpitanul în cartea sa.

Lupta în care se angajază Corneliu Codreanu va fi o luptă grea, o luptă titanică, plină de cruzime şi fără întoarcere posibilă. Ea trebuia dusă cu hotărâre şi fără răgaz căci Rusia Sovietică, acest posibil mormânt al fiinţei noastre naţionale, îşi împinsese deja în ţară şi în special în regiunea moldovenească, primele săgeţi ale frontului său subversiv. Ele se înfipseseră în societatea noastră slăbită de război, smulgând conştiinţe din frontul naţional şi rărind rândurile apărării.

Intelectualii români ai timpului sunt primii care cad pradă propagandei comuniste. Cumpăraţi unii, dintr'un snobism tembel alţii, sau — cei mai sinceri — orbiţi de iluzia unor zori mai drepte pentru fiinţa umană, ei sunt prinşi în mreajele fine ale propagandei comuniste şi ajung corifeii ideilor ruseşti, la noi. "Lumina vine dela răsărit" susţin ei, semănând confuzie în mintea tineretului pe care-l educau şi a maselor româneşti, în special cele mai umile, ai căror îndreptători trebuiau să fie.

Este curios să constatăm ce slabă pavăză de apărare au opus şi opun şi astăzi chiar, anumite cercuri intelectuale, atacurilor doctrinei comuniste. Trăind într'o lume de idei abstracte, pe care dacă înlănţuieşti în forme diverse, te pot duce la concluzii diverse, dar egal de logice din punct de vedere al construcţiei sistemului de gândire, această lume intelectuală se depărtează de realitatea faptelor ce se perindă zilnic prin faţa ei. Aceştia pot admite punctul de vedere al problematicei marxiste cu acelaşi uşurinţă cu care admiteau şi poate susţineau înainte alte forme de gândire socio-politice diametral opuse, cu toate că marxismul a eşuat pe toate planurile acolo unde a fost impus şi nu se poate menţine decât prin teroare şi prin chinuirea până la paroxism a maselor respective. Asta vrea să spună, că o intelectualitate adevărat sănătoasă şi demnă de misiunea ei, nu se poate hrăni numai din speculaţiile universului de idei, pe care neuronele creierului le poate înlănţui mai mult sau mai puţin logic, ci ea intră în autenticitate, se aruncă pozitiv pe balanţa creaţiei, numai atunci când, aplecându-şi privirea şi energia spre bucata de pământ din care s'a ridicat şi de care este legată indisolubil, întrebuinţează tot talentul ei, tot cerul ideilor ei, pentru innobilarea omului, pentru îmbunătăţirea stării: materială, morală şi spirituală. Căci ce înseamnă o ideie, oricât de frumos ar fi zugrăvită ea, dacă omul plânge? Ce înseamnă un sistem socio-politic născut, dacă vreţi, chiar din capete extrem de luminate, dar în care omul este oprimat, este chinuit, înăbuşit şi debarcat din condiţia sa de om" "purtător de valori eterne" la acea de un simplu figurin fără profil al unei societăţi îngheţate şi fără fâlfâiri de aripi? Căci omul este mai mult decât atât. El este un făuritor de destin atât propriu cât şi colectiv. Este o valoare pozitivă, o voinţă armonică ce intervine, retuşază şi orientează comunitatea sa naţională. Şi aceste două entităţi, om şi naţie, sunt încadrate în alt circuit de existenţă superior. Ei sunt puşi în slujba Creatorului lor, ne spune Corneliu Codreanu. Acesta este marele adevăr al omului pe care-l neagă şi-l anihilează brutal comunismul. Ridicarea dela om, prin Naţiune, la Dumnezeu. Depărtându-se de acest trinom existenţial, omul păşeşte în nevrednicie. Cade pradă tiranilor, este chinuit şi disperat. Viaţa îşi pierde sensul pentru el şi-l poartă paşii pe căi neînţelese şi fără perspective, ca un etern Ivan Denisovici al Goulag-urilor lui Soljenitsin.

La fel ca şi intelectualii, acelaş drum era urmat şi de studenţimea română. (Mai accentuat cea din Moldova, fiind mai în calea propagării veninului rusesc.) Cu impetuozitatea lor tinerescă, încadraţi şi îndrumaţi de elemente streine de aspiraţiile şi de gândirea noastră, studenţii se lasă atraşi ca de un puternic magnet de ideile marxiste. Sufletul lor generos, avânturile lor idealiste, sunt smulse din circuitul creator al neamului lor. Crezând în sloganele umanitare ce li se desfăşurau prin faţa ochilor şi crezând că vor putea făptui ceva imens de mare sub steagurile roşii, ei se depărtau fără să-şi dea seama de interesele propriei lor Naţiuni şi abandonau cauza pentru care luptaseră şi muriseră părinţii şi străbunii lor pentru apărarea gliei şi a legii româneşti. Nu înţelegeau încă forţele ascunse ce frământau istoria contemporană şi care porniseră deja la cucerirea lumii. Naivitatea lor era speculată de cei ce înghiţiseră spaţiul rusesc şi ajutau inconştient la lărgirea lui în detrimentul propriului lor popor.

Subversiunea pătrunsese adânc şi în masele muncitoreşti. Ele nu erau, ce-i drept, prea numeroase pe vremea aceia, dar reprezentau un nucleu important pentru viitorul proletariat român şi o bază de agitaţie pentru bolşevism. Deaceea grija care i se dădea din partea agenţilor bolşevici, a căror acţiune era uşurată de grava neatenţie pe care

societatea română și guvernanții ei o arătau față de această clasă socială. Muncitorimea noastră ieșise din războiul de intregire, unde luptase vitejește alături de toți ceilalți Români, cu bucuria realizării visului secular românesc, dar și cu speranța in construirea unei societăți mai drepte, mai sincere, mai pătrunsă de idealurile creștine pe care le afișa pe toate căile și mai de acord cu interesele Neamului din care făcea parte. Când muncitorimii i s'a cerut aportul de sânge pentru infăptuirea imperativelor naționale, ea a răspuns fără șovăire, cu elan și generozitate. Acuma, dupăce războiul trecuse, iși cereau drepturile intr'o țară la temelia căreia puseseră umărul cu entuziasm. Dar curând iși dă seama că speranțele i-au fost profanate. La impărțirea beneficiilor unei societăți ce-și refăcea viața după marea incercare, ea nu este chemată. Este inghesuită la marginea frontierei naționale și nimeni nu o ia in seamă. Dreptele ei revendicări rămân fără ecou in urechile politicienilor noștrii și nimeni nu-și dă osteneala să-i lumineze orizonturile intunecate. Muncitorii se scufundă intr'o grea mizerie materială și sunt cuprinși de desnădejde. Astfel, este ușor de ințeles ușurința cu care pun stăpânire pe conștiința și pe sufletul acestor oameni necăjiți, ideile marxiste frumos imbrăcate cu dreptăți sociale. Ura contra unei societăți nedrepte incepuse să clocotească. La ordinele Moscovei, muncitorimea română ridică steagurile anarhiei. In strigăte de "jos Regele..., jos armata..., trăiască revoluția comunistă..., trăiască Rusia Sovietică..." ne spune Căpitanul (P. L., pag. 17), grevele se țin lanț, se ațâță la sfărâmarea mașinilor și la distrugerea statului nostru național. Rezultatul era infometarea și mai crudă, sărăcia și mai neagră a acestor bieți oameni ce nu-și dădeau seama că erau doar pioni fără valoare aruncați intr'o luptă necinstită, o luptă purtată din umbră și intreținută de interese streine de nevoile noastre românești. Printre agenții care ațâțau cu inverșunare focul distrugerii, sângele românesc era o mare raritate, căci in marea lor majoritate erau sau Evrei, așezați pe pământul românesc și necinstiți cu omenia de care este capabil poporul nostru, sau Ruși strecurați de peste Nistru.

Numai in țaranime nu putese pătrunde virusul bolșevic. Cu toate că slăbită și ea de războiul ce ne trecuse pe deasupra, sărăcită și neluată in seama decât atunci când i se solicita votul in cadrul democrației noastre, bunul ei simț, legătura trainică și tainică cu pământul românesc și tradiția sănătoasă din care se inspira, impiedica ideilor comuniste drumul spre sufletul țărănimii. Ca totdeauna delungul secolilor, această țărănime curată va fi stăvilarul ființei românești și depozitarul valorilor noastre spirituale. Geniul poporului nostru cu sclipirea și proiectarea lui in lume, a fost opera născută, desvoltată și apărată de pătura țărănească a țării. Prin ea a trăit poporul nostru și prin ea s'au adus la indeplinire toate postulatele naționale. Din primul moment va simți chemarea lui Corneliu Codreanu și se va alinea cu entuziasm in frontul lui de luptă.

Distrugând țărănimea sub motivul unui știinţifism in organizarea producției agricole, comuniștii și anexele lor, la noi și pretutindeni, urmăresc in realitate eliminarea unui mediu sănătos, impermeabil ideilor marxiste și oricând capabil de a porni o reacțiune națională. Ei sunt dușmani potențiali ai comunismului, deacea răsfirarea lor și transformarea in proletari urbani, este urmărită de aceștia cu multă energie și nu de puține ori cu o cruzime nemaipomenită.

Burghezimea noastră era impărțită. O parte se ocupa numai de bunăstarea ei materială. Alta, mai numeroasă incă, rămăsese sănătoasă. Intuia primejdia ce-i amenința țara și suferea in fața perspectivelor neliniștitoare ale viitorului, dar nu reacționa. Era dezorientată, dezorganizată și lipsită de curaj. Alerga pela ușile partidelor politice și-și licita interesele ei și-ale poporului din care făcea parte, in barăcile sărăcăcioase ale acestora, mizând jos și fără perspectivă de câștig.

Pe politicieni trebuie să-i considerăm aparte, ca o pătură socială detașată de celelalte, cu o particularitate proprie și lipsită de contacte sentimentale cu masele românești. Dispăruseră, prin lege firească biologică, marile figuri ce inițiaseră politica modernă a țării noastre și care ne dăduseră atâtea rezultate strălucite: Unirea Principatelor, Independență, Regat, Intregirea Neamului și acea politică cuminte de modernizare a țării și de progres social desfășurată inainte de primul război mondial. Urmașii lor nu au fost inzestrați cu aceleași frumoase insușiri. Talia lor este de pitici și trecerea prin politica contemporană a țării constituie un adevărat dezastru național. Au existat, ce-i drept, și excepții. Dar intențiile sănătoase ale acestora, lupta lor pentru activarea unei cinstite și autentice politici românești, au fost neutralizate și anulate de o masă amorfă de indivizi, ajunși la cârma statului prin jocuri de interese nesănătoase și susținuți de forțe oculte cu interese antagonice celor ale poporului român. Acești politicieni se preocupau mai mult să placă unei anumite streinătăți decât să-și plece urechile la necesitățile poporului pe care-l guvernau și să-i indeplinească voința. Mișcați ca niște păpuși fără viață proprie, de organizații și de interese de grupuri extra-naționale, această pătură politicianistă va fi marea plagă și marea tragedie a Neamului românesc, intre cele două războaie. Datorită ei și lipsei ei de prevedere și ințelegere a evenimentelor politice internaționale in care eram și noi scufundați, poporul român și-a pierdut independența și orice opțiune la o viață liberă.

Așa se prezenta societatea românească in care sobolii conspirației bolșevice incepuseră să deschidă caverne imediat după război, când intră pe scena politică a țării Corneliu Zelea Codreanu. Cu simțurile treze, cu mintea sa clară și cu o imensă dragoste pentru poporul său, Căpitanul intuiește primejdia ce ne amenința. "Aveam conștiința clară, că in acele ceasuri se juca balanța vieții și a morții poporului român" (P. L., pag. 18). E un moment decisiv in istoria noastră. Fără șovăire, se aruncă in lupta de indiguire a primejdiei. E singur incă, dar nu are timp să mai aștepte. Credința in Dumnezeu și dragostea pentru neamul românesc ii dau puteri uriașe, după cum el singur ne destăinuește: "... că cel ce luptă, chiar singur, pentru Dumnezeu și Neamul său nu va fi invins niciodată" (P. L., pag. 43). Organizația politică, trezirea conștiinței naționale, educarea maselor românești, vor veni mai târziu. Acuma — să nu uităm că suntem imediat după război — trebuia oprit cu orice preț, puhoiul. Apele repezi și involburate ale bolșevismului se revărsau neindiguite peste țară. Peste granița la vest, in Ungaria se proclamase deja prima republică comunistă din Europa centrală. In Polonia, la nord, armatele roșii inaintau. Primejdiile ne incolțeau din toate părțile, iar din sferele oficiale ale statului și ale păturii politicianiste ce ne conducea nu se observa nicio reacție, nu se lua nicio măsură de apărare.

Este ceasul Căpitanului. Unul din cele mai importante din toată viața sa de luptă. Când istoria noastră va căpăta suficientă perspectivă și va putea judeca nepărtinitor, va clasifica lupta anticomunistă a lui Corneliu Codreanu din perioada 1919-1922 printre faptele decisive ale istoriei noastre contemporane. Căci aici, in acest scurt interval de timp i se schimbă cursul pentru 25 de ani. Și nu știm incă dacă nu se schimbă intreg cursul istoriei noastre căreia-i schitează perspective noi, ii insufla avânturi noi și-i deschide poarta unui viitor măret. Lupta tânărului Codreanu inceputã atunci, se incadrează pe același linie de apărare națională pe care a urmat-o in permanență, in tot lungul istoriei sale, poporul românesc și pe care o continuă și astăzi cu inverșunare toată Țara subjugată. Neputința ingenunchierii poporului nostru, cu toate că a fost umilit, batjocorit și chinuit ca un Christos, iși are poate cauza in lupta Căpitanului, inceputã in această primă fază a vieții lui și continuată apoi cu strășnicie pânăce va fi răpus mișelește.

Curând, bandele bolșevice strecurate de peste Nistru sunt invinse, agenții Moscovei descoperiți și este stăvilită subversiunea ce pusese stăpânire pe provinciile noastre orientale. Regia, atelierele Nicolina, unde agenții Moscovei ațâțaseră muncitorimea românească la rebeliune in contra propriei ei țări, lupta dela Universitatea din Iași pentru deschiderea cursurilor cu serviciul religios tradițional pe care voiau să-l suprime agentii moscoviți infiltrați printre studenți și profesori și inchiderea continelor studențești din Iași, determinată de Codreanu, pentru a sparge greva studenților de stânga, care protestau astfel contra arestării teroriștilor comuniști care făcuseră un atentat la senat, sunt primele bătălii și primele victorii anticomuniste ale Căpitanului.

O noua briză de speranță incepe să adie peste țară. Se trezesc la viața activă conștiințe letargice și se incing noui avânturi generoase. Codreanu, muncitorul Constantin Pancu (șeful organizației muncitorești "Garda Conștiinței Naționale"), și o mână de tineri curajoși și sfidători ai pericolelor, ce se strâng in jurul lor, inving subversiunea bolșevică. Comunismul este stăvilit și apoi eliminat definitiv din România. El nu va mai avea atracție pentru masele noastre muncitorești și nu mai reprezintă absolut nimic in istoria politică a țării noastre pânăce pumnul brutal al lui Vișinski trântit pe masa regală in 1947, in plină ocupație rusească, ii va da un certificat de existență, nelegalizat insă de voința națională și strein de adeziunea sufletească a neamului românesc.

Timpul scurt in care s'a realizat această rupere de fronturi, cu toată diferența de forțe dintre cele două tabere, dovedesc:

— dreptatea cauzei apărată de mica grupă națională ce-și improspăta forțele pe planurile superioare ale istoriei noastre;
— curajul și vitejia acestei mâini de oameni deciși să infrunte orice primejdie și să se opună oricărui obstacol pentru salvarea poporului lor;
— convingerile marxiste ale maselor de studienți și muncitori erau slabe și fără rezonanțe profunde in sufletul neamului nostru.

La această victorie anticomunistă se mai adaogă incă una, extrem de importantă pentru neamul românesc. Pe plan extern și in ciuda tuturor impotrivirilor occidentale ce nu-și dădeau seama de realitatea pericolului bolșevic, armata română alungă bandele lui Bela Khun din Ungaria, eliberând această țară și stăvilind inaintarea comunistă spre centrul Europei.

Prima fază a luptei antimarxiste a lui Codreanu se incheie astfel, cu o frumoasă victorie.

* * *

Dar lupta nu se termină aici. Asaltul țării noastre și al intregei lumi este amânat numai, pentru o dată mai târzie când circumstanțele istorice provocate de lipsa de viziune a oamenilor politici vor creia condiții mai favorabile inaintării comunismului. Deaceea se impunea și fără răgaz, organizarea definitivă a apărării naționale. Căpitanul incepe a doua fază a luptei sale:

— demascarea agenților comuniști și a tuturor acelora ce promovau cauza bolșevică, la noi in țară;
— injghebarea unui front de luptă care să cuprindă fără excepție, toată suflarea românească.

In lupta de demascare a genților și a celor puși in slujba marxismului la noi in țară, Corneliu Zelea Codreanu semnalează in primul rând, pe Evrei.

S'a consumat multă cerneală dealungul istoriei contemporane românești, pentru a se incerca demonstrarea unui inventat rasism care ar fi stat la baza "antisemitismului" legionar. Nimic mai depărtat de adevăr decât aceste false și tendențioase acuzații. Poporul român din mijlocul căruia răsărise și Mișcarea Legionară a lui Codreanu, ca un specific al lui, este un popor blajin, omenos, ințelegător al durerilor altora și care delungul agitatei sale istorii nu a asuprit niciodată pe nimeni. El nu s'a uitat niciodată la culoarea sângelui și in mijlocul lui și-au găsit totdeuna culcuș și ajutor, toate neamurile ce, fugind de persecuții, se strecurau pela noi. Istoria noastră este plina de exemple și nu este cazul să le mai enumerăm aici. Codreanu insuși ne mărturisește in diferite rânduri gândurile ce le nutrea față de probleme minoritară:

"Să nu vadă nimeni in noi niște asupritori ai altor neamuri sau niște mâncători de jidani din ură religioasă."

"Principiul călăuzitor (in tratarea minorităților) trebue să fie: pericolul pe care o minoritate il poate prezenta pentru viața și libera dezvoltare a națiunii dominante."

"Minoritățile conlocuitoare urmează să se bucure de toate drepturile in măsura loialității de care vor da dovadă față de Statul Român."

Așadar nici urmă de șovinism naționalist, ci o grijă legitimă pentru interesele și securitatea populației băștinașe in fața eventualelor activități antinaționale ce le-ar putea desfășura minoritățile conlocuitoare.

"Antisemitismul", pentru a-l numi așa, al lui Corneliu Zelea Codreanu și al intregei generații pe care el a condus-o, a fost determinat numai de necesitățile luptei sale antimarxiste. Căci intrând in luptă cu comunismul la noi, și studiindu-i problema, Căpitanul o găsește strâns legată de problema evreiască. Această masă de oameni intrată de curând pe teritoriul nostru in urma unor tratate ce ne-au fost impuse de Marile Puteri, fără atașamente sentimentale și chiar cu interese economice și politice diferite de comunitatea umană in mijlocul căreia trăia acum, era factorul cel mai activ al pătrunderii bolșevismului in România. Aceasta nu este o noutate, căci același fenomen s'a petrecut in toate ariile de pătrundere ale ideilor marxiste, care au fost ajutate și catapultate de elementele evreiești aflătoare in aceste arii. Marxismul insuși este un produs al intelectului evreiesc.

Ajutorul evreiesc la pătrunderea marxismului la noi in țara se canaliza pe mai multe direcții:

— Economic. Acaparând pe indelete, fiind deținători de fonduri internaționale, sfere importante din economia țării, pe care apoi le exploatau nu in direcția promovării unei economii sănătoase, cu participarea maselor românești la beneficiile ei, ci in direcția pur egoistă, imbogățindu-se din ce in ce mai mult elementele evreiești in detrimentul Românului. Ba mai mult chiar, cantități importante din această bogăție a Statului erau deturnate și expatriate pentru ajutarea cauzei evreiești in lume. Nedreptățile sociale provocate astfel, dădeau naștere la nemulțumiri legitime in clasele nevoiașe românești, care văzându-se neajutorate și neapărate in fața acestor abuzuri exploatatoare, cădeau pradă demagogiei marxiste.
— Politic. Deținători ai bogățiilor țării, puteau foarte ușor să influențeze in toate domeniile de afirmare românească, in sensul vederilor și intereselor lor. Prin conrupții și cumpărări de conștiințe in aria politicianistă română, Evreii pun mâna, practic, pe conducerea politică a țării noastre pe care o dirijaza prin acoliții lor. Procesul se maturizează cu introducerea in patul regelui țării a nefastei Elena Lupescu, evreică și ea prin care Evreii pun stăpânire pe voința Regelui Carol II. Numai așa se poate explica atât politica internă a țării, crudă și dement represivă față de forțele cele mai reprezentative ale neamului românesc, cât și cea externă ce nu urmărea altceva decât izolarea și indiguirea Germaniei, in eventualitatea unei pătrunderi sovietica in Europa.
— Culturală. Evreii promovau și susțineau in România printr'o bogată rețea de ziare și reviste create de ei, ideile cele mai periculoase atât din punct de vedere național cât și creștin și moral. Ei urmăreau destrămarea morală a societății noastre, și ruperea de tradițiile sale sănătoase, pentru a ușura cât mai mult pătrunderea marxismului la noi.
— Prin activitate directă. Marea majoritate a agitatorilor și a propagandiștilor comuniști atât intre studenți cât și intre muncitori, erau Evrei. Aceștia sau se strecuraseră din Rusia găsind adăpost și ajutor in populația evreiască foarte numeroasă in provinciile răsăritene românești, sau erau recrutați direct din această populație aflătoare pe pământul nostru.

Aici se găsește motivul exclusiv al "antisemitismului" lui Corneliu Zelea Codreanu: el s'a izbit de Evrei când a inceput lupta anticomunistă, constatând așadar că aceștia formau in mijlocul comunității românești un grup compact, neasimilabil, cu interese economice și politice diferite de ale noastre și cu simpatii și militanțe probolșevice.

Pentru injgebarea unui front de luptă care să se opună subversiunii marxiste, Corneliu Codreanu iși dă seama că trebue inceputã educația poporului in acest sens, trebue creat un organ politic, trebue organizată țara, trebuesc stimulate impulsurile creatoare ale geniului românesc, trebuesc infrățite păturile sociale și șterse nedreptățile dintre ele. "Nu-i deajuns să invingem comunismul. Trebue să și luptăm pentru dreptatea muncitorilor" spune Codreanu in cartea sa.

Cu spirit organizator și metodic el pășește la prima fază a programului său: *educația in școala legionară*. "Din această școală legionară va trebui să iasă un om nou, un om cu calități de erou" (P. L., pag. 307). "Un om, in care să fie desvoltate, până la maximum, toate posibilitățile de mărire omenească ce se află sădite de Dumnezeu in sângele neamului nostru" (P. L., pag. 307).

Prin concepția ce-i stă la bază ea atinge inălțimi sublime. Educația pe care vrea să o facă Corneliu Codreanu, legionarilor, este complectă și armonioasă. Ea inbrățișează făptura omenească cu cele trei dimensiuni ale ei: fizică, morală, spirituală.

Din punct de vedere fizic, el indeamnă lumea la o viață sănătoasă, o viață de mișcare in mijlocul naturii, de muncă continuă, de alimentare sănătoasă și sobră. Educație fizica, marșuri, instrucție și muncă in tabere, in bătaia vântului și sub razele binefăcătoare ale soarelui, sunt elementele de susținere a unui fizic sănătos.

Din punct de vedere moral, educația legionară potențializează toate calitățile pozitive ale omului: cinste, omenie, hărnicie, vitejie, onoare, spirit de sacrificiu, dragoste. Și mai ales dragoste. Acest izvor de inspirație al tuturor celorlalte virtuți umane, este considerat de Căpitan motorul cel mai puternic al oricărei activități. Fără ea, fără scufundarea individului in apa vie a dragostei dezinteresate, nimic trainic nu se poate face.

Toată carapacea egoismului omenesc, toate tendințele individualiste ce au pus stăpânire pe sufletul omului modern, se topesc la flacăra educației legionare. Omul nou pe care Corneliu Codreanu vrea să-l pună in orbita românească este omul drumurilor drepte și luminoase, omul acțiunilor eroice și al jertfei continue și neprecupețite pentru poporul său, omul pasiunei creatoare purificat și inălțat intr'o sublimă aventură a dragostei.

Corneliu Codreanu enunță o serie de legi, "Legile Legionare", care sunt puncte de reper pe care trebue să se sprijine omul legionar in lupta sa interioară de devenire. Un om cu astfel de calități va fi un stăvilar de neinvins al neamului său, pe care puhoaiele marxiste nu-l vor putea clinti.

Dar Căpitanul nu uită nici dimensiunea spirituală a omului, care capătă o insemnatate primordială in concepția lui. Lupta care se apropie nu va fi numai o incleștare dintre două sisteme politice, unul bun și altul rău. Va fi mai mult decât atâta. Va fi o luptă intre două concepții de viață, intre două spiritualități antagonice. Deoparte lu-

mea noastră creștină, aruncată în Istorie de Nașterea, Pătimirea și Invierea Mântuitorului, de cealaltă parte, lumea descreștinată în lupanarele ateismului și aruncată în luptă de forțele oculte ce s'au opus întotdeauna îndumnezeirii omului. De aceea prima condiție ce o pune Căpitanul pentru a lupta alături de el contra forțelor întunericului, este credința. Să fii credincios. Să poți cutreera împreună cu el cărările metafizice ale vieții. Creștinismul lui Corneliu Codreanu este integral și fără paliative. In lupta poporului nostru și a lumii noastre, spunea el, numai o credință profundă, fără șovăiri și agresivă, ne poate ajuta. Pentru a ne fortifica credința, drumul cel mai sigur este postul și rugăciunea, adică o asceză activă, pe care Corneliu Zelea Codreanu a practicat-o cu rigurozitate toată viața lui.

Școala formativă a Căpitanului este o simbioză perfectă între forța și dârzenia luptătorului, măreția eroismului și perfecțiunea sfințeniei. Eroism constant, de durată și credință profundă în Dumnezeu, iată coordonatele educației legionare. Ancorarea forțelor individului pe aceste dimensiuni va oferi lumei creștine forța necesară pentru a stârpi puterile răului încarnate în comunism.

Cu acest om modelat în școala sa, pornește Corneliu Codreanu la a doua fază a programului său: organizarea maselor românești. Activitatea lui în această fază este uriașe. El îmbrățișează tot așezământul românesc, cu toate aspectele și cu toate realitățile lui. Niciun sector de afirmare românească nu este dat uitării. Totul este important pentru Căpitan. Ca un artist genial, mistic și pasionat, el își plimbă mâinile înfrigurate și înamorate peste toate unghiurile operei sale, modelând și dând contururi unui măreț viitor românesc. Cuiburile (unitatea de bază a organizației legionare), taberele de muncă (unde se învață tineretul să muncească pentru binele obștesc), organizațiile politice dela sate și orașe, Corpurile legionare (Frății de Cruce, Studenți, Muncitori, Răzleți), școlile de educare pentru tineret, asociațiile culturale, unitățile comerciale legionare (pentru a smulge comerțul țării din mâini streine), se înmulțesc cu repeziciune peste toată geografia țării. Se crează partidul "Totul Pentru Țară" și se pătrunde în Parlamentul țării unde deputații legionari cer dreptate pentru păturile românești umile, demască neregulile în mânuirea banilor publici a unor demnitari și cer lumină în trasarea politicii externe românești.

Țara întreagă tresaltă, simte chemarea omului destinului ei și se îngrămădește în jurul său. Curentul legionar crește uriaș.

Printre cei care-l ascultă chemarea și-l urmează din primul moment îl găsim, alături de țărani, pe tineretul român. Sfâșiind paravanul mincinos al marxismului și dezvăluind adevărata lui față, tineretul țării îi întoarce spatele definitiv și cu o uimitoare unanimitate se încadrează luptei lui Codreanu și a poporului lor. Pentru această adeziune vor avea de suferit persecuții, închisori și chiar moartea în România Regelui Carol II, dar nu se vor clinti depe pozițiile anticomuniste pe care i-a așezat Căpitanul lor. Se naște astfel în România, între cele două războaie, la căldura idealurilor legionare, o intelectualitate fecundă, națională și profund creștină.

Marea victorie a lui Corneliu Zelea Codreanu este însă adeziunea maselor muncitorești române, la postulatele legionare. El apelează numai la conștiința națională a acestor oameni. Le promite dreptate, însă numai "în cadrul dreptății neamului" și nu în afara de el sau contra intereselor colectivității românești. Drepturile muncitorului român nu pot fi mânuite de forțe externe nației lui, căci acestea nu sunt preocupate de soarta lui, ci urmăresc finalități streine de interesele Națiunii noastre. Toate revizuirile și îmbunătățirile trebuesc cerute și realizate numai pe linia și în cadrul neamului românesc din care, muncitorii fac parte cu drepturi egale ca ale tuturor celorlalți. "Mișcarea Legionară va da muncitorului mai mult decât un program, mai mult decât o pâine mai albă, mai mult decât un pat mai bun. Ea va da muncitorimii dreptul de a se simți stăpână pe țară, deopotrivă cu toți ceilalți Români" (Circulări și Manifeste, pag. 185). In număr masiv, muncitorimea țării îngroașe entuziasmată rândurile Mișcării Legionare, unde vine obosită și dezamăgită de sloganurile înveninate ale comunismului care-o ațâța la distrugerea unei societăți, pentru a cădea în alta și mai tiranică și mai exploatatoare a ființei umane. "Comunismul lucrează din ură contra celor ce au, noi (legionarii) din dragoste pentru cei ce n'au...", le spune Corneliu Codreanu (Circulari și Manifeste, pag. 62), atrăgând muncitorimea pe drumul național. El formează în Legiune puternicul Corp Muncitoresc Legionar ce va fi activ la toate acțiunile și la toate bătăliile Căpitanului. Marxismul este ucis definitiv în sufletele muncitorului român ce se avântă cu entuziasm și încredere în revoluția națională pe care i-o oferă Codreanu.

Infățișarea țării se schimbă încet, încet. Efectivele Mișcării Legionare cresc cu repeziciune în ciuda tuturor greutăților a nedreptăților și abuzurilor ce se comit față de ea și a numeroaselor represiune sângeroase, la care este supusă. Adeziunea maselor românești de toate categoriile este masivă și entuziastă. Ura marxista contra societății este stăvilită și înlocuită cu dragostea și înfrățirea tuturor păturilor sociale, chemate, în plan de egalitate, la făurirea aceluiași nou orizont românesc. Dela lupta de clase subt steaguri și interese streine se trece la munca ordonată, cu împărțirea justă a beneficiilor, în cadrul legilor naționale și a posibilităților economiei noastre. "Internaționala" fără Patrie și Dumnezeu este înlocuită cu imnurile și marșurile legionare ce umplu văzduhul romnesc ca niște clopote ce bat a sărbătoare. Dela frica și desnădejdea ce cuprinsese ființa țării, numai câțiva ani mai înainte, se trece la hotărârea dârză de a rezista și de a supraviețui primejdiei răsăritene. Dela obrăzniciile și nerușinările cetelor de agenți și trepăduși ai Moscovei, se trece la sfânta determinare românească de a-și apăra drepturile pe aceste pământuri moștenite dela străbuni și udate cu sângele lor.

Țara românească se îmbracă în haine de sărbătoare și se avântă cu încredere pe făgașurile istorice pe care i le deschide Corneliu Zelea Codreanu. Soarele speranței strălucește vesel pe cerul românesc.

Numai politicianismul rămâne strein de această trezire a nației sale. In mijlocul acestei jungle nu au putut răzbi ideile și generozitatea Căpitanului. Atât atașamentele sale internaționale, cât și jocul de interese personale din care-și făcuseră o religie, îi îndepărtează de pulsul poporului lor, îi împiedică să vadă primejdia rusească sub adevărata ei dimensiune și nu pot înțelege toată frământarea lui Corneliu Codreanu și a întregei lui generații pentru a o îndigui. Detașați de antenele neamului lor, acești oameni rătăcesc stupid pe sălile organizațiilor internaționale ale epocei, luând contacte, încheind pacte ce nu vor funcționa niciodată, și vor imprima, când va veni momentul amprenta murdară a trădării pe fața propriului lor popor. Pentru aceștia nu are Corneliu Codreanu, decât cuvinte de dispreț. "Aceste două categorii (scrie el undeva referindu-se la evrei și la politicieni), vor constitui într'u nasemenea ceas rușinea morală a neamului". (Este vorba de ceasul în care nația română va trebui să-și apere "cu tunul și sângele ei", dreptul la o viață liberă.)

In fața manevrelor acestui politicianism ce conducea politica externă a țării noastre pe o pantă favorabilă Rusiei Sovietice, cu primejdii colosale pentru noi, Corneliu Zelea Codreanu ia o poziție radicală. Intr'un Memoriu adresat Regelui țării, avertisează: "Dacă noi tineretul, vom fi puși în situația tragică de a intra într'un război alături de puterile bolșevice..., declarăm pe față că vom trage toți cu revolverele în cei ce ne-au condus acolo și pentrucă nu putem deserta, spre a nu face un act de dezonoare, ne vom sinucide. Niciodată tineretul neamului românesc nu va lupta subt cerul Satanei împotriva lui Dumnezeu" (Circulări și manifeste pag. 88/1951). Și tot acolo cere responsabilități tuturor celor ce ne conduceau spre dezastru: "Cerem ca Majestatea Voastră să pretindă tuturor celor ce ne conduc sau manifestă păreri privitoare la politica externă a României să declare că răspund cu capul pentru directivele pe care și le însușesc".

"Așteptăm deasemenea același gest de mare curaj și de mare cavalerism și din partea Majestății Voastre, în ceeace privește linia Regală de politică externă a României" (Idem).

In fața acestei luări de poziție nu a răspuns nimeni și cu atât mai puțin Regele Țării, adevăratul promotor și întreținător al acestei politice. Se produce astfel o prăpastie din ce în ce mai profundă între politica oficială a țării, pro aliată (și deci pro bolșevică) și anti-germană, și instinctul maselor românești câștigate de cauza națională, care vedeau în răsărit adevărata și uriașa primejdie pentru existența poporului nostru, cum s'a adeverit din nefericire.

Această poziție ferm anticomunistă și militantă, tocmai în preziua aprinderii războiului de dominare al lumii, grăbesc asasinarea lui Corneliu Zelea Codreanu. Uneltirile și primejdiile împăienjenesc din ce în ce mai mult viața lui, ca preludiu al macabrului deznodământ. Evreimea și conspirația bolșevică, cu concursul uneltelor lor din țară, întrecare și demnitari destul de înalți, dau sentința de moarte.

Data asasinării lui va fi determinată de ultimele alegeri libere ce au avut loc în România la sfârșitul anului 1937. Sistemul de alarmă a funcționat. Mișcarea lui Corneliu Codreanu a obținut o frumoasă victorie electorală, ceace indica tendințele politice ale țării și adesiunea majoritară a poporului românesc la tezele legionare. Devenise un om prea periculos ce descifrase și deci putea strica jocul tenebros ce conducea la desmembrarea țării și a întregii Europe.

Simțind aproape duhoarea trădării, Corneliu Zelea Codreanu face un ultim avertisment contemporanilor săi: "De vor intra trupele rusești pela noi și vor ieși învingătoare, în numele Diavolului, cine poate să creadă, unde este mintea care să susțină că ele vor pleca dela noi, înainte de a ne sataniza, adică bolșeviza?" In zadar însă. Auzul politicienilor români era sclerozat. Strigătul lui disperat rămâne, un strigăt în deșert. Viața lui Corneliu Zelea Codreanu, vajnicul luptător anticomunist și trezitor al conștiinței naționale românești, a ajuns la sfârșitul traiectului ei. Este condamnat întâi la 10 ani închisoare într'un odios proces lipsit de orice bază juridică, așa cum s'a demonstrat chiar în cursul lui și ucis mișelește apoi, prin strangulare, în pădurea Tâncăbești, în timp ce era transportat la închisoarea Jilava, în noaptea de 29-30 Noembrie 1938. O noapte sinistră. Un blestem înfricoșetor aruncat peste istoria țării noastre. Toata suflarea românească rămâne consternată și îngrozită. Complotiștii închină cupe de șampanie. Românul scrâșnește din dinți, strânge pumnii și așteaptă ziua răfuielilor.

In Țâncăbești nu se frânge numai viața unui om, se frâng însăși aripile neamului românesc.

După dispariția fizică a Căpitanului evenimentele s'au precipitat așa după cum le prevăzuse el. Ni se răpesc Basarabia și Bucovina, ni se ciopârțesc toate frontierele țării cu imense suferințe și umiliri pentru poporul nostru. Se năruesc "ca un castel de cărți", exact așa cum prevăzuse el, toate tratatele pe care se sprijinea politica noastră externă. Tot sistemul de alianțe "firești" pe care se sprijinea apărarea noastră se dovedesc inutile și deadreptul, nefirești. Exact așa cum prevăzuse omul din pădurea Dobrina.

România rămâne singură în fața destinului ei.

In 1941 — după alungarea lui Carol II din țară, responsabil direct al dezastrului — România ia parte activă la războiul de dezrobire, alături de acele puteri, ce reprezentau atunci singura forță de apărare a Europei în contra puhoiului bolșevic. Ca orice stat mic, România nu a dorit războiul. Dar când destinul a împins primejdia unei crude robiri peste spațiul de viață al poporului nostru, toată suflarea românească, ca în vremea trecutelor invazii barbare, îl acceptă cu seninătate și-l va purta cu bărbăție. Toata țara — aceasta este realitatea și nu aceea ce încearcă să o dea comuniștii că Românii nu ar fi luptat cu entuziasm și vitejie în contra Rusiei Sovietice — ocupă tranșeele deschise în timpul truditei sale vieți, de Corneliu Zelea Codreanu. Tranșeele anticomuniste.

Războiul este crâncen. Este o încleștare apocaliptică ce depășește planurile istoriei. Rezultatul lui este cunoscut. Orbirea Occidentului creștin, minat și conrupt timp îndelungat de dușmanii civilizației noastre, înclină balanța victoriei spre Rusia Sovietică. Jumătate din Europa, între care și Țara noastră, intră în Noaptea Patimilor. Un uriaș și crud "goulag" acoperă o jumătate din falnica civilizatie a Europei.

* * *

Au trecut 40 de ani dela sfâșietoarea crimă din pădurea Țâncăbești. Viziunea politică a Căpitanului este însă de o uimitoare actualitate. Proecția ei la scara lumii este evidentă și tragică. Figura lui scapă și timpului și spațiului și se confundă cu aspirațiile unei lumi cuprinsă de frigurile groazei, ce-și vede orizonturile vieții amenințate, ce-și simte patrimoniul spiritual hărțuit din toate părțile. Subversiunea este totală, frontul moral prăbușit și nu mai exista nici-o pavăză în fața infiltrațiilor dușmane. Greșelile enorme și orbirea politică a occidentalilor ajunge la scadență. Ucenicii de vrăjitor ce s'au jucat cu destinele omenirii acum 35 de ani, au dispărut fizic, dar au lăsat lumii o moștenire dezastruoasă. Astăzi, peste tot, marxismul își rânjește cinic, apropiata victorie.

Ca în 1919, lumea întreagă are nevoie de un nou spirit al Dobrinei. Nu mai există altă alternativă. S'au încurcat toate componentele, toate legăturile și tratativele posibile, cu dușmanul și drumurile s'au închis. Lumea este înghesuită din ce în ce mai mult în acest ghetou al libertății occidentale, atacat cu înverșunare din toate părțile: din exterior și din interior. Pentru supraviețuirea ei nu-i mai rămâne decât drumul eroismului, adică ceace numim noi, *spiritul Dobrinei*, preconizat acuma 60 de ani într'o pădure moldovenească.

Figura lui Corneliu Zelea Codreanu, Căpitanul Românilor, se desprinde din orizontul românesc și se proiectează pe firmamentul lumii ca un mare vizionar al frământatelor noastre vremuri.

CATEVA REFLECTII ASUPRA NATIONALITATILOR

de Ion TOLESCU

EXISTĂ neamuri care dispar sub avalanșa unui sistem de desnaționalizare, ținut în mare stimă astăzi sub incintele forurilor politice internaționale.

Există o Estonie, o Letonie, o Lituanie, o Polonie, Bielorusie, Ucraină o Armenie, o Basarabie și Bucovină, și o sută patruzeci de națiuni mici, în interiorul unui moloh desnaționalizator, care clădește în Siberia cimitirul popoarelor.

Care lege să justifice această tragică pierdere a neamurilor? Tragică, pentrucă sufletul omului duce destinul acestor neamuri. Suferința fizică și morală pe care omul o suportă în numele neamului său dus în pădurile înghețate, cu minele de plumb.

Care e sensul acestor desnaționalizări pentru o umanitate ce rămâne impasibilă în expectativă.

Este neamul o entitate de care să se țină seama în conștiintă? Sau o idee întâmplătoare, o alienare, cum spune Lenin, dela condiția originară a omului?

Desființarea neamurilor, este ea o crimă împotriva umanității?

Există numai «drepturile omului» sau și ale Națiunilor?

Pentrucă milioane de oameni suportă acelaș destin implacabil, tocmai prin apartenența la un anumit neam. O crucificare în masă; o problemă de conștiință creștină. O Golgotă a însăși umanității întregi?

Națiuni care mor într'un inghet, euforic, în insuși pământul lor ancestral, sub acțiunea insidioasă de adormire a conștiinței și idealului lor milenar!

Din negura vremei s'au format neamurile, prin descendență, cultură, jertfe din generație în generație. Si din negura vremei au existat neamuri care au cucerit alte neamuri, prin forță sau prin civilizație; prin tot ceeace omul a conceput ca să impună legea lui de viață, sau să distrugă dintr'un instinct animalic, ca barbarii sau științificii reflexelor condiționate ai geopoliticii sovietice.

Dacă unele neamuri au fost sortite să piară, sau altele să se mențină, în virtutea căror legi și cărei conștiințe?

Există numai conștiința individuală? Sau există și o conștiință colectivă? Există o ordine morală a lumii? In virtutea cărei morale dispar azi neamurile?

Care-i criteriul de judecată ce susține cuceririle, încă din antichitatea imperiilor până în zilele noastre?

Iată întrebări!

Noi românii zicem; tragedia pierderii limbii dace! Si suntem «romani» deja; singurul popor care mai poartă numele de «roman». Care e motivarea ființei etnice?

Vedem că neamurile se nasc în istorie; și mor. Unele cu o agonie de milenii, până în zilele noastre încă n'au murit; și în plin secol XX își cer dreptul la viață. Unele sunt ținute în țarcuri ca animalele, pe însuși pământul lor din timpuri imemoriale. Neamuri nefericite care-și pierd identitatea! Unele au murit de moarte lentă, renunțând singure la

(*Urmare în pag.* 11.)

POEME DIN INCHISORI

de Ion PIN

UN FIR DINTR'O LEGENDA

Mă dor anii! — anii mei —
O! Țară!
Și parcă numai tu mai ești în ei!
Eu nu mă mai văd...
Că peste atâția ani de-amar și de prăpăd,
Eu sunt,
Doar cerul tău și piatră, și pământ!

Doamne!
Sub poală de pădure verde
Pe unde și-altădat'
Te-am cântat...
Când cu n'aude, n'a vede,
Cine mă știe, mă poate crede!
Dar pe unde nu Te-am căutat?
Sunt tot cioban, băgat la niște
Oi, ce-ți caută urma în neguri, prin miriște.

Mi-e fluerul mut,
Căci dedemult,
De prin străbuni,
Români,
N'a mai cântat!

Colea'n tarla,
Nu-i nimenea,
Să oprim pe Sfântu mai deoparte,
Cu oile mele,
Să caute cărările întoarcerii în stele,
Și eu să-mi deschid sufletul, ca pe o carte.

Sân Petru, Doamne, să nu știe,
C'am tras sabie în lume, vijelie.
C'am scurtat cu un cap,
Tot ce-am crezut că nu încap,
Sub cerul drepților!
Sau, cine știe?
Am tăiat și ruși și turci și tătari,
Și Români de-ai mei, dar tâlhari!
A fost să mă pună în furci,
Dar fugii într'o noapte.
Ascultam de glasul ielelor,
De semnele stelelor,
Făcute printre gratii, la geam...
De luna cu șoapte!...
Și, cum îți spusei, într'o noapte,
Fugii!

Dar lumea de-acum,
A luat alt drum!
Cu tot ce mă'mpresoară,
Simt că mă omoară!

Uitasem,
De ce n'am vrut,
Să știe Sân Petru, toate...
Să nu-și aducă aminte, de trecut!...

Uhu... huuu!
Un câine... na dulău!
Ferește oile de lupi,
Că eu vorbesc cu Dumnezeu!...

Ți-ași spune Doamne și Te-ași ruga,
Dar să nu mai știe nimenea...
In Țara mea, Țara de Români,
Unde-a trăit Ștefan...
Un Jian,
Un Codrean...
Pe unde-am haiducit odată și eu,
Sunt alții stăpâni.
Iară noi, Români,
Slugărim pe la netrebnici și la câni!...

Ne doare,
Lumina de soare!
Speranțele noastre sfâșiate, cresc,
Mormintele noastre sporesc,
Arzând în tării...
Credința ne-aprinde făclii,
In drumul pe care Te-așteptă să vii,
Românii, plângând!
Până când Doamne, până când?

Doamne!
In Țara mea,
Și zorile,
Și florile,
Și fetele,
Plâng, bietele,
Și se roagă pentru soarta asta rea!

Până când Doamne,
Până când atâtea dureri, în Țara mea?

DUPA PITESTI

Lui FLORICA D.

Veneam ca din lumea cealaltă!...
Frate, tu știi!
Rana în suflet și'n carne
S'adâncea ca o rugă înaltă!...
Cărări înfloreau sângerii,
Peste zările dorului, sparte.
Amar în furtună!
Poposeau la isvoare,
Lângă raze de lună,
Potolit cântând,
Arșitelor grele din gând!

In liniști-ce căutau mai adâncă hodină,
în poenile largi de lumină,
Ne-am oprit amândoi!
Lumini ne — au țesut —
așternut.
Iar liniști au curs peste noi mângâieri.
Ca un sbor de îngeri-ușor!
Sus în cer, înfloreau primăveri!
Și creștea din adânc de tăceri,
înaltă nespus,
Crucea durerilor!

De pe ea cobori lângă noi, blând, Isus!
Doamne!
Eu ți-am bătut piroane
în palme!
Eu ți-am înțepat cu sulița, coasta!
Eu ți-am pus pe cap cunună de spini!
Ți-am dat fiere la moarte, și'n viață venin!
—Iartă-mă!
Vreau să fiu cu tine în pacea asta,

Lângă inima Ta, adăpost strălucit!
Ochii Lui lăcrimați,
căutară spre noi.
«Veniți, —

Și din cer picurau peste noi, stropi de rouă.
Toți cei osteniți
Și'mpovărați —
Și eu vă voi odihni pe voi».
Și-a zâmbit, lacrimând,
ca de — un gând —
—Luminatul!

Poruncă nouă,
—dau vouă:
Să vă iubiți unul pe altul»!

IN LOC DE COLINDA

Lerui-ler!
—peste păduri,
cântă parcă munții suri!
Nu știu, stele — albastre ard!
Poate lacrimile cad —
Plânge cetina de brad!...

Lerui-ler!
—A fost odată
Țara asta minunată
Că nici basmul n'o cuprinde!
Din adâncuri care pier,
Veneau îngerii din cer,
Peste Țară, să colinde.
Tremurau lângă bordei,
Cântece de clopoței —
Cântau clopote de-argint,
La palat de mărgărint,
Și lăsau atâta pace,
Pe bătrânele conace!

Cobora și Domnul Sfânt,
Cu Sânpetru pe pământ!
Doi moșnegi, cu mâini de ceară,
I'ntâlneai umblând prin Țară—.

Nu știai că prin nămeți
Trece Sfânt isvor de vieți,
Nu știai că ai la cină,
Sfânt isvorul de lumină!
Lerui! — basmul ar tot crește,
Nu-l mai spun că prea lung este!

Lerui — Doamne — dalbe flori!

In Țara colindelor,
Numai vântul mai colindă!
Spartă-i ușa de la tindă,
De prigoana răilor!
Casa nu e luminată,
Copilașii s'au culcat —
Nu cântând ca altadată...
Mama plânge'ncet la vatră,
—Tata — i dus — întemnițat!

Lerui — Doamne — dalbe flori!
Pentru cei din închisori, —
Nu sunt clopote să sune,
Astăzi — pentru rugăciune.
Eu'aștept colindători!
Și'n loc vine-un stol de ciori...
N'am nici nuci,
Nici mere dulci,
Nici colaci,
Nici pâine-mamă.

Le-oi da pieptu-mi de aramă
Ca să-i smulga inima,
S'o sfâșie-prada grea,
Hrană pentru Țara mea!

Le-oi da ochii mei de cer,
Licărind albastre stele,
Peste anii grei de ger,
Ca să-i ducă Țării mele!

Pentru dorurile-i grele,
Pentru tot amarul ei!

REFLECTII ASUPRA NATIONALITATILOR

identitatea lor; altele schimbând-o pe vițelul de aur.

Noi vorbim de neamurile crucificate. Cele ce au o conștiință.

Cele care stau în lanțurile uzurpatorilor; asasinii conștiințelor naționale. In lagărele de concentrare. In centrele de reeducare, unde se spală creerul intelectualității neamurilor, adică o înmormântează de vie.

Care este idealul în numele căruia se săvârșesc aceste atrocități? Atâta suferință! Atâta sânge vărsat! Atâtea răni pe trupul unei umanități de care nu se mai vorbește!

Si ne întrebăm, pentru ce? Astăzi, când milioane de suflete jertfite se înaltă la cer. Pentru ce?

Dumnezeu, El, ne poate răspunde. Si cei care cred în atotputernicia Lui. Ei spun că există o fiară apocaliptică.

Si spun că există o oaste a Arhanghelului Mihail. Că această oaste e strânsă din multe neamuri.

Că oricine va muri în această vreme, poate cea din urmă, în pragul veacului sfânt, va participa din cer, cu sufletul său, la doborârea balaurului. Poate e lupta care va înfrunta vremurile și înțelegerea oamenilor.

Destre această oaste ne-a vorbit un om, care a

(Urmează pag. 14.)

JURNAL

DESHUMAREA CAPITANULUI

de Vasile POSTEUCA

24 Iunie, Ziua Legiunii.

In 1937, de 24 Iunie, scria Căpitanul: "Faceți-vă cu bărbăție toate socotelile interioare și pășiți cu hotărire în decada decisivă a luptei legionare. Acești zece ani ce vin vor mai vedea asupriri și morminte de ale noastre, dar vor vedea și pe toți vrăjmașii noștri înfrânți și toate uneltirile lor sfărmate. Acești zece ani ce vin vor vedea lupta decisivă, vor vedea pe legionari învingând. Invingând și risipind trufașele puteri întunecăte de astăzi. Invingând și punând temelie nouă neamului nostru".

Decada decisivă! Mai sunt trei ani din ea. Șapte s'au dus. Și, Doamne, amari au fost acești șapte ani. O nesfârșită zare de cruci și morminte. Morminte și cruci mari cât veacurile. Mormântul lui Moța și Marin. Mormântul Căpitanului. Mormintele elitei legionare. Cu sutele, cu miile... Morminte, morminte... E plină țara, e plină Rusia până în Caucaz, de morminte. In curând va fi presărată și Europa de ele.

Decada decisivă a luptei legionare a cerut la temelia biruinței, însăși jertfa Căpitanului. Și cine știe câte alte jertfe va mai cere? Lumea se îmbracă în întunerec de nepătruns. Mintea, oricât de versată și născocitoare, nu mai poate vedea nimic. Și totuși biruința românismului prin Legiune va trebui să vină. Ca istoria să aibă un sens. Pentruca să existe un echilibru în lume. Pentruca să existe însuși Dumnezeu.

Mintea nu mai poate ajuta la nimic. Suntem avizați numai la certitudinile pe cari ni le dă inima. Inima credincioasă. "Crede și te vei mântui!" Și credem. Amarnică istoria acestor șapte ani din decada decisivă. Din 1938-1940, prigoane fără egal a lui Carol II și Călinescu... Câți mai credeam atunci, dintre noi, că vom mai birui politic? Căci de biruință, în spirit, în sens creștin, nu ne îndoiam niciunul, cum nu ne îndoim nici astăzi. Și totuși am biruit politic. A venit epoca de libertate 1940-1941, când am putut să ne strângem din nou rândurile și să ne îngropăm morții. A venit, peste toate desnădejdile, clipa învierii. Morții s'au ridicat din morminte și au străbătut încă odată țara, dealungul și de-alatul, în fruntea coloanelor legionare biruitoare. S'a ridicat de sub lespedea dela Jilava, însuși Căpitanul, pentru a străbate Bucureștiul care l-a omorit, pentru a afirma în veșnicie că dreptatea nu poate fi niciodată omorită. Ea poate fi prigonită, dar nu, niciodată omorită. Dreptatea îngropată, învie. Precum învie și morții căzuți pentru ea, în numele ei.

Dar cerul s'a întunecat din nou. Din toate părțile s'a abătut încăodată asupra Legiunii și neamului nostru, furtuna prigoanei. 21 Ianuarie 1941... Și anii s'au scurs repede. Indurând batjocura și calomiile vrăjmașilor, suferind și murind în închisori și lagăre, luptând și murind pe fronturi de luptă în contra bolșevicilor, suferind și îndurând umilința pribegiei. Ne-au mai rămas numai trei ani din decada decisivă. Și în acești ani va trebui să smulgem biruința. Dar pentru a birui, va trebui să ducem lupte grele și să jertfim mult. Mult cum poate mintea noastră nici nu-și poate imagina. Va trebui să biruim. Și vom birui. Cum? Cine ar putea spune? Nouă ne-a dat Dumnezeu numai puterea de a crede, nu și aceea de a vedea. Mergem pe calea unui destin de dinainte fixat, pe care numai Căpitanul a putut-o intui și vedea. Nouă nu ni se cere decât s'o străbatem eroic și jertfelnic. Noi nu suntem decât instrumentul acestui destin de mărire al neamului românesc. Suntem numai ceea ce a spus metaforic Căpitanul: "Trâmbițele de aur prin care Dumnezeu va suna neamului românesc biruința".

Mergem printre morminte, prin noapte, spre zarea luminoasă a biruinței, pe care nu o vedem, în care credem. Mergem, credem și vom birui. Ce interesează cum? Vom birui. In legendă, în istorie, în spirit, peste propriile trupuri, peste propriile dureri și visuri. Dar vom birui. Și neamul nostru va trăi din noi, din legenda noastră.

* * *

Când lupți și mori pentru o credință ca a noastră nu se poate să nu birui. Și murind, nu se poate să nu învii. Invierea stă în sensul înalt al morții și'n apăsarea grea, senin consimțită, a mormântului.

Cine ar fi cutezat să spună în 1938-39 și chiar 40, că va învia Căpitanul? Cine l-ar fi crezut sănătos la minte pe acela care ar fi afirmat atunci că Corneliu Codreanu va da, într'o bună zi, lespedea de două vagoane de ciment la o parte și că va mai mărșălui odată biruitor prin mijlocul neamului regăsit și cutremurat de așa măreție, prin fața dușmanilor, a călăilor înnebuniți de groază și aruncați la pământ, călcând peste propria sa moarte? Cine ar fi crezut, cine ar fi putut afirma? Și totuși minunea s'a împlinit. Căpitanul și martirii lui au înviat. Au înviat! Scriu acest cuvânt cu toată îndrăzneala. Căci ridicarea lor din morminte, n'are nimic pământean. Face parte din voia lui Dumnezeu și din veșnicia celeilalte învieri, întâmplată acum aproape 2.000 de ani. A fost cu adevărat: *înviere.*

Imi stăruie și acum în minte, în suflet și'n sânge, zilele și nopțile acelea ale deshumării dela Jilava. Aș vrea să mă adun pentru a putea descrie tot fiorul dumnezeec simțit atunci, și nu știu cum să încep. Mă pierd într'o stare de evlavie care-mi frânge sufletul și mă aruncă în genunchi, pentru a mă închina și a mă ruga lui Dumnezeu.

E o noapte de toamnă. Rece. Bate din când în când, câte o șuviță de vânt tălos, foșnind straniu în frunza uscată a salcâmilor. Lucrăm de zor. Peste zi lespedea uriașă a fost dată la o parte cu ajutorul tancurilor grele și al macaralelor. Hârlețele, târnăcoapele și lopețile hârșâie în pământul jilav și înegrit de acidul sulfuric, ca și cum ar atinge în oase. In lumina stranie a reflectoarelor, fețele celor care lucrează se răsfrâng palide, ca și lutul depe lopeți, iar păduricea Jilavei pare o armată de duhuri cu brațele tremurate a rugăciune spre cer. Lângă un mal înalt, la picioarele crucii date la o parte, ard sute de lumânări de ceară, aruncând umbre și lumini pe fețele icoanelor înegrite de vreme. O noapte ireală. Suntem undeva pe-o margine de cer, în legendă și veșnicie. Oprit pentru o clipă din lucru, mă copleșesc mii de întrebări: Oare e aevea ceeace văd? Nu cumva e un vis? Imi vine să mă reped la camarazii dealăturea, cu frunțile numai picuri de sudoare, să-i pipăi și să-i întreb: Voi sunteți, cu adevărat, măi? Trăiți? E posibil, sau am înnebunit eu? Il desgropăm pe Căpitanul? Nu-mi vine să cred. Mă uit mirat, atent și cutremurat împrejur și fiece clipă care se scurge, rupe din mine, împingându-mă din ce în ce mai mult în mit și ireal. Imi duc mâna la frunte ca să o simt rece, lângă vatra de jar ce-mi incendiază trupul, mintea și sufletul, și mă întreb: E oare posibil? Acum un an se lăudau dușmanii în satanica și ura lor fără margini: L-am trântit sub piatră grea. De-acum să poftească să se mai ridice. Să poftească a mai vorbi de biruință și înviere!

Toate fantasmele dimprejur sunt numai întrebări, numai chinuri. Și totuși, e adevărat. Săpăm la deshumarea Căpitanului; a Nicadorilor și Decemvirilor. Săpăm chinuiți, mereu mai adânc, într'o tăcere de sfârșit de lume. Zidurile negre de noapte care mărginesc lumina reflectoarelor, fac din păduricea dela Jilava, o insulă fără legătură cu lumea. Suntem undeva departe, dincolo de țară, de zilele de care abia ne-am desprins și dincolo de lume. Fără aderență în materie, fără calendar. Când am început? Când vom sfârși? Nu știm. Săpăm tăcuți, cu lopețile, cu căușele palmelor înegrite și însângerate. Mai pe deal, sfinx mut al durerii românești de totdeauna, stă tatăl Căpitanului, Moș Zelea. In sumanul lui bucovinean, înalt cât un stejar secular din Codrul Cosminului, crește în lumina jucăușă a reflectoarelor și mai înalt. Până la cer. Ce va fi zicând sufletul acestui om, în aceste clipe, când așteaptă să-și scoată din pământul nesătul, feciorul? Mintea mă doare ca sub cuțite. Nu pot să-mi mai răspund nimic. Știu că în sufletul bătrânului apostol și tată, stăruie amara întrebare, care ne sfârtecă și nouă inima: "Dar dacă mormântul e gol? Dacă l-au ars la crematoriu sau l-au aruncat în altă parte, și aci au făcut mormântul, numai pentru a minți ochii lumii? Durerea mă frământă în ghiarele ei sălbatece, cum ai frământa în mâna aspră un bulgăre de lut. Mi-i rece, mi-i cald. Mi-i somn. Aș vrea să dorm. Dar nu pot. Săp mai departe. Mă simt ca de piatră. S'a adunat tot universul în mine. Imi vine să plâng cu hohote, aud gemete în mine, cari mă îngrozesc. E posibil? A murit Căpitanul? Il desgropăm pe Căpitan? Imi vine să strig peste toată lumea: Unde sunteți voi dușmani? Unde vă e puterea cu care vă lăudați mai ieri? Unde vă sunt slugile, unde vă sunt santinelele cari până mai ieri păziau la mormântul acesta, la ușile tuturor închisorilor, lângă rețelele lagărelor? Unde sunteți? Unde vă e dreptatea? Unde e ordinea în numele căreia ați omorit? Mi-i mintea o noapte valpurgică. Trec zece ani într'un minut. Mă văd pornind, copil încă, în 1932, la luptă. Il văd pe Căpitanul. Ii văd apostolii cutreerând țara pentru a semăna duhul nou al mântuirii românești, mă văd în primele începuturi, crezând, cântând, înfruntând lumea. Casa Verde, 1933, prigoana Duca. Apoi anii de glorie: 35, 36, 37. Victoria formidabilă din Decembrie 1937. Toate taberele de muncă: Rarăul, Carmen Sylva, altele și altele. Apoi vifornița din 38. "Căpitanul nu poate fi omorit!" Râdeam de dușmani când spuneau că-l vor omorî. Și iată că l-au omorit. Dar nu l-au putut înfrânge. Nu i-au putut fura învierea. Acum stau aci și sap pentru a-l desgropa pe Căpitan...

Săpăm mereu. Sudoarea depe frunți picură fierbinte în țărână. Inaintăm în adânc și nu dăm de nimic. Suntem aproape la doi metri. Desnădejdea că nu vom găsi nimic ne anchilozează brațele. Și noaptea nu se mai sfârșește. O noapte fără sfârșit... Caut să mă desbăr de vis. Să mă agăț de realitate. Iau țărâna'n palme și-o duc la frunte. Sunt cu adevărat? Da! Sunt cu adevărat. E adevărat. Sunt adevărate toate. Intre lumânări, cu fața la icoane, cu genunchii'n țărâna rece și udă, se roagă doamna Lilica, soția Căpitanului. In vălul de doliu, pare o umbră a mormântului pe care-l scormonim...

Trăesc și acum clipele acelea și mă înfior. Și vorbesc de unul singur cum vorbiam și atunci. Dece l-ați omorit, măi? Dece? Dece ați însângerat întreaga istorie viitoare a neamului românesc? Ce v'a făcut acest om? N'ați știut că prin El vorbește însăși istoria românească? Cu ce veți putea plăti crima aceasta care întunecă lumea, care-l întunecă la față pe însuși Dumnezeu?

Da... In noaptea aceea la Jilava s'a împlinit voia lui Dumnezeu. Invierea lui Corneliu Codreanu și pedepsirea fulgerătoare a călăilor lui. Cei ce cădeau în noaptea aceia sub gloanțe, în cazematele de alăturea ale Jilavei, nu cădeau din vrerea pământeană, ca rezultat al unei uri sau însetoșări de răzbunare, ci sub biciul implacabil al destinului, al voiei lui Dumnezeu, pentru a restaura ordinea și respectul dreptății în lume.

Mă gândesc astăzi după 4 ani la toate acestea, și văd cele întâmplate acolo, total desprins de evenimente și oameni. Cei ce loviau în cazematele Jilavei, erau numai instrumente ale unei porunci care venia din mormântul Căpitanului. Nimic mai mult. Era o poruncă mare, uriașă, pe care oamenii n'o puteau înconjura, căreia nu i se puteau refuza. Era glasul Căpitanului: "Doresc să fiu răsbunat... deoarece sunt convins că în felul acesta veți face un mare bine neamului românesc".

Și în timp ce noi răcăiam lutul cu degetele, alte brațe mânate de destin ridicau pietrele depe sufletul Căpitanului. Isbiau cu moarte pe călăi. Și dimineața a venit greu. Dar a venit. Albă și liniștită, cum sunt diminețile Sfintelor Paști, când pe tot pământul se strigă: Hristos a înviat! Căpitanul! Dar pentru a învia era nevoie ca Iuda să nu mai existe. Și Iuda era acum multiplicat. Nu era numai unul. Dar și crucea, și mormântul jertfei, erau multiplicate. Nu era numai unul. Erau sute. De aceea și Iuda trebuia să ispășească multiplicat. Și a ispășit. A plătit înainte de a se da lespedea la o parte și de a se ridica fiul neamului...

Au fost și mai sunt încă oameni (și probabil vor mai fi!) cari să ne acuze că i-am împușcat pe călăii Căpitanului, fără a-i judeca. Dar oare deschiderea mormântului dela Jilava n'a fost un proces? N'a fost cea mai teribilă sentință, care va rămânea în toată istoria românească? Biruința legionarismului în cadrul naționalismului european nu era cea mai formidabilă sentință? Mai era nevoie de formalități? Și totuși noi n'am ocolit aceste formalități. Cei ce ne-au acuzat și ne mai acuză. Noi am fi vrut ca cei dela Jilava să fie judecați. Dar dacă judecata formală a putut fi evitată, cea mai implacabilă, care e mai tare decât vicleniile oamenilor, n'a putut fi. Pe cei dela Jilava i-a judecat istoria și tot ea i-a pedepsit prin mâna legionară, la porunca mormântului care se deschidea în noaptea aceea, pentru a aduce a doua zi, neamului întreg, ridicat cu fruntea spre cer, vestea învierii.

Mă înconjoară și acum lumina blândă a acelei dimineți tihnite de toamnă târzie. Sunt acolo în păduricea dela Jilava. Soarele ridicat de-asupra salcâmilor ne-a alungat desnădejdea din suflete. Am dat de trupuri. Luăm țărâna cu grijă, scormonind cu degetele, ridicând-o cu palmele. Desgolim încet cele 14 trupuri. Intâi picioarele, apoi spatele și capetele. Au fost aruncați în două rânduri, de-alungul gropii. Unii peste alții, cu fața în jos. Il recunoaștem la mijloc pe Căpitan. Mai voinic decât toți. Drept ca un gorun prăbușit de furtună, cu fruntea pe umărul lui Niki Constantinescu.

Căpitanul! Ne cuprinde o durere cutremurătoare. Victor Silaghi, paladinul Căpitanului, dă la o parte ultimii bulgări cari îi acopăr fața, apoi isbucnește într'un plâns nestăvilit și sărută fără să se mai oprească trupul aceluia care i-a fost nădejde, soare și Căpitan. Pe mal, femeile celor morți plâng cu hohote. Fața Doamnei Lilica e numai lacrimi, în cari plânge însăși soarele. Moș Zelea geme ca o fiară rănită și ochii lui, secătuiți de plâns, străpung cerul pentru a cere parcă o deslegare, o înțelegere. Mă simt mic, apăsat sub bolovanii uriași ai clipelor care trec greu, și mă cuprinde teama ca nu cumva tatăl Căpitanului să se prăbușească la pământ. Mă tem că-l va sfărma durerea. E în el nu numai durerea de tată care și-a pierdut cel mai drag fecior, ci însăși durerea neamului, care-și pierde la capătul a secole de luptă și îngenunchere pe cel mai mare profet și mântuitor. Va înțelege cineva vreodată așa cum trebuie măreția durerii acestui tată, care după patru decenii de luptă naționalistă, se înscrie pentru a duce lupta mai departe în oastea și sub comanda propriului său fecior? Cred că e unicul caz în lume acesta, când un tată se înscrie să lupte și să asculte neșovăitor, până la moarte și dincolo de ea, sub comanda politică a copilului său! Mă uit la el și mă mir cum poate suporta atâta durere câtă se revarsă din ochii lui secătuiți, din brațele acelea ridicate spre cer ca niște blesteme apocaliptice. Dar n'am timp să mă uit multă vreme. Alăturea e trupul Căpitanului, multiplicat în alte 13 trupuri. Numărăm ca să ne convingem că sunt toți. Da. Sunt 13. Imi trece repede prin minte semnificația tainică a lui 13. Chiar și'n mormânt a avut parte Căpitanul de numărul 13. A fost îngropat împreună cu "cei 13 înmormântați de vii" ai săi: Nicadorii și Decemvirii. Și a murit la 39 de ani: de 3 × 13.

Cu grijă, înfăşurate în cearşafuri, trupurile sunt identificate de familii şi scoase pe mal, unde se înşiră lângă cel al Căpitanului. Ţărâna din jurul trupurilor rămâne pilnă de sânge. O scormonim, o frământăm în mâni, o amestecăm cu lacrimile ce ne curg fără încetare, o sărutăm şi o luăm cu noi, ca talisman. Ţărâna Căpitanului, a Nicadorilor, a Decemvirilor. "Acum slobozeşte, Doamne, pe robii tăi"... Plângem cutremuraţi. De minunea pe care o vedem cu ochii, de durerea morţii nedrepte, de toată jalea neamului văduvit de Căpitan şi de cei mai buni luptători ai săi. Plângem. De acum vom merge plângând, cu aceste trupuri sugrumate în ştreang, ciuruite pe la spate de gloanţe, şi arse cu acid sulfuric, vom merge cu ele în suflet, pe toate drumurile şi zilele ce le vom mai străbate, până la capătul vieţii noastre. Mormântul acesta s'a deschis şi nu se va mai închide niciodată. Vom vorbi mereu. Cum ne vorbeşte acuma nouă, prin sângele pe care-l sărutăm, prin ţărâna ce o ascundem în sân, ca să o ducem în altarele familiilor, sau să o purtăm mâne în săcuşorul cu ţărână, la gât.

Au venit preoţii ca să facă slujba. In urmă vin sicriile. Cele 14 trupuri stau înşirate unul lângă altul, între lumânări, icoane, jerbe de flori, steaguri verzi şi tricolore. Fumul din căţuile de tămâie se urcă înalt şi drept, spre cer, ca nişte rugăciuni fără cuvinte. Hainele vărgate, de ocnaşi, ale morţilor sunt curăţate de ultimele fire de lut. Feţele şi mânile le sunt negre, atacate de acid. Cineva se apleacă şi taie ştreangul dela gâtul Căpitanului. In graba lor, criminalii au uitat să i-l taie, deşi au avut grijă să mai descarce în cadavre şi gloanţe, pentru a lăsa impresia că la Tâncăbeşti cei 14 au fost împuşcaţi. Dar crimele întunerecului, ies totdeauna la lumină şi se acuză. Iată o bucată din ştreangul cu care Carol II a vrut să sugrume neamul românesc. Acest capăt de ştreang îl va acuza şi pe el, şi pe toţi complicii lui, până la sfârşitul istoriei româneşti.

Doamna Lilica scoate din buzunarul hainei Căpitanului cărticica de rugăciuni: rugăciunile Sf. Antonie de Padova. Apoi taie haina la piept. La gât stau intacte: săcuşorul cu ţărână şi câteva cruciuliţi cu chipul Mântuitorului şi al Maicii Domnului. Toate sunt intacte, neatinse de umezeală. Insăşi trupul Căpitanului e parcă astăzi trecut din viaţă. Pieptul e bombat, de par'că ar vrea să iasă din haină, iar sub pielea albă se desluşesc bine de tot vinele cu sânge roz. E în adevăr o minune. Căpitanul n'a putrezit. Pe când celelalte trupuri sunt prăbuşite, al lui e întreg, neintrat în descompunere. Jumătatea de faţă care n'a fost atinsă de ţărână e albă şi luminoasă. Ca de om viu. Privim la el cutremuraţi. Da! Căpitanul a fost un sfânt. El n'a putrezit şi nu va putrezi. Am credinţa nestrămutată că aşa se va păstra şi de acum încolo, în mormântul dela Casa Verde.

Doamna Lilica strânge lucrurile găsite la el, le sărută cu lacrimi, apoi se prăbuşeşte într'un strigăt dureros: Măi Corneliu!... Măi Corneliu!...

Şi lumea începe a plânge cu hohote, din nou. Sub înfiorarea unei aripi de vânt plâng şi salcâmii, cu lacrimi mari, galbene, de frunze uscate. E în plânsul Doamnei Lilica durerea celei mai credincioase şi încercate soţii. Durere care ne străbate pe toţi. Nu ştiu de ce, simt, în clipa aceasta, cum plâng odată cu ea, toate soţiile şi mamele neamului românesc. Ii urmăresc mânile calde şi mângâietoare, care resfiră părul răvăşit al Căpitanului, pentru a se prelinge apoi peste faţă înspre pieptul unde inima aceea mare cât o istorie nu mai bate. Ii văd lacrimile cum spală faţa Căpitanului, a soţului pe care duşmanii nu i l-au cruţat şi simt cum un potop de durere inundă toată ţara... E atâta lacrimă. Atâta plâns. Voi călăilor, când l-aţi omorit pe Căpitan, aţi râs şi aţi dansat în sabaturi. Iar noi, acum când v'am pedepsit, plângem. Noi nu ne bucurăm de moartea voastră. Căci nu noi v'am omorit. Voi v'aţi omorit!

Asist par'că şi acum la slujba religioasă şi văd cum în mijlocul slujbei se ridică cu braţele înălţate spre cer, Moş Zelea. Aud rugăciunea lui cutremurătoare. Ceva de apocalips. Dece nu sunteţi aci, voi vrăjmaşii, ca să-l auziţi: "Doamne al Cerurilor şi pământului, care mi-ai luat pe Corneliu, trimite foc şi pucioasă peste toţi slujitorii întunerecului şi fă ca neamul nostru să învie prin jertfa Lui".

Glasul lui uriaş tună peste toată dumbrava Jilavei, peste toată cetatea lui Bucur, sodoma care l-a omorit pe Căpitan... Şi va tuna de-acum peste toate veacurile. Căci vorbeşte la mormântul Căpitanului, în ceas cumplit, în ceas de înviere.

Restul lucrurilor îl ştiu desigur mai mulţi dintre noi. Eu am vrut să însemn doar în această zi a Legiunii, când stăm sub zodia celor mai negre semne de întrebare, sub alte prigoane şi alte morminte acoperite de piatră, numai minunea învierii dela Jilava, învierea Căpitanului.

Stând şi azi sub lumina acestei minuni, comemorând ziua de temeinicie a Legiunii, pot rosti cu conştiinţa împăcată: Legiunea nu mai poate fi înfrântă. Condusă de dincolo de mormânt de către Căpitan, ea va fi mereu biruitoare, oricâte decade de luptă i-ar mai sta în faţă.

* * *

Noi am fost o generaţie nefericită. Da când mă gândesc că am avut norocul să-l vedem şi să-l slujim pe Căpitan, nu pot crede că altă generaţie se va putea numi mai fericită decât noi. Noi l-am văzut pe Căpitan! Şi l-am văzut şi învierea. I-am sărutat sângele scurs în ţărână, trupul ferit de legea ţărânei, care se preface în ţărână, trupul de sfânt. Şi altă mulţumire şi fericire nu ne mai trebuie până la capătul vieţii noastre.

Generaţiile de mâne, pentru a înţelege mai bine chemarea neamului şi voia lui Dumnezeu, vor trebui să meargă şi să îngenunche la Jilava şi la Casa Verde. Să sărute ţărâna aceea sfinţită de cel mai curat sânge al primei generaţii legionare. Căci această ţărână le va vorbi mai mult şi mai clar decât toate cărţile de învăţătură şi le va da cel mai bun sfat cum să creadă, să lupte, să moară şi să biruie.

Noi cei de azi, aşa mici cum suntem, cutremuraţi de clipele trăite la Jilava, spunem: o istorie este cu atât mai mare, cu cât e mai grea de morminte. Şi mormintele istoriei se deschid, iar morţii ei învie.

* * *

Sărbătorim şi de data aceasta, ziua Legiunii, cu sufletele chinuite. Departe de ţară şi de rosturile noastre fireşti. Ne adunăm din nou la icoană, ca să ne rugăm, ca să trăim în Căpitan şi'n Moţa, să petrecem cu mintea şi sufletul bătăliile, biruinţele şi înfrângerile anilor prin care am trecut, şi să răzvedim măcar o geană de lumină pe zarea viitorului. Dar nu vedem nimic. Drumul duce mereu prin întunerec, mergem bâjbâind, îngenunchind, căzând, ridicându-ne. Suntem în prigoană. Toată lumea noastră e înghesuită de vrăjmaşi şi ameninţată cu moartea. Pârâie schelele lumii naţionaliste şi creştine sub vânt năprasnic. Innotăm până la gât în mlaştina desnădejdii. Muntele suferinţii l-am urcat. Pădurea cu fiare sălbatece am trecut-o. Acum innotăm prin mlaştina desnădejdii. Inapoi nu ne putem întoarce. Şi malul celălalt nu se vede...

Scria în Axa de acum doi ani, bădia Corneliu Georgescu:

"Suntem în toiul celei de a treia încercări proorocită de Căpitan: 'mlaştina desnădejdii'. Legionarii se luptă din greu cu ochiurile puhave ale mocirlei, cu miile de ventuze ale smârcurilor fără fund. Doi-trei dintre legionari au şi fost acoperiţi până'n creştet de glodul desnădejdei. Urlă de bucurie ovreiul şi cu aliatul său, francmasonul român, îmbrăcat de ocazie în cine ştie ce haină politică de împrumut.

"Dar bucuria lor se dovedeşte pe zi ce trece a fi fost prematură. In marea de noroi a mocirlei trup lângă trup de legionar, se înşiră punte peste glod. Dacă ventuzele mlaştinilor urei îi atrag spre adâncurile pierzaniei, flacăra credinţei nestrămutate în destinul Legiunii, sădită de Căpitan în sufletele lor, îi înalţă la suprafaţă, spre cer, spre soare, spre lumină.

"Aceeaşi flacără sfântă lăuntrică le călăuzeşte drumul prin întunecimea desişurilor smârcului şi-i conduce spre limanul de verdeaţă scăldată în soare, care începe să strălucească în zare: spre biruinţa deplină, definitivă şi vecinică a Legiunii.

"Mlaştina desnădejdii" va fi străbătută şi Legiunea va învinge măreţ şi definitiv. Pentrucă aşa a proorocit Căpitanul şi Căpitanul nu a greşit niciodată".

Innotăm prin mlaştina desnădejdii. Nu numai noi. Ci însăşi ţara pentru care ne-am ridicat. Insăşi lumea creştină şi naţionalistă.

REFLECTII ASUPRA NATIONALITATILOR

primit martiriul acum patruzeci de ani, în numele Arhanghelului Mihail.

El se chema Carneliu Zelea Codreanu.

Si a fost urmat în drum către cer de mii de mucenici.

Iar cel dintâi dintre ei, Ion I. Moţa, legionar român, plecat să moară pe frontul spaniol împotriva comunismului ateu, şi antinaţional, ne-a lăsat cuvânt pentru totdeauna:

«Vom învinge... pentrucă forţele ale căror instrumente vrem să fim noi, sunt etern invincibile».

Ion ŢOLESCU

NICADORII DECEMVIRII RASBUNATORII

de Faust BRADESCU

TREI nume simbolice, trei date fundamentale în istoria şi evoluţia Mişcării Legionare, trei depăşiri ascunse în taina trăirii unui neam obidit. Problema ce s'a pus şi se va mai pune în legătură cu aceste trei nume, e aceea de a se înţelege pe deplin ce au reprezentat, *din punct de vedere uman şi naţional* — deci, dincolo de faptul material — aceste jertfe consimţite. NU fada înşiruire circumstanţială a unor fapte ce-au sguduit o epocă şi-au pus în mişcare pasiunile, CI profunda semnificaţie a unui fenomen ce depăşea momentul şi care şi-a găsit vadul împlinirei într'o nouă conştiinţă a demnităţii omului şi-a naţiunei.

Toată înţelegerea stă în *acceptarea sau respingerea premiselor* care au dus la stabilirea unei noi gândiri politice şi-a unui nou comportament uman în faţa abuzului de putere, a mişeliei şi-a trădării. Pentru cine bâjbâie încă în întunerecul neînţelegerii propriei sale demnităţi, pentru cine se complace în promiscuitatea demagogică a politicei de căpătuire, în care prima condiţie e să te comporţi ca un vierme şi să suporţi călcâiul omului forte până îţi ajungi scopul, numele acestea simbolice pot apare în permanenţă ca nişte sperietori. Cu atât mai mult dacă e vorba de vreo mafie cosmopolită, ce-şi vede ameninţate interesele şi scopurile nemărturisite. Ne vom izbi de-o opoziţie activă ţi virulentă ce va încerca să respingă totul, contestând premise, legitimitate şi drept de apărare.

Şi cum nu pot combate un fenomen de această natură, zvâcnit din adâncul conştiinţei naţionale, vor întrebuinţa până la refuz armele infamiei şi ale minciunei. Şi'n acest domeniu, astfel de mafii n'au egal! E cauza pentru care majoritatea opiniei publice — naţionale şi internaţionale — judecă greşit problema legionară şi'n special realitatea acestor trei momente excepţionale ce-au scos neamul românesc din iobăgia politică a celor fără ruşine şi-au pus capăt unei racile vechi şi grele.

Omul, în genere, nu are nici timpul nici obiceiul să analizeze şi să cântărească evenimentele pentru a-şi face o opinie personală trecută prin prisma propriei judecăţi. Increzător în ceeace găseşte prin ziare sau aude din gura unuia sau altuia, acceptă cu uşurinţă opinia majoritară convins că a aflat adevărul. In cele mai multe cazuri, după aceea, respinge cu dispreţ orice altă explicaţie, întărindu-şi convingerea că un anumit fapt este într'un fel şi nu în altul.

Iar dacă i se mai cere în plus — pentru a pătrunde subtilităţile unui adevăr — să facă un efort de sistematizare mentală, de reconsiderare istorică şi de înţelegere lăuntrică a fenomenului, acţiunea i se pare imposibilă, dacă nu direct inutilă. Deaceea, *lozinca*, fie ea cea mai absurdă şi ilogică, reuşeşte să mâne masele — e scurtă, loveşte pe alţii şi nu cere niciun efort.

Or, printre lozincile cele mai frecvente şi eficace întâlnim *calomnia, minciuna, acuzaţiile gratuite, calificarea infamantă*... Dece? Pentrucă odată ce un fapt, învelit în mantia unui calificativ, intră în mintea omului, cu greu mai poate fi combătut şi înlocuit. Acestea sunt armele cele mai îngrozitoare pe care duşmanii Mişcării Legionare le-au întrebuinţat — şi le întrebuinţează permanent — pentru a o compromite în ochii lumii şi a-i smulge simpatia maselor. Exemplu tipic: Mişcarea Legionară n'a avut ABSOLUT nicio legătură de subordonare politică sau ideologică cu National-Socialismul german: duşmanii însă continuă fără ruşine să califice Garda de Fier drept "*nazistă*".

Mai mult: Mişcarea Legionară n'a primit măcar o centimă dela nicio organizaţie politică din lume, dela nicio mafie internaţională, dela nicio bancă iudaică; duşmanii continuă s'o acuze de "*stipendiată mercenară*", până şi a celor mai înverşunaţi adversari ai ei.

Mişcarea Legionară a fost singura organizaţie naţionalistă ce n'a fost inclusă în procesul dela Nuremberg; duşmanii continuă a ne califica de "*criminali de răsboi*".

Mişcarea Legionară a avut câteva mii de membrii asasinaţi de către toate regimurile ce au dominat România în ultimii 50 de ani (regimurile democrate — regimul dictatorial carlist — regimul dictatorial antonescian — regimul comunist); duşmanii continuă a ne pune în spate o groază de crime imaginare, chemându-ne de "*asasini de meserie*".

Mişcarea Legionară se sprijină pe principii de înţelegere şi armonie, pe dragoste de neam şi justiţie socială; duşmanii continuă să ne trateze drept "*terorişti*".

Şi aşa mai departe, o gamă întreagă de calificative desonorante, svârlite cu toptanul în spatele Mişcării Legionare, perpetuează sau încearcă să menţină în spiritul mulţimilor imaginea unei Legiuni pe placul duşmanilor neamului românesc. Iar pentru a ilustra "*adevărul*" spuselor lor, aduc în balanţa istoriei numele simbolice ale acestor trei cazuri pe care le prezintă ca cele mai semnificative ale "*perversiunei*" şi "*criminalităţii*" legionare...

Aceste trei momente au fost desbătute cu lux de amănunte şi enormă contribuţie fantezistă de către inamicii Mişcării deoarece, toate trei, s'au termnat în mod tragic. Faptul era considerat ca un punct extrem de vulnerabil în construcţia doctrinară a organizaţiei. Se putea broda cu uşurinţă orice calomnie, orice minciună, pe socoteala lor. Presă, aparat represiv, sprijin exterior, totul le stătea la dispoziţie. Pe când, Mişcarea Legionară, hărţuită din toate părţile, cu presa interzisă, cu cadrele conducătoare în închisori sau în clandestinitate, nu se putea apăra, şi nici măcar explica *adevăratul sens* al acestor tragice întâmplări, pe care nu le dorise niciodată şi nu le provocase.

E semnificativ faptul că, de câte ori s'a încercat compromiterea sau descalificarea Mişcării, s'a recurs la punerea în vedetă a acestor "*crime legionare*". Totdeauna expunându-se faptul material (cu amănunte inventate, încărcate de gesturi şi intenţii perverse, de laşitate sau de cruzime incompatibile cu spiritul legionar, dar extrem de turburătoare pentru sensibilitatea umană) fără nicio explicaţie paralelă a substratului socio-psihologic care le-a determinat. Procedeu infam prin el însuşi, deoarece parţial şi dirijat în sensul stabilirei unei opinii unilaterale.

Intenţia era şi este totdeauna vădită: infiltrarea în cugetul mulţimilor că Garda de Fier este formată de o bandă de criminali, care nu fac decât să ucidă oameni liniştiţi şi patrioţi, *pentru simplul motiv că nu cred ca ei*. Când, în realitate, LUCRURILE ERAU EXACT CONTRARE, iar gestul tragic consecinţa unei desperări ajunsă la paroxism! Mulţi au putut cădea în această cursă, mai ales opinia publică internaţională, deoarece nu-i uşor să crezi că lucrurile s'au petrecut altfel când n'ai la îndemână nici măcar opinia celorlalţi. Totuşi, majoritatea Românilor, martori oculari ai evenimentelor, au înţeles totdeauna adâncul celor întâmplate, chiar dacă brutalitatea regimurilor la putere îi împiedeca să se manifesteze deschis în favoarea Mişcării Legionare.

Dar împotriva Legiunii erau coalizate două forţe GREU DE COMBATUT, de neutralizat sau de ţinut în respect, prin mijloacele corecte şi demne puse în practică de Corneliu CODREANU:

— Pe de o parte, *forţa comunităţii iudaice*, extrem de activă, centrifugă intereselor naţionale şi fără nicio milă faţă de orice acţiune, mişcare politică sau simplă atitudine ce-ar fi încercat să pună în dificultate expansiunea ei dominatoare.

Interesul acestei comunităţi în România, în efortul ei de cotropire economico-culturală, cerea distrugerea imediată a tot ce putea simţi româneşte şi lupta pentru descătuşarea şi înălţarea neamului. Deaceea, prin presa locală şi internaţională depinzând de naţiunea iudaică, au fost susţinute, îngroşate şi răspândite toate acuzaţiile împotriva Mişcării Legionare.

Cu o indiferenţă faţă de adevăr şi-o răutate specifică rasei lor, au pus în sarcina Mişcării Legionare toate ororile şi perversiunile imaginabile, convinşi că repetarea lor prin toate mijloacele va crea o opinie defavorabilă mişcării naţionaliste.

— Pe de altă parte, *partidele politice*, împânate de toate lepădăturile şi profitorii momentului. Aceştia aveau deasemenea interes să vadă ştearsă de pe fruntarul politic o Mişcare ce luptă pentru emanciparea poporului şi promovarea elementelor curate ale neamului.

Suntem convinşi că în nicio altă ţară din lume n'a existat o atât de infamă înţelegere tacită împotriva unei organizaţii, ca cea stabilită ntre diversele formaţii politice ce-au dominat politica românească în acea epocă. La putere sau în opoziţie, toate partidele aveau un punct comun: să izbească cu tărie în această mişcare pentru a o împiedeca să trezească masele, pe spinarea cărora grupurile conductăoare îşi trăiau huzurul.

Mai mult chiar. Odată cu cotropirea ţării de către comunism, metodele întrebuinţate împotriva Mişcării Legionare ani de-arândul n'au fost părăsite. Din contră, au fost continuate cu perseverenţă diabolică, înmulţite, catalogate, transformate în adevărate lozinci, care să stârnească o anumită stare sufletească şi atitudine din partea omului numai la auzul anumitor cuvinte sau fraze.

Aceleași teme, aceleași argumente, aceleași câteva întâmplări tragice, repetate la infinit, pentru a se ținti în mintea individului că LEGIONARUL E UN PERICOL, O CALAMITATE, UN CRIMINAL, etc. Caracteristic e faptul că în manualele de istorie ale ultimilor 30 de ani, Mișcarea Legionară este prezentată ca o *"organizație teroristă de tip fascist"*. Nici mai mult, nici mai puțin!...

Și cine o califică astfel? Tocmai cei ce, în toate țările din lume, nu trăiesc decât din terorism și pentru terorism! Dar e știut că totul prinde și totul se transformă în *"adevăr"*, atunci când omul nu poate auzi și cealaltă parte.

* * *

In momentul de față, foarte mulți din cei noi sosiți aduc cu ei părerea greșită ce le-a fost infiltrată: și dacă n'au un grăunte de curiozitate și dorința de a cunoaște imaginea corectă a *"adevărului"*, pot rămâne veșnic robii opiniei ce le-a fost impusă. Pentru ei, ca și pentru întreaga lume occidentală nelămurită, legionarul va rămâne o ființă aparte, o ființă primejdioasă, pătată de un trecut plin de *"crime"* și *"bestialități"*.

Ascultându-i, îți dai seama că aceștia n'au citit niciodată o carte legionară și că ceeace spun cu privire la legionari nu-i decât reflexul condiționat al unei profunde îndoctrinări unilaterale și răuvoitoare, stabilită pe premise false sau falsificate. Chiar denumiri simbolice ca "NICADORI" "DECEMVIRI" sau "RAZBUNATORI", sună în urechile lor a tâlhari și bande de ucigași, când în realitate aceste cuvinte ar trebui să le umple sufletul de mândrie și să le fie un exemplu de cum trebue să se comporte omul-român pentru a se depăși pe sine și a depăși starea de umilință în care l-au adus cei care l-au fost îndrumători nemernici. Căci aceste echipe de sacrificiu reprezintă SIMBOLURILE UNEI TRANSFORMĂRI DE TEMELIE IN SPIRITUL DE OM OBIDIT AL ROMANULUI.

Prin gestul lor s'a tras un hotar între trecutul plin de grumazuri plecate peste care călcau falnici și neîndurători tiranii și trădătorii și viitorul văzut de Mișcarea Legionară în care Românul ridică fruntea și spune răspicat: *"De-acum nu mai permit să mă conducă tâlharii, vânduții și veneticii"*.

Acesta-i sensul profund al acestor legionari și români curajoși ce s'au pus de-acurmezișul unor stări de lucruri ce duceau Țara și Neamul de râpă.

Aspectul exterior al problemei.

Nimic nu poate fi înțeles din măreția fenomenului legionar fără o cât de succintă analiză a *stării de fapt* din epoca dintre cele două războaie, ea însăși consecința unui trecut istoric nenorocit și-a unei lipse prelungite de oameni capabili să depășească interesul personal sau de partid întru binele națiunei. Pentru explicarea acestei stări de fapt nenorocite — care a provocat apariția Mișcării Legionare și gesturile ce-i sunt reproșate — am ales un singur punct extrem de semnificativ: *starea de spirit a celor două extreme în prezență* — PARTIDELE POLITICE (adică clasa conducătoare concentrată în ele) și POPORUL.

Această stare de spirit, plină de contraste, împingea societatea românească pe drumul unei decăderi lente, dar inexorabile, tocmai în clipa în care națiunea reîntregită avea nevoie de o înviorare a virtuților strămoșești pentru a se menține și prospera în mijlocul unei Europe în plină fierbere.

Vom rezuma această stare sub aspectul mentalității dominante la cele două structuri sociale extreme. Astfel, se va înțelege cu ușurință finalitatea și necesitatea doctrinei legionare în haosul moral și civic al acelui moment istoric.

A. Mentalitatea politică.

Partidele noastre politice nu au luat naștere dintr'o necesitate socio-profesională sau pe baza unei doctrine, așa cum au apărut în Occidentul european. Ele s'au format în jurul câtorva personalități ce-au găsit interesant să se introducă și la noi formele politice în vigoare în Apus. Dar nu și-au dat seama că, fără să mai vorbim de popor, ei înșiși nu aveau formația civică necesară unei aplicări cel puțin *"corecte"* a normelor democratice.

Natural, faza de tranziție a adus un fel de euforie generală, cam cum se petrece în epoca actuală în Africa, unde Zulușii, Tuaregii și Pigmeii au drept de vot. Dar *"conducătorii"* acestor partide, în ciuda aparențelor, nu s'au putut desbăra NICIODATA de modul paternal, autoritar și exclusivist, în care erau tratați de secole locuitorii țării. Partidul era moșia lor, proprietatea lor, căruia, cei chemați să voteze, trebuiau *să se supună tot ca pe vremuri*. Astfel a luat naștere acea teribilă și oribilă *oligarhie politică*, completată cu timpul de alte oligarhii tot atât de pernicioase și hrăpărețe.

Sub stigmatul acestui fel de a vedea, tânăra democrație românească s'a cristalizat în forme hibride. Mentalitatea creată n'avea nimic din formula celebră: *"prin popor, pentru popor"*. La noi nu era vorba de o luptă politică pentru realizarea cât mai completă a unui bine obștesc, ajutorarea și înălțarea celor săraci, înzestrarea națiunei cu o infrastructură tehnico-culturală și o suprastructură economico-industrială pentru a asigura viitorul național; în fine, conducerea unei politici privind interesele fundamentale și îndepărtate ale Statului.

Croită occidental, dar condusă balcanic, viața politică a țării accentua continuu lacunele, abuzurile, erorile și incompetențele caracteristice unei astfel de structuri hibride.

Omul politic al vremii nu a privit niciodată individul decât prin prisma interesului electoral. El a mărturisit totdeauna o indiferență totală față de nevoile reale ale maselor, purtându-și atenția către toți fripturiștii și lingușitorii care-i puteau asigura o clientelă permanentă și activă. De unde o înțelegere tacită între el, ca personagiu ministeriabil și partizanii săi, ca susținători și trepăduși. Bine'nțeles, astfel de uniuni nu puteau avea loc decât pe spinarea națiunii laborioase și cinstite, în special a muncitorimei și țărănimei. Masele votau cu regularitate, în speranța că, odată și odată, *"domnii"* vor împlini promisiunile făcute. Așteptare zadarnică, deoarece odată ajunși la putere, *"domnii"* aveau alte scopuri, interese și obligații de împlinit.

Mai întâi, prea *multele polițe* semnate față de forțele oligarhiilor financiare iudaice, ale căror interese erau permanent contrare intereselor naționale. Ce greutate mai putea avea NEAMUL alături de aceste forțe oculte, gata oricând să intervină și să pună capăt unei *"cariere strălucite"*!...

Apoi, venea *căpătuirea personală* și a partizanilor. Formula devenise clasică: *"partidul trebue să facă deputați și să-și căpătuiască oamenii de încredere"*. Deaceea, ca un corolar al acestei mentalități, partidul odată ajuns la putere POATE FACE CE VREA. Nimic nu-l poate opri nici împiedeca, de a dispune după bunul plac de armătura economico-administrativă a Statului pentru a-și *ajuta* partizanii. Țara întreagă — popor și bogății — îi stau la dispoziție, simple anexe în programul de căpătuire...

In plus, conform mentalității dominante în rândurile *"oligarhiei conducătoare"* nimeni nu poate și nu are dreptul să se opună voinței celor ajunși *"în fruntea bucatelor"*. Expresie ce ilustrează plastic și precizează întreaga mentalitate politicianistă a epocei. Totul se învârtește în jurul acestei noțiuni de căpătuire și nicidecum în sensul unei politici de interes național. La orice încercare de opoziție sau cel puțin de critică, forța represivă a guvernului intră în acțiune, zdrobind fără milă orice veleitate de opoziție organizată și cistită. Astfel, existența formațiilor politice slabe sau începătoare, depinde în mare măsură de supunerea lor la *"principiile funcționale"* instaurate de oligarhiile a-tot-stăpânitoare.

Sub înrâurirea acestei viziuni a vieții, în care omul și opinia particulară erau permanent la cheremul *"domnilor"*, arestarea fără niciun motiv și schingiuirea opozanților, eliminarea din funcții sau din fabrici pentru opinie politică *"neconformă"*, sau și mai grav, desființarea prin decret a unei organizații politice legale considerată dăunătoare câtorva interese nemărturisite, erau regulă comună. Tot așa, furtul urnelor, declararea de regiuni *"contaminate"* numai pe perioada electorală în comunele cunoscute ca ostile guvernului, angajarea de bande de ciomăgași pentru a ajuta un pic deficiențele electorale guvernamentale, desființarea de partide în ajunul alegerilor, etc.... erau forme obișnuite de acțiune a tuturor partidelor ajunse la putere.

Bine'nțeles, presa politică era plină de critici și proteste contra guvernului, dar acesta nici nu le lua în seamă, convins de două lucruri: aceste critici nu-i puteau dăuna, el având puterea în mâini — odată ajunși la putere cei ce protestau vor face la fel ca el, comportându-se cu aceeași indiferență față de propriile lui critici. Pentru aceste oligarhii politice nu se punea nicio problemă socială, națională, umană, de interes depășind cadrul partidului și al clicei lor. Ignorau aspirații populare, probleme profesionale, transformări sociale, absolut tot ce se plasa dincolo de strâmta și nefericita lor concepție de viață.

Prin atitudinea lor exclusivistă și brutală, aceste *"elite"* conducătoare mărturiseau o încălcare odioasă a tuturor preceptelor democratice pe care altfel le ridicau în slăvi. Era o sfidare a bunului simț, a drepturilor civile și constituționale, a justiției, atitudine ce apăsa greu pe viața întregei națiuni, conștientă de anacronismul acestor *"conducători"*. Domnea însă nestingherită, a-tot-stăpânitoare, mentalitatea moravurilor exploatatoare care au dus la denumirea acestor regimuri de *"democrații balcanice"*.

B. Mentalitatea poporului.

Alături de mentalitatea retrogradă a politicienilor se desprinde, tot atât de dăunătoare și ntârziată, mentalitatea maselor populare. De altfel, trebue recunoscut că dacă s'a putut desvolta și a putut domina decenii de-arândul clica nesățioasă și haină a politicienilor, aceasta se datorește într'o bună parte și nefericitei concepții de viață a celor din popor. Că pentru ei era vorba de o moștenire subconștientă transmisă din generație în generație, rezultat al atâtor vicisitudini istorice, aceasta micșorează numai în parte consecințele care s'au desvoltat ulterior. Până la apariția și intervenția lucidă a Mișcării Legionare, poporul (în genere) s'au complăcut în atmosfera de gașcă politică, de clică, pentrucă așa apucase și pentrucă nimeni nu-i arătase o cale nouă.

România, abia ieșită dintr'o fază de frământări politico-naționale (1878-1918) nu avusese încă timpul să se statornicească, și, mult mai puțin, să-și croiască liniile de conduită civică și socială în raport cu epoca și cu cerințele reale ale omului. In masele populare domneau mereu aceleași trăsături de comportament, caracteristice popoarelor ce-au suferit în delungul secolelor. Deși eram un popor în plină prefacere, atât politic cât și spiritual, stăruiau în masele populare atitudini și trăsături profund înjositoare pentru o națiune plină de aspirații și de posibilități în toate domeniile. Or, tocmai de aceste micimi și tare vechi profitau din plin căpcăunii clicelor politice pentru a menține dominația lor și a împiedeca restructurarea socio-spirituală a maselor.

Printre aceste neajunsuri înrădăcinate de secole și asupra cărora NICIUN PARTID POLITIC nu se plecase și nu se pleca pentru a le găsi vindecarea, vom cita numai câteva pentru a stabili cauzele atmosferei în care a luat naștere și întru combaterea căreia s'a ridicat Mișcarea Legionară:

a) *Supunerea slugarnică.*

Omul-român, trăit timp de secole sub stăpânire străină, dominat adesea de veneticii, și-a creat din amarul vieții o mentalitate, nu de slugă propriu zis, ci de *om plecat și supus*, incapabil să crâcnească chiar când dreptatea era de partea lui. Omul prefera să tacă, să suporte, pentru a nu-și atrage fulgerele *"celor mari și tari"*.

Odată cu emanciparea lui politică și intrarea pe făgașul libertăților, normal ar fi fost să-și croiască o nouă demnitate. El însă a continuat să se comporte pe coordonatele trecutului, înjosindu-se și mai mult în fața potentaților zilei, transformând o supușenie de circumstanță istorică într'o slugărnicie respingătoare de interes imediat. E de ajuns să amintim de *"căciuleala"* mulțimilor la simpla apariție a vreunui politician ce le promitea marea cu sarea...

Adăpat la fântâna demagogiei oamenilor politici, omul-român — în loc să capete o nouă structură care să-l integreze în lumea modernă — se înfunda din ce în ce mai mult în meandrele unui trecut ce trebuia șters pentru totdeauna.

b) *Neîncrederea în forțele personale și naționale.*

Tot din cauza lipsei de înțelepciune a clasei conducătoare, care vedea cu ochi răi orice emancipare a maselor, a lipsit dela început o educație susținută în sensul promovării posibilităților latente ale omului și ale națiunii. Totul era văzut prin prisma intereselor particulare ale clicei financiare, economice sau politice care dicta comportamentul guvernului. Omul era lăsat în voia soartei, să se descurce după putință, neoferindu-i-se nici perspectivă, în mod oficial organizată, în care să se simtă încrederea pusă în forțele realizatoare naționale și particulare.

De unde, o neîncredere permanentă în rândurile Românilor, în posibilitățile de creație, de realizare și de succes a tot ce-ar fi fost de origină românească. O astfel de tendință nu putea duce decât la o politică de compromis și la instalarea pe teritoriul național de entități de creație și realizare streine. Grav era mai ales faptul că, în toate domeniile dar mai ales cele tehnice, se înpământenise un complex de inferioritate, înjositor și dăunător.

c) *Fuga de răspundere.*

O altă racilă, urmare a lipsei de disciplină și-a indiferenței generalizate în fața atâtor abateri în domeniul public și privat, era această fugă de răspundere. Lipsă de curaj sau scepticism, simplă nepăsare sau lene curată, nu există nicio scuză. Atitudinea de răspundere în acțiunile vieții profesionale sau particulare, constitue unul din atributele omului conștient, cinstit și muncitor.

Lipsit de o educație civică și morală specifică, privind în jurul său exemplele triste ale celor ce constituiau elita conducătoare, omul-român n'avea cum să-și impună o linie de conduită în care *răspunderea* să-i fie călăuză și temelie de comportament. Peste tot domnea imperiul incompetenței și al nerăspunderei, răsfrângându-se vraiștea generală asupra vreunui țap ispășitor de-a 15-a categorie. Această tendință mâna neamul românesc spre o desprindere totală de etica socială, civică și profesională ce constitue fundamentul relațiilor umane și inter-Statale.

d) *Frica de "stăpânire" și de autoritatea locală.*

Un om sau un popor slugarnic, neîncrezător în forțele lui și fugind de orice răspundere, nu poate fi considerat ca având o personalitate capabilă să înfrunte abuzurile sau nedreptățile unui guvern ce vrea să facă după capul lui. Un astfel de om sau de popor nu ajunge nici măcar să priceapă că are DREPTURI înscrise în Constituție ce-i garantează libertate, justiție, chiar dreptul la opunere față de autoritate. Abuzul de putere ce-l izbește i se pare dreptul stăpânirei de a-l trata astfel. Frica de autoritate, de represaliile ce-l pot atinge, îl paralizează și-l îndeamnă să fie *"înțelept"*, adică să tacă și să suporte.

Națiunea română, după primul răsboi mondial, emancipată politic dar nestructurată încă social și spiritual, se bălăcea în această inconsecvență a fricei de stăpânire. Ordinul cel mai stupid și abuziv al autorității centrale nu întâlnea decât rare ori o opoziție organizată sau un protest categoric.

Nu mai vorbim de infima *"autoritate locală"* unde, spre exemplu, jandarmul putea să-și permită orice inepție. Omul impregnat de această frică irațională, nu putea în niciun caz deveni un element de valoare în structura politică a țării, Si cu atât mai puțin în constituirea unei opoziții active, de înaltă valoare națională.

e) *Acceptarea resemnată a evenimentelor.*

Ca un corolar al atâtor caracteristici negative, omul-român mai avea și *defectul fatalității*, structurat în decursul veacurilor ca o urmare a nenumăratelor nenorociri care l-au lovit.

In bunătatea lui extremă, își zicea adesea *"O să treacă și asta!"*. Gând frumos, dar nepolitic, de care profitau cu vârf și îndesat numai cei fără scrupule și fără dragoste de neam. Resemnarea în istorie este un defect fatal. Omul, ca și națiunile, e făcut să lupte, să impună o ideie, o cultură, o civilizație. Cine acceptă resemnat și fatalist cursul evenimentelor — convins că *"totul trece"* — își impune o sinucidere morală. In perspectiva unei națiuni, o astfel de comportare pregătește sclavia și decăderea.

Neamul nu se ridică decât prin luptă, iar omul prin sacrificiu. E legea firei! Deaceea, epoca de glorie a democrației românești, stabilită pe cele două aspecte ale mentalității locale, a constituit o tristă perioadă a istoriei noastre. Clasa conducătoare se arăta din ce în ce mai arogantă, brutală, indiferentă la suferințele neamului, pe când masele populare, lăsate în voia soartei, se pierdeau într'o realitate cu totul falsă, negativistă și dezonorantă.

Toate aceste caracteristici apăsătoare aveau rădăcini adânci. Erau consecințele epocilor de vasalitate turcă, de iobăgie austro-ungară, de dominație și depravare fanariotă. Dar mai ales, în ultimul timp, de democrație liberală tip balcanic, care nu luase nicio măsură pentru a da o nouă întorsătură acestei mentalități ce apăsa pe umerii românului.

Din contră, o menținea cu perseverență. Ii convenea de minune! Numai într'un astfel de mediu docil, înfricat, resemnat, oarecum pervertit, potentații zilei puteau realiza dominarea maselor și păstrarea privilegiilor.

Națiunea română trăia o criză de structură interioară, agravată de influențele nefaste ale grupurilor alogene și oligarhice. Sub înrâurirea acestor forțe, straturi întregi de cetățeni și-au format o nouă mentalitate, dar nu pentru a reface în ei o bază de civism și mândrie națională, ci pentru a adopta toate tarele, deprinderile și defectele legate de mentalitatea politică, lipsită de etică, de morală și de demnitate. Adică, s'au adaptat răului ce bântuia țara, dând naștere unui specimen hibrid, în care domina dorința de parvenire și îmbogățire prin orice mijloace.

Astfel, în perioada care ne preocupă, neamul românesc

era prins între două mentalități opuse, dar tot atât de dăunătoare. Prima, *cea a maselor populare*, săpa un profund complex de inferioritate și umilință; a doua, *cea a politicienilor și a clientelei*, provoca o atmosferă turbure, plină de abuzuri și imoralitate.

INTERVENTIA MIȘCARII LEGIONARE

Apariția Mișcării Legionare în mijlocul acestei atmosfere apăsătoare și dezechilibrate, provoacă o schimbare fundamentală în raporturile umane, în perspectivele politice naționale, precum și'n poziția individului ca element vital al națiunei. Acțiunea Mișcării se manifestă pe două axe paralele sub o formă neobișnuită:

1) Pe de o parte, *se stigmatizează și se combate mentalitatea politică* în toate acțiunile și ramificațiile ei. Este partea propriu zis politică a Legiunii, prin care sunt vizați toți cei care — prin influența și abuzurile lor — țin poporul în ignoranță și teamă și duc Tara la pieire. In această categorie intrau toate *oligarhiile*, toate *grupurile de presiune* și toți *trepădușii* puși pe căpătuială necinstită.

2) Pe de altă parte, se străduie întru *modificarea mentalității minore și înjositoare* ce domină masele.

Cum? Exact în sensul și prin mijloacele total disprețuite de politicienii democrației românești: educație civică și și morală — întărirea conștiinței și mândriei naționale — înțelegerea muncii cinstite și bine executată — acceptarea răspunderei — desvoltarea personalității — cunoașterea și respectarea drepturilor și obligațiilor cetățenești — admiterea sacrificiului întru salvarea neamului și-a demnității omului, etc.

Educația făcută legionarului în cuib și-n tabere de muncă, fără întrerupere, îl armează contra demagogiei, abuzurilor și exceselor democrației balcanice, ridicându-i în acelaș timp conștiința civică și umană.

Omul ia cunoștință de primejdiile ce-l pasc în sânul unei societăți deformate, croită la origine pe calapodul unor adevăruri, dar mânată în România spre țeluri particulare egoiste și prin metode învârtite. In mijlocul organizației legionare omul învață să recunoască binele de rău, să judece metodele ilegale și perversiunile unor regimuri zise *"naționale"*, *"pentru popor"*, etc. dar în realitate cu totul opuse intereselor și aspirațiilor populare, indiferente la înălțarea culturală și tehnică a maselor. Deasemenea, omul e pus în condiția de a simți orgoliul național, forța personalității respective, mândria originei, etc.

Incet, încet, minunea se împlinește!

Omul e smuls din teama trecutului, din neîncrederea în propriile sale mijloace, din supunerea slugarnică, din frica stăpânirei, din resemnarea în fața evenimentelor. Supus acestei educații, omul capătă o nouă personalitate. Trecerea prin școala cuibului legionar *imprimă* în cel ce aderă cu sinceritate, încrederea în el și'n națiune, curajul opiniei, spiritul dreptății, sensul răspunderei, importanța luptei de transformare interioară și a sacrificiului.

Omul odată legionar, nu mai seamănă întru nimic individului oropsit din'nainte, fruct stafidit al unui trecut nenorocit. E o ființă schimbată, modificată în adâncime, plină de posibilități noi. *Mentalitatea ce-și face vad e aceea de om liber, conștient de misiunea lui în lume și-n societatea ce-i este leagăn și cadru de existență.*

Lupta lui ca membru al națiunei nu se mai învârtește în jurul unui ciolan de ros, a unui *"patron"* politic, și-a unor interese meschine, reduse la câteva privilegii pe care să le păstreze cu dinții. El știe ce reprezintă ca individ în cadrul neamului și știe că luptă și sacrifică pentru instaurarea unei dreptăți sociale.

Scopul Mișcării Legionare *a fost și este* schimbarea din temelii a celor două mentalități, pentru a reda omului capacitatea și voința de a înțelege, sensul adevărat al politicei și pentru a-i statornici o structură psihica nouă, total opusă aceleia croită în decursul anilor de *"slugă la străini"*. Intr'un cuvânt, e vorba de a face din fiecare individ *un cetățean conștient* de valoarea și drepturile lui, capabil să nu se lase intimidat de abuzurile de putere ale guvernului, dar, în acelaș timp, în stare să înțeleagă până unde și el se poate întinde pentru a nu cădea în extrema anarhică a formațiilor de stânga. Deci, un cetățean gata să lupte pentru a-și apăra această demnitate recucerită și gata să se sacrifice, de-i nevoie, pentru a o dovedi.

Mișcarea Legionară a reușit în întreprinderea ei, răsturnând concepții, fel de a gândi, a crede și a se comporta. Ea a format serii întregi de cetățeni leali, conștienți și curajoși, cum nu mai existaseră de mult timp în lumea românească. Cetățeni ce nu mai puteau fi duși de nas, ce nu mai puteau admite vexațiile, abuzurile și metodele incorecte ale partidelor politice, crescute în poala democrației balcanice. Cu atât mai puțin puteau admite acești oameni conștienți, ca *țara trădării* să se cuibărească din nou în lumea românească.

Deprinși, sub influența doctrinei legionare, să privească orice acțiune sub semnul demnității și-al onoarei, viziunea lor politică și socială depășea infinit raporturile dintre om și autoritate stabilite în decursul decadelor de către oligarhia a-tot-stăpânitoare. Ne mai fiind prinși în chingile rușinoase și apăsătoare ale trecutului, legionarii au rupt zăgazurile ce țineau sufletul românesc într'o umilitoare iobăgie spirituală. Iar când demența guvernanților a depășit în răutate, inconștiență și perversiune limitele suportabile, autorii actelor de abuz, injustiție sau trădare au fost trași la răspundere în fața neamului.

Câte o mână de legionari, luându-și răspunderea actului extrem, au dat replica cuvenită. Cu umilință și demnitate, au pedepsit pe vinovați, spălând în acelaș timp onoarea Legiunii și a Neamului Românesc, umilit în decursul istoriei și batjocorit de toți trepădușii strânși în jurul oligarhiilor dominante.

Prin curajul și sacrificiul lor, legionarii au marcat schimbarea de destin și vrere a neamului românesc. Cu apariția Mișcarii Legionare începe apusul profitorilor, al trepădușilor și trădătorilor. Omul-român renaște la o viață nouă.

Cele 3 cazuri

Acesta este sensul profund al celor trei cazuri, așa de desbătute în ultimi 40 de ani, în lumea democratică, în cea comunistă și'n rândurile tuturor mafiilor internaționale. Numai faptul unei atât de insistente repetări ar fi de ajuns pentru a determina extraordinara impresie provocată de apariția Gărzii de Fier în rândurile celor ce dominau sau întrevedeau dominarea neamului românesc. Argumentele și capetele de acuzare împotriva Mișcării Legionare au fost extrem de numeroase și variate. In genere, putem spune că se insista asupra a trei puncte:

— Garda de Fier ar fi o *armă a terorismului*.
— Prin actele ei *ar înjosi principiile morale* pe care le susține.
— Prin virulența demonstrată *ar întina bunul simț românesc*.

Intențiile erau vădite: *"problema terorismului"* se adresa străinătății, pe care numai astfel de acțiuni o puteau impresiona și împinge să dezavueze mișcarea naționalistă română; *"problema principiilor morale"* urmărea dislocarea organizației pe din'năuntru, prin aruncarea unei teribile îndoieli în rândurile legionarilor; *"problema bunului simț"* voia pur și simplu să provoace o mobilizare activă a maselor populare contra Mișcării Legionare.

La aceste trei capete de acuzare, leit motiv al unei propagande desperate pentru a bară influența crescândă a Mișcării în toate păturile sociale românești, răspundem verde:

NU armă de teroare, *CI răspuns răspicat și atitudine demnă în fața abuzului de putere, în fața asasinatului oficializat și'n fața trădării*.

NU înjosire a unor principii morale, *CI reinstire a unor principii călcate în picioare de cei care ar fi trebuit să le respecte primii*.

NU întinare a bunului simț românesc, *CI ridicarea Românului din mlaștina descompunerii sufletești și a complexului de inferioritate ce-i desfigura personalitatea*.

Cele trei cazuri au marcat trei evenimente caracteristice din viața neamului, la care legionarii au răspuns așa cum orice om din lume, liber și conștient de drepturile sale, ar fi răspuns. Sunt momente în istorie când numai pedeapsa supremă poate șterge o injustiție și marcă o atitudine de demnitate. Cu orice risc!

Să nu se uite că, în cazul acestor trei evenimente, era vorba de legionari, creștini convinși, pentru care noțiunea de păcat avea un sens profund, esențial. Gestul lor depășea deci problema eliminării unui adversar politic. Erau conștienți și turburați de păcatul ce săvârșeau. DAR ACTUL TREBUIA CONSUMAT. Prin el se spăla un întreg trecut de lașitate și de umilință.

In plus, era un exemplu. Omul-român al epocei, considerat ca o ființă apatică și fără personalitate, se arăta de-acuma gata să înfrunte toate formele de asuprire și teroare și să pedepsească trădarea, racila cea mai fioroasă în existența unui popor. Jertfă imensă din partea acestor echipe de sacrificiu, al căror proces lăuntric NIMENI din cei ce i-au judecat cu atâta ușurință, n'au vrut măcar să-l semnaleze; cu atât mai puțin să-l analizeze în extraordinara lui importanță umană. Tot sbuciumul lor sufletesc ,toată problema de conștiință ce-a frământat pe acești oameni, n'au fost luate în considerație, punându-se în evidență numai actul material, fapt care convenea admirabil dușmanilor Mișcării Legionare și-al neamului românesc.

NICADORII (1933)

(Denumirea vine dintr'o anagramă a primelor silabe din numele celor trei ce-au format echipa = NIcolae Constantinescu — Ion CAranica — DORu Belimace)

Această echipă *a pedepsit mentalitatea tiranică a unei forme de guvernare și abuzul de putere*, caracterizate printr'o prigoană crudă și sângeroasă contra Gărzii de Fier, organizație politică recunoscută, legală, ce-și desfășura activitatea și propaganda în cea mai strictă legalitate. Mișcarea Legionară nu avea decât șase ani de existență. Intre timp, fusese deja interzisă de două ori, suferise sute de arestări, schingiuiri, umilinți și insulte.

Iar acum, în 1933, din ordinul forțelor oculte și-al Palatului, care înțeleseseră deja importanța Mișcării în sânul națiunii române și primejdia pe care o putea reprezenta această organizație pentru ele într'un viitor relativ scurt, GARDA DE FIER TREBUIA SA FIE DEFINITIV DISTRUSA. Acest rol a fost încredințat lui Ion DUCA, după o călătorie la Paris, în timpul căreia și-a luat obligația să îndeplinească această sarcină. Ziarele franceze din aceea epocă au scris detaliat despre *"democratica"* înțelegere între *"democraticul"* reprezentant al Partidului Liberal și *"democraticele"* partide occidentale, dirijate din umbră de iudaismul internațional.

In ajunul alegerilor, fixate pentru Decembrie 1933, guvernul DUCA desființează organizația Mișcării Legionare, punând-o în afara legilor. Decide arestarea a peste 11.000 de legionari, și instalează o prigoană, cu adevărat stalinistă, contra tuturor celor bănuiți măcar de a fi legionari.

NICIUN MOTIV PLAUZIBIL întru motivarea acestor măsuri abuzive, acestor torturi medievale, acestor asasinate de oameni nevinovați. In ce țară din lume s'ar fi putut deslănțui o asemenea prigoană împotriva unei organizații politice recunoscute, reprezentată în Parlament, sub SIMPLA ALEGATIE C'AR FI SUBVERSIVA?!... In România însă, sub guvernul unui partid democratic, zis *"liberal"*, o astfel de aberație politică a fost posibilă.

Cauza ascunsă a acestei anomalii? Mentalitatea retrogradă a politicienilor și convingerea că biata națiune română va suporta — CA TOTDEAUNA PANA ATUNCI — abuzul de putere, teroarea, bunul plac al guvernului și toate crimele comise în numele democrației, a unei democrații care n'avea nimic democratic în manifestațiile ei.

Sistemul sălbatec aplicat împotriva Mișcării Legionare nu apărea deloc injust și ilegal pentru guvernul liberal condus de Ion DUCA. De când așa zisa democrație s'a împământenit la noi, toate partidele ajunse la putere procedaseră la fel, pe aceeași linie a abuzurilor și împilărilor. *Era regula jocului democratic*. De astă dată POATE un pic mai aspru, dar ce importanță putea avea!... Duritatea se impunea. Așa ceruseră forțele oculte, democrațiile congenere din Occident și Palatul...

Măsurile luate împotriva Mișcării Legionare erau mai violente deoarece rezistența fusese mai mare. Nemulțumire și protest erau de așteptat din partea micei organizații naționaliste. Dar nimeni nu se aștepta la o reacțiune de demnitate din partea legionarilor. Obiceiul pământului era ca poporul să îndure resemnat asuprirea, să-și închidă sufletul în durere și nemulțumire, să plece grumazul supus, umil, docil...

De data aceasta însă, guvernul nu mai avea de-aface cu un popor obidit și nici cu un partid laș care să tremure în fața brutalității guvernamentale. Inaintea lui se ridica o organizație conștientă de menirea ei, ce-și făcuse scut și piedestal din precepte ce depășeau înțelegerea mentalității curente: ONOARE, DEMNITATE, CURAJ, RASPUNDERE, FORTA DE SACRIFICIU. Acestea erau noile premise ce frământau adâncurile sufletului legionar.

Oamenii crescuți și educați în crezul acestor principii, erau căliți din alt oțel. Se desvoltase în sânul Mișcării Legionare un suflu nou de mândrie națională și umană, în antiteză cu simțirea și comportamentul politic existent. Omul-legionar nu mai putea accepta asemenea jigniri și umilinți care, lovindu-l pe el, LOVEAU DIN NOU POPORUL CE-SI PUSESE SPERANTA IN LEGIUNE.

Crescut sub semnul marilor precepte etice și morale, toate aceste înjosiri, nedreptăți, abuzuri, nu puteau decât să-l biciuiască, să-l rănească profund, să-l atingă în tot ce era mai sfânt și mai curat în el. Intreaga lui luptă era închinată acestui efort pentru A SCHIMBA ACEASTA STARE DE SPIRIT NEFERICITA CE DOMINA NATIUNEA.

Odată cu apariția Mișcării Legionare nu se mai înfruntau două sau mai multe partide, două echipe de guvernare, ci DOUA CONCEPTII DE VIATA. Ori concepția nouă a Legiunei se ridica tocmai împotriva mentalității retrograde, abrutizantă și lipsită de etică a celor ce-și disputau cu regularitate guvernarea Tării.

Abuzurile și jorniciile comise în 1933 de către Guvernul liberal întrecuseră orice imaginație. Prin virulența și extinderea lor, apăreau ca o OFENSIVA DE NIMICIRE TOTALA a noii organizații legionare, ce-și câștigase cu dârzenie și multe sacrificii locul ce i se cuvenea în societatea românească. Totuși, izbiturile primite nu erau în stare s'o doboare. I-au zdruncinat suprastructura vizibilă, dar n'au putut să-i ruineze profunda implântare în spiritul adepților. Din contră, metodele barbare și armele degradante întrebuințate contra a zeci de mii de oameni, au mărit revolta tuturor. Pentru prima oară în istoria politică a României, în sufletul individului năștea ideia ripostei, a rezistenței active în fața tiraniei și nedreptății.

Momentul psihologic era foarte grav, dar n'a fost priceput de cei ce trăiau din astfel de expediente politico-polițienești și din umilirea poporului. Prin mijlocirea educației legionare se produsese în om o schimbare adâncă întru înțelegerea problemelor politico-sociale, precum și'n comportamentul său față de autoritatea guvernamentală. Omul-legionar nu mai putea accepta procedeele tiranice, umilirea permanentă și supunerea oarbă unui sistem de asuprire și bun plac.

Pentru el această epocă retrogradă era depășită. Abuzul de putere, o injurie și-o nedreptate adusă poporului. Prin el, ca legionar, pionier al unei ere noi de armonie și demnitate pentru neamul românesc, *aplicarea vechilor metode înjositoare trebuiau să dispară*. Deaceea, *reacțiunea lui devenea o necesitate vitală*, pe care trebuia s'o cristalizeze într'un exemplu categoric și plin de demnitate. Să se marcheze în istorie voința poporului de a nu se mai lăsa călcat în picioare și condus ca vitele.

In momentele grave ale existenței unei națiuni, protestul verbal sau scriptural nu-i decât o formă patetică pentru a sublinia revolta intimă a omului. Atunci însă, când se luptă pentru înscăunarea unei noi forme de a concepe viața, simpla formă patetică înscrie în istorie mai degrabă o neputință.

In aceea zi friguroasă din luna Decembrie 1933, prin curajul celor trei legionari, *s'a decis un viitor*. Prin sacrificiu și'n durere, ca orice nouă viață... Iar dacă nu s'ar fi recurs la gestul extrem — singurul în stare să zguduie ființa neamului și să stabilească trecerea unui liman — întreaga schimbare în structura psihică a neamului românesc s'ar fi redus la o *nouă formă de resemnare*, mult mai tragică decât cea cunoscută până atunci. GESTUL LOR, IMPARTASIT DE MAJORITATEA NATIUNEI, DISTRUGEA UN TRECUT!

Moartea lui I. G. DUCA — în clipa aceea omul de execuție al mentalității retrograde și umilitoare — a provocat o descătușare psihică în poporul român. Fusese ruptă magia ce învăluia totdeauna partidul ajuns la putere. Masele întrevedeau o licărire de speranță de a nu mai fi mereu, mereu, la cheremul politicienilor și-a oamenilor lor de mână.

Prin gestul celor trei legionari, se arăta că România nu mai era moșia clicei ajunsă la guvern — că neamul românesc era decis să-și apere de-acum încolo drepturile politice și sociale — că o mentalitate nouă, virilă, hotărîtă, intrase în procesul de deșteptare al neamului.

"Cazul Duca" nu trebue privit prin prisma faptului banal al uciderii unui om, ci prin aceea a SENSULUI PROFUND care a determinat gestul. Acest om nu a fost ucis pentrucă era *democrat*, pentrucă ajunsese *Prim Ministru*, sau pentrucă avea *opinii opuse Mișcării Legionare*. Ce importanță puteau avea aceste realități pentru evoluția spiritului legionar, pentru educația ce se dădea în cuiburi sau pentru aspirațiile ce dominau forțele Gărzii de Fier? Ca el, *dușmani ai crezului nou*, erau cu miile în România. Dece l-ar fi ucis Mișcarea Legionară pe toți pentru simplul fapt de a nu gândi și vedea lucrurile la fel?... Schimbările voite de naționalismul românesc nu erau întrevăzute în spirit autoritar, printr'o impunere din afară. Nu exista animozitate împotriva lui DUCA, *nici mai multă nici mai puțină* decât cea normală între forțe politice divergente.

DUCA a fost, înainte de toate, victima propriei sale structuri sufletești și a mentalității ce domina forțele politice democrate din acea vreme. Această situație l-a împins să disprețuiască profundele schimbări aduse de preceptele legionare în viața neamului. A fost incapabil să simtă și să studieze fenomenul excepțional care lua formă concretă sub ochii lui, considerându-l ca o acțiune neînsemnată și fără viitor. Pentru el era vorba de un simplu fenomen accesoriu în viața publică a României, care tur-

bura pentru o clipă interesele capitale ale clicei din care făcea parte şi care, deci, **TREBUIA DISTRUS**.

Intr'un moment de cumpănă istorică, când neamul românesc — prin intermediul Mişcării Legionare — depăşise hotarul îndoielilor şi-şi stabilise deja liniile de temelie ale viitorului, DUCA a făcut apel la metodele cele mai odioase, nesocotind elanul vital şi sensul dreptăţii ce animau păturile de cetăţeni legionarizaţi, **NUMAI PENTRU A DA SATISFACTIE UNOR INTERESE STRAINE**. Impulsul lui, dominat de legături şi solicitări centrifuge aspiraţiilor naţionale, *era reflexul unei alte epoci*. El nu apăra neamul, ci izbea în cei care — opunându-se acestor subjugări oculte — **LUPTAU PENTRU NEAM**.

NICADORII, prin elanul lor plin de sacrificiu, spărgeau zidul viitorului pentruca tot Românul să devină şi să se simtă un cetăţean deplin, conştient şi mândru de drepturile lui. Gestul lor n'a fost un act terorist, ieşit dintr'o tendinţă de singularizare, dintr'o simplă şi stupidă dorinţă de răsbunare sau dintr'o bucurie sadică de a ucide, cum s'a afirmat de-atâtea ori... Aceşti **NICADORI** au săvârşit gestul fatal dintr'o **NECESITATE MORALA SI ETICA**. Au împlinit o misiune istorică.

Neamul ,asuprit, umilit şi batjocorit de toate clicile politice şi oculte, **TREBUIA SA SIMTA** că asemenea procedee nu mai puteau constitui arme contra lui. Replica dată de legionarii Gărzii de Fier îi era o garanţie pentru viitor. De-acum, lucrurile nu mai puteau să se întâmple ca în trecut.

Să nu se creadă însă că pentru cei trei, pe care destinul i-a ales să înfăptuiască pedepsirea unui întreg trecut, actul săvârşit era o povară uşoară. Moartea lui DUCA deschidea în sufletul lor o profundă problemă de conştiinţă. Uciderea unei fiinţe umane nu era ţentru ei — ca legionari şi creştini — *"eliminarea"* unui obstacol, ci *"acceptarea"* unui greu păcat.

E greu de înţeles acest lucru... Pentru a intui în totul importanţa acestei stări de cuget, trebue mai întâi să crezi profund în ceva, să ai o structură spirituală.

Astfel, când s'au decis să pedepsească pe cel care călca **DIN NOU** în picioare justiţia, demnitatea şi bunătatea poporului, **NICADORII** şi-au asumat răspunderea gestului atât în faţa **JUSTITIEI UMANE** cât şi în cea a **JUDECARII DE DINCOLO DE LUME**. Si pentru un suflet credincios, aceasta din urmă era mult mai importantă decât cea a tribunalului civil.

Dar atunci când e vorba de soarta întregului neam, sacrificiul conştient devine **APOTEOZA UNE INALTARI IN SPIRIT** şi-o înţelegere totală a propriei existenţe. Dacă suferinţa neamului nu poate fi stinsă prin alte mijloace decât cele ale dăruirei, un om conştient trebuie să-şi ia această răspundere, cu toate consecinţele care decurg. In cazul lui **DUCA** au fost **NICADORII**.

Si dacă soarta n'ar fi decis ca această cinste să le revină, ar fi fost alţii să împlinească destinul. Mişcarea Legionară trecuse capul neputinţei, al fricei şi-al umilinţei. Prinseseră rădăcini oameni noi, căliţi în lupta pentru deşteptarea poporului; oameni dintr'o bucată, gata oricând să înfrunte puterea şi îndrăsneala oligarhiilor politice; oameni în stare să-şi ia răspunderea gestului hotăritor.

Pedepsirea lui Ion DUCA n'a fost o *"crimă"* împotriva unui om de bine, iubitor de neam şi plin de înţelegere pentru cei năpăstuiţi, aşa cum s'a repetat ani de-arândul panegiricul acestuia. **PEDEPSIREA LUI DUCA A FOST PRIMUL ACT DE EMANCIPARE AL ROMANIEI MODERNE**. In el şi prin el se izbea în mentalitatea stupidă şi criminală a tuturor celor ce-şi vindeau neamul pentru a-şi satisface micile ambiţii personale. Se stabilea o atitudine nouă în comportarea omului-român, capabilă să răspundă curajos de-acum încolo, altor încercări de a subjuga neamul şi a-l trata ca pe robi.

A acorda acestui caz numai sensul propagandistic pe care i l-a prescris atât democraţia occidentală cât şi comunismul — tocmai pentru a slăbi şi elimina importanţa faptului pe tărâmul spiritual şi social al neamului — înseamnă a banaliza unul din cele mai importante examene ale naţiunei române când, în mijlocul putrefacţiei cotropitoare, **TINERETUL ROMAN A LUAT O ATITUDINE EROICA**.

Emancipările istorice nu se produc prin subterfugii şi speculaţii politice sau prin declaraţii solemne urmate de banchete, **CI PRIN ATITUDINI BARBATESTI SI SACRIFICII CONSIMTITE**.

Acesta este sensul uman şi naţional al pedepsirei lui Ion DUCA:

— *Se distrugea o mentalitate de sclav*, ce apăsa greu pe sufletul întregului neam.

— *Se punea capăt unei vechi tendinţe* a guvernelor democrate occidentale de a considera neamul românesc la cheremul intereselor lor.

— *Se dădea un avertisment tuturor ocultelor locale* şi din alte părţi că neamul românesc nu mai acceptă amestecul lor în problemele de orice natură ale naţiunei fără a răspunde cum se cuvine.

DECEMVIRII (1936)

(Supranume dat celor zece legionari care au pedepsit trădarea lui Mihail STELESCU)

Cazul în sine este clasic. Trădarea poate avea multe faţete, dar gestul rămâne mereu acelaş: desprinderea vinovată a trădătorului de neamul, armata sau grupul căruia aparţine.

STELESCU, comandant legionar, apreciat de Căpitan ca organizator şi intelectual, ajunsese la 25 ani deputat al Mişcării Legionare. Această ascensiune rapidă, însoţită de gloriola postului şi de importanţa ce i se manifesta în rândurile organizaţiei, provoacă în el o ambiţie nestăpânită de mărire şi dominare. Orgolios şi încrezut, consideră ascensiunea lui prematură ca o dovadă de superioritate şi autoritate în mijlocul Mişcării. In mintea lui mijeşte gândul de a înlocui pe Căpitan, considerându-se superior lui şi mult mai apreciat în rândurile legionare.

Cercurile duşmane Gărzii de Fier prind firul acestei ambiţii născânde şi întrevăd imediat avantajul de a susţine un astfel de personagiu. Adularea şi promisiunile acestora turbură definitiv mintea tânărului deputat. Sub influenţa acestor cercuri **STELESCU** pierde ultima urmă de demnitate. Calcă jurământul depus în Legiune, uită respectul pe care-l datora lui Corneliu **CODREANU** şi intră pe panta trădării.

Complotează împotriva şefului său, pregătind asasinarea acestuia. Detaliile acestei trădări vor fi expuse într'o broşură aparte. Ceeace ne interesează e acţiunea şi motivele adânci care-au determinat pe **DECEMVIRI** să recurgă la actul suprem.

Complotul este descoperit la timp. Executorul material, un legionar numit **COTEA**, adus în faţa Căpitanului, mărturiseşte şi confirmă vinovăţia lui Mihail **STELESCU**.

Un Consiliu de onoare este constituit pentru a judeca şi decide de poziţia celui încriminat în Mişcare. Consiliul, compus din 24 de Comandanţi legionari (grad egal cu cel al inculpatului) şi pus sub preşedinţia generalului **G. CANTACUZINO**, îl declară pe **STELESCU** *"vinovat de trădare şi organizare de complot"*. Decide *excluderea lui definitivă* din Legiune. Acuzatul a fost prezent la şedinţa acestui Consiliu, având dreptul de a se apăra în voie.

Căpitanul aduce o îndulcire acestei sentinţe, declarând că vinovatul va putea reintra în rândurile Gărzii de Fier oricând, din moment ce va face dovada că se căieşte şi că vrea să-şi reia locul în lupta legionară. In Mişcarea Legionară există *iertarea*, de îndată ce se confirmă intrarea vinovatului pe *drumul îndreptării*.

STELESCU însă, în loc să se îndrepte, să regrete gestul crimei şi intenţia trădării, să ceară trimiterea lui în acţiuni grele prin care să-şi plătească păcatul, *intră în raporturi de cârdăşie şi activitate cu cercurile duşmane*. Acestea, îmboldindu-l din urmă, îl finanţează pentru a scoate o publicaţie **"CRUCIADA ROMANISMULUI"**, care devine cea mai anti-legionară publicaţie din ţară. Insultele la adresa lui Corneliu **CODREANU**, acuzaţiile şi minciunile contra Mişcării Legionare ce-i umplu paginile, indignează la culme masele legionare şi chiar cercurile politice neguvernamentale. Trădătorul, în loc să-şi pună cenuşe'n cap, îşi continuă trădarea sub forma cea mai josnică şi mârşavă: minciuna şi calomnia.

Ceeace a urmat trebuia să se întâmple! E legea firei atunci când omul conştient de adevărul şi curăţenia luptei sale, înţelege să înfrunte cu demnitate perfidia şi răul care-i ameninţă fiinţa. E un simplu gest de auto-apărare. Astfel, zece legionari, vechi camarazi de luptă ai lui **STELESCU**, decid să pună capăt acestei atitudini infame care, în afară de a răspândi toate răutăţile împotriva Mişcării, sfida **INCAODATA IN ISTORIA NEAMULUI** bunătatea, omenia, conştiinţa întregului popor.

De sute de ani trădarea ne-a frânt existenţa şi înălţarea în istorie. Mulţi din marii noştri Voevozi şi Domnitori au pierit *prin trădare*. Marii noştri revoluţionari au fost toţi răpuşi *prin trădare*. Trădarea a curmat viaţa multor patrioţi şi ne-a răspândit sângele, fără ca vinovaţii să-şi primească pedeapsa bine meritată. Si-acum, din nou, trădătorul se răsfăţa nestingherit, călcând în picioare suferinţele poporului. **TRADAREA**, cuibărită în obiceiurile pământului ca un mijloc de trăire şi parvenire, nepăsătoare la soarta neamului şi a celor pe care-i izbea.

Pentru membrii Gărzii de Fier, crescuţi în spiritul onoarei şi sacrificiului, trădarea este forma cea mai respingătoare pe care-o poate lua acţiunea umană în desfăşurarea ei negativă. *"Problema trădării"* a fost foarte adesea desbătută în sânul Mişcării pentru a se infiltra în spiritul legionarilor sensul demnităţii, al răspunderei şi-al loialităţii. O asemenea acţiune în mijlocul unei organizaţii urmărind transformarea omului, constituia *o anomalie* şi *o spidare*, cu greu suportată de masele legionare.

Cazul lui **STELESCU** era unic în Mişcarea Legionară şi consecinţele lui puneau la grea încercare răbdarea şi mândria tuturor. Dar implicaţiile lui erau şi de ordin naţional. Trădarea comisă atingea în primul rând Legiunea. Totuşi, prin relaţiile trădătorului cu cercurile oculte, prin importanţa pe care o luase Garda de Fier în comunitatea românească, prin îndrăsneala provocătoare a lui **STELESCU** susţinut de oficialitatea guvernamentală, **ACTUL TRADARII LUASE PROPORTII DE SFIDARE NATIONALA**. Atât în sufletul legionarilor cât şi în mintea Românilor, actul lui **STELESCU** se preciza ca *"încă o trădare nepedepsită"*, încă o victorie a răului...

Naţiunea avea nevoie de un gest care s'o liniştească şi să-i redeie speranţa într'o posibilă schimbare radicală a moravurilor politice. Si singura forţă ce putea trece la o astfel de acţiune binefăcătoare era Mişcarea Legionară. Cu atât mai mul cu cât *"cazul"* o privea direct. Orice întârziere în a pedepsi crima de trădare a lui **STELESCU** devenea o slăbiune, în contradicţie izbitoare cu preceptele etice ale Mişcării.

E drept. Aşa este din punct de vedere doctrinar. Dar Legiunea este, înainte de toate, o şcoală de transformare a omului, iar nu un instrument de represiune. Mişcărea Legionară ca organizaţie socio-politică nu poate lua măsuri coercitive nici măcar împotriva celor ce-o trădează. Ea enunţă reguli etice de comportare şi precizează linia de onoare a celor ce vor să se depăşească. Ea arată şi stigmatizează, pe de o parte, **RAUL** ce se poate abate peste om şi naţiune; iar, pe de altă parte, pune în relief **LINIA DE COMPORTAMENT** ce poate salva şi omul şi naţiunea. Restul rămâne la suflul de înţelegere al individului, la liberul său arbitru, la forţa lui de dăruire.

Cei zece legionari care şi-au luat marea răspundere de a pedepsi pe vinovat, erau oameni crescuţi în spiritul şi normele cardinale ce dirijează viaţa şi comportamentul legionar. Ei, ca membrii ai Gărzii de Fier şi ca Români, şi-au dat seama de gravitatea faptului în viaţa naţională şi de nevoia de a se sfărâma blestemul trădării ce plana peste neam.

Pedepsirea trădătorului devenea un gest simbolic de-o importanţă nebănuită pentru cei mulţi. Era în acelaş timp o **RUPERE CU TRECUTUL** în care trădătorii s'ou bucurat de fapta lor infamă şi o **LUARE DE POZITIE** a noilor generaţii care nu mai voiau să accepte apăsarea trădării în moravurile ţării. Prin pedepsirea lui **STELESCU** se realiza o **INNOIRE SPIRITUALA**. Se elimina trădătorul legionar şi se răsbuna un şir nesfârşit de trădări similare, nepedepsite în istorie şi neuitate în memoria naţiunei.

Gestul lor întrupa o **VOINTA de SCHIMBARE**. Era bisturiul necesar care elimina gangrena. Trebuia să se ştie că **DE-ACUM INCOLO NU VA MAI FI TOLERATA TRADAREA**, sub orice formă s'ar manifesta. Domnia nevăzută a ticăloşilor era condamnată. Iar cei ce-ar fi îndrăsnit totuşi să persiste pe această cale, era avertizat de soarta ce-l aştepta. Deaceea, actul lor a fost socotit de popor ca o **INFAPTUIRE DE SALUBRITATE PUBLICA**.

DECEMVIRII făceau parte din aceşti *oameni noi* care nu mai acceptau straele umilinţei trecute şi nici domnia trădării. Pentru ei — ca şi pentru noi toţi legionarii — neamul nu se poate ridica şi armonia nu poate domni, decât după ce vor fi îndepărtate metehnele şi modificate slăbiciunile ce apasă greu pe spinarea omului.

Numai legionarii erau în stare să termine cu acest trecut întunecat, deoarece **NUMAI IN EI A AVUT LOC TRANSFORMAREA ESENTIALA**, a gândului de înnoire a neamului prin luptă şi sacrificiu. De unde consecinţa logică: **CINE E CAPABIL SA SE JERTFEASCA PENTRU UN IDEAL MORAL SI ETIC, ARE DREPTUL SA TRAGA LA RASPUNDERE PE CEI CARE-L INTENEAZA**.

Această echipă, ca şi prima, după împlinirea misiunei luate în conştiinţa răspunderei şi-a păcatului comis, s'a predat autorităţilor pentru a fi judecată conform legilor în vigoare. Inţelegeau să răspundă cu fruntea sus în faţa instanţelor penale.

RAZBUNATORII (1939)

(Dnumirea revine folclorului popular, care i-a asimilat marilor figuri istorice ieşite din popor, pentru a răzbuna dispariţia violentă şi mişelească a vreunei fiinţe scumpe sau suferinţa comună îndurată sub apăsarea vreunei tiranii.)

Când în lucrările duşmanilor se vorbeşte de ei, se spune *"legionarii care au asasinat pe Armand Călinescu"*. Expresie consacrată, urmată de un şirag nesfârşit de alte calificative insultătoare. Nicio altă explicaţie, nicio analiză a situaţiei politice şi-a stării lor sufleteşti, pentru a se înţelege **DECE** aceşti legionari s'au constituit în echipă de pedepsire; sau, ce **ELAN PROFUND** l-a îndemnat să accepte sacrificiul vieţii, înfruntând dictatura regală şi ura forţelor oculte...

In acea epocă, cu toate prigoanele suferite, Legiunea creştea în întreaga ţară. Era un iureş nestăpânit de entuziasm şi speranţă în viitor. Masele simţeau instinctiv că prin Legiune o eră nouă se deschidea pentru ele. Regele, la rândul lui, temea ajungerea la putere a acestei organizaţii care n'ar fi acceptat nici dictatura sa personală, nici legăturile sale cu evreica Elena **LUPESCU**. Aceleaşi sentimente de ură şi îngrijorare mărturiseau şi forţele antinaţionale cuibărite în mijlocul neamului românesc. O victorie electorală legionară ar fi însemnat **PROMOVAREA ROMANISMULUI** şi prăbuşirea proiectelor lor înjghebate pe spinarea poporului. In astfel de condiţii, coaliţia tuturor profitorilor împotriva singurei forţe capabilă să le ţină piept, s'a împlinit într'un timp record.

Printr'un proces odios, înscenat pe argumente copilăreşti şi false, dar *judecat de un Tribunal Militar supus voinţei regale*, Căpitanul fusese condamnat la zece ani închisoare. Organizaţia legionară desfiinţată în mod arbitrar, după ce în alegerile din Decembrie 1937 ajunsese să aibă 66 de deputaţi. In acelaş timp sute de fruntaşi legionari arestaţi şi o teroare cumplită deslănţuită contra tuturor membrilor cunoscuţi de autorităţi.

In România stăpânea voinţa regelui Carol II şi-a ocultei semite din jurul tronului. Dar, pentru a se simţi *"stăpân"* pe deplin — aşa cum îi şoptea în tot momentul clica politică şi oculta iudaică — regele avea nevoie să nu mai simtă prezenţa granitică a lui Corneliu **CODREANU**, chiar aşa condamnat şi închis cum era.

Coaliţia acestor forţe, duşmane Legiunii şi neamului, conving pe rege că moartea Căpitanului ar zdrobi în acelaş timp orice rezistenţă legionară şi-ar provoca şi dispariţia curentului pro-legionar în plină desvoltare. Megalomania regelui Carol II era punctul de convergenţă al acestor presiuni obscure: *"camarila"* palatului, în frunte cu Elena **LUPESCU** şi **URDAREANU**; *"clica"* politică, în frunte cu Armand **CALINESCU**; *"mafia"* iudaică, în frunte cu **FILDERMAN**. Pentru prima oară aceste *"forţe oculte"* erau de acord, susţinându-se într'o acţiune care izbea neamul românesc.

Convins cu uşurinţă (deoarece şi el voia acelaş lucru), regele dă ordin Ministrului său de Interne — întâmplător era tocmai Armand **CALINESCU**, duşman neîmpăcat al Mişcării Legionare şi co-autor al planului de ucidere — să execute planul de exterminare. Acesta îndeplineşte *"ordinul"* în cel mai clasic stil al celor ce deţin puterea: **ARGUMENTUL INCERCARII DE EVADARE**.

In noaptea de 29-30 Noembrie 1938, **CAPITANUL, NICADORII** şi **DECEMVIRII** sunt asasinaţi în pădurea Tâncăbeşti, de către o echipă de jandarmi, în condiţii de o perversitate diavolească, după cum s'a aflat mai târziu. Faptul provoacă o consternare generală. Nimeni nu se aştepta le un astfel de act barbar din partea regelui şi a guvernului. Mai ales că cei ucişi erau închişi, condamnaţi la ani grei de temniţă. Dar presiunile oculte fuseseră atât de mari şi de *"convingătoare"* încât monstruozitatea actului nu mai avusese nicio influenţă asupra deciziei. Nu ştim sub ce regim politic din Occident s'ar fi putut executa un astfel de act: 14 oameni, condamnaţi deja la pedepse mergând până la munca silnică pe viaţă, sa fie scoşi din celule, legaţi de mâini şi de picioare în două camionete, duşi într'o pădure şi strangulaţi, înainte de a primi fiecare câteun glonte în ceafă, de jandarmii autorităţii însărcinate cu apărarea justiţiei!... Si un astfel de regim se intitula **"DEMOCRATIE"**!...

Seful suprem ucis, majoritatea celorlalţi şefi legionari în închisori împreună cu alţi zeci de mii de luptători. Cei rămaşi liberi, trăind în totală clandestinitate, urmăriţi de autorităţi. Tara sub stare de asediu, lumea îngrozită de atâta cruzime şi sălbătecie. Aceasta era **BILANTUL MARET AL STAPANIREI FORTELOR OCULTE IN ROMANIA!** Pe deasupra, teribila represiune instituită de Armand **CALINESCCU**, Ministrul de Interne.

Natural, peste tot, domnea liniştea cea mai completă. **LINISTEA GROAZEI!**...

Regele inconştient, era satisfăcut. Ocultele îşi frecau mâinile. Călinescu veghea ca nimic să nu mai mişte în ţara suferinţelor şi-a suspinului...

Dar ceeace n'au înţeles atunci — **CUM NU INTELEG NICI AZI DEMOCRATII NOSTRI** — e că ceva profund se schimbase în sufletul şi'n trăirea neamului românesc. Preceptele legionare modificaseră străfundurile omului-român, împingându-l pe alte coordonate de simţire şi de

conduită. Din umilința și teama de opinie de odinioară, care-l svârleau la discreția tuturor politicienilor egoiști și rapaci, care-l transformau într'o victimă continuă a autorității abuzive, **OMUL-LEGIONAR CAPATASE CONSTIINTA PERSONALITATII SALE SI INCREDEREA IN ACTUL SAU DE AFIRMARE.** Nu mai putea admite să fie tratat ca un sclav fără să riposteze, să i se impună o trăire care să nu fi trecut prin conștiința lui. Si mai ales, nu mai putea admite să treacă cu vederea peste lichelismele, abuzurile și crimele comise contra omului și națiunei de către cei aduși în fruntea țării pentru o a servi.

Tăcerea profundă — timp de reculegere și împlinire lăuntrică — ce a durat mai multe luni de zile după asasinarea Căpitanului, a dat impresia că totul era sfârșit pentru totdeauna; că turma fără păstor se destrămase; că vechile moravuri își vor relua întâietatea, spre bucuria profitorilor. Poporul însă, instinctiv, aștepta ca moartea Căpitanului să fie răsbunată. Nu se putea admite ca atâta ticăloșenie să fie trecută cu vederea și zvârlită uitării. Iertarea are și ea limite. Iar națiunea care vrea să ierte TOTUL e condamnată pieirii.

In rândurile legionarilor, drama era și mai cumplită. Pentru ei problemele ridicata prin moartea lui Corneliu **CODREANU** aveau un răsunet mult mai adânc. Murise inițiatorul, dar doctrina lui stăpânea deja adâncul sutelor de mii de legionari. Ei reprezentau, **ASA HULITI SI HARTUITI CUM ERAU IN ACEA CLIPA**, toată mândria și demnitatea națiunei. In ei se concentra toată răspunderea și onoarea unei organizații în care **INTREAGA TARA VEDEA VIITORUL.**

Legionarul știe să îndure cutezător prigoane, închisoare, moarte. Dar nu admite nedreptatea, mișelia și umilința. Cand ființa neamului se închircea batjocorită de ticăloșia sbirilor și întreaga trăire legionară se sbătea amenințată de actele abuzive ale unui guvern supus vrerilor oculte, Garda de Fier avea obligația morală să răspundă cu tarie. **SA RASPUNDA RASPICAT SI SA PEDEPSESCA!**

Deaceea, "*Echipa celor nouă*", condusă de Miti Dumitrescu și-a luat răspunderea pedepsirei celui ce fusese centrul coaliției și mâna executoare a asasinatului. El trebuia să plătească primul și să rămână pildă pentru toți care-ar mai fi gândit astfel de fărădelegi contra Mișcării Legionare și contra neamului. Era gestul cel mai legitim al oricărui muritor împotriva tiranilor, pe care **NIMENI SI NICIODATA NU I-L PUTEA CONTESTA.**

De-altfel, când s'a aflat că Armand **CALINESCU** și-a luat pedeapsa, a fost ca o descătușare de mulțumire colectivă. In sfârșit, căzuse unul dintre călăii neamului!... **CALINESCU** își primise osânda bine meritată. **RASBUNATORII** își făcuseră datoria față de legionarii asasinați și față de neamul desconsiderat și batjocorit.

Represaliile pentru moartea unui singur om au fost **UNICE IN ISTORIA LUMII**: Echipa lui Miti **DUMITRESCU** a fost executată pe loc, îndată ce s'a predat autorităților, fără nicio judecată. In închisori și lagăre alți 240 legionari au fost uciși prin ploton de execuție sub simplul ordin venit prin telefon dela Ministerul de Interne. Iar în restul țării, asasinați sub ordin, câte 2-3 legionari pe fiecare județ. **TOTI FARA NICIO JUDECATA**, în cele 24 de ore ce-au urmat tragicului eveniment și **FARA A FI VINOVATI CU CEVA IN DRAMA CE AVUSESE LOC LA BUCURESTI.**

Oare opinia publică mondială și "*conștiința universală*" au luat cunoștință de aceste orori, comise contra legionarilor acuzați într'una pe nedrept de a fi "*teroriști*"? Așa s'a comportat democrația română, pe care o susținea cu atâta ardoare guvernele congenere din Occident. Cu ce drept vin oare azi să reproșeze Mișcării Legionare acele fapte, acte de apărare și de demnitate în fața crimelor de neiertat ale unei democrații putregăite și demente?

Ceeace trebue reținut din gestul echipei legionare de pedepsire a faptul că a distrus prin sacrificiul ei o altă racilă a neamului românesc: *teama de autoritate* în *genere* și *incapacitatea de a brava autoritatea abuzivă în particular*.

Prin gestul acestor legionari se răsbuna moartea **CAPITANULUI** și se ridica în acelaș timp un piedestal **DEMNITATII UMANE** ce nu mai admitea să fie călcată în picioare.

CONCLUZIE

Pedepsele capitale aplicate de legionari nu pot fi considerate "*crime*" cum se sugerează continuu în anumite publicații tendențioase și'n presă de peste 35 de ani. Ele au fost săvârșite în *alt spirit* și cu *un alt scop*. Aceste pedepse sunt în acelaș timp:

1) **REPLICA** implacabilă la abuzurile comise împotriva Mișcării Legionare și a Neamului românesc.

2) **AVERTISMENT** pentru cei ce vor îndrăsni în viitor să calce în picioare legile fundamentale ale țării, demnitatea umană și drepturile fiecăruia.

3) **EXEMPLU** pentru întregul neam de cum trebuie să se comporte un om liber și conștient în fața tiraniei.

Spre deosebire de alte acțiuni similare săvârșite în alte țări, la noi, gesturile extreme ale legionarilor au avut totdeauna asentimentul tacit al poporului. Se recunoștea în ele o **NECESITATE NATIONALA**, așteptată cu neliniște de întreaga suflare românească, obidită și umilită de "*mai marii zilei*".

De fiecare dată, s'a încercat ca Mișcarea Legionară să fie amestecată în "*problemă*" și scoasă vinovată ca "*instigatoare morală*" sau chiar ca "*parte directă*". Procesele deschise împotriva Legiunei și împănate de "*dovezi zdrobitoare*", în întregime false, s'au încheiat **TOATE IN FAVOAREA MISCARII.** Nicio vină nu i s'a putut imputa. Actele săvârșite erau simple acțiuni personale ale unor oameni conștienți de datoria lor ca leginonari și ca Români.

Motive pentru a se deslănțui o aprigă luptă de tenebre contra celor ce loveau în Mișcarea Legionară n'au lipsit în decursul celor 13 ani al începuturilor legionare (1927-1940). Sutele de morți legionari, miile de schingiuți, cele patru prigoane nemiloase și nedrepte, interzicerile periodice, șicanele permanente, arestările fără motiv, etc., erau tot atâtea cauze majore pentru un șir neîntrerupt de "*replici*" din partea noastră. **N'AU EXISTAT NICIODATA ASTFEL DE REPLICI!** Mișcarea Legionară își apăra cu stoicism principiile, fără să cadă în greșeala unui conflict deschis cu autoritatea legală (care nu avea deloc asemenea scrupule).

In viața și trăirea legionară "**ECHIPA DE PEDEPSIRE**" este o echipă de onoare și de sacrificiu, ce ia ființă numai în cazuri excepționale, și sub răspunderea personală a celor ce o compun. Deaceea, odată actul de pedepsire împlinit, echipa se predă autorităților *pentru a-și primi la rându-i pedeapsa legala pentru fapta sa*.

Faptul de a se preda autorităților arată că pentru acești oameni împlinirea gestului suprem depășește momentul istoric și propria lor viață. In clipa pedepsirei ei împlinesc un act ce interesează neamul în accepțiunea lui socioistorică, iar nu societatea structurată după concepția politică la modă. **PEDEPSIREA ARE LOC IN NEAM SI PENTRU NEAM!**

Aceste trei echipe de pedepsire (**NICADORII, DECEMVIRII** și **RĂZBUNĂTORII**) trebuesc privite prin prisma suferințelor Mișcării Legionare și ale poporului român pentru care luptă Garda de Fier. Adică, trebuesc luate în considerație atât *cauzele imediate* care au precipitat faptul, cât și *cauzele îndepărtate* ce apasă pe sufletul tuturor.

Gestul lor a fost răspunsul unei generații desprinsă din complexul robiei spirituale, decisă să readucă ordinea și cinstea în mijlocul unei societăți ce pierduse și sensul răspunderei și al curajului civic.

Asasinarea lor tragică n'a făcut decât să confirme preceptele pentru care luptau și erau gata de sacrificiu. Si atâta timp cât în neamul românesc vor apare oameni gata să-și ia răspunderea unui gest suprem, care să frângă teroarea și abuzul, va înflori și speranța unui viitor mai bun pentru cei slabi și necăjiți.

FAUST BRADESCU

IUBITE NENE PETRICA

AM așteptat două luni, lungi și deosebit de grele pentru mine, în acest exil, să pot ști totul, să văd totul, ca să pot vorbi despre totul! M'ați ajutat mult cu "Vatra", pe care o redactați dvstră.

Vă mulțumesc! Voiam să nu greșesc nimic. Acum voi vorbi, pentru cei ce-mi sunt aproape și voi scrie pentru cei ce sunt departe. Din început să știți, eu, venit aici, nu îndrăgesc pe niciun om anume și nici nu urăsc pe cineva! Imi sunt dragi legionarii și iubesc nespus Legiunea. Ea este Țara și drept măritoarea de Christos! Prin Christos noi suntem legionari, și prin El Legiunea a primit adevărurile vieții eterne. Acestea se relevă celor următori lui Christos. El ne-a arătat calea, adevărul și viața. A-L cunoaște înseamna a-L iubi, urcând Golgota și împrățișand crucea sfașietoarelor dureri. "Mai multă dragoste nimeni nu are, ca acel ce se dă pe sine morții, pentru prietenii lui"!

El ne-a iubit mult! Acesta era drumul de urmat, nu altul! Drumul dragostei de frate, nu al patimilor, al urii! Unde este ură, nu este Dumnezeu, nu poate exista Mișcarea Legionară! Isus este calea și Legiunea este cu El. In El nu este învrăjbire. Nu poate fi apărată Mișcarea, decât cu armele dragostei Lui. Altfel ajungem la infamie, și "decât să învingi printr'o infamie, mai bine să cazi luptând pe drumul onoarei"!

Vedeți câtă depărtare este dela ceiace a spus Căpitanul, la ceiace se practică aici? El ne-a arătat drumul biruinții. A birui, este a iubi. A iubi înseamnă a jertfi. "A te călca pe tine în picioare, cu toate poftele și tot egoismul din tine"!

Iată gândul meu curat, cinstit, așa cum Legiunea și mama m'au învățat! Mama mea a murit de durere, auzind că fratele meu este împușcat. Pe Vergică, fratele meu, îl cunoașteți, -că venea la vorbitor, când eram împreuna în închisoare! 20 de zile mama nu a mâncat și nu voia să mai intre în casă. A murit de durere. Dela ea am învățat să fiu Legionar. Era o creștină!

Acum să privim la noi înșine, față cu drumul Legiunii, să vedem pe unde suntem. Intr'o zi, pe la începutul lunii August, după ce venisem în acest... am găsit în pădure câteva foi din "Vatra" și în întregime "Milenii". Am fost convins că în... sunt introduși agenți comuniști, veniți din Țară, și că aceste foi sunt imprimate în Țară de catre comuniști pentru a întuneca cerul din sufletul curat al Legionarilor. Limbajul, întorsături de frază, cum numai în "Cruciada românismului" la Stelescu, am văzut!

Am început pânda. Am prins un medic cu "Amintiri" de Arnăutu, cu "Amintiri" de Fleșeru, și cu "Vatra". Atunci am văzut că "Vatra" este redactată de dvs. Nu-mi venea să cred și deaceia am tăcut, aceste două amare luni! Imi venea greu să cred că nenea Petrică a ajuns aici! Așa! Domnița, prima dvs soție, ar fi gândit ca mine. Sigur! Era așa de pură, atât de înaltă în trăirea cinstit Românească și creștină, încât ar fi fost o impietate față de cerul sufletului său, să-i fi stat în față cu gânduri ascunse.

Calciu, Milenii, Arnăutu, ar trebui scoși din lumea Românească a exilului. Un Român — aici — nu poate avea ținuta aceasta. Cred că Legionari nu au fost nici o zi în viața lor. "Un Legionar nu are suflet și gura de țigan", așa ne-a spus Căpitanul. Este firesc, uneori, ca cutare sau cutare șef să nu-ți fie pe plac, dar de aici până la pălmuirea Legiunii, la batjocorirea atâtor jertfe, câtă cale!!! N'am văzut în nici un rând, din cele scrise de cei de aici, un cât de mic spirit legionar. Mi-e rușine să întrebuințez expresii ale Românului în atari împrejurări. Dar pentrucă mă cunoașteți, vă spun ce imagine mi-au creat aceștia cu scrisul lor: "au ieșit fațele la maidan și-și dau poalele peste cap"! Ce urîtă expresie! Ce oribil! Dar drept! Aceștia să apere Mișcarea Legionară? Orice jertfă ar fi făcut în trecut, o pot spune, răspicat: Aceștia nu au fost Legionari nici o zi în viața lor. Mulți au trecut prin închisori degeaba. Cu dvs problema se pune cu totul altfel. Nu cumva un fum de mândrie vi s'a abătut peste creștet? Acesta este un păcat mare, duce la pierzarea sufletului, la nimicirea conștiinței pure!

Să nu credeți că noi în Țară nu am avut oameni bolnavi de asemenea ifose! Ce ușor s'au spulberat sub ciomege! Toți aceștia au căzut uriți de tot. Am rămas noi cei ce nu am urît pe nimeni. Să nu se mai bată nimeni cu pumnul în piept, ca apologet al Legiunii.

Aici în... sunt foarte mulți Români. Știți ce-au spus, văzând cele scrise de dvs și cei ciați mai sus? — Păcat! Comuniștii în Țară au scris adevărat ce-au scris despre Legionari. legionarii sunt o calamitate aici în Apus ca și în Țara de mâine"! Să credeți că sunt majoritatea tineri. Sunt și în vârstă care nu au cunoscut Legiunea. Ce vreți să cred eu despre cele ce am văzut scrise? Să vă laud? Nu! Peste 60.000 de morți avem în Țară în acești 30 de ani de comunism. Foarte mulți nu au morminte. Au fost îngropați de cetină și frunzele pădurii și nu pot suporta să aud batjocorirea unor canalii, care cred că apără Legiunea. Când sărea carnea din noi, împroscând în jur, cu sânge și fărâme din carnea noastră, ne făceam cruce cu limba în cerul gurii și ne rugam: Doamne ajuta-mă să nu ajung un ticălos! Ei voiau să omoare Legiunea, ucigând în noi pe Christos. Așa s'au topit toate frecușurile dintre noi și Legiunea a fost unitară, frumoasă, pură prin noi, în orice moment al luptelor din Țară. Lumea românească a fost permanent cu noi!

Să nu credeți însă că în Țara ar fi cineva de acord cu învrăjbirea de aici. Ce-ați făcut în acești aproape 40 de ani, în exil? Mai bine nu ați fis scris nimic. Cui folosesc ce ați scris în atâtea foi? Țării nu, și nici Legiunii. Uite nene Petrică, mi-a adus cineva aseară-un nelegionar — "Carpații" și "Țara și exilul"! E cu totul altă ținută. Fără vrajbă, așa cum sunt Românii când sunt porniți pe o treabă. Se leagă doar de Pr. Boldeanu... de!!!, ce să mai spun eu? V'ați cam grăbit cu dl Penescu. Nu-l cunoașteți. Eu am stat în câteva rânduri cu acesta în celulă. La interne. La Uranus, arestul MAI! Il cunosc bine. Acolo, omul este așa cum îi este firea. Fără zorzoane. Fără cravată, fără guler tare, cum este în fond, nu cum vrea să apară. Ii plăcea să ne pălmuiasca sufletele. "Camarade, nu fii trist — Garda merge înainte — cu Partidul comunist!". Ca și când noi aveam miniștri în guvernul comunist, Mihai Ralea, Geamănu, Roșianu, ambasadori și miniștri adunați la interne erau national-țărăniști. Ultimii doi au participat la punerea la punct a planului reeducării din Pitești și celelalte închisori. Ei scoseseră pe Gheorghiu-Dej din lagărul dela Târgu Jiu. Geamănu era șef al organizației țărăniste din Gorj, iar Roșianu dela Dolj, iar Ralea în biuroul politic național-țărănist. Justinian Marina la Vâlcea. Cumpănașu, ajuns general de securitate la Craiova oraș. Mai erau la Aiud, în anul 1960, circa 11.000 de legionari. Plus 4.000 mutați la Gherla. Aiudul făcuse dormitoare și în fabrică. Toate aceste jertfe pe care le dădea Mișcarea, erau socotite de "istorici", ca normale: Voi sunteți Legionari! Dl Penesca, interesat de ziua de mâine, vorbea cu mine și pleca la alții, spunându-le: "Pericolul numărul unu pentru noi, mâine, nu sunt comuniștii. Sunt Legionarii. Aceștia sunt mulți, dinamici, și, mai toți, intelectuali și tineri". Oamenii îmi spuneau. Il priveau cu neîncredere, ca toți cei din închisori. Nici un țărănist din închisoare nu-l vorbea decât strângând din dinți, ca să nu-l înjure. Din cauza uritei poziții față de Maniu la proces, nu era agreat de nimeni.

Nene Petrică, văd ca vă preocupă o problemă: de ani și ani, "Vatra" vă pune în lumină gândurile. Cutare sau cutare legionar-fie el chiar comandant, ar fi avut unele legături cu o doamnă! Da! Știu eu? Știu că este cinstit ca să nu arunce întâiul cu piatra cel ce face la fel. Eu sunt cinstit, nene Petrică, nu ași arunca nici primul, nici ultimul. Dvoastra însă, toți care ați fost mâncați de viermii urii, nu ați înțeles că nu loveați un legionar, ci pălmuiați Mișcarea? Și asta ați făcut-o ani și ani de zile. Până când? Nu am văzut că v'a preocupat Legiunea și drumul ei, ci ați pornit la vânătoare de greșeli. Decând Legionarii au ajuns "calfă la diavol"?

Intr'o noapte, satul Rubla, al D.O.-iștilor veniți din închisori, a fost înconjurat de batalioane de securitate. Au fost ridicați toți Legionarii. Toți! Toți! Soțiile lor veniseră să-și ducă viața în D.O., alături de soții lor. Când au fost ridicați aceștia, ele au rămas plângând. Norocul lor a fost... dl Penescu. Le-a mângâiat pe rând, pe toate! Dădea și nume. Spunea cum aveau picioarele și cum... Nu-mi spunea direct, dar știa că aud și că-mi pare rău. O spunea pentrucă știa că mă doare. Pentru dl Penescu era o laudă.

Nu l-am pălmuit atunci, dar acum poate primi o palmă năpraznică, peste buza obraznică!

In nici un caz el nu poate dirija eforturile Românilor din exil. Eu nu mă consider un exilat. Am venit din Țară, din pânda in pândă, gata de luptă cu orice jivină-om și gata de luptă am rămas. Pentru Țară și Legiune, din creștet până jos, sunt in stare să despic pe unul cu o singură lovitură. Gladiul meu e greu, și fulgeră. Nu pot renunța, pe cât se vede, aici! Am rămas o sălbăticiune, cum m'ați cunoscut. Dvoastră spuneați că in 1938 ați vorbit cu Costică Stănescu și cu alții, că ar fi nevoie de 100 de topoare, ca să fie scurtați cu un cap, Carol "chiorul" și toți ai lor, când sunt strânsi in parlament. Nu v'am judecat atunci pentru o faptă necreștinească. Era revolta noastră a tuturora față cu nedreptatea ce se făcea Căpitanului intemnițat și Legionarilor. Și toți Legionarii trecuți prin inchisori, din 1938-1939 până in Iunie 1940, când eu am plecat din inchisoare, au gândit la fel! Bănică spusese: "Și să faceți să urle măi camarazi, să urle patru veacuri in Istoria Neamului, răzbunarea voastră!". Și Dvoastră vă aminteați mereu de asta. Cum de astăzi, cei ce am gândit și voiam să făptuim atâtea, injurăm pe cei ce au gândit ca noi atunci și au făptuit ceiace noi insine, doream să făptuim? Tot ce s'a făcut atunci, oricare dintre noi am fi făcut, dacă ne-ar fi stat la indemână! Deci să nu mai judecăm pe alții. Dvoastră spuneați că și Căpitanul a greșit, pentrucă stătea numai cu Biblia in brațe, la Jilava.

Ori Legiunea este luptătoare:

"Fă un semn din inchisoare
Din Jilava fără soare
Te-am auzi milioane
Căpitane, Căpitane
Și in ceasul sfânt jurăm
Că de moarte, gata stăm
Așteptăm numai poruncă
Să pornim din munți, din luncă"!

Era cântecul cel mai cântat atunci in inchisoare. Dacă noi voiam să făptuim atâtea, dece să injurăm și să facem vinovați pe cei ce au făcut ce doream noi? Nu cred că astăzi sunt mai ințelepți ca atunci, Legionarii. Dar un duh satanic, de nimicire a frumosului avânt Românesc s'a abătut peste atâtea suflete! In Țară nu s'a intâmplat așa ceva.

Nene Petrică, eu nu am pe cineva in deosebi mai drag, aici. Iubesc pe Legionari și Legiunea și mult pe Isus. Il doresc încăodată printre noi. Să alunge duhurile rele! Noi avem nevoie de unitate. Țara, și Legionarii și nelegionarii, atât vrea de la cei de aici. Legionarii trebuie să înțeleagă asta. O bâtă ciobănească, necuvântătoare, fără doctorate, dar să ne inchinăm la ea, să știm că reprezintă unitatea legionară. Așa să fim uniți. Nu mă interesează cine este sus, că este sau nu capabil de fapte mari. Să nu spună nimic, nimic! Noi vom merge inainte, și nu am greși, pentrucă am fi uniți, și nu suntem copii.

Trimis pe front, fără grad, fără decorații, supraveghiat tot timpul. Nu puteam să plec decât insoțit de un ofițer, sau in cadrul unui ploton, cu 22 de ani de inchisoare numai sub comuniști, sunt convins că eu și dvstră și toți ceilalți care până acum v'ați invrăjbit, am trece și prin iad și am ieși biruitori. De această unitate este nevoie. Sunt convins că vă dați seama rațional, dar patima omenească, nimicnicia din om, nu vă lasă. Nu a greșit nimeni, nimeni, in trecut; greșiți acum. Eram la Cernicov, pe front, când am primit o scrisoare de la Domnița și Nati-Joița Cojocaru. Imi scriau amândouă cam acelaș lucru: "...voi muriți acolo iar foștii politicieni vor să destrame lupta voastră, să sfareme frontul armatei noastre, biruitoare până acum". Atâta incredere aveau in noi cele mai mari și mai pure, adevăratele Doamne ale Țării, și noi nu ne-am bătut joc de increderea lor. Foarte mult doreau toate să vadă România triumfând. Cine sabota efortul frontului? Știți!

La Țebea se intâlniseră comuniștii, socialiștii, Petru Groza și naționalțărăniștii și făcuseră legăminte pentru a zădărnici eforturile ce făcea armata ce până atunci era biruitoare. De la țărăniști au fost Maniu, Penescu, Lazăr și alții mai mici. Așa spunea dl Penescu!

Nu ne legasem noi, nene Petrică in inchisoare ca să nu lăsăm să mai ajungă sus nici un necinstit sufletește? Nu vorbesc de unele greșeli, inerente omului, dar Penescu nu greșea, ci făptuia o trădare. Intreaga noastră armată plângea când a auzit de acea trădare. Să fi fost in Țară, să fi văzut ce a insemnat 23 August 1944, pentru armată!

Și iată ce am făptuit noi Legionarii! Cea mai mare cruciadă pe care a putut s'o facă un popor. De la 13 la 14 ani, băieți și fete, bărbați și femei bătrâni până la 65 de ani, am intrat de bună voie in luptă. N'au putut comuniștii omori dintre noi, câți am fi fost in stare să murim pentru credința noastră. Și aceste fiice și fii ai Neamului, au intrat de bună voie in luptă, chiar dacă N. Pătrașcu nu ne-ar fi spus o vorbă, noi toți, tot așa am fi făcut. Era Neamul tot, vii și morți, intr'o singură voință. Nic. Pătrașcu a condus cuminte, dârz, plin de credință Legiunea in Țară. Au fost și câțiva care mai lătrau pe delături, dar in inchisoare au amuțit. Dl Arnăutu să știe că lui N. Pătrașcu nu i-au dat comuniștii nici o vilă la sosea, și nici nu a dat Mișcarea pe mâna comuniștilor. A dormit cu mine lângă Piața Regina Maria, pe Gramont, cu mine și cu Jurubiță pe Isvor, intr'o cameră rămasă intreaga după bombardament. Alături de noi, la circa 10 metri avea și domnița una tot ca a noastră. Cum nu-i ingheață sângele in vine, să rămână stei, unuia care poate să acuze pe N. Pătrașcu de necinste? Nici cu mintea nu poate cuprinde viața de luptă și jertfă, trecând prin cele mai mari silnicii, așa cum N. Pătrașcu a avut-o? Tot ce-am văzut in "Amintiri" — Arnăutu și "Milenii" — Calciu, sunt infamii. Mă mir că dvstră puteți merge alături de asemenea oameni!

Nic. Pătrașcu, in declarația de desolidarizare, cerută de imprejurările speciale din Aiud 1964, nu a aruncat cu noroi in Căpitan, in Legiune și nici in trecutul său de legionar. Singurii care au facut-o intr'un mod urit, rușinos, au fost Dumitrescu — Borsa și Vojen. Au mai fost și alții, dar mai cu decență. Apoi să știe și dl Arnăutu și toți Arnăuții din acest exil, că inainte de a veni Stoicănescu in Țară, noi eram in luptă. Alături de noi era Dl Comandant al Bunei Vestiri Radu Mironovici. Și oricât au incercat alții să-l rupă, să sfâșie prin el Mișcarea, el a rămas cuminte, pe drumul cel bun.

Iata un crâmpei din viața noastră de inchisoare. Un pas din marele drum de luptă legionară. Eram la camera 4 spital, la Pitești. Eu terminasem de bandajat cu feși dintr'o cămasă ruptă, pe Pop Cornel, mort mai târziu. Amândouă feșile erau căzute, era carne vie peste care ciomegile cădeau zilnic, și mult puroi. Voicu Andrescu, pe care știu că-l cunoașteți, nu mai avea mușchii laterali de la șold la genunchi. Au căzut tocați de ciomege. N. C., unul dintre cei mai dragi mie, își băga in orbită ochiul scos scos dintr'o lovitură. Ochiul drept, il apăsa incet cu degetele, iar cu ochiul stâng parcă imi zâmbea. De pe jos se dintre cei mai dragi mie, își băga in orbită ochiul toare" și "școala puilor de urs", bătuți la tălpi ca să știe juca. Mi-e tare greu să scriu prin câte am trecut și despre tot ce am văzut! Voi scrie insă.

V'am scris ceva, destul de puțin, despre dl Nicolae Penescu. Am scris pentrucă ar fi păcat de tot ce-a suferit Țara noastră, să se mai ridice sus peste suferințele ei, asemenea oameni. Țara este sătulă de ei. Eu sunt sătul până peste cap de câte văd și aud in aceste două luni. Cu necinstea celor de sus, am ajuns unde am ajuns. Țara nu are nevoie de ei. Cred că mă înțelegeți. Nu vă spun eu toate astea ci Țara, Legionarii din Țară, aceia care au fost frânți pe roata atâtor neputințe omenești. Aceasta va fi singura mea manifestare politică, cât voiu fi in acest Occident. Incolo, eu nu am decât o religie; sunt robul unei credințe și deplin stăpânit de ea. O voi sluji până la ultima mea picătură de putere.

Altfel nici eu nu merit să mai calc pământul Țării. Despre aceste doruri și amoruri v'am scris și mai inainte, revin pentrucă mi-e sufletul prea plin și nu mai pot.

Iată acum crâmpeiul acela de viață din inchisoare.

Este adus in cameră un student tânăr. Părea un copil: Nița Cornel din Corni-Câmpulung Bucovina. Țurcanu il prinde de gât și-l invârte prin cameră cu fața spre priciul nostru? Il vezi? Nu sunt morți nici unul. Dar până mâine nu garantez pentru nimeni. Ia spune tu, ce crezi? Și il strângea tot mai tare de gât. Pe la colțurile gurii ii curgea salivă cu sânge, ochii ieseau din orbită, erau tot mai mari, tot mai mari! Fața, la inceput galbenă-vânătă, acuma era albă, albă ca varul. S'a lăsat moale, jos. După puțin, s'a ridicat singur. Ochii căutau la noi, parcă ar fi vrut să vadă ce taină este in muțenia noastră. Noi eram umflați la față. Capul tot era umflat oribil. Trebuia să desfacem pleoapele cu degetul ca să vedem pe cineva. In "șarja" curelelor capul se umflă, arde pe os și urlă in urechi și in cutia craniului, ceva, ca niște mari căderi de apă. Șarja a durat ca tot chinul trupului luni de zile și de două-trei ori pe zi. Niță Cornel nu trecuse prin asta și-mi părea atât de frumos acum, cu ochii mari, dar nu de spaimă. Parcă se bucura că ne vede. Era atâta lumină in ochii lui!

Vasile Pușcasu și Ghiță Roșca l-au luat atunci, l-au legat cu mâinile la spate și i-au băgat un par intre mâini, ridicându-l in sus. Ligamentele umărului s'au rupt iar trupul atârna acum de niște brațe streine parcă. Fux și Steyer, doi evrei care spuneau că au trecut prin Auschwitz, au inceput să-l bată in stomac. Impreunau mâinile și formau un pumn mai mare, mai greu, și dădeau pe rând. Suna ceva surd, cum poate geme pământul in măruntaie. Ei- ceidoi-loveau, loveau. Au dat hainele jos și loveau mereu. S'a auzit ca o sfâșiere ușoară. Capul a căzut pe piept, cu ochii inchiși. S'a umflat aproape imediat. A fost pus intr'o pătură și scos afară. "Un legionar mai puțin". Aceasta am tot auzit-o, de când am fost dus la securitate. Și aveam s'o aud mereu 16 ani, 22 de ani cu aceiași plăcere diabolică spusă!

Fiind la "Uranus", arestul MAI, am avut vecini de celulă doi, in lanțuri. Erau pași bolnavi, slăbiți, ca de oameni bătrâni, bătrâni. Mă intrebam ce au putut face acești oameni care deabia — și târăsc lanțurile, lanțurile noastre urlau pe coridoare. Acestea, ale lor, se tânguiau trist, stins. Am aflat că cei doi erau Radu Gir și Scaroba. Amândoi condamnați la moarte in procesul cu Dr. Aurel Manu. Am aflat deabia târziu, in arcă, că le-a fost comutată pedeapsa. Stătuseră aproape un an in lanțuri, așteptând moartea!

In Iunie 1964, fiind și eu scos din zarcă să văd cum pleacă un lot mai mare din secție și celular, au venit la mine trei prieteni. Numele lor nu-l dau decât așa F. O., G. G., G. V. După ce m'au povățuit să cedez, că nu are rost, nu vom mai putea resista cu alimentația din zarcă și cu regimul absurd de rău, mi-au primit răspunsul, strangându-mă in brațe: "Măi fraților, lăsați-mă, că pot să greșesc și singur"! Ei au plecat in seara aceia. Mi-au spus cum a plecat Radu Gir. Au fost aduși in club circa 80 de șefi legionari. A fost adus de subsuori Radu Gir de către un ofițer. Crăciun, colonelul, a spus să se facă liniște. "Gir pleacă dintre noi". Radu Gir a plâns tot timpul cât a durat cetirea declarației lui de desolidarizare de trecutul său legionar, circa 40 de minute. La sfârșit a spus: "Camarazi vedeți, eu nu mai pot. Plec acasă. Dacă crede cineva că mai merit să-mi intindă mâna, să vină să-mi iau rămas bun, ca de la toți" S'a dus Ilie Stângă, dl Mironovici și alți trei. Așa a plecat Radu Gyr!

Nene Petrică, Pătrascu a fost găsit mort, cu ambele mâini pline de sânge — venele erau tăiate-și spânzurat de fereastră. Familia lui — fusese aranjat de securitate să nu fie acasa —. După două luni a murit și colonelul Dumitrescu, cel care-l anchetase, și care-zicea-că l-a găsit mort. Lumea din Sibiu spune că a fost un asasinat. Securitatea spune: o sinucidere! Eu privind moartea colonelului. Dumitrescu, zic că așa s'a intâmplat totdeauna la comuniști: mor făptuitorii cei mici, pentru a rămâne partidul cu fața curată!

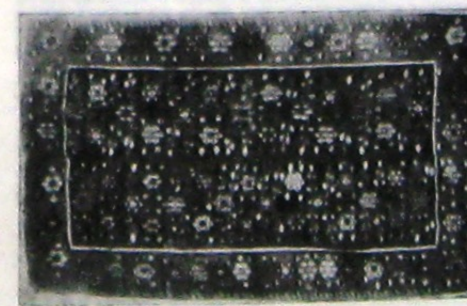
Văd insă că dl Arnăutu, in "Amintiri", știe mai mult decât mine, care am trăit alături de N. Pătrașcu in acești 4 ani. Câtă minciună incape in acest "cap de arnăut", nu cred că mai incape in mulți. Și câtă ură! Ce-a căutat acest om in Mișcare? Mișcarea a fost a oamenilor curați in credință și faptă. Cred că puteau greși ca oameni, dar "a greși" cu judecată, e ceva satanic. Cum de mai sunt așa oameni, printre noi?

Nene Petrică, eu v'am scris dvstră pentrucă vă cunosc. Știu că nu vă place ce v'am scris. Cetiți de mai multe ori și vă rog să publicați in "Vatra", scrisoarea mea. Să știe toți că așa gândește Țara. Și Țara vă cunoaște pe toți, pe toți! Stie faptele fiecăruia. Am numai doua luni decând am venit și să credeți că eu cunosc ceiace este in Țară, că eu nu am dormit. Căpitanul, in prefața la volumul doi (?) "Pentru Legionari", scrie: "Adu-ți aminte Moța, câte nopți nedormite, câtă foame n'am răbdat, tremurându-ne inimile, cu gândul la biata noastră Țară! Au pus să mă impuște. Eu simt insă că nu mi-a venit ceasul ca să mor. Incât dacă ar trage cu mitraliera in mine, nu ași muri, gloanțele s'ar opri pe țeavă".

Prefața aceasta, am găsit-o la o mânăstire in Oltenia, depusă de Nicoleta, la stăreție. Mi-a fost dat originalul. Incheie prefața așa: "Ma văd inmormântat. Mâinile cruce pe piept, ingropat in țărâna Țării mele, care mă primește cu prietenia ei nespusă".

"Te voi urma și-n fundul gropii, Moța!"
Poate va înțelege cineva, ceva, din toate acestea.
Te voi urma și'n fundul gropii, Căpitane!
Trăiască Legiunea și Căpitanul!

ION PIN

DEMASCAREA

de G. DUMITRESCU*

Plantoanele și-au făcut plimbarea, fără să mai aibă ochii pe noi, iar ceilalți din echipa de teroare au stat de vorbă, preocupați parcă de alte probleme, decât de chinuirea noastră.

E prima seară, până acum, când suntem lasați in pace, fiecare cu gândurile lui!

Dar iată că reintors in cameră teroristul rupe tăcerea:

—Am să vă spun câteva cuvinte.

Cincizeci și cinci de capete, plecate, deznădajduite, se intorc spre el; unora, chiar li se intipărește pe fețe speranța.

Se uită cu toată atenția la noi și continuă:

—Vă găsiți aici de cinci zile. V'ați intrebat, desigur, de ce sunteți bătuți, de ce sunteți obligați să nu vă mișcați pe princi, să vă culcați numai pe o rână sau să nu vorbiți.

Ca să înțelegeți ce se petrece cu voi, e bine să știți, mai întâi, cine sunt eu și care mi-e țelul în viață. Mă numesc Eugen Țurcanu; am studiat Dreptul la Iași. Sunt condamnat la șapte ani închisoare pentru nedenunțare. Pedeapsa am primit-o fiindcă știam de activitatea legionară a unor cunoscuți, unii din ei chiar prieteni și nu i-am dat pe mâna organelor de securitate. În trecut, fusesem și eu legionar.

În 1944 m'am inscris in Uniunea Tineretului Comunist. Am avut acolo activitate rodnică; am fost trimes ca șef al unei brigazi de comuniști la Sofia, in 1945, unde am rămas profund impresionat de credința in comunism și hotărirea de luptă a ecestui tineret in vederea făuririi unei vieți fericite, pentru toți oamenii.

În Bulgaria, credeam că rupsesem cu trecutul meu de fascist înrăit, de dușman al poporului și al clasei muncitoare.

Mă înșelasem însă! În mine zăceau încă sentimente care mă impiedecau să-i denunt pe cei care conspirau impotriva clasei muncitoare, de care eu mă simțeam totuși legat. Nu i-am denunțat, fiindcă-mi erau prieteni...

Așa am ajuns in inchisoare. Și nu-mi pare rău deloc! Aici, mi-am dat seama că sunt ros in interiorul meu, de un putregai al unui trecut urît și al unei educații criminale. Era acest putregai care mă ținea in loc să-mi denunț prietenii. Și m'am hotărît să-l scot. Nu e o treabă ușoară să te cureți de tot ce e rău în tine. Dar am reușit.

Administrația închisorii m'a ajutat, punându-mi la dispoziție lucrări in acest domeniu, pentru care îi voi rămâne recunoscător toată viața. Asta s'a întâmplat în închisoarea Suceava, în 1948.

După ce am reușit să-mi curăt interiorul de toată murdăria educației burghezo-capitaliste, primită în școală, în universitate, la biserică, mi-am propus ca tel suprem în viață să aduc și pe alții pe calea cea bună.

M'am adresat direcției închisorii, arătându-i în mod sincer ceea ce vreau. Am fost înțeles, apoi ajutat și sfătuit. Am înțeles că nu au nimic împotriva aducerii deținuților la o viață sănătoasă, curățirii trupurilor lor de putregaiul care le pervertește conștiințele. Am pornit la treabă. Alături de mine a venit un prieten. Îl chiamă Alexandru Bogdanovici. După câteva luni de zile însă, mi-am dat seama că prietenul meu e un criminal. Se atașase acestei acțiuni de curățire a trupului cu gânduri ascunse; pentru el, reeducarea prin convingere, de care îmi vorbea, era numai mijlocul de a scăpa din închisoare. L'am demascat!

E acolo de prici. Uitați-vă la el.

Își întinde mâna spre priciul de vis-à-vis de mine. Îl privește apoi lung, cu o dușmănie ieșită din ochi, care face să-mi dea un fior.

E un om înalt, cel puțin așa mi se pare cum șade turcește. Capul și-l ține în piept, privirea fixată pe crâmpeiul de prici dintre picioare. Are o ușoară tremurătură a corpului, constantă și înspăimântătoare. Pare un om căzut într'o resemnare totală și care-și așteaptă irevocabil condamnarea.

Eugen Țurcanu face câțiva pași în direcția priciului unde tremură Bogdanovici. După câteva secunde lungi, nesfârșit le lungi, cu voce amenințătoare, spune:

—De mâinile mele ai să mori, banditule!

Fac un efort pentru a-mi stăpâni tremuratul violent al corpului.

În cameră e tăcere mormântală. Din mijlocul tavanului, becul electric lasă o lumină palidă peste cinzeci și cinci de fețe schimonosite de spectrul morții. Doar pașii rari și apăsați ai gardianului pe cimentul culoarului amintesc că viața continuă dincolo de ușe după norme diferite de ale

noastre. E paza nemiloasă a acestui purgatoriu şi totodată dovada peremtorie că degeneratul nu e decât executantul unui plan demonic.

—Aici, continuă Ţurcanu, vă veţi face DEMASCAREA exterioară; asta înseamnă că va trebui să spuneţi tot ce ştiţi despre voi şi despre alţii — toate faptele voastre sau ale altora, care au fost duşmănoase clasei muncitoare. Dar, absolut tot! Veţi da declaraţii scrise, care vor începe cu următoarele cuvinte: eu, subsemnatul bandit... declar...

Demascarea exterioară va fi urmată mai târziu de DEMASCAREA interioară; asta înseamnă că vă veţi face o autobiografie, verbal, în faţa celorlalţi din camera sau celula unde vă veţi găsi. Vă veţi scormoni trecutul, începând dela cea mai fragedă vârstă. Va trebui să lepădaţi tot ce-a fost criminal în voi. Şi numai după ce veţi fi curaţi, clasa muncitoare vă va da dreptul să vă însuşiţi doctrina marxistă.

E o treabă grea, care ar putea dura ani de zile... Rămân năuc. Nu ştiu ce să gândesc. Reuşesc totuşi să fac o primă remarcă: el, Ţurcanu, unde şi-a făcut demascările de care vorbeşte şi în faţa cui s'a lepădat de tot ce a fost criminal în el? Din câte am înţeles, relese că curăţirea de putregai, de care vorbeşte, pentru el a durat câteva săptămâni, cel mult două — trei luni de zile. Pentru noi, trebue să dureze însă ani... după care, de aici, nu poţi ieşi decât nebun.

Cum să-i calific pe cei care au născocit acest plan demonic dat pe seama clasei muncitoare? Ei înşişi nu sunt altceva decât demoni...

Ţurcanu face câţiva paşi rari, apăsaţi. Pe faţa lui nu se profilează nici o umbră că s'ar îndoi cumva de nereuşita demascărilor de care a vorbit. E parcă încredinţat că el este cel căruia, după terminarea acestei experienţe, i se va da mână liberă să organizeze pe tot cuprinsul ţării centre pentru reeducarea oamenilor. Are parcă aerul să spună: eu sunt creatorul omului marxist...

Dar iată, că brusc, întinde mâna către unul, la vreo cinci metri în dreapta mea. I se adresează pe un ton de superioritate:

— Tu, mă ăsta, în tunică militară, ce fel de ofiţer ai fost?

—Sunt student la medicină în anul patru, la Institutul Medico-Militar, răspunde scurt cel întrebat.

Cuvintele au fost rostite de un om care se arată sigur pe el.

Ţurcanu are o uşoară încruntătură a sprâncenelor, după care, cu acelaşi aer de superioritate:

—Şi ce crime ai comis împotriva clasei muncitoare de te găseşti aici?

Cu aceeaşi siguranţă, medicinistul militar răspunde:

—Tot ce-am făcut a fost lămurit la proces.

Răspunsul îmi dă un fior, fiindcă faţa lui Ţurcanu se congestionează, privirea parcă îi varsă foc, trupul îi tremură.

Îl privesc cu emoţie. Cred că n'am văzut în viaţa mea o faţă atât de fioroasă ca cea pe care o are el acum!

Se repede, mai mult se aruncă, asupra medicinistului militar. Ca la comandă, Puşcaşu, Steiner, Gherman şi Pătrăşcanu, sunt în spatele lui. Ţurcanu îl trage de gulerul hainei până în mijlocul camerei. E de statură mijlocie blond, cu trasăturile feţei regulate.

E culcat pe podea; degeneratul îi înfaşcă gâtul în mâini, îi izbeşte capul de ciment. Cinci-şase lovituri. Se lasă cu toată greutatea pe gâtul victimei; îl strangulează. Medicinistul horcăie, se zbate în strânsoarea mâinilor lui Ţurcanu. Îl ţine aşa mult (noţiunea timpului n'o mai am).

După un timp îi dă drumul din strânsoare; apoi îl trage în sus. Steiner şi Gherman îi ţin de mâini. Ţurcanu îl pălmueşte — palme care îi sucesc gâtul brutal, nemilos, batjocoritor.

Apoi, degeneratul urlă:

—Desbrăcaţi-l la piele.

I se scoate tunica, cămaşa, pantalonii, pantofii şi ciorapii.

Şase din echipa de bătăuşi se aliniază la o distanţă de circa un metru unul de altul. În faţa lor, la doi metri, alţi şase.

Medicinistul e legat la gură cu un prosop înodat strâns la ceafă Ţurcanu îl împinge apoi pe culoarul format de cei doisprezece bătăuşi. Un culoar al disperării, al groazei; o văd în ochii holbaţi ai medicinistului militar, deasupra prosopului albastru, murdar.

Loviturile încep din ambele părţi. Închid ochii. Instinctiv, îmi fac semnul crucii pe cerul gurii. Parcă totul se învârteşte cu mine. Am impresia ca viaţa se opreşte aici. Inima îmi bate de mă sufocă.

Demăscarile încep pe acest culoar, pe acest drum al Golgotei!

Victima îndură durerile de pe urma loviturilor de bâtă şi ale cataramelor dela curele cu o rabdare care mă impresionează. Rabdă năbuşit în prosop! După un timp, pe spinare şi pe picioare, pielea-i e ruptă. Sângele se prelinge pe picioare în jos. Cimentul e roşu...

La un semn al lui Ţurcanu, loviturile încetează.

În afară de horcăitul năbuşit al medicinistului, de zvâcnirile spasmodice ale muşchilor, în camera 4 Spital e o linişte şi o nemişcare totală — o scenă a unei deznădăjduiri de infern, de apocalips...

E lăsat aşa, cinci-şase minute. Apoi, i se pune cămaşa şi e târît la locul lui.

Imediat după aceasta, ni se dă ordin să ne culcăm. Sunt frânt de oboseală, dar nu pot să dorm şi nici nu vreau, să prelungesc aşa sosirea zilei de mâine...

Colaborarea dintre Ţurcanu şi iniţiatorii acestei acţiuni de dezumanizare, mă înspăimântă. E batjocoră faţă de fiinţa umană şi răsbunare în aceleaşi timp, faţă de adversari. Nu încape îndoială, că bătăuşii au fost la rândul lor terorizaţi până la un nivel care depăşeşte puterea de suferinţă a omului — bătaia care a avut loc aici e dovada necontestată a acestei terorizări — ca apoi să fie aduşi în situaţia de a teroriza la rândul lor pe alţii.

Ar fi putut-o face ei, comuniştii, dar atunci suferinţa ar fi fost numai fizică. Ei au nevoie, după cum se vede, de o suferinţă de ordin moral, care să ducă la distrugerea sufletului, la crearea omului fără suflet. Este cea mai diabolică tentativă de deformare a fiinţei umane aşa cum a fost creată de Dumnezeu!

Creştinii au fost sfâşiaţi în Roma imperială de fiare sălbatice; de fiare, dar nu de oameni! Gladiatorii s'au omorît între ei, dar li s'a dat cel puţin posibilitatea să se lupte! Noi, cei cincizeci şi cinci din această cameră nu-i putem împiedica sub nicio formă pe bătăuşi, deţinuţi ca şi noi, la realizarea planului diabolic la care, de voie sau de nevoie, s'au angajat; nu-i putem scoate din rătăcirea lor care ne copleşeşte de durere. N'o putem face, fiindcă ne ţin în loc gloanţele gardienilor de pe culoar. Şi după cum ei, mercenarii de după uşă, sunt gata să ne ucidă, în aceeaşi masură, noi, stăpâniţi de instinctul de conservare, vrem să trăim. Puşcaşu, Gherman, Steiner, Pătrăşcanu — poate chiar Ţurcanu — sunt fiinte dezumanizate, roboţi creaţi de o forţă, care se găseşte undeva în Comitetul Central al Partidului Comunist, sau la Moscova. De aici înainte mi se profilează o luptă, care va dura mult, poate ani, după spusele lui Ţurcanu; va trebui să nu-mi pierd sufletul...

Târziu, cad pradă somnului...

Mă trezesc brusc, buimăcit. Trebue să fie în miez de noapte. În faţa mea am un spectacol dat parcă de nebuni. Ţurcanu loveşte cu bâta în trupurile încovoiate ale câtorva, la vreo patru-cinci metri în dreapta mea. Ceilalţi bătăuşi, în jurul lui, se isbesc unul de altul, de parcă ar face un joc stupid.

Îl aud pe Ţurcanu zbierând:

—Bine mă, criminalilor, de ce n'aţi dat alarma că şi-a taiat vinele?

Cuvintele îmi pătrund oribil în urechi, fac să-mi palpite inima.

Reuşesc să-mi adun gândurile. Unul dintre noi a ales moartea în locul demascărilor. Ţurcanu, — mâinile încrucişate la piept, privirea aţintită pe cadavru, mişcări spasmodice la gură, articulează rar trei cuvinte.

—Cum îl chiamă?

Unul din plantoane, cu buzele tremurânde, mai mult se bâlbâie:

—Şerban Gheorghe.

Fără să mai pună vreo ntrebare, calm, Ţurcanu trage cadavrul de pe priciul pătat de sânge. E ajutat de câţiva bătăuşi să-l ducă până la uşă. Bate'n geam. După câteva minute de lungă aşteptare, uşa se deschide şi în prag apar doi gardieni. Şerban Gheorghe dispare pentru totdeauna!

Cât de repede poţi pune capăt demascărilor! Dar cât de sfâşietoare trebue să fie clipa când mama deţinutului trecut în altă lume, va afla în ce fel şi-a pierdut fiul!

Ochii mi se împăienjenesc. Coşmaruri îmi desvălue un drum obscur, lung, greu, la capătul căruia aşteaptă moartea.

Mă simt copleşit de demoni ai răului!

În jurul meu — feţe obosite de chin, priviri pierdute în aceeaşi deznădejde care mă încearcă şi pe mine!

Nici unul nu mai e cel de acum cinci zile, fiindcă fiecare îşi dă seama, în acest moment, că urletele ajunse până la subsol au fost scoase de oameni care au avut moartea în faţă.

Ni se dă ordin să ne culcăm. Trebue însă, să avem mâinile afară din pătură, trasă şi aceasta numai până la mijlocul pieptului. E mărită şi paza în timpul nopţii: trei plantoane, în loc de două.

S'a făcut linişte. Rămân aşa, înţepenit, fără somn, sub ochii vigilenţi ai celor trei roboţi...

Mă trezesc sub loviturile roboţilor. Capul îmi vâjîie de nesomn, durerile din coşul pieptului nu mă lasă deloc iar picioarele îmi sunt mereu anchilozate.

Suntem scoşi la toaletă tot în grupe de câte zece, mereu cu mâinile în sus şi păziţi de cinci roboţi. Cabina WC-ului nu poate fi folosită de aici înainte mai mult de zece secunde. Nu ştiu ce să fac mai întâi, să arunc câţiva pumni de apă pe ochi, să-mi clătesc puţin gura sau să încerc o fugitivă frecare a mâinilor cu săpunul, acest cub de culoare cafenie care nu vrea să facă spumă.

* * *

Demascările exterioare sunt pe sfârşite; au trecut cinci zile de când au început. După socoteală mea, trebue să mai dea declaraţii trei sau patru.

În acest timp am avut zile mai liniştite — n'a mai fost nimeni bătut în mod excepţional. Bătaia generală a avut însă loc în fiecare zi. E mai mult un fel de batjocoră, care se deslănţue la aceeaşi oră, cam între trei şi patru. A fost introdusă în program, de sigur, pentru torturarea nervilor.

Câţiva dintre noi sunt bolnavi — au diaree. Printr'o ridicare de mână, se arată (nu e voie să se vorbească) că trebue neapărat să se folosească tineta.

E o scenă oribilă! Omul se aşează pe acest WC improvizat, sub privirile scrutătoare a şapte-opt roboţi. Îşi strânge dinţii şi-şi schimonoseşte faţa de durerea venită dela stomac. E stingherit peste masură, că ceea ce a fost făcut fără martori acum a devenit obiect de spectacol pentru şaizeci şi cinci de oameni! În ochi i se citeşte sfiala de care e cuprins în această situaţie penibilă şi totodată privirea îi revarsă implorare — să fie înţeles de ceilalţi, sau poate să i se respecte acest mic drept personal.

Unii din paznici se arată revoltaţi! Terorizatului, i se reproşează că strică aerul în cameră şi că ceilalţi sunt obligaţi să asiste la această scenă. Primeşte calificative, atribuite omului care nu respectă buna cuvinţă: e nesimţit, şi-a pierdut calităţile specifice omului, e pe o treaptă inferioară animalului.

Cel terorizat se arată ca şi cum ar accepta toate aceste judecăţi ca definitive, ca şi cum ar admite superioritatea celor care îl înconjoară!

Apoi, e luat la palme şi scuipat în ochi. Cu pantalonii târîş, într'o resemnare totală, se îndreaptă cu paşi mici spre locul lui, unde-şi ia poziţia obligatorie.

Pe masură ce timpul trece, îmi dau din ce în ce mai bine seama că sumtem supuşi unui program, care să ducă cât mai repede la ruperea echilibrului nostru sufletesc. Ce minte diabolică o fi găsit această cale de sluţire a sufletelor!

Oamenii din faţa mea, teroriştii, sunt astfel de fiinţe! Când Ţurcanu dă semn de începere a bătăii generale, sar toţi, ca şi cum ar fi atraşi de o forţă invizibilă. Câteodată, am impresia că teroriştii acţionează asemănător câinilor dresaţi pentru urmărirea vânatului! Mă întreb însă, cât timp să fi durat dresarea, animalizarea acestor oameni? Ca să se ajungă la stadiul în care se găsesc, nu e o operaţie de o săptămână sau două, — şi care n'ar fi putut fi lipsită nici de cruzime.

Deocamdată, ceea ce se întâmplă cu noi îmi apare ca un coşmar — e ca o piatră grea ce-mi atârnă de gât, care ar putea să mă ducă la înec. Nu-mi rămâne decât credinţa în Dumnezeu şi în libertate. Şi nu trebue să mă abat dela această credinţă.

În orice caz, situaţia de aici îmi dă mult de gândit, şi mă antrenează în tot felul de dificultăţi pe care le întrevăd că vor surveni.

În primul rând mă întreb, cât va dura această teroare care se arată în faza ei de început. Ţurcanu ne-a spus că ar putea să ţină chiar ani! E groaznic ? şi-mi spun că e mai bine să dau uitării acest drum nesfârşit de lung. Fiindcă e un drum care, aşa cum a început, nu poate fi străbătut până la capat!

În al doilea rând mă chinueşte mereu gândul, cine să fie iniţiatorul acestei metode de distrugere a omului şi cine o dirijează aici, în penitenciar?

În această ordine de idei, scena din curtea Reduitului dela Jilava — vizita delegaţiei guvernamentale — îmi apare mereu în faţa ochilor. Acolo trebue căutaţi iniţiatorii!

Îl văd aşa, nebulos, pe Nikolski — faţa nu l-am putut-o distinge — acest comisar sovietic care fixează ordinea comunistă pe teritoriul României. Nu ştiu de ce, dar mi apare prototipul acelui comisar politic sovietic, cap mare, păr blond, ochi de un verde murdar şi nasul cârn. O văd apoi pe Ana Pauker, Ministrul de Externe al Republicei Populare Române. Îmi apare aşa cum am văzut-o în carne şi oase, în curtea Reduitului, dela o distanţă de treizeci — patruzeci de metri. Plină la corp, sânii — două ugere seci, pântecoasă, cu pielea albă-gălbue, părul tuns băeţeşte, să-i acopere urechile, sau poate numai una.

Că ar avea numai o ureche, cine ştie, o fi o răutate din partea vreunui ofiţer român, căzut prizonier în Uniunea Sovietică... Ana Pauker îşi avea vila în apropiere de lagăr. Acolo îşi fixase sediul, unde avea misiunea să formeze o divizie care să fie adusă în România după "eliberare", cu idei noi, "progresiste".

Îmi amintesc de cele povestite de un fost prizonier:

Ana Pauker vizitează zilnic lagărul de prizonieri... Agenta sovietică îşi fixează privirea pe unul mai chipes. Aşa a căzut norocul pe cel ochit... sau poate, din contră, a dat ghinionul peste el. E o chestiune strict personală.

Fără vreo introducere, îl invită, pur şi simplu, la o partidă de şah... în seara asta.

Se joacă cât se joacă şi apoi prizonierul e provocat să treacă la satisfacerea poftelor sexuale ale agentei... A doua zi, Ana Pauker ochieşte un altul; şi aşa în fiecare zi până li termină pe toţi — şi chipesi şi nechipeşi...

Socot că Nikolski şi Ana Pauker sunt cei care au introdus metoda formării omului robot. Au dat-o apoi în seama vreunuia sau unora din Comitetul Central al Partidului Comunist, s'o pună în aplicare pe trupurile şi sufletele deţinuţilor politici.

Mă întreb, în continuare, cine să fie oamenii care ne urmăresc, de afară, prin zgârieturile de pe geamul vopsit al uşii? Să fi fost lăsată toată operaţia numai pe seama directorului penitenciarului şi a primilor gardieni? Ţinând seama însă că comuniştii sunt mereu neîncrezători în loialitatea subalternilor e puţin probabil că o astfel de operaţie să fie condusă de comunişti de ocazie. Fiindcă atât directorul penitenciarului, cât şi primii gardieni sunt comunişti de după 23 August 1944. Cei opt sute de comunişti din ilegalitate au cu totul alte funcţii în noul stat român. Nu se mulţumesc cu slujbe de director de penitenciar sau de prim-gardieni!

Trebue deci să fie unul din cei vechi care supraveghează teroarea...

Toate astea sunt însă simple supoziţii. Precis, nu ştiu nimic, şi nici n'aş avea cum să ştiu. Timpul, poate, le va desluşi...

Deocamdată, mă găsesc încremenit pe prici, cu bătături în şolduri — e un an şi jumătate de când dorm pe scândură; pielea mă mănâncă nemilos — mă pot freca numai în timpul bătăii generale, cămaşa şi izmenele depe mine sunt nespălate din August — cinci luni de zile —, iar durerile pieptului şi ale maxilarelor, de pe urma bătăii din ziua de deschidere a teroarei, îmi îngreunează cu mult viaţa.

În seara asta, liniştea e totală în camera 4 Spital. Din când în când, tăcerea e ruptă de paşii rari, apăsaţi ai lui Ţurcanu. Se îndreaptă către fereastra din partea de apus a camerei, se opreşte şi rămâne cu privirea în gol. Apoi, se întoarce în mijlocul camerei, unde lumina lăsată de becul gălbui e ceva mai puternică, descoperindu-i parcă pe faţă un gând ascuns. E îngândurat şi pare nerăbdător.

Întunericul de afară îmi pare negru, ca al unei nopţi cu cer fără stele.

Ţurcanu rupe tăcerea:

— Treceţi la culcare.

Apoi, către plantoane:

— Fiţi atenţi, să aibă toţi mâinile bine scoase peste pătură.

Sunt frânt de oboseală de pe urma celor paisprezececinsprezece ore de imobilitate, cu privirea aţintită în cimentul camerei. Culcat pe-o rână, cu ochii închişi, cad pradă fericirii, că mă găsesc acum ferit în parte de privirile plantoanelor. Cel din faţa mea are uşoare zvâcniri; e probabil muncit de ce-i va aduce ziua de mâine. În cele şapte zile de când îl am lângă mine, am reuşit de câteva ori, pentru câteva secunde, să-i prind faţa, dintr'o fulgerătoare întoarcere a capului. Trebue să fie în jurul vârstei de 24 de ani — faţa prelungă, ochi vioi, un nas drept şi buze arcuite. Îi fixez, la bunul meu plac, partea locului: Oltenia.

Cel din spatele meu e rotund la faţă şi cu ochii mereu bănuitori. I-am văzut în privire îngrijoare şi totodată indignare. Pare a fi omul care-şi spune: am să le trec pe toate şi apoi ve veni ziua, când se va da socoteală de ce se întâmplă aici. Atunci, o să mă cunoaşteţi într'adevăr cine sunt. Îmi zic că e din Vrancea.

Rămân aşa, cu gândul la libertate şi la judecata care va veni; la pedepsirea criminalilor, care şi-au găsit drept preocupare în viaţă să distrugă omul aşa cum a fost creat de Dumnezeu; să-l înlocuiască cu un altul care — cel pu-

țin după spusele lui Țurcanu — să fie omul marxist, creatura marxistă...

Adorm... dar nu pentru mult timp. Mișcări și șoapte, ce-mi par bizare, mi-au turburat somnul!

Pe ciment, la doi metri de picioarele mele, văd printre pioapele pe jumătate deschise, capul lui Țurcanu. Intre mâini se pare că are gâtul unei victime. Lângă el, Pușcașu, Steiner și Gherman. Din când în când, se apleacă și ei peste victima de sub trupul lui Țurcanu.

In urechi îmi pătrund horcăelile năbușite ale terorizatului. Brusc, aud cum i se izbește capul de ciment. Un fior îmi sapă șira spinării. Vederea mi se împăienjenește. Tremur.

Aud mereu izbiturile capului de ciment.

Cei doi de lângă mine, îi simt terorizați de aceeași fiori de care sunt și eu cuprins.

Imi ridic ușor capul. Țurcanu, cu mâinile în gâtul victimei, îl trage în sus. Are ochii holbați, ca de moarte; gura îi-e roșie. Apoi, după un timp, îl zguduie puternic. Aud vocea teroristului, mai mult șoptită, dar amenințătoare.

— Nițule, vorbește Nițule! Mori de mâinile mele, banditule dacă nu recunoști!

Țurcanu e desfigurat. Ochii îi lucesc de furie. Își strânge buzele și apoi își lasă din nou victima pe ciment.

Nițu — acum i-am aflat numele — își are locul la vreo doi metri în dreapta mea. I-am văzut fața în câteva rânduri, pentru câteva secunde. E poate cel mai tânăr de aici. E legionar, după câte îmi amintesc când am fost aranjați pe priciuri.

Acum îmi dau perfect seama, cât de periculoase sunt demascările exterioare! Un secret știut de doi, poate aduce moartea unuia sau amândourora. Poziția în care trebue să stai nu-ți dă posibilitatea să faci cel mai mic semn, pentru a cădea cumva de acord, că ceva trebue tăinuit. Nițu, desigur, a ascuns ceva știut și de un altul, și acesta n'a avut tăria să nu-l dea în vileag.

Mă înspăimânt la gândul că omul ar putea să moară aici de mâinile lui Țurcanu...

In fine, misterul mi se desvălue în parte:

— Nițule, ai omorît doi soldați sovietici, Nițule și nu vrei să-ți recunoști crima. Ai luat viața a doi luptători, pentru binele și fericirea noastră.

Nițu e izbit mereu cu capul de ciment. Îi aud, printre bufnituri, horcăelile în strânsoarea mâinilor lui Țurcanu. Cu toată teama de care sunt cuprins, reușesc totuși să fac socoteala că Nițu, fiind astăzi în vârstă de două zeci de ani, e foarte puțin probabil ca cei doi soldați sovietici, de care vorbește Țurcanu, să fi fost omorâți de el în primele luni după "eliberare". Sunt mai bine de cinci ani de atunci și Nițu să tot fi avut cinsprezece ani. Desigur, rușii au putut fi omorâți mai târziu, în 1947-1948! In lunile care au urmat "eliberării" României, am aflat totuși de mulți sovietici uciși...

Au fost surprinși violând fete de zece-unsprezece ani, sau batjocorind, în grup, femei trecute cu mult de vârsta la care ți-ar putea deschide poft...

Tații, fiii au lovit cu înverșunare, până au luat viața celui care le necinstise fiica sau mama.

Au fost uciși sovietici și din alte motive: pradă, devastări de căminuri înjghebate după ani grei de trudă, au fost uciși și fiindcă erau considerați mereu dușmani și nu eliberatori; au fost uciși, fiindcă cu ajutorul armatei sovietice s'a impus în țara noastră un sistem politic și social străin de firea românului; au fost uciși în virtutea aceluiaș sentiment, pe care poporul român l-a purtat în decursul veacurilor față de armatele rusești — în trecut țariste, astăzi comuniste — venite în țara noastră sub acelaș pretext al eliberării. Țurcanu a aflat sau numai bănuește că și Nițu ar fi omorît ruși. Nu are probe, căci dacă le-ar avea, le-ar da în vileag. Și totuși consideră că trebue să-i ia viața! Pentru acest robot, judecata se face după legile pe care și le-a însușit dela cei care i-au luat sufletul... Tortura lui Nițu continuă; trebue să fi trecut mai bine de o oră de când a început...

Brusc, Nițu scoate un strigăt, într'o sforțare să iasă din strânsoarea mâinilor lui Țurcanu. Apoi, îi aud capul izbind cimentul...

Liniște!... totul parcă s'a sfârșit!

Nu e adevărat, nu e mort!... dar dece nu se mai aude nimic?

După câteva minute, nesfârșit de lungi, o voce stinsă, scoasă dintr'un piept sfârșit de puteri — de viață în suspensie:

— Nuu, nu știu nimic...

E tăcere mormântală. Îmi aud, inima, care-mi zvâgnește cu putere...

Să fie ultimele lui cuvinte?

Unul de lângă Țurcanu, spune cu vocea tremurândă:

— A murit... nu mai suflă.

Capul mi se învârtește, nu mai sunt eu însumi, mi-e frică parcă de mine, mi-e frică de tot ce e înjurul meu.

Deodată Țurcanu se repede spre ușă; bate puternic în geam. Privirea-i e ațintită pe clanță, ochi mari deschiși, înfiorători. Pe culoar se aud pașii gardianului din ce în ce mai pronunțați. Țurcanu bate nerăbdător în ușă. Paznicul întoarce cheia în broască.

Vorbesc, dar nu deslușesc nimic. Gardianul rămâne mereu pe culoar; nu vrea să intre în cameră sau poate nu trebue.

Apoi Țurcanu și încă doi, îl trag pe Nițu afară. Târșitul pașilor se pierde pe culoar...

După câteva minute se întorc. Cheia se învârtește din nou în broască.

Se mai vorbește în șoaptă. Apoi, roboții trec la locurile lor, cu pași înceți, obosiți.

Moartea parcă nu-i înspăimântă!

Peste liniștea care s'a lăsat, viscolul de afară, cu rafale de ninsoare, șuerând în geam, îmi face noaptea și mai groaznică...

Mă trezesc de cu noapte, frânt de oboseală. De unde sunt ,culcat pe-o rână, îl văd pe Țurcanu străbătând camera de-alungul, cu pași rari, cu capul în jos.

Cele trei plantoane își fac plimbarea obișnuită, domol, îngândurați.

In afară de zgomotul dezolant al pașilor, nu se aude nimic, nici măcar respirația oamenilor lungiți pe priciuri. E mereu aceeași impresie de rupere cu viața. Rămân dus de gânduri, poate o oră, două. Și în această izolare totală, zorii acestui început de Februarie apar în geam, clar și glacial. Trebue să fie trecut de ora șapte.

Azi e Miercuri, 1 Februarie 1950...

Se dă deșteptarea. Suntem trași de pe priciuri de roboți și imediat rămânem aceleași stane de piatră.

După vreo jumătate de oră, suntem scoși în grabă în grupe de câte zece la WC, mereu cu mâinile în sus. Ceaiul îl sorbim din gamelele nespălate de mai multe zile, sub privirea lui Țurcanu, care și-o plimbă peste noi dela un cap la altul al camerei.

Suntem luați la bătaie. Însuși Țurcanu, cu o curea în mână, lovește unde se nimerește. Îmi bag capul în mâini — și așa, cu privirea ascunsă, examinez dezordinea în care primim loviturile. Caut să-mi feresc pieptul, care mă doare mereu, îngrozitor, și-mi pun în joc toată abilitatea să fiu lovit mai mult în spate. Lăsat de unul, minutele trec prea repede până sunt luat în primire de altul.

Se face o pauză, după care bătaia reîncepe.

Țurcanu a pus ochii pe unul venit cu mine dela Jilava, pe Burcea. E vis-à-vis. Îi ridică capul cu mâna stângă, îi prinde bine gâtul și-l lovește cu dreapta; pretinde că Burcea are ochi de om viclean și deci trebue pălmuit. Număr peste treizeci de palme.

Ceilalți, lovesc și ei, mereu, neobosiți...

Se mai face o pauză, după care batjocura ține până aproape de ora prânzului.

Totul s'a desfășurat perfect, automat. Roboții au acționat ca niște mașinării; cu o brutalitate totală — în așa masură și-au pierdut caracterele umane...

Hârdăul cu ciorba de arpacaș e tras înăuntru de Țurcanu. Înainte să înceapă distribuirea, ne spune scurt:

— Nimeni nu mănâncă până nu dau eu ordin.

Așteptare lungă, dezolantă, plină de suspiciune.

Ordinul pe care-l primim apoi, e categoric:

— Fiecare își pune gamela jos, la picioare, îngenunche alături, își apleacă capul deasupra, se sprijină în mâini și apoi începe să mănânce... Executarea!

Nu pot să rezist tentației să nu-mi arunc privirea spre ceilalți, aplecați deasupra gamelelor fumegânde. Îi privesc cu emoție! N'am văzut fețe mai uimite și totodată mai indignate ca cele ale terorizaților din camera 4 Spital. Iar cea a lui Țurcanu exprimă strălucirea triumfului de a fi coborît omul la treapta animalică!

E agitație pe cimentul camerei... încercări să se prindă cu limba din zeama fierbinte, văicăreli provocate de arsura buzelor, sorbituri repezi...

O talpă de gheață, apăsată scurt pe ceafă, îmi scufundă fața în ciorba fierbinte.

Scot un urlet de durere...

In jurul meu, cu toți ceilalți, e acelaș spectacol... Încet, ne obișnuim. Ciorba nu mai arde; o sorbim în liniște — zeamă și boabe de arpacaș. Ne ștergem fețele morfolite. Apoi fiecare, la locul lui, își ia poziția impusă.

Programul demascărilor e din ce în ce mai greu. Până la ce grad vom fi batjocoriți și câți îi vor putea trece fără să-și piardă chipul uman?

* * *

E 17 Februarie și am tot sperat în ultimele zile, ca iarna să se ducă încet. În această Vinere, timpul e mai întunecos ca în zilele lui Ianuarie și ale lui Februarie de până acum. Viscolul șueră la colțurile penitenciarului și din camera 4 Spital, prin ferestrele largi, privesc pe furiș învălmășeala norilor.

Suntem înainte de masa de prânz și în așteptarea ciorbei de arpacaș oamenii stau încovoiați de chinul venit dela stomac. Dacă au aceeași senzație de sfârșeală ca și mine îi plâng și pe ei ca și pe mine!

Ni se împinge hârdăul pe ușa întredeschisă, după care Țurcanu face împățeala zemii fierbinți. Aștept cu neliniște ordinul să mâncăm și astăzi ca animalele: nu ni se spune însă nimic!

Ne potolim foamea în cea mai mari liniște. Gamelele rămân tot nespălate; sunt așa de mai bine de zece zile. După masă suntem ținuți cu mâinile în sus, în două reprize, până ne-au amorțit de durere. A urmat obișnuita bătaie generală. Apoi, pauză.

După un timp, Țurcanu face semn unuia, la vreo doi metri în dreaptea mea, să vină la el. Omul ales execută chemarea cu pași mici, timizi.

Inima îmi bate puternic.

Cel chemat e în panică. I se vede aceasta pe fața lunguiață și în ochii băgați prea mult în orbite.

Țurcanu îl privește fix, bătând ușor cimentul cu talpa piciorului drept. Apoi îl întreabă:

—Ai aici un prieten sau cel puțin un cunoscut mai îndeaproape?

Surprins de întrebare, omul răspunde, mai mult bâlbâindu-se:

—Sunt doi prieteni de ai mei aici.

—Arată-i care sunt, spune sec Țurcanu.

Cu mâna tremurândă, cel întrebat, arată spre priciul de vis-à-vis, către fereastră și apoi în față, lângă ușă.

Cei desemnați sunt chemați să vină în mijlocul camerei. Li se spune apoi, ca toți trei să se așeze pe masă, stând turcește; cel ales de Țurcanu e separat de ceilalți doi, care stau în fața lui, lipiți unul de altul.

Sunt năuc; nu înțeleg ce are de gând cu ei. E greu să știi, dacă urmează un joc stupid sau dacă e vorba de vreo tăinuire păstrată de unul din ei și dată în vileag de ceilalți!

Țurcanu se întoarce, mai mult spre bătăuși, grupați lângă ușă și spune ironic:

—Uitați-vă la ăștia trei; au făcut parte din acelaș cuib. După ce au fost condamnați, au găsit de cuviință să-și ducă activitatea legionară și în închisoare. Pe celular, până în ziua când au fost aduși în aceată cameră, țineau regulat ședințe de cuib.

Ca la comandă, bătăușii izbucnesc în hohote de râs. Cei trei de pe masă, se uită unul la altul, cu ochi holbați de mirare, de zăpăceală, de teamă.

Țurcanu, continuă să dea explicații:

—Ăsta, arătându-l pe cel chemat, primul, e șeful ăstorlalți doi...

Mai întâi domol, râsul batjocoritor al bătăușilor devine până la urmă o adevărată cascadă de hohote, de-ai zice ca n'ar mai putea fi stăvilită.

Țurcanu face un semn cu mâna și râsul se oprește brusc. După câteva secunde:

—Ăsta, care pare ceva mai isteț (cel arătat, e înalt, blond, cu o față nu tocmai maturizată) acceptă să-l aibă de șef pe nenoricitul care șade în fața lui turcește. Uitați-vă la el ce cap de imbecil are.

Hohotele de râs izbunesc din nou, ca la comandă.

Șeful face din nou semn cu mâna și iar e liniște. Apoi continuă:

—Ăstălalt pare și el mai desghețat decât șeful.

Râsul se deslănțue din nou.

Țurcanu îi terorizează în continuare:

—Ascultă șefule, ia dă-le câte două palme la fiecare.

Omul pus în fața unei astfel de situații, reușește numai să lase capul în jos; mâinile i rămân imobile. Țurcanu se dă lângă el, îl privește fix, încrutat și-i spune din nou, răspicat:

—Ia-i la palme.

Nefericitul își întoarce capul spre Țurcanu; în ochi, neputință și teamă.

Fulgerător e izbit cu pumnul în piept de Țurcanu și victima cade de pe masă, răsucindu-se ca o pisică aruncată în gol. Cu toată greutatea corpului, răbufnește p? ciment.

—Nemernicule, urlă bătăușul, îți închipui că poți ezita să execuți ordinul meu?

Îl trage în sus, după care Steiner și Ghermann îi apucă de mâini; i le dau, strâns, la spate.

Țurcanu îl pălmuește puternic, sucindu-i capul dintr'o parte în alta, brutal, nemilos.

E întins apoi pe masă, cu burta în jos. E descălțat. Cei doi, care trebuiau, potrivit ordinului, să fie pălmuiți, primesc câte o bâtă în mână.

Țurcanu le ordonă:

—Bâteți-l la picioare.

O scurtă ezitare a celor doi le aduce imediat o ploaie de bâte și curele în cap, pe spinare, peste mâini... Într'o resemnare totală, cu capetele în piept, tremurând, terorizații încep să lovească în tălpile celui de pe masă, ținut strâns de patru inși, de mâini și de picioare. La un moment dat, victima dă să zbiere de durere, dar i se astupă imediat gura cu un prosop.

A fost bătut la tălpi, până a rămas în nesimțire, lungit pe masă. O bătaie care înseamnă: aici nu se poate rezista. Iar noi, ceilalți, înlemniți de atâta cruzime, rămânem cu privirile ațintite în ciment; e semn de neputință, de resemnare...

Suntem pe la mijlocul lui Februarie. Zilele tres înspăimântător de greu. În ultima săptămână am fost zi de zi ținuți cu mâinile în sus. În fiecare zi, am fost bătuți la spate, pe rând șapte-opt pe zi; fețe schimonosite de durere, priviri de oameni înspăimântați. Îmi amintesc numai de unul — voinic, cu un piept lat — care a schițat o ușoară împotrivire, când a fost ales de Țurcanu să fie întins pe masă... L-au bătut la tălpi atât de mult, încât la un moment dat, ne mai zbătându-se, m'am întrebat dacă mai simte vreo durere. Când a fost dat jos de pe masă, a încercat în van să se țină pe picioare; a căzut. Într'o sforțare disperată s'a ridicat; slăbiciunea l-a învins; a căzut din nou. Apoi, s'a târît la locul lui...

E seară, trecut poate de ora opt. În camera 4 Spital e liniște totală. Suntem ca o lume moartă, în urma unui cataclism nemilos. Nu se aude nici măcar respirația ființelor abrutizate de pe prici. Bătăușii sunt și ei stane de piatră, fiecare la locul lui. Însuși Țurcanu e întins pe pat, mâna dreaptă sub ceafă, privirea fixată într'un punct în tavan. Câteodată își rotește capul, privindu-ne cu un aer, în acelaș timp sever și absent. Dar ciudat, această nemișcare care mă dezolează, se amestecă parcă cu o senzație de libertate. Cum bătăușii nu-și mai au privirile ațintite pe noi, ca și cum n'ar mai fi nevoie să fim observați, am simțământul că sunt liberat de acest program de schingiuire a trupului, de acest chin sufletesc.

Fără voia mea, privirea mi se încrucișează cu a lui Mătăsaru, de pe priciul de vis-à-vis. Tresar și inima îmi zvâcnește ușor — e pentru prima oară, de patru săptămâni, când pot să mă înțeleg cu cineva, așa din ochi. Am dat de o față dură, dar totuși prietenoasă, care mi-a aruncat un surâs ascuns, fugitiv. Apoi, și-a închis ochii ușor ca și cum ar fi spus: ajunge.

Dar liniștea e întreruptă. Țurcanu se scoală brusc, sare în picioare. Tresar. Arată, ca și cum ar vrea să zică: programul trebue să-și urmeze cursul.

Se duce la masă, își proptește mâinile de muchea laturii din spre partea mea. Rămâne apoi, un timp, cu capul în jos. Deodată și-aruncă privirea peste noi și ne spune cu o voce gravă, plină de mister:

—In seara asta voi face o demascare neobișnuită. Apoi, cu pași rari, se îndreaptă spre paturile de fier. Se oprește în fața lui Pătrășcanu, unul din bătăușii cei mai nemiloși. Îl privește fix. Acesta pălește; în câteva secunde e galben ca ceara.

Rămân ca paralizat; nu-mi închipuisem că și un bătăuș poate să treacă prin spaima prin care trecem noi, cei terorizați!

Cu voce aspră, de acuzator, cu mâna îndreaptată spre bătăuș, Țurcanu strigă:

—Îl demasc pe Nuți Pătrășcanu.

Brusc ,ca la comandă, cel demascat, tremură din tot corpul. E ca și cum ar fi supus unui curent electric, ce-l furnică din cap până'n picioare.

Cu toată neliniștea de care sunt cuprins, îmi dau acum perfect seama că bătăușii, acești roboți creați în purgatoriul care este Penitenciarul Pitești, au trecut prin chinuri supra-omenești până să ajungă instrumentele Ministerului de Interne. Nu-mi închipuisem că un om poate tremura de frică, așa cum tremură acum cel demascat.

Cu ochii țintă pe el, Țurcanu continuă:

—Bine mă, Pătrășcanule, ai spus că n'ai să mai ascunzi nimic din ce e dușmănos clasei muncitoare. Ai mințit și în trecut, dar după ce ai fost odată demascat, ai promis că vei scoate tot putregaiul din tine. Dar nu vrei; rămâi un dușman odios al poporului muncitor, care îți dă aici de mâncare.

Apoi, ridicându-și tonul, Țurcanu continuă:

—Pătrășcanu a ținut ascuns aici, că logodnica lui a făcut și ea parte din Mișcarea Legionară. E cât se poate de grav! Gândiți-vă, câte suflete poate să otrăvească această ființă care se mișcă liber printre oamenii cinstiți de afară.

Pătrășcanu tremură înspăimântător. Mă gândesc, că acest om trebue să fi fost chinuit în mod groaznic în aceste așa numite demascări, ca să ajungă acum, demascat pentru încă odată, să aibă asemenea spasme, în urma desvăluirii adusă de Țurcanu, neputinciosul robot, această ființă pe care o credeam dezumanizată, arată că totuși, undeva în străfundul inimii lui, au mai rămas sentimente proprii ființei umane. În ochi i se poate citi suferința pe

care a îndurat-o; şi parcă vrea să spună: am făcut tot ce omeneşte s'a putut face, am îndurat cele mai groaznice chinuri, dar totul e în zadar.

Se uită lung la Ţurcanu, cu o privire care cere parcă îndurare, să-l lase în viaţă...

După câteva clipe teroristul face semne celorlalţi bătăuşi; sunt şi ei nemişcaţi, mulţi, cu ochii îngroziţi de teamă.

— Desbrăcaţi-l, spune rar şi calm Ţurcanu.

Sar imediat Gherman, Puşcaşu, Steiner, Roşca şi Oprea. Pătrăşcanu e tras de pe pat, târît în mijlocul camerei, desbrăcat la piele.

Se formează culoarul suferinţei din doisprezece roboţi şase de o parte, şase de alta. Sunt înarmaţi toţi cu bâte şi curele. Ţurcanu are în mână o vargă flexibilă.

Demascatul, tremurând mereu îngrozitor, e legat zdravăn la gură.

Şi iată că supliciul i-a sosit: Pătrăşcanu e împins între roboţi. Totul se desfăşoară în cea mai perfectă ordine, într'o tăcere mormântală. Apoi, ca la comandă, bătăuşii îşi ridică mâinile înarmate cu bâte şi curele. O fac fără ordin, ca la comanda unei voci interioare.

Încep să lovească la întâmplare, dar cu o înverşunare, care face să-mi oprească respiraţia...

Ţurcanu cu varga lui — tare dar flexibilă — dă în victimă cu toată puterea.

După un timp, Pătrăşcanu e tot numai sânge. Mai îndură ce mai îndură, după care se prăbuşeşte. E călcat în picioare de toţi deodată.

Apoi e lungit pe spate; şi ce mi-e dat să văd...? Doisprezece inşi se aşează pe el, perfect, ca nişte saci. Am convingerea că omul de pe ciment îşi va da acum sufletul. Îi văd ochii holbaţi de groază; gura deschisă de sufocare... După un timp, roboţii îl eliberează: se dau jos, unul câte unul.

Cimentul e mânjit de fecalele lăsate de Pătrăşcanu... Se aşteaptă un timp să-şi revină. E întins pe ciment, pe burtă. Gura îi sângerează; şi-a pierdut câţiva dinţi. Cum s'a întâmplat, nu pot să-mi dau seama; la un moment dat, n'am mai putut urmări loviturile.

Ţurcanu, lângă el, îi ridică capul cu piciorul. Apoi, arată cu mâna spre fecale. Mi-e dat să văd cea mai oribilă scenă, ce nu mi-aş fi putut-o măcar imagina: Pătrăşcanu se târăşte spre locul murdărit; îşi apasă faţa în propriile-i excremente...

A executat un ordin, numai printr'un semn, fără să schiţeze cea mai uşoară ezitare!

Îmi întorc privirea şi mi-o fixez pe ciment, în faţa mea. Respiraţia greoaie a celor din jurul meu îmi spune că sunt şi ei îngroziţi, scârbiţi, epuizaţi de acestă scenă, executară numai de roboţi.

Uşurinţa cu care Pătrăşcanu şi-a lăsat gura în propriile-i fecale e dovada că teroarea la care au fost supuşi aceşti oameni, pentru a fi transformaţi în roboţi, trebue să fi atins proporţii sinistre...

Târziu, nu mult înainte de miezul nopţii, ni se dă voie să ne culcăm.

Singur, cu mine însumi, vreau să adorm cât mai repede, să şterg din faţa ochilor scena de groază şi să alung aşa tristeţa de care sunt cuprins.

Dar, în mijlocul nopţii mă deştept, fiindcă zvârcolirile lui Pătrăşcanu sub loviturile de bâtă, îmi vin mereu în urechi...

* * *

O cameră de vreo şase metri lungime, cam tot atât de lată, o fereastră ce dă într'un zid interior, în mijlocul tavanului un bec slab. Dela uşă, porneşte priciul acoperit de aceleaşi scoarte dreptunghiulare, din resturi de stofă împletite şi merge de-a lungul a trei laturi ale camerei. Lângă uşă, un loc liber de vreo câţiva metri pătraţi. Când am intrat în cameră, puterile parcă mi se tăiaseră; cele douăzeci şi două de perechi de ochi holbaţi şi feţele supte îmi provocaseră teama.

Acum, sunt oarecum liniştit. Şeful camerei ne-a făcut loc pe prici. El şi Dinu Georgescu — el la vreun metru de mine — vis-à-vis de uşă Burcea în partea opusă, vârît între doi, care şi-au redus spaţiul locativ nu tocmai cu plăcere, iar Pătrăşcanu, chiar lângă uşa, în capul priciului. S'a suit cu greu, după care, mai mult a căzut pe burtă, cu capul pe mâini, cu faţa schimonosită de durerile rănilor de pe spate.

Nimeni din cei ce i-am găsit aici nu are curiozitatea, sau mai de grabă curajul să se arate curioşi de ce a fost schilodit atât de rău Pătrăşcanu. La rândul meu, nici eu nu îndrasnesc să spun ceva.

Nu încape nici o îndoială că toţi cei de aici au trecut prin camera 4 Spital. O văd pe chipurile lor!

În cameră e tăcere. Numai arareori se spune câte o vorbă, două, vecinului.

Fiecare face ce vrea; se uită în tavan şi-aruncă privirea pe fereastră sau, pur şi simplu, se lungeşte pe locul lui. Dealtfel, e tot ce s'ar putea face! Mă întreb, dacă ar fi posibil să te dai jos de pe prici şi să faci o mişcare de un pas, doi — înainte şi'napoi — pe locul liber de lângă uşă.

Şeful camerei e de statură mijlocie, cap oval, nas subţire, puţin în sus, ochi vioi, gură mică, o linie dreaptă de câţiva centimetri deasupra unei bărbii ascuţite.

Şade rezemat la marginea priciului, la picioarele lui Pătrăşcanu şi din când în când vorbeşte în şoaptă cu doi, ce-şi au locul lângă robotul demascat.

După un timp, cel din stânga mea ma priveşte insistent, apoi mă întreabă, pe un ton care vrea să arate indiferenţă:

— Aţi trecut, desigur, pe la camera 4 Spital?

Îi răspund cu aceeaşi indiferenţă:

— Ah, da.

Apoi, forţându-se să zâmbească:

— Ce asemănare între Nuţi Pătrăşcanu şi unchiul său, Lucreţiu Pătrăşcanu, fostul ministru de justiţie.

Îl aprob, ca şi cum aş fi ştiut de totdeauna de rudenia dintre robot şi ministrul comunist. Intr'adevăr, au trăsături comune, iar nasurile, perfect drepte, regulate, sunt parcă unul şi acelaşi.

De teamă să nu fiu întrebat de ce-am dat la camera 4 Spital, rămân indiferent; schimb vorba.

Aflu aşa, că cel de lângă mine e student la Facultatea de Medicină din Timişoara, are doi ani de condamnare, îl cheamă Văleanu. E voinic, un corp bine proporţionat, cap oval, trasăturile feţei regulate şi toate împreună, alcătuesc un om bine făcut. Mă gândesc că decât aici, i-ar fi stat mai bine într'o societate mondenă, înconjurat de fete cu stare, gata fiecare să-şi aducă ca zestre un cabinet medical, amenajat cu toată aparatura modernă... Rămas singur, numai cu gândurile, mă întreb cum s'o fi ajuns la acest paradox, ca în aceeaşi familie unchiul să fie comunist iar nepotul legionar; mă gândesc la cei doi Pătrăşcanu. Unul vrea crearea unei societăţi noi, care să dea un om nou, celălalt, vrea un om nou — ieşit din însuşirea preceptelor lui Corneliu Codreanu — care să dea o societate nouă. Oricum, comunistul e cel care pune căruţa înaintea boilor!...

Despre Pătrăşcanu de vis-à-vis de mine, nu ştiu mai nimic. A spus Ţurcanu când l-a demascat, că a fost şeful legionarilor dela Facultatea de Medicină din Bucureşti şi că a stat închis şi în timpul răsboiului...

La rândul lui, Lucreţiu Pătrăşcanu, comunistul, a fost mazilit în 1948; acum, e şi el în închisoare...

E unul din comuniştii din România, care n'a fost şcolit la Moscova. Pe tot timpul răsboiului s'a găsit în ţară, ascuns sau cu domiciliul supraveghiat la... Azuga!

De unde dealtfel dispare la începutul anului 1944.

În primăvara anului 1944 era căutat, dar nu de poliţie. Iuliu Maniu avea oarecare treabă cu el!

Mi-aduc aminte de acea primăvară, când bombardierele anglo-americane străbăteau cerul României, dela apus spre răsărit. În fiecare zi era alarmă. Sus, cerul parcă mai albastru ca niciodată, rămânea, şerpuit de dârele de fum lăsate din coada, Liberatoarelor, impasibil la ce e jos. Oamenii îşi căutau adăposturi de urgia bombardierelor. Apoi le urmăreau cu privirea, până departe la orizont. Nu-mi era frică de "fortăreţele sburătoare" eram însă terorizat la gândul că de-acolo din-spre răsărit, unde le pierdeam din ochi, într'o zi, mai devreme sau mai târziu, ar putea să dea peste noi puhoiul armatelor sovietice. Gândurile şi adierea vântului de primăvară îmi dădeau o nostalgie a trecutului, nu prea îndepărtat, când în România nu se vorbea de pericolul armatelor sovietice. Gândurile şi adierea vântului fiindcă noi, în România, nu aveam comunişti.

În această primăvară, Lucreţiu Pătrăşcanu, comunistul, e căutat.

Partidele democrate din România — Naţional-Ţărănesc, Naţional Liberal şi Social-Democrat — creaseră un consiliu, care să analizeze situaţia în care se găsea ţara la acea oră. Victoria aliaţilor nu mai era pusă la îndoială. Însuşi Mareşalul Antonescu ducea tratative în vederea încheierii unui armistiţiu cu Uniunea Sovietică în capitala Suediei. Aşa că trecea cu vederea activitatea consiliului partidelor democrate, care printr'un emasir al lor, ducea tratative cu anglo-americanii la Cairo. Din ambele părţi se spera, probabil, să se înlăture amestecul sovietic în treburile României...

Iuliu Maniu, Preşedintele Partidului Naţional-Ţărănesc, Nicolae Penescu, Secretarul general al partidului, Dinu Brătianu, Preşedintele Partidului Naţional-Liberal şi Titel Petrescu, Preşedintele Partidului Social-Democrat, au o întrunire la Bucureşti. Aici cad de acord, că ţinând totuşi seama, că trupele sovietice vor fi acelea care vor intra în România şi nu cele americane, ar fi oportun ca din consiliu să facă parte şi comuniştii.

Dar ia-i, de unde nu's!...

E adevărat, câteva duzini de comunişti — mai degrabă spioni pentru Uniunea Sovietică — se găseau internaţi în lagarul dela Târgu-Jiu, iar alţii se găseau în Uniunea Sovietică. E adevărat, pe dealtă parte, că Partidul Comunist ar fi numărat în trecut câteva sute de membri, sigur este însă că în primăvară anului 1944, conducătorii partidelor democrate nu puteau dădea măcar de un singur exemplar! Îşi aduc totuşi aminte de Lucreţiu Pătrăşcanu, poate unde era unicul intelectual al partidului comunist; Lucreţiu Pătrăşcanu şi-a luat doctoratul în drept la Berlin. Ştiau că nu e internat la Târgu-Jiu şi după informaţiile lor, nu dăduse bir cu fugiţii în Uniunea Sovietică. Trebuia deci, să fie în România. Nu puteau da însă sfoară în ţară de găsirea lui, că doar activitatea le era secretă. S'au gândit atunci şi-au apelat la comandantul armatei a 4-a din Moldova, Generalul Racoviţă.

Acesta a spus numai:

— Lasă că vi-l aduc eu; e undeva prin Moldova.

După câteva zile, Generalul se prezintă cu Lucreţiu Pătrăşcanu în faţa lui Maniu, Brătianu, Penescu şi Titel Petrescu.

Era mic de tot Pătrăşcanu, odată ajuns în faţa democraţilor români! Îşi împreuna mâinile în semn de respect şi nu-i venea să-şi creadă ochilor că se găsea alături de marele democrat, Iuliu Maniu.

I s'a spus de crearea Consiliului partidelor democrate din România şi că e chemat şi el să reprezinte Partidul Comunist.

Fericire supremă! Un comunist e chemat de Iuliu Maniu, să ia parte la rostul ţării.

Mulţumiri şi recunoştiinţă eternă:

În 1946, Lucreţiu Pătrăşcanu, Ministrul Justiţiei în guvernul Petru Groza, impus ţării de Vâşinski, taie şi spânzură în ţara românească!

Iuliu Maniu, Brătianu, Penescu, Titel Petrescu şi toţi democraţii români sunt — în propaganda deşănţată a comuniştilor — duşmanii muncitorimii, ţărănimii, uneltele imperialiştilor americani; sunt reacţionari, retrograzi, fascişti... Democraţi sunt acum ei, comuniştii! Iar Lucreţiu Pătrăşcanu, "democratul" Pătrăşcanu, îşi scrie cartea "Sub cele trei dictaturi". Şi o expune în toate vitrinele. Oamenii se grăbesc s'o cumpere; poate vor de acolo de ceva care să le înlăture teama, că o nouă dictatură nu se va instaura în România...

Nu ştiu ce vor fi putut găsi în ea; un fapt e cert: Lucreţiu Pătrăşcanu dă ordin să fie epuraţi din barou avocaţii care refuză să se înscrie în partidele guvernamentale, comunist sau cele aliate lui!

Aşa stând lucrurile, ce să mai afli din cartea lui despre dictaturiile din trecut!

Mai trece vreun an şi guvernul comunist pune capăt oricărei activităţi a partidelor democrate din România. Prin Februarie 1947 Lucreţiu Pătrăşcanu devine şi Profesor universitar. Ce uşor se reuşeşte câteodată în viaţă!

Îşi deschide cursul de Economie Politică la Facultatea de Drept din Bucureşti, în aula cea mare. Bine înţeles, începutul a fost făcut pentru oficialităţi. Tot guvernul era acolo, corpul diplomatic şi noua protipendadă comunistă. Afară, pe culoare, fuseseră instalate difuzoare, ca să poată auzi şi studenţii ce spune conferenţiarul despre subiectul ce şi l-a propus: "Este Economia Politică o Ştiinţă?"

A fost aplaudat furtunos de cei din aulă; afară pe culoare însă, domnea o stare de nelinişte. Pentru studenţi, acest început nu era de bun augur. Era indiciul că în aulele Facultăţii de Drept vor lua loc oameni noi la catedră, aleşi la bunul plac al comuniştilor.

La scurt timp, ca un semn rău prevestitor, moare profesorul Ion Gruia. Cheltuelile de înmormântare au fost acoperite de cheta facută printre studenţi. I. V. Gruia fusese epurat din barou de Lucreţiu Pătrăşcanu. Salariul de profesor pe timpul inflaţiei nu-i ajungea desigur să-şi acopere cheltuelile pentru primele zece zile ale lunii. Aşa, a murit sărac, lipit pământului!

În anii ce-au urmat, mulţi profesori ai Facultăţii de Drept din Bucureşti au fost înlocuiţi cu oameni noi. Alţii au fost arestaţi...

La câteva săptămâni după conferinţa din aula mare a Facultăţii, curiozitatea mă împinge să văd ce se întâmplă la cursul de economie politică al lui Lucreţiu Pătrăşcanu. Mă îndrept spre sala unde-şi ţine prelegerile. Pe culoar, nici ţipenie de om, îmi zic că sala trebue să fie ticsită de studenţi, aşa cum era cu un an, doi, în urmă la cursul lui Istrate Micescu. Deschid prima uşă a amfiteatrului, cu grija omului care nu vrea să turbure activitatea altora şi din liniştea micului antreu, dau în aula aproape goală. Tăcere mormântală! La catedră, Lucreţiu Pătrăşcanu pare că-şi caută un pasagiu într'o broşură, în primul rând, cinci auditori, cu ochii aţinţi pe cărticică şi pe degetele profesorului. Sunt ca în aşteptarea unei dovezi peremtorii!

Lucreţiu Pătrăşcanu îşi întrerupe căutatul, îmi zâmbeşte şi-mi face semn să iau loc. Cei cinci îmi surâd toţi laolaltă, ca la comandă.

Îmi zic, că am picat aici ca musca în lapte.

După câteva secunde, nesfârşit de lungi, profesorul dă de pasagiul de care are nevoie; îi dă citire, după care spune:

— Iată deci, că Rosetti, ne aduce aceste preţioase indicii, că proprietatea în ţările româneşti a fost la început colectivă.

Cei cinci, dau din cap de sus în jos. Îşi arată astfel deplina lor aprobare pentru obârşia colectivismului în România...

Caut să prind cine să fie acest Rosetti şi cum e intitulată broşurica. Nimic! Să întreb, nu e deloc oportun; s'ar rămâne cu impresia, ca aş vrea să iau şi eu parte în mod serios la acest curs, care aduce mai degrabă a şedinţă de celulă.

Ceea ce mă preocupă deocamdată, e cum s'o zbughesc de aici, nu de altceva, dar să nu dea de mine vreun cunoscut. Orice, numai de colaboraţionist nu vreau să fiu etichetat. Brusc, îmi iau inima în dinţi şi din câtiva paşi, întinşi larg, pe vârful picioarelor, fără zgomot, sunt afară... Azi mă chinuesc să ştiu, cum s'o fi ajuns la întemniţarea lui Lucreţiu Pătrăşcanu! Să fie la mijloc numai consecinţa unei lupte pierdute de el, pentru putere, în sânul Comitetului central al Partidului comunist, sau urmarea acelei ieşiri bruşte, după abolirea monarhiei! Trebuia un nume dat ţării, noii republici. Căzuseră de acord să-i zică Republica Socialistă România. La care Lucreţiu Pătrăşcanu, cu privirea pierdută în gol, reflectează:

— Eh, Republica Socialistă România, Republica Socialistă Azerbaidjan, Republica Socialistă Uzbekistan...

Apoi, ţara a luat numele de Republica Populară Română, iar Pătrăşcanu a luat drumul puşcariei...

* *Extrase din cartea Demascarea, de G. Dumitrescu.*

EPIGRAME

Unui "şef" al exilului românesc

Ce atâta tevatură,
Şi atâtea comparaţii.
Unul este Avram *Iancu*,
Celălalt e *Iancu*... Raţiu.

Aceluiaşi

Lui Avram *Iancu*, îi plăceau,
Pistoalele, tot natul ştie.
Lui *Iancu* Raţiu-i plac şi lui,
Ins'aşezate'n panoplie.

Lui Virgil Ieruncă

S'a speriat Virgil Ieruncă,
Când auzi de panoplie.
Căci lui pistoalele, nu-i plac,
Nici chiar pe o fotografie.

Lui Ştefan Chendi

Strânge'ntr'una ban cu ban,
Parcă n'ar fi ardelean.
Şi-şi făcu de'nmormântare,
Hainele, cu buzunare.

Epitaf

Aici zace N. Govora
Ce n'avu o soartă bună,
Căci pe cruce i s'aşează,
Ieruncile şi se răzbună.

N. S. GOVORA

(Din volumul "81 Epigrame" sub tipar.)

RELATIILE ROMANO-RUSE

VI

DE LA TUDOR VLADIMIRESCU LA REVOLUTIA DIN 1848

de N. S. GOVORA

SOCIETĂȚILE secrete i-au scurtat viața lui Alexandru I, care a murit relativ tânăr. Avea numai 48 de ani când a murit pe neașteptate la Taganrog. Aceste Societăți erau compuse aproape în întregime din ofițeri, membri ai nobleței, ai înaltei nobleţe rusești. Alexandru cunoștea existența acestor Societăți, îi cunoștea pe toți membrii lor, având-le numele tuturor, intr'un carnet special, dar nu lua nici o măsură. Se socotea vinovat din cauza ideilor liberale, nutrite în tinerețe. Ai prinde și executa, însemna pentru țar ași termina domnia cu un infanticid, după ce și-o începuse printr'un paricid, notează Merejkovski.

Existau două Societăți secrete: una de Nord, cu sediul la Petersburg, și cealaltă de Sud, cu sediul la Tulcino. Prima avea ca șef pe poetul Ryleev, fost ofițet și funcționar intr'o întreprindere străină, cea de Sud avea ca șef pe colonelul Pestel, de origine germană. Societatea de Nord avea ca obiectiv o monarhie constituțională, și drept metodă pentru atingerea scopului, propaganda, cea de Sud era mai radicală și voia o republică și metode contundente de acțiune, răscoală militară și revoluție cu regicid.

In ultimii ani de domnie a lui Alexandru funcționa o cenzură severă și mijloacele de acțiune ale Societăților erau reduse. Nu se putea publica nimic, dar circulau foile pe sub mână, în special poezii. Cel mai activ și talentat era Pușkin, motiv pentru care Alexandru l-a exilat mai întâi la Chișinău apoi la Odesa și, însfârșit, la una din proprietățile lui. Membrii Societății de Nord îl stimau foarte mult pe poet, dar nu-l considerau apt pentru a-l face membru și, mai ales, de a le cunoaște secretele. Pușkin era prieten cu mulți dintre membrii Societății, dar nici unul din ei nu l-a propus și nu l-a propus să-l facă membru.

Și, și de data aceasta, ideile liberale ale Apusului, idei cu care acești ofițeri intraseră în contact în Franța, își găseau o aplicație "à la russe". Insuși Pușkin, care în poeziile lui subversive era un mare liberal, nu putea accepta acordarea de libertăți polonezilor! După înăbușirea revoltei poloneze în 1831 și exterminarea tuturor celor care participaseră la ea, Puskin scria unei prietene: "Vechii noștri dușmani vor fi deci exterminați". Și aceasta, cu toate că printre membrii Societăților secrete fuseseră și unii polonezi. Alexandru I dăduse polonezilor o Constituție și "liberalul" Puskin, scria: "Astfel, nimic din ce a făcut Alexandru nu va putea subsista, *căci nimic nu era bazat pe veritabilile interese ale Rusiei*, și nu se rezima decât pe considerații de vanitate personală, de efect teatral. Nu putem decât să-i plângem pe polonezi, suntem prea puternici, pentru a-i urî". La vie de Nicolas I, de Constantin de Grunwald, p. 135.

Alexandru I nu avea moștenitori. Avusese o fiică nelegitimă, pe care o iubise mult și care murise de ftizie. Urmaș legitim la tron era deci fratele lui, Constantin, cel pe care Caterina a II-a voise să-l facă împărat al Bizanțului. Dar Constantin nu voia să fie țar. Era vice rege și comandant al trupelor din Polonia, divorțase de marea ducesă Ana Feodorovna și se căsătorise cu contesa poloneză Ioana Gruzinska. Alexandru I decretase că nici poloneza și nici copiii născuți din această căsătorie nu erau considerați ca făcând parte din familia imperială rusă și deci nu puteau nici unul din ei urca pe tron. In fața acestui decret al lui Alexandru, Constantin renunțase formal la tron. Rămânea al treilea frate, Nicolae. Dar Alexandru, indecis ca în toate actele sale, nu a făcut publică renunțarea la tron a lui Constantin și numirea în locul lui, a lui Nicolae. Această hotărîre a depus-o în plicuri sigilate: originalul la Biserica Adormirii Maicii Domnului și copii la senat, la Sfântul Sinod și la Consiliul imperiului. In afară de el, numai trei persoane cunoșteau existența și conținutul acestei scrisori.

Când a murit Alexandru, Constantin se găsea la Varșovia. Nicolae, căruia Alexandru îi vorbise vag de câteva ori de desemnarea lui ca moștenitor dar nu știa nimic de existența celor patru plicuri și continutul lor, depune jurământ fratelui său Constantin, și obligă să facă acelaș lucru pe funcționari și armata, adică pe ofițerii și soldații regimentelor de gardă.

Nicolae nu primise o educație speciala pentru misiunea de țat și nu era iubit de ofițerii și soldații regimentelor de gardă, din cauza asprimii sale. Se trimit deci curieri la Varșovia, dar Constantin se menține în atitudinea luată: renunțarea la tron. Dar Nicolae insistă, trimițând curier după curier. Ultimele scrisori adresate "Țarului", Constantin refuzase să le primească spunând: "Nu sunt pentru mine".

Acest interregn care se prelungea, produsese confuzie. Societățile secrete fuseseră surprinse de moartea neașteptată a lui Alexandru și nu știau ce să facă. La început au hotărît să nu întreprindă nici o acțiune dar, dându-și seama de confuzia produsă de acest interregn prelungit, s'au hotărît să acționeze. Dar nu aveau nici un plan stabilit și, mai ales, *nu aveau un om cu calități de șef*. Au început deci să se agite, căutând să speculeze jurământul depus lui Constantin. A depune alt jurământ — lui Nicolae —, spuneau ei, însemnează sperjur. Deci au început să facă propagandă pentru Constantin și Constituție. Nicolae, aflând că se prepară o acțiune militară, hotărăște să ia coroana refuzată de fratele său și dă ordine să i se depună jurământ în ziua de 14 Decembrie 1825.

Incercările Societăților secrete de a atrage regimentele de partea lor, eșuiază, câștigând doar adeziunea regimentului de gardă Moscova, câteva companii de marinari ai gărzii și un mic număr de soldați și ofițeri izolați. Toți ceilalți depun jurământ noului împărat, Nicolae I.

Trupele sunt adunate în Piața Senatului, unde regimentul răsculat, formează un bloc amenințător, dar nu se mișcă. Strigă doar: Traiască Constantin și soția lui Constituția, crezând că așa se numea soția lui Constantin. Istoriograful Constantin Grunwald sustine că aceasta e doar o legendă, dar recunoaște că această legendă rămâne în mod ferm în picioare (ancrée). Nicolae, care după afirmațiile tuturor istoriografilor a avut o admirabilă comportare, nu se putea hotărî să aducă artileria. Se pare că nu numai regimentul răsculat, ci și alte unități dintre cele care îi depuseseră jurământul, nu-i erau favorabile. Aceasta se deduce din faptul că în momentul în care ascultă de sfatul generalilor și aduce artileria, se constată că veniseră numai tunurile și nu și muniția necesară. Insfârșit s'a adus șia muniția. Orele treceau și se apropia noaptea. Și întunericul era periculos. Unitatea răsculată se putea răspândi în oraș și de acolo revoluția se putea întinde în toată țara. Insfârșit, se dă ordinul și se trage prima salvă, care nu-și atinge ținta. Dacă răsculații *ar fi avut un comandant cu calități de șef*, ar fi putut ataca tunurile cu baioneta. Altul ar fi fost poate rezultatul acelei zile de 14 Decembrie 1825, dacă unitatea răsculată *ar fi avut un adevărat șef*. Se trage a doua salvă și de data aceasta ghiulele cad în mijlocul răsculaților. Se produce confuzie, răsculatii încep să fugă. Se îndreaptă spre Neva, dar ghiață se rupe. Nicolae I câștigă partida, revolta e înăbușită, toți sunt prinși.

Represiunea a fost sălbatică. Ancheta care a durat șase luni, a fost dirijată de țarul însuși. 121 de persoane sunt trimese în fața unui tribunal suprem, constituit ad-hoc, printr'un ucaz imperial. Sunt condamnați la moarte 5 șefi: Pestel, Ryleev, Kakhovski, Bestujev-Riumin și Sergiu Muraviov-Apostol, vreo 20 de vinovați sunt condamnați la ocnă pe viață, iar restul scapă cu pedepse mai mici, mergând de la 20 de ani de ocnă la simpla degradare. Dar nu exista călău în Rusia și a trebuit să fie adus unul din Suedia. Dar acesta nu cunoștea manipularea mașinii de spânzurat, cu basculă. In momentul execuției, trei funii cedează și cei trei condamnați cad pe pământ. Trebui să se reînceapă operația. "Nefericită e țara în care nu se știe nici cum să se spânzure, aceasta este emoționanta și sublima frază de sfarșit pe care o pronunța Ryleev, înainte de a-și da sufletul, poet până la ultima suflare." Grunwald, op. cit., p. 72. Așa a luat sfârșit răscoala care a intrat în istorie sub numele de "*Revolutia Decabriștilor*".

Dar nobilimea rusă nu-i va ierta lui Nicolae acest verdict, niciodată. "Din acea zi datează ruptura psihologică dintre ea și dinastia Romanovilor." Grunwald, op. cit, p. 71.

* * *

Revoluția lui Tudor Vladimirescu — spune Karl Marx — fusese o *revoluție națională*. Iată câteva citate din Karl Marx: "Țara era plină de greci și de fanarioți, *deja câștigați pentru Rusia*. Câțiva pământeni erau în corespondență cu el (Ipsilanti)... *Țăranul care suferise cel mai mult de pe urma ocupației, n'avea pentru muscal* (moscovit), *decât cuvinte de ură*. Karl Marx, op. cit., p. 18. "El (Tudor *Vladimirescu era patriot român*. El nu s'a adresat boierilor, ci *țăranilor... Vladimirescu și țăranii lui erau de partea Turcilor*. Karl Marx, op. cit., p. 20... Proclamația lui Tudor are un *caracter național*... Pentru el, Rusul și fanarioții sunt dușmanii... Tudor *respinge alianța rusă și nu* admite nimic comun între cauza grecilor și cea a românilor." Karl Marx, op. cit., p. 21... In acel timp Iordache (căpitan de arnăuți, de partea lui Ipsilanti) surprinse noi scrisori din care văzu că Vladimirescu era hotărît să isgonească pe Ipsilanti și pe eteriști și să facă cauză comună mai curând cu turcii, decât să lase sa renască domnia Fanarului și *supremația rușilor*." Karl Marx, Insemnări despre români, Ed Carpații, Madrid, p. 22.

"Trădarea fanarioților deschisese ochii Divanului, *fidelitatea lui Vladimirescu fusese înțeleasă*." Karl Marx, op. cit., p. 23.

Au fost numiți deci de către sultan ca domnitori Grigori Ghica în Muntenia și Ioniță Sturza în Moldova. Ambii au încercat să facă bine Țării, dar avea să isbucnească un nou războiu între ruși și turci și activitatea lor a fost întreruptă.

După cum am spus, lui Nicolae nu i se dăduse o educație adecvată misiunii de țar, așa cum li se dăduse lui Alexandru și Constantin, de a căror educație se îngrijise personal, Caterina a II-a. El fusese doar militar, și încă unul, mărginit. In momentul morții lui Alexandru, Nicolae comanda o divizie de gardă și toți istoriografii sunt de acord că acesta putea fi colonel, dar nu mai mult. Ofițerii și soldații nu-l iubeau, din cauza asprimii. In instrucția dată trona exteriorul, disciplina aspră și nasturii strălucitori. Important era numărul nasturilor de pe uniformă și strălucirea lor, problemele de tactică, ca să nu mai vorbim de strategie, îi erau străine. Natural, la paradă și — paradă avea loc aproape în fiecare zi, aceste unități produceau impresie. Odată ajuns împărat acest mod simplist de a vedea lucrurile, a fost extins la toata armata țaristă.

Nasturii lucitori și parăzile, i-au dat o încredere nemăsurată în armata lui și era sigur că ambasadorii străini, în rapoartele lor, au arătat calitatea "extraordinară" a armatei rusești și au produs teamă la Curțile Europei.

Nicolae, ca și marii lui predecesori, voia gloria și mărirea Rusiei. Abia urcat pe tron, începe un războiu cu Persia, sub pretextul unor incidente de frontieră. Ii înving pe Perși — nu cu ușurința pe care și-o închipuise Nicolae — și se încheie pacea de la Turkmanteiai în 1828, prin care Rusia readuce frontiera pe malul stâng al râului Arax, anexează regiunile Nakhicevan și Erivan și obligă Persia să plătească 20.000.000 de ruble despăgubiri.

Această victorie, cu toate greutățile de la început, fac să crească poftele tânărului țar rus. Incotro își va îndrepta privirile? Natural, spre Constantinopol, visul tuturor rușilor de la *apocriful* testament al lui Petru cel Mare. Pretextul nu era nevoie de căutat: exista de 200 de ani: suferințele bieților creștini din imperiul otoman, suferințe la care, natural. Nicolae nu putea rămâne insensibil. Problemele care i se puneau, el le împarte în două: 1) execuția tratataului dela București, chestiune de strict Drept — spunea el —, în care interesele rusești erau puse în cauza și în care el se va arăta de o intransigență absolută. In această chestiune în care Nicolae se arăta intransigent, era vorba de evacuarea Principatelor de către Turci, evacuare întârziată fără o rațiune valabilă. Deci amokul pentru Țările dunărene revenea și la Nicolae I. 2) problema grecească, chestiune de ordin general, în care el nu ar fi refuzat discuția și ar fi acceptat repede, o transacție rezonabilă. "Trebuie ca aliații să mă sprijine, să mă ajute, ca să rezolv această problemă", spunea el unui diplomat francez. "Dacă sunt refuzat, voiu fi obligat să acționez singur și voiu ști ce-mi rămâne de făcut." Grunwald, op. cit., p. 91.

Lui Wellington, trimis special de englezi la Petersburg, îi spune că Rusia nu vizează nici o mărire teritorială (!!!) în Europa și că grecii nu erau în ochii lui decât niște supuși *rebeli*. Și de la Wellington. Nicolae *obține recunoașterea cerințelor rusești, în celace privește Principatele dunărene*. Rușii cer Turcilor evacuarea Moldovei și Munteniei. Poarta, care nu voia să indispună în acelaș timp și Anglia și Rusia, din cauza chestiunii grecești, acceptă și se încheie tratatul de la Akerman, în 25 Septembrie 1826. In celace ne privește, tratatul de la Akermann prevede demarcația frontierei ruso-turcești, dreptul de navigație pentru vasele rusești în apele turcești și deschiderea Mării Negre comerțului tuturor națiunilor. Punctul principal pentru noi însă este reconfirmarea dreptului pentru ruși de protectorat asupra Moldovei și Munteniei, adică reconfirmarea păcii de la Kuciuk Cainargi. Cum am spus, Poarta acceptase acest tratat pentru a avea mâinile libere în chestiunea grecească. La Petersburg, la 4 Aprilie 1826 se încheie un protocol la care, pe lângă Anglia, aderează și Franta. Poarta cere ajutorul Egiptului, dar flota turco-egipteană este bătută la Navarin, la 20 Octombrie 1827 de către flotele anglo-franceză, la care participă și flota rusească. Cu toată acestă înfrângere, Poarta nu cedează și declară Rusia inamic declarat al imperiului otoman. La acest act, Rusia declară războiu Rusiei, la 14 Aprilie 1828. Chiar a doua zi după bătălia navală de la Navarin, Rusia prezentase Turciei un adevărat ultimatum, cerându-i rezolvarea tuturor chestiunilor litigioase dintre cele două țări. Țarul credea că ca obține totul numai cu amenințările, așa cum se întâmplase cu un an înainte, când obținuse foarte multe lucruri prin tratatul de la Akerman, dar de data aceasta turcii nu cedează și discuțiile se lungesc. Atunci, bruschează lucrurile. La 15 Martie 1828, el comunică Puterilor europene *hotărîrea sa irevocabilă, de a ocupa Principatele*. La 26 Aprilie 1828, Rusia începe războiul. Datele furnizate de Istoria Miliukov sunt foarte sărace. Intr'o pagină-deși arată că la început rușii au întâmpinat dificultăți rezolvă toată problema. Ori realitatea a fost cu totul alta. Nicolate era convins că armata sa cu nasturii perfect lustruiți, care impresiona atât de mult la paradă, va înspăimânta pe sultan și va obține tot celace cere, numai prin simpla ei prezență în Principate. Aștepta ca din primele zile să-i vină propuneri de pace. Dar acestea nu veneau. La 8 Iunie trupele rusești trec Dunărea și nici un turc nu venea cu drapelul alb al păcii. Părea un războiu vesel totuși, și se și amenința cu arderea Constantinopolului. Pentru a deveni și mare general, fanfaronul Nicolae a luat comanda trupelor. Se dădeau dese banchete, Nicolae și-adusese o suită de 300 de persoane și 500 de cai, totul se prezenta în culorile cele mai roze. Se mergea, ca la nuntă, cum spun țăranii noștri. In șase săptămâni se ocupă fără dificultate șase fortărețe. Dar de aici începe greul. Lipsa de apă, dificultăți de aprovizionare, epidemii teribile decimează trupele rusești. In plus, încep neînțelegeri între generalul șef Wittgenstein și generalul Diebici. Nicolae dă dreptate lui Diebici și se hotărăște asedierea simultană a trei cetăți: Silistra, Varna și Șumla. Dar efectivele erau insuficiente. Se ordonă ca garda imperială să vină pe teatrul de operații, dar distanța era enormă. La Șumla, de exemplu, turcii aveau 40.000 de apărători și rușii atacau numai cu 30.000. Nicolae și-a dat atunci seama că între părăzi, manevre și nasturi lustruiți, etc. și un adevărat războiu, e o mare deosebire. Ceva mai târziu avea să-și dea seama deasemeni că n'avea stofă de general, ci numai de simplu colonel. Moralul trupelor începe să decadă și el vrea să-l ridice prin... treceri în revistă frecvente, adică tot prin părăzi, celace obosea trupele și mai mult.

"Există în armata noastră o mare nemulțumire... Nici un entusiasm pentru războiu... După spusele unor ofițeri superiori, acest războiu ar fi făcut numai pentru o distrage atenția bunilor patrioți ruși de la afacerile interne... Nu suntem plătiți și suntem trimiși numai pentru a sugruma pe Turci și *a ruina pe Valahi*." Grunwald, op cit., p. 95.

Știrile ce veneau din interior, erau și ele rele. Intr'un raport al generalului Benkendorf, șeful jandarmeriei, se scria: "Spre mirarea generală, masele populare n'au făcut probă de entusiasmul care se aștepta de la ele... Manifestul care anunța războiul, a lăsat poporul indiferent. In el nu se vorbea nici de Grecia, nici de credința ortodoxă și nici de Matușka Rossiia".

După ce a asistat două săptămâni la asediul Șumlei, Nicolae își pierde răbdarea. Spiritul lui autoritar și, mai ales, îngâmfat, se simțea ultragiat. Părăsește Șumla, se îndreaptă spre Varna și se îmbarcă pentru Odesa, provocând în presa europeană comentarii fanteziste. Insfârșit se înapoiază la Varna, care, după o îndârjită rezistență, se predă. Si aceasta chiar în ziua înapoierii țarului. Dar Europa și Nicolae însuși, își dau seama că țarul rus nu avea calități de cuceritor.

Un motiv familiar — o boală a mamei sale —, îi furnizează pretextul de a se întoarce definitiv în capitală. Situația diplomatică s'a modificat și ea. Englezii protestează energic contra blocadei Dardanelelor, iar Austria dă Turcilor prețioase sfaturi de ordin strategic. Nicolae își dă seama că drumul la Constantinopol e lung și greu. Are totuși o inspirație fericită: înlocuiește pe generalul Wittgenstein cu generalul Diebici. "In celace-l privește pe Nicolae, acesta părăsește definitiv comandamentul suprem și *renunță, pentru moment (!!!), la toate planurile de cucerire a Constantinopolului*". (Grunwald, op. cit., p. 97.) Trebuiește să atragem atenția cititorului că autorul — cu tot numele german —, e rus și încă, panegirist al lui Nicolae I.

Țarul rus devine chiar pacific. Intr'o conversație cu ambasadorul Austriei, îi spune: "Imperiul otoman e un Stat

în descompunere... dar eu nu vreau să-l răstorn, nu am nevoie de asta. *Eu vreau numai pacea*. Turcii vor fi obligaţi să-mi cedeze câteva provincii, dacă aşi voi; dar eu nu vreau decât executia tratatelor şi asigurări pentru comerţul rus".

Şi lucrurile se prezintă din ce în ce mai sumbre. In 1829, Turcii continuă să resiste. Atunci Nicolae se gândeşte la intervenţii diplomatice. La 6 Iunie, la Berlin, se sfătuieşte cu socrul său. "Fiindcă forţa armatelor ruseşti, îşi spune Nicolae, nu reuşeşte să triumfe asupra tenacităţii turceşti, o intervenţie diplomatică nu ar putea aduce această pace, cu onoarea pe care el o doreşte cu atâta ardoare?" (Grunwald, op. cit., p. 97). Prusienii hotărăsc să trimită la Constantinopol pe generalul Müffling, pentru a exercita presiunea necesară. Dar nu mai este nevoie, norocul începe să-i surâdă ţarului rus. La Kulevcea (11 Iunie 1829), Diebici câştigă o bătălie importantă. La 14 Septembrie intră în Silistra şi în acelaşi zi, generalul Paşkevici bate armata turcească în Caucaz.

La 14 Septembrie, contele Orlov semnează tratatul de la Adrianopol. Sunt declarate libere Strâmtorile Bosfor şi Dardanele vaselor ruseşti. Turcia cedează fortăreţele Anapa, Poti şi Arkhaltsyk, *confirmă autonomia Serbiei şi Principatelor dunărene*, recunoaşte Greciei Statutul unui Stat vasal, *cedează Rusiei Delta Dunării* şi se angajează să plătească Rusiei o despăgubire de războiu de 11.500.000 de ducaţi olandezi. In relatarea condiţiilor de pace, concordă Istoria Miliukov cu lucrarea lui Grunwald, dar, curios, şi una şi alta, se feresc să pomenească de punctul important pentru noi: *Rusia va ţine sub ocupaţie Principatele dunărene, până la plata despăgubirilor de războiu*.

Dar, spune Grunwald în op. cit., pp. 99-100, nu toţi Ruşii erau mulţumiţi: aceştia (nemulţumiţii), afirmă că Rusia şi împăratul ar fi putut câştiga o glorie eternă, dacă tobele ruseşti s'ar fi făcut auzite în Constantinopol!!!

Aceasta, probabil, din cauza testamentului *apocrif* al lui Piotr Veliki.

Acesta este războiul ruso-turc din 1828-1829 şi pacea de la Adrianopol. Puterile europene au găsit că Rusia a fost moderată în condiţiile de pace impuse. Care sunt cauzele pentru care nu au intrat ruşii în Constantinopol? Prima cauză trebuieşte căutată în caracterul împăratului. Trecuse prin momente aşa de grele, că victoriile târzii ale lui Diebici şi pacea de la Adrianopol ,au fost ca un fel de uşurare. Apoi, armata ajunsese slăbită la Constantinopol. Intervenea apoi teama de puterile europene. Nu-şi putea da seama care ar fi fost reacţiunea lor. Dacă i-ar fi declarat războı, opunându-se ocupării Constantinopolului, aşa cum se întâmplase în timpul Caterinei şi a lui Alexandru I? Putea să se bată cu ele? Puterile europene îşi dăduseră seama că armata cu nasturi lustruiţi era o poveste, celace le-ar fi dat curaj să intervină. Desigur că alta ar fi fost situaţia dacă ajungerea la Adrianopol ar fi fost o plimbare, un drum din victorie în victorie. Şi-a dat seama deci că fructul e departe de a fi copt. Şi toţi istoriografii sunt de acord asupra influenţei binefăcătoare ce a exercitat-o asupra lui ministrul lui de externe, Nesselrode, fin diplomat şi om moderat. Acesta, i-a arătat lui Nicolae o altă cale de urmat, cale pe care noi am numi-o diabolică.

Pentru relatarea acestor evenimente, ne-am folosit până aici numai de isvoare ruseşti. Să vedem acum ce spun Istoriile "româneşti". A lui C. C. Giurescu, pe mai puţin de jumătate de pagină, arată că lucrurile s'au întâmplat aşa cum îşi închipuise ţarul rusesc, adică a fost o plimbare până la Adrianopol. Găsim, ca date în plus, că Ruşii au asediat Brăila care e luată cu greu şi apoi e arsă. In celace priveşte tratatul de la Adrianopol, găsim câteva date în plus: Turcii ne înapoiaza cele trei raiale, Brăila, Giurgiu şi Turnu-Măgurele, hotarul fixându-se pe talvegul Dunării. Se vor putea pune cordoane sanitare, păzite de soldaţi înarmaţi. Se suprimă zahereaua — lucru important — adica plata în natură, rămânând numai haraciul în bani. Deasemeni se suprimă procurarea de salahori. Se menţionează faptul omis de cei doi istorci ruşi citaţi, adică Principatele vor rămâne sub ocupaţie până la plata despăgubirilor de războiu. "Insfârşit, se va alcătui, atât în Muntenia cât şi în Moldova, câte un Regulament, privind conducerea şi administraţia ţării în toate privinţele". (C. C. Giurescu, op. cit., p. 504). De fapt acest Regulament fusese prevăzut în tratatul de la Akerman, lucrările începuseră deja, dar fuseseră întrerupte, din cauza războiului.

Istoria Roller acordă mai mult spaţiu acestor evenimente, dar totul, natural, favorabil ruşilor. Astfel, se spune că Grecia a fost salvata de coaliţia Puterilor europene, constituită la 4 Aprilie 1826, prin protocolul de la Petersburg. Turcia respinge cererile formulate de acest protocol şi ia atunci fiinţă Tripla Alianţă, la Londra, la 6 Iulie 1827. In această Triplă Alianţă intră Rusia, Anglia şi Franţa. Această Triplă Alianţă a dat o grea lovitură Sfintei Alianţe, deoarece, ajutându-se Grecia, se ajuta un *rebel*, celace era contra principiilor Sfintei Alianţe. Se vorbeşte de bătălia navală de la Navarin, dar, "*lovitura decisivă care a silit Turcia să încheie pacea, a venit din partea Rusiei*" (!!!). (Roller, op. cit., III, p. 926). Roller spune că la 26 Aprilie 1828, Rusia a declarat războiu Turciei, fără să indice motivele. El e subînţeles: *Rusia ajuta pe creştini să scuture jugul turcesc*. Ori toţi istoricii ruşi îi reproşează ţarului rus omiterea acestor motive, omitere ce a adus desinteres pentru războiu şi chiar nemulţumiri, aşa cuma arată raportul citat de noi al şefului jandarmeriei, generalul Benkendorf. Generalul Wittgenstein, spune Roller a ajuns în 5 zile la Brăila, Bucureşti şi Craiova, fără să mai menţioneze, ca în alte ocazii, că această, fulgerătoare înaintare a fost ajutată de "elementele locale". Domnitorii s'au retras iar generalul Pahlen a fost numit prezident împuternicit al Divanurilor. Dar, nici nu se putea altfel, imediat după ocuparea Ţărilor româneşti s'au format detaşamente de *panduri* care au luptat la Calafat, Golenţi, Isvoarele, etc. Istoria Roller are mania pandurilor. Ca şi Ana Pauker, dealtfel. Tămâiază Roller pe ruşi, arătând că generalului Diebici, i s'a dat numele de *Zabalkanski*. Grunwald uită să spună aceasta şi ne spune doar că acestui general, ostaşii lui îi spuneau "*Samovar paşa*". Moderaţia rusească în pacea de la Adrianopol e justificată de molimile ce au decimat armata rusească învingătoare, de slaba aprovizionare şi de depărtarea bazelor. *Ţarismul*, mai spune Roller, se temea de răscoale antifeudale în Rusia şi de pretenţiile teritoriale pe seama Turciei din partea Austriei, Angliei şi Franţei. Din această cauză, *Ţarismul* a ajuns la concluzia că interesul lui era nu nimicirea imperiului otoman, ci menţinerea unui imperiu slăbit. După cum se vede ,atunci când e vorba de adus o cât de uşoară critică, Roller vorbeşte de *Ţarism* şi nu de *Rusia*. Prin tratat, se arată că Principatele aveau să se bucure de o autonomie administrativă iar domnitorii vor fi aleşi pe viaţă. Dar această prescripţie — nu ne — o spune Roller — nu a fost respectată, chiar de la început. Şi uită iar să ne spună că această alegere a domnitorilor trebuia să fie aprobată de Turcia şi de Rusia. Spune că domnitorii vor rezolva liber afacerile interne ale ţărilor, în înţelegere cu divanurile. Cum se vor rezolva *liber*, aceste afaceri, vom vedea mai departe.

Deci şi de data aceasta, e vorba de o lunga ocupaţie rusească. Comportarea lor, de astădată, se împarte în două părţi distincte: una de la intrarea trupelor ruseşti în Principate până la pacea de la Adrianopol şi a doua de la această pace până la evacuare, care are loc abia în 1834. Partea a doua, pentru motivele pe care le vom arăta, a fost blândă. Prima parte a fost sălbatică. Dar nu suflă nici un cuvânt despre această comportare nici Miliukov, nici Grunwald, şi nici istoricii "români", pe care i-am citat. Ne vorbeşte însa de ea... Karl Marx. "Mareşalul Wittgenstein se înfăţişează Românilor ca eliberator. In protestele sale din 1826, Rusia se înduioşa de nenorocirile ţării; ea dovedi în 1828 cât valorau tânguirile sale. *Au avut loc excese groaznice*. Contribuţii de tot felul, în produse, furaje, vite, corvezi, hoţii, omoruri, etc.

— Ca în 1944, vom adăoga noi —. *Bărbaţi şi femei au fost înhămaţi la care, cu vizitii cazaci, care nu-şi cruţau nici bâta, nici vârful lăncilor*. Peste 30.000 de Români fură smulşi de la munca câmpului, pentru a servi ca animale de muncă. Cei mai fericiţi fugiră în munţi, unde singura hrană era scoarţa de copac. Guvernul rus răspundea la proteste: "*Nu interesează să ştim cine face lucrul, oameni sau animale, numai ordinele să fie executate*. Haosul şi jaful aduseseră foametea, ciuma, etc. (Karl Marx, op. cit., p. 27). Ca întodeauna. Oamenii noştri politici din 1944 ar fi ştiut că Ruşii nu s'au schimbat, *pentrucă nu se pot schimba*, dacă ar fi citit istoria. Dar ca şi în 1944, s'au găsit Români care au arătat că nu interesele Ţării primează, ci interesele lor. S'a format un Divan de boieri slugarnici, spune Marx, care au trimis ţarului o "slugarnică adresă". Tot în acelaşi zi, 12 Iunie 1828, o deputăţie de moldoveni, aduse lui Nesselrode, sub zidurile Isaccei, un act de supunere, împodobit cu aceiaşi retorică, spune Marx. Ce deosebire este între aceşti "slugarnici" boieri şi delegatul Partidului Naţional — ţărănesc, Ghiţă Pop, la semnarea "armistiţiului" din 12 Septembrie 1944, la Moscova? La întoarcere, a povestit gazetarilor cu câtă părintească blândeţe l-a dojenit Molotov, pentrucă trupele româneşti au trecut dincolo de Nistru (!!!). Numitul Pop n'o spunea, dar lăsa să se înţeleagă că alta ar fi fost situaţia dacă Mareşalul Antonescu ar fi ascultat pe Maniu!

Dar tot în Karl Marx, găsim o notă interesantă, din care relese că Rusia a încercat totuşi imposibilul, ca să pună mâna pe Principate: prin contele Orloff, a oferit Turcilor 36.000.000 de franci, pentruca sa cumpere Principatele!

* * *

Nicolae I a fost cel mai fanfaron ţar pe care l-a avut Rusia. A voit să fie cel mai mare, să fie el cel care intră în Constantinopol. După războiul victorios în Persia şi participarea la bătălia navală de la Navarin, a crezut că drumul imortalei glorii îi este deschis. Am arătat însă cum războiul din 1828-1829, cu tot sfârşitul lui glorios, a fost căldarea de apă rece care i-a răcorit avânturile, a fost firul de nisip care s'a introdus în angrenajul unei maşini rău concepute şi i-a încâlcit toate resorturile.

Văzând că nici cu războiu, nici cu bani, nu poate pune mâna pe Principate, a pus la cale un plan diabolic: să pună mâna pe ele, cu duhul blândeţei. La acest plan a contribuit ministrul de externe, rusul de origină germană, Nesselrode, contele Pavel Kiseleff şi... revoluţia poloneză, care a isbucnit puţin după acela, în 1830.

Prin convenţia de la Akerman, se stabilise ca domnitorii să elaboreze, cât mai curând posibil, un Regulament, pentru înbunătăţirea stării Principatelor. Războiul întrerupând lucrările, acestea au fost reluate după pacea de la Adrianopol, de data aceasta, dirijate de ruşi. Pahlen a fost înlocuit în fruntea administraţiei cu generalul Joltuchin, care avea să moară curând, la Bucureşti, de holeră.

Regulamentul organic, are două părţi: una politică şi una administrativă. Cea politică s'a făcut sub direcţia lui Joltuchin, cea de a doua sub a generalului Pavel Kiseleff, care l-a înlocuit. Pe cât de bun este Regulamentul în celace priveşte partea administrativă, făcută de Kiseleff, pe atât de rea este cea politică, făcută sub Joltuchin, scrie A. D. Xenopol. Xenopol merge până în a crede că dacă şi prima parte ar fi fost întocmită sub Kiseleff, ar fi fost tot atât de bună ca şi a doua. Afirmând aceasta, Xenopol se bazează pe textul unor scrisori ale lui Kiseleff, adresate unor prieteni. Şi noi credem că se înşeală. Vom vorbi ceva despre Kiseleff. "Bărbat cultivat, cu tendinţe umanitare, Kiseleff se interesează în mod particular de situaţia ţăranilor şi crede în necesitatea ameliorării soartei lor. El a prezentat chiar lui Alexandru I, un raport detailat. Nicolae, care crede că Kiseleff a avut relaţii de prietenie cu câţiva membri decabrişti, începe prin a nu avea încredere în el. Dar loialitatea absolută a generalului şi raporturile din ce în ce mai strânse ce se stabilesc între ei, nu întârzie să-l convingă că Kiseleff nu a împărtăşit niciodată ideile societăţilor secrete şi că a rămas un *servitor fidel* şi *ascultător*. De atunci, el îi acordă toată încrederea. După războiul ruso-turc, *el va fi cel care va administra Principatele danubiene, ocupate în mod provizoriu de trupele ruse*". (Mil., op. cit., II, p. 738).

Grunwald ne arată că Kiseleff avea pe lângă bunătate şi principii liberale. Nicolae hotărăşte la un moment dat să înbunătăţeasca soarta şerbilor, dar nu prin facerea unor legi care să termine cu şerbia, ci prin unele paleative, care să fie un fel de introducere la schimbările ce se vor produce *mai târziu*. Exact ca ţarul Alexandru I. Pentru întocmirea acestor legiuiri, îl însărcinează pe Kiseleff. Dar Kiseleff îşi dădu seama de imposibilitatea de a ataca principii atât de înrădăcinate în Rusia, ca dreptul hereditar al nobleţei. S'a gândit deci că nu poate să se ajungă la transformarea şerbului în cetăţean şi proprietar complet liber, şi a ales calea reîntoarcerii la o veche tradiţie rusească, în care ţăranul, liberat de stăpânul lui, trebuia să rămână legat de pământ, în interesul Statului însuşi. Dar toate încercările s'au soldat cu insucces, căci s'ar fi lovit nu numai în interesele nobilimii ci şi în ale ţarului, care era proprietarul a 200.000.000 de hectare.

Generalul Kiseleff era un om bun, era un liberal, dar el era un servitor *loial* şi *ascultător* al ţarului. (Miliukov, II, p. 738). El nu făcea şi nu putea face altceva decât celace îi dicta ţarul. Ori Nicolae voia să pună mâna pe Principatele dunărene cu duhul blândeţii. Nicolae îi considera pe moldo-valahi drept slavi şi nu avem nici un motiv să credem că Kiseleff, vedea lucrurile altfel. Cel care împărţise Regulamentul în două, fusese ţarul însuşi. Cu a doua parte voia să le câştige inimile moldo-valahilor, cu prima voia să-i subjuge, din punct de vedere politic. Iată ce scrie Karl Marx, relativ la redactarea primei părţi: "Comitetul de redactare al Regulamentului organic, şi-a reluat la 20 Iulie 1829 lucrările întrerupte. Consulul rus Minciaky *prelua în mod samavolnic preşedenţia. Fiecare articol trebuia comunicat la Petersburg, de unde se întorcea mutilat, amendat, transformat, în directă contradicţie, de cele mai multe ori, cu legile fundamentale ale ţării şi cu tratatele. Constituţia se elabora prin curier*". (Marx, op. cit., p. 28).

In Noiembrie 1829, Kiseleff vine cu puteri nelimitate. Şi, rus, *loial*, şi *ascultător ţarului*, Kiseleff s'a arătat tot atât de brutal când era vorba de interesele Matuşkăi Rossiia. Când Regulamentul a fost gata, a fost convocată o adunare extraordinară de boieri. Şi Kiseleff l-a numit preşedinte pe Minciaky. Preşedintele legal, Mitropolitul, a fost exilat. Şi Karl Marx aduce aceasta gravă acuzaţie: "*toţi* (adică şi alţi boieri opozanţi), *muriseră ca din întâmplare în acelaşi săptămână, înainte de închiderea Obşteştei Adunări*". Marx, op. cit., p. 29. Deci asasinate, procedeie slavo-mongolice, de la care "bunul" şi "liberalul" Kiseleff nu s'a dat în lături, ca "loial" şi "ascultător" servitor al ţarului. Şi Marx adaogă: "Chiar în această Adunare, Kiseleff a găsit cu cale să introducă pe furiş un articol pe care nu l-a făcut cunoscut nici unuia dintre cei subscrişi (un fals în acte publice). Pe ultimul sfert, al ultimei pagini, s'a adăogat următorul articol, prin care se răpea ţarii dreptul de autonomie: "*Nici o lege votată de adunare şi confirmată de domn nu va putea fi promulgată, dacă ea nu a fost în prealabil aprobată de Curtea protectoare*". Marx, op. cit., p. 29.

Prin tratatul din 29 Ianuarie 1834 la Petersburg, Poarta recunoştea noua Constituţie.

Partea pozitivă a lui Kiseleff a fost fără îndoială administraţia, parte în care ţarul i-a acordat "puteri nelimitate". Din primul moment a avut de luptat cu ciuma. Profitând de prevederile tratatului de la Adrianopol, a instalat un cordon sanitar dealugul Dunării şi cu eforturi supraomeneşti, scrie Xenopol, a reuşit să stârpească epidemia. Dar abia scăpate de ciumă, peste Principate vine holera. Si eforturile lui Kiseleff au fost şi de data această încoronate cu succes. A făcut să se distribuie locuitorilor făină din rezervele armatei, a făcut să vină provizii din Rusia .i Ţara a avut noroc în acel an de o recoltă bogată. Pentru a preveni revenirea foametei, Kiseleff a făcut depozite de rezervă. A înfiinţat un corp de poliţie cu oameni armaţi, plătiţi de Stat. In plus, a facut un corp de grăniceri, ca un sâmbure de forţă armată din 1096 soldaţi în Moldova şi 4587 în Muntenia. N. Iorga ne spune că din această armată au făcut parte ca iunkeri (ofiţeri), Vasile Cârlova, Grigore Alexandrescu, C. A. Rosetti, Hrisoverghi. N. Iorga desavuiază dictonul latin "inter arma silent musae", dar face o afirmaţie nefericită, spunând că ofiţeri au fost şi Lermontov, Tolstoi şi Puşkin. Ori Puşkin n'a fost niciodată ofiter.

Kiselef introduce dispoziţii asupra administrării oraşelor, înbunătăţirea străzilor, pavajului şi iluminatului. Se prevăd mijloace pentru construcţia şoselelor. Ia măsuri pentru combaterea incendiilor. Se introduce o contabilitate regulată, se formulează dispoziţii precise pentru obţinerea pensiilor. El organizează serviciul instituţiilor publice, pe cel al Casei de Ajutor, al distribuţiei apelor şi al instrucţiei publice şi le pune sub supraveghierea unor eforii speciale. Ia măsuri pentru instituirea unui corp sanitar, stabileşte regulamente pentru farmacii, pentru moase, pentru copii găsiţi. Reformează regimul penitenciar, institue registre de stare civilă, stabileşte o nouă organizare judecătorească. Regulamentul organic stabileşte pentru prima dată în ţările noastre, principiul autorităţii lucrului judecat. Institue registre hipotecare, etc.

S'ar putea spune că Kiseleff a fost o binefacere pentru ţările noastre. Acesta e un adevăr incontestabil. Dealtfel Kiseleff s'a preocupat şi mai târziu de ţările noastre, fiind în corespondenţă cu domnitorii ce au urmat, dându-le sfaturi. Românii i-au fost recunoscători. In timpul lui Bibescu, Adunarea a votat un fond de 15.000 ducaţi, pentru a ridica lui Kiseleff în Bucureşti un monument. Comunicându-i-se lui Kiseleff hotărîrea de a i se ridica un monument în Bucureşti, Kiseleff a declinat onoarea şi sumei votate în acest scop, i s'a dat altă destinaţie.

Dar realitatea este realitate: prin Regulamentul organic, Rusia era de fapt stăpână a Ţărilor româneşti. In Istoria Românilor din Dacia Traiană, Ed. Carpaţii, p. 115, vol. IV, Xenopol scrie: "S'ar putea pune întrebarea pentru ce Rusia recursese la mijloace atât de întortochiate, pentru a face să triumfe voinţa sa în Principatele dunărene? Răspunsul e foarte uşor de dat: *Neputând să le anexeze direct, din cauza Austriei, ea alesese aceste măsuri complicate, care-i asigurau anexarea pe cale indirecta*".

Şi: "Regulamentul organic era deci, cu toate binefacerile administrative, mai degrabă *un instrument al stăpânirii ruseşti, decât o Constituţie a Ţării româneşti*". A. D. Xenopol, op. cit., IV, p. 119.

* * *

Alexandru I crease un regat al Poloniei, cu o Constituţie proprie. Ţarul era în acelaş timp, rege al Poloniei. Mulţi au crezut că acest regat al Poloniei era rezultatul vechilor idei liberale ale lui Alexandru iar alţii au luat acest fapt drep o fantezie. Şi nu era nici una, nici alta; era vorba de un plan calculat ruseşte, un plan slavo-mongolic. Polonia era împărţită în trei, ori Alexandru o voia întreagă. Nu erau Polonezii slavi? Dând o imagine de prosperitate şi de libertăţi polonezilor din partea rusească, voia să exercite atracţia unui magnet asupra celorlaţi polonezi, adică a celor din Polonia austriacă şi prusacă. Infiinţând mai târziu Republica moldovenească, comuniştii ruşi nu au făcut altceva decât să imite pe Alexandru I.

Dar, după moartea lui Alexandru, Nicolae I vedea lucrurile altfel. El era stăpân total în acest regat al Poloniei şi nu avea acolo nevoie de Regulamente organice ca în

Principatele dunărene, unde, oricum ar fi stat lucrurile, nu era stăpân absolut. Şi nici nu intuia planurile fratelui său care, îl ţinuse total în afară de treburile publice. Deci acest regat şi în special Constituţia, îi răneau amorul lui propriu de autocrat. La Varşovia, vice rege era fratele lui, Constantin, şi la cererea acestuia, mai bine zis la insistenţele acestuia, trebuise să accepte să fie încoronat şi rege al Poloniei, după ce fusese intronizat ţar al Rusiei. In Asociaţiile secrete decabriste, participaseră şi câţiva polonezi. Opt din ei au fost arestaţi, acuzaţi de crimă contra siguranţei Statului. Nicolae voia să facă şi la Varşovia, pentru judecarea acestor revoluţionari, un tribunal special, ca la Petersburg. Dar Constantin i-a arătat că aceasta nu era posibil, deoarece se opunea la aceasta... Constituţia poloneză. Acuzaţii au fost judecaţi de Dieta poloneză, care a respins capetele de acuzare, şi i-a condamnat la pedepse uşoare. Nicolae vede negru şi declară: Ei au salvat pe vinovaţi, dar au pierdut ţara.

Dar Polonezii, după sfârtecarea patriei lor, nu mai sunt polonezii din timpul lui Petru cel Mare şi nici chiar cei din timpul dreptului de veto. Patriotismul lor devine atât de arzător, atât de fanatic, încât atrage atenţia şi simpatia întregei Europe, iar pentru ruşi, devine o sabie a lui Damocles. Oriunde se naşte o revoltă, un războiu contra ruşilor sau austriacilor, ei se prezintă în masă. După a doua şi a treia împărţire a ţării lor, mulţi polonezi se refugiază în Moldova, unde sunt un continuu ferment de revoltă. In timpul lui Napoleon, se înrolează în armata franceză, iar Marele ducat de Varşovia, înfiinţat de corsican, luptă alături de el în Rusia şi nu-l părăseşte pe împăratul francez în tragica lui retragere. Exilaţii polonezi umplu lumea întreagă şi în orice loc s'ar fi găsit, activează neobosiţi pentru reînvierea patriei lor. Activează ca scriitori, muzicieni, artişti, luptători cu arma când se iveşte ocazia şi chiar terorismul nu-l dispreţuiesc. Chiar în timpul lui Nicolae, se întâmplă un caz comic. Nicolae vizitează Anglia şi regina Victoria îl primeşte destul de rece. Are totuşi loc o reprezentaţie teatrală de gală, în cinstea ilustrului oaspete. In loja regală, regina Victoria lasă ca primul plan să fie ocupat de Nicolae, ea retrăgându-se în fundul lojii. Nicolae era încântat de atenţie, dar nu a bănuit cauza. Şi cauza era simplă: regina Victoria se temea de un atentat al exilaţilor polonezi. Şi atunci, ca o bună englezoaică, Victoria şi-a spus: Dacă trag polonezii, de ce să moară o englezoaică şi nu un rus? Observaţia ne aparţine şi e făcută cu obişnuita grijă de a face plăcere compatrioţilor care "rezistă" în ceţurile Londrei.

Şi aşa cum vom vedea mai departe, Polonezii câştigă şi simpatia Papei şi vor produce multe necazuri lui Nicolae din cauza unei fiice pe care n'o putea mărita. L-au silit pe îngâmfatul ţar să se umilească şi să facă o vizită Papei, ceiace a produs la acea vreme mare haz la toate Curţile europene. In revoluţia ungară din 1848, nu numai comandantul armatei ungare era un general polonez, Bem, dar şi în compoziţia armatei erau mii de polonezi. La un lucru se pare că nu au făcut apel polonezii: la filozofie.

Fără îndoială Constantin, vice regele Poloniei, care se căsătorise cu o poloneză, renunţând pentru aceasta la tronul ţărilor, iubea Polonia. Dar era rus şi o iubea ca un rus. Credea desigur că Polonezii se vor rusifica prin metode blânde. Făcuse multe lucruri bune pentru polonezi, printre care şi o armată de 83.000 de oameni. Dar tembelismul polonez, ierunca, acea pasăre surdă şi proastă, murise odată cu distrugerea Patriei lor. In locul ieruncilor, se născuseră vulturi. Ei voiau libertatea. Revoluţia isbucneşte la 17 Noembrie 1830. Răsculaţii ocupă palatul Belvedere şi Constantin scapă cu viaţa, fugind pe o uşă dosnică.

Şi de data aceasta, Miliukov descrie revoluţia poloneză ca pe un eveniment neplăcut, dar nu prea grav. Şi evenimentul a fost grav, mai mult decât grav. A tremurat ţarul Nicolae şi-a tremurat întreaga Matuşka Rossiia. Fălosul Nicolae I, fanfaronul Nicolae I, avea să sufere în timpul acestei revoluţii tot atât de mult, dacă nu mai mult, ca în timpul războiului din 1828-1829. O armată rusă, în fruntea căreia se găsea faimosul general Diebici-Samovar paşa — trece frontiera şi, tot ca în 1828, la început, totul mergea de minune. Aproape de satul Grochowo, lângă Varşovia, Diebici bate armata poloneză de sub comanda generalului Şlopicki, fost general al lui Napoleon. Dar nu intră în Varşovia, dând timp polonezilor să se regrupeze, să se facă recrutări în toată Polonia, iar armata poloneză de sub conmada lui Constantin, să treacă de partea răsculaţilor. Războiul se lungeşte. Vine iarna, frigul, proastă aprovizionare, prost serviciu sanitar şi, în plus, holera. Această holeră se întinde în Rusia şi ajunge în capitală, unde isbucneşte o revoltă, pe care Nicolae o potoleşte, intervenind personal, cu gesturi teatrale. Dar tot din cauza holerei isbucneşte o revoltă în "coloniile militare". Aceste "colonii militare" au meritat multe pagini ca să vorbim de ele în timpul lui Alexandru I, care le-a înfiinţat şi ar merita multe pagini, acuma când vorbim de Nicolae I, care a fost nevoit să le desfiinţeze. Dar paginile ne-au lipsit şi atunci şi ne lipsesc şi acum. Cauza desfiinţării lor, a fost tocmai această revoltă. Nu ne putem opri totuşi să nu spunem că după noi, aceste colonii militare sunt precursoarele colhozurilor şi sovhozurilor, tot atât de utopice şi contrarii naturii umane, ca şi "coloniile militare".

Pe scurt, din cauza holerei, aceste "colonii militare", s'au răsculat. Sau mai bine zis, holera ajunsă la ei, le-a dat pretextul de a se răscula. Pentru o a înăbuşi n'au mai fost suficiente efectele teatrale şi Nicolae a trebuit să aducă trupe din afara acestor colonii. La isbucnirea revoltei, răsculaţii au ucis 3 generali şi 160 de ofiţeri şi funcţionari. Nicolae înăbuşe revolta în sânge. Două mii de răsculaţi au fost condamnaţi la bătaia cu cnutul şi 129 dintre ei au murit sub lovituri.

Pe front, situaţia militară era departe de a fi bună, era chiar rea, polonezii, de la defensivă, trec la ofensivă, trec Narevul, ocupă Ostrolenka şi obligă pe soldaţii lui Samovar paşa la o retragere precipitată, ceiace mai simplu spus, s'ar numi fugă. Nicolae era în culmea disperării. Scrisorile trimise lui Samovar paşa, reflectează nu numai mânia ci şi disperarea, ruşinea chiar: "Suvorov ştia să bată pe polonezi cu mai puţine trupe, scria el lui Diebici. Pentru prima dată, o armată rusească de 180.000 de oameni, se găseşte în defensivă în faţa a 50.000 de revoltaţi". Grunwald, op. cit., p. 127.

Dar se produce un fapt şi mai grav. In Anglia şi Franta, opinia publică ia partea răsculaţilor. In Franţa, chiar guvernul, nu numai presa şi opinia publică. Lafayette cerea în Cameră reparaţia ruşinii împărţirii Poloniei, cu armele, dacă nu se putea altfel. Generalul Berthier a trimis ţarului fanfaron o scrisoare injurioasă. Cu ocazia unei slujbe comemorative pentru Kosciuszko — 23 Februarie 1831 — s'au produs manifestaţii pe străzile Parisului şi mulţimea a încercat să spargă geamurile ambasadei ruseşti. Nicolae era înspăimântat. "Dintr'un moment în altul focul poate cuprinde întreaga Europă", scria el generalului Diebici, care, dupa cum spune Istoria Roller, fusese supranumit" Zabalkanski.

Iată lucruri pe care propagandistica istorie a lui Miliukov, le trece sub tăcere. Dar Austria şi Prusia, tot atât de interesate ca şi Rusia în chestiunea poloneză sprijineau pe Nicolae. Anglia care era contra, neavând de partea sa decât pe Francezi, deci neavând pe cine să trimită să moară pentru ei, considerând că Francezii sunt prea puţini, au lăsat pe ruşi să faca ce au voit. Şi era normal ca până la urmă balanţa să se încline de partea celor mai mulţi, oricât de eroici ar fi fost cei puţini, adică polonezii. In Iunie 1831, marele duce Constantin şi generalul Diebici mor de holeră. Au fost istoriografi care au sustinut că Zabalkanski s'ar fi sinucis de ruşine. In locul lui Samovar paşa, Nicolae numeşte pe generalul Paşkevici care, însfarsit, intră în Varşovia, de unde îi trimite fanfaronului ţar un tot atât de fanfaron mesaj: Varşovia este la picioarele Majestăţii Voastre.

Polonezii iau calea exilului cu miile şi au continuat să agite Europa cu toate mijloacele, până la târzia eliberare din 1918. Intre aceste mijloace, repetăm, se pare că Polonezii nu au apreciat pe cel filozofic, la modă în anumite cercuri, tot de exilaţi.

Represiunea a fost atât de cruntă, că a făcut ca indignarea Europei să crească. Regatul polonez a fost transformat în provincie rusească. "Şi cum represiunea Decabriştilor a săpat pentru totdeauna o prăpastie între dinastia Romanovilor şi partea luminată a nobleţei ruseşti, suprimarea independenţei poloneze va săpa o groapă pe care nimeni n'o va putea umple, între Nicolae, Casa lui, şi opinia liberală a Europei întregi" (Grunwald, op. cit., pagina 137).

Revoluţia poloneză a făcut încăodată pe Nicolae să tremure, fumurile de cucerire i s'au evaporat şi i-au impus prudenţă în actele lui. Imprudenţa a continuat să se manifesteze numai în amenintari — ameninţa în dreapta şi stânga —, dar când era vorba de trecut la fapte, şi — amintea probabil de polonezi. Au trebuit să treacă mulţi ani ca să uite aceste necazuri, pentru a comite ultima şi cea mai mare nebunie: războiul din Crimeea.

Deci cu drept cuvânt, în metodele blânde întrebuinţate în Principate, pe lângă sfaturile moderatoare ale lui Nesselrode, liberalismul şi bunătatea lui Kiseleff, etc., după părerea noastră, un cuvânt de spus a avut şi Revoluţia poloneză.

* * *

Retrăgându-se ruşii, au lăsat în urma lor, Regulamentul organic. Conform acestei "constituţii", domnitorii trebuiau să fie aleşi de Adunările generale ale ţărilor respective. Şi Puterile, cea suzerană şi cea "protectoare", au început prin a călca ele însile Regulamentul; s'au înţeles între ele ca aceşti domnitori, în loc să fie aleşi, să fie numiţi de ele, aceasta considerându-se un caz excepţional. Şi astfel au fost numiţi Alexandru Ghica în Muntenia şi Mihaul Sturza în Moldova. Principatele aveau să ia un avânt extraordinar, graţie libertăţii comerţului pe Dnăre şi Marea Neagră şi, în plus, faptului că scăpaseră de zaherea, adică nu mai erau obligate să dea nimic turcilor în natură, ci numai o sumă de bani. Produsele, în special, grâul, puteau să-l vândă cui voiau, adică acelui ce dădea mai mult.

Domnitorii s'au dus ca şi în trecut la Constantinopol să-şi primească investitura şi să sărute papucul sultanului, totuşi au fost primiţi cu o cu totul altă distincţie. "Cauza trebuie căutată în faptul că sultanul nu mai dădea investitura propriilor săi vasali, ci *celor ai Rusiei*" (Xenopol ,op. cit., p. 121). Dar Ruşii n'au lăsat în urma lor numai Regulamentul — instrumentul de lentă cucerire — ci şi oamenii ei care să-i supravegheze. Ghica fusese numit domnitor datorită recomandaţiei exprese a Rusiei, deci îl considerau de încredere, totuşi nu au socotit suficient şi au făcut să fie numiţi doi oameni ai lor, pe grecul Mavros ca inspector general al carantinelor, iar ca agent al Munteniei la Constantinopol, pe grecul Aristarchi. Şi au mai lăsat în calitate de ofiţeri superiori ai miliţiei, pe colonelii Garbaschi şi Banoff şi doi munteni (pandurii!!), care serviseră în armatele lor pe colonel Odobescu şi Solomon. Dar pe lângă asta, ruşii au lăsat pe baronul Ruckmann, în calitate de consul. Şi *acest consul era adevăratul domnitor, fără aprobarea, lui Ghica nu putea face un pas*. Toţi înalţii funcţionari erau numiţi cu aprobarea sau la indicaţia lui Ruckmann, inclusiv miniştrii. Ruşii profitau, prin aceasta ca să câştige prieteni ai Rusiei în cei ce erau numiţi şi duşmani ai domnitorului în cei ce erau îndepartaţi din funcţii. Dar în Adunare erau şi câtiva boieri patrioţi, ca Emanuel Băleanu, Ioan Rosetti, Grigore Canatcuzino şi, în special, Ion Câmpineanu. In jurul lui Ion Câmpineanu s'a creat o opoziţie, care, încet, încet, a câştigat de partea ei, majoritatea Camerei. Aceştia au început să critice amestecul consulului rus şi servilismul domnitorului faţă de el. Ruckmann s'a supărat şi a cerut lui Ghica să invite Adunarea a elimina din sânul ei spiritul de nesupunere, în caz contrar *se va vedea silit să întrebuinţeze asprimea*. Camera s'a răzvrătit şi a acuzat pe domnitor de lipsă de acţiune şi pe miniştri de incapacitate.

Şi a intervenit un fapt grav. Rusia voia ca şiretlicului strecurat în Regulamentul organic, să i se dea o formă legală. E vorba de articolul introdus "prin fals în acte publice", cum spune Karl Marx, articolul căruia i s'a spus "adiţional" şi care prevedea că nici o lege votată de adunare şi confirmată de domn, nu va putea fi promulgată, dacă ea nu a fost în prealabil aprobată de către Curtea protectoare. Acest articol însemna pur şi simplu că autonomia era o vorbă goală. "Ruckmann porunci lui Ghica să procedeze la consacrarea articolului de Adunare. In acelaş timp instigă pe opozanţi şi întărâtă pe Ghica" (Karl Marx, op. cit., p. 31). Adunarea a respins articolul, în unanimitate. Consulul rus s'a dus la Constantinopol şi s'a întors cu un firman prin care se cerea în mod imperativ inserarea articolului şi semnarea actului de către domnitor şi membrii Adunării. Adunarea a avut loc în ziua de 15 Mai 1838. "De două ori Ghica aruncă condeiul, subscrise totuşi la urmă. Boierii făcură la fel" (Karl Marx, op. cit., p. 31). O scenă asemănătoare se petrecuse în Moldova cu doi ani înainte. Consulul rus s'a declarat mâhnit că asemenea neplăceri au putut să aibă loc în timpul *administraţiei sale*. "Şi într'adevăr, cel care administra în mod real Muntenia, era consulul rus" (A. D. Xenopol, op. cit., IV, p. 124).

Această chestiune a articolului adiţional a deschis ochii Rusiei, care a căutat să descopere cauza. Şi cauza era începutul de culturalizare a Ţării, graţie a două ziare, "*Curierul românesc*" în Muntenia, sub conducerea lui I. Heliade Rădulescu şi "Albina Românească" în Moldova, sub conducerea lui Gheorghe Asachi, ambele apărând în timpul lui Kiseleff (1829), precum şi stabilirea de şcoli naţionale. Dându-şi seama de cauză, consulul rus a depus toate eforturile pentru a împiedica desvoltarea culturală a spiritului românesc. In timpul lui Kiseleff, un francez — Vaillant —, fusese pus în fruntea Colegiului Sf. Sava. Vaillant reuşise să facă un aşezământ model şi în fiecare an ieşeau mai mulţi oameni instruiţi. Ruckmann a cerut lui Ghica să-l îndepărteze pe Vaillant, dar Adunarea a hotărît să cumpere 500 de exemplare dintr'un dicţionar franco-român, publicat de Vaillant. Consulul rus a *poruncit* domnitorului să nu ratifice hotărirea Adunării şi Ghica s'a supus.

Partida naţională crease un teatru românesc şi reuşise să facă să fie reprezentate câteva piese traduse din franţuzeşte. Domnitorul acordase acestui teatru o subvenţie, dar a trebuit s'o retragă, la intervenţia baronului. Comportarea lipsită de curaj a domnitorului, care juca pe două tablouri, a făcut să se producă o puternică opoziţie contra lui — ceiace dorea Rusia — şi Ghica a fost destituit la 7 Octombrie 1842.

După această destituire, Rusia nu s'a mai opus dispoziţiilor Regulamentului şi s'a procedat la alegerea noului domnitor. Au candidat 37 de boieri şi cel ales a fost Gheorghe Bibescu. Asupra originii lui Bibescu, există o controversă: Xenopol spune că descindea dintr'o familie boierească din Oltenia, pe linia maternă fiind urmaş al familie Brâncovanu, Marx afirmă că Gheorghe Bibescu era nepot de geambaş. Alegerea lui Bibescu fusese bine văzută de Rusia, dar noul domnitor l-a nemulţumit de la început: chiar în ziua instalării sale a apărut într'un costum asemănător celui purtat de Mihai Viteazul iar în anul următor s'a dus la Mânăstirea Dealu, s'a aşezat în genunchi şi a sărutat piatra de pe mormântul eroului muntean.

La început a existat armonie între domnitor şi Adunare, dar nu a ţinut mult. Prima ciocnire s'a ivit la depunerea de către domnitor a unui proiect de lege privitor la modificarea unui articol din Codul lui Caragea, privitor la regimul dotal. Adunarea susţinea că această modificare era voită de Bibescu dintr'un interes personal — voia să moştenească pe soţia lui care înnebunise —, dar Xenopol îi ia apărarea, susţinând că articolul lovea în interesele mai multor boieri. Adunarea a respins deci proiectul depus de Bibescu.

Un nou conflict isbucneşte din cauza unei legi a minelor. Un rus — Trandafiloff — a cerut să i se acorde de către domnitor explorarea şi apoi explotarea unor mine, pe care le-ar descoperi el în munţii noştri. Dreptul de explotare era de 12 ani. A început o campanie acerbă contra acestei concesiuni, în care a devenit celebru Heliade Rădulescu printr'o poezie intitulată "Măceşul şi florile". Şi de data aceasta Xenopol ia apărarea lui Bibescu, susţinând că Bibescu era bine intenţionat şi că argumentele aduse de contrincanţii săi nu erau juste. Xenopol arată că această opoziţie s'a produs din cauza temerii că odată ruşii instalaţi în minele noastre, nu vor respecta termenul de 12 ani şi *nu vor mai pleca niciodată*. Această înseamnează că Românii *deschiseseră ochii*. Cu toate că Trandafiloff era susţinut de consulul rus, în faţa puternicei opoziţii, Bibescu cedează şi nu mai acordă concesiunea cerută de rus.

Bibescu are la activul lui o serie de măsuri pozitive. A făcut să se construiască mai multe drumuri, *primele pe care le-a cunoscut Muntenia de la epoca romană*, şi a construit un mare pod peste Olt. Adunarea votase un fond de 15.000 ducati — cum am mai spus — pentru a ridica u nmonument lui Kiseleff, dar acesta refuzând, Bibescu întrebuinţează banii la secarea mlaştinelor Bucureştiului şi la înfrumusetarea şoselii care a luat numele de Şoseaua Kiseleff. Şi, un lucru important, Bibescu *a suprimat vama dintre Muntenia şi Moldova*.

O afacere care l-a produs multe necazuri lui Bibescu, a fost acela a mânăstirilor închinate Locurilor Sfinte. După *revoluţia contra grecilor*, Ţările româneşti obţinuseră de la turci ca egumenii greci să fie isgoniţi şi mânăstirile închinate să intre în cadrul legilor Ţării. In 1826, *Ruşii* obţin de la Poartă revenirea asupra acestei hotăriri şi Ţările româneşti au fost nevoite să reprimească pe egumenii pe care-i isgonise. Chestiune anodină la prima vedere, dar ea arată că ruşii voiau să câştige simpatiile grecilor ,adica nu uitau drumul la Constantinopol. Bibescu s'a luptat mult pe această chestiune şi a obţinut unele dispoziţii favorabile, dar rezolvarea definitivă a acestei ruşinoase probleme greceşti avea s'o obţină mai târziu, marele domnitor Alexandru Ioan Cuza.

S'au făcut construcţii de ordin public, drumuri, penitenciare, reparare de mânăstiri şi supravegierea pe Dunăre şi domnitorul a reuşit să menţină finanţele Ţării într'un perfect echilibru. La sfârşitul anului 1846, Casa centrală dispunea de oe rezervă de 4.000.000 de piaştri.

Bibescu a trebuit să părăsească domnia din cauza revoluţiei de la 1848, dar această revoluţie *nu a fost îndreptată contra domnitorului, ci în contra Rusiei*, ne spune Xenopol în opera ce am citat, la pag. 138, IV. Ed. Carpaţii, Madrid.

* * *

In Moldova a fost în acest timp, un singur domnitor, Mihail Sturza. El a reuşit să se menţină ca domnitor chiar după 1848. Sturza s'a arătat un bun gospodar. El a avut totuşi de luptat cu boierii ce-i râvneau locul şi care intrigau, susţinuţi şi chiar provocaţi, *de puterea protectoare*, adică de Rusia. Realizările lui Sturza în cei 15 ani de domnie, sunt deadreptul impresionante. El ia dispoziţii pentru organizarea oraşelor, măsuri de supravaghiere a pavajului, curăţirea şi alinierea străzilor, construcţia regulată a caselor, apărându-le contra incendiilor. Institule

un serviciu de poliție, obligând pe hotelieri să declare venirea și plecarea călătorilor, reglementează situația servitoarelor, stârpirea câinilor vagabonzi, serviciul trăsurilor publice, etc. Ia măsuri în favoarea muncitorilor. Astfel, interzice convențiile prin care țăranii se obligau să plătească cu munca sumele împrumutate și interzice dobânzi mai mari decât cele legale. Suprimă sistemul abuziv al execuției țăranilor pentru datoriile vecinilor lor în caz de insolvabilitate; împiedică pe prefecți, subprefecți, etc., de a face pe țărani să muncească pentru ei gratuit și permite celor loviți de aceste abuzuri, să se plângă direct domnitorului.

Interzice vinderea pe credit țăranilor a băuturiloe spirtoase, oprește comerțul ambulant pe care-l permite numai în iarmaroace. Ia măsuri pentru înbunătățirea stării sanitare a țăranilor. Organizează carantinele ce au scăpat țara de ciumă, organizează un serviciu medical și ordonă unificarea farmaciilor și fixează prețurile medicamentelor. Ia măsuri contra epizotiilor și înființează un serviciu veterinar.

Dă o atenție specială căilor de comunicație, făcând să se construiască șoseaua care traversează Moldova de la Nord la Sud, de la Mihăileni până la Galați, cu o ramură care o lega de Târgu Ocna, unde erau minele de sare. Organizează bâlciurile și poștele-e vorba de serviciile de transport, numite poște-și ia măsuri pentru siguranța publică. Regulează situația vagabonzilor și încheie o convenție cu Austria pentru extrădarea dezertorilor și vagabonzilor. *"Aceasta era prima convenție semnată de un domnitor român, de la tratatul lui Cantemir cu Petru cel Mare"* (A. D. Xenopol, op. cit., IV, p. 139). Oprește tăierea neregulată a pădurilor, chiar a acelora care aparțineau mânăstirilor închinate. *El înființeaza în* 1835, *Academia mihăileană*. O măsură rea luată de Sturza a fost aceia a scutirii evreilor industriași, de a plăti taxa datorită corporațiilor, ceiace a adus o puternică lovitură industriașilor români.

Dar ca și Bibescu, Sturza a avut de luptat cu boierii și cu consulii ruși. La abia 18 luni de la instalarea în scaun, șase boieri înaintează un memoriu direct țarului, aducând acuzații multiple domnitorului. Una dintre acuzații era aceia că domnitorul *favorizase pe supușii ruși* în arendarea veniturilor vămilor, ceiace, cum notează Xenopol, era cel puțin curios într'o plângere adresată țarului. Dar ceiace e deadreptul straniu, e faptul că în afacerile Moldovei, nu se amesteca numai consulul de la Iași, Besak, ci și cel de la București, baronul Ruckmann. Consulul rus se amestecă în mod exagerat în afacerile interne, chiar contra prevederilor Regulamentului organic. In bugetul anului 1838, s'a produs un deficit. Sturza propusese și majoritatea Adunării votase mărirea impozitelor cu o zecime, dar șeful minorității, boierul Canta, se opune. Besak ia partea lui Canta și-l amenință pe Sturza cu ruperea relațiilor diplomatice. Sturza acoperă deficitul, din propria lui avere.

Se plânge totuși ministrului de externe, Nesselrode, care îi dă dreptate și-l înlocuește pe Besak cu Kotzebue. Dar Kotzebue continuă să facă ceiace făcuse Besak: intrigă. Sturza, dintr'o eroare, dăduse titlul de căminar unui oarecare Eftimie Stamaty și Kotzebue îl obligă să revoace decizia, aducându-i natural domnitorului o umilire în fața boierilor. Față de alte amestecuri și mai grave ale lui Kotzebue, Sturza, cu tot riscul, se plânge din nou lui Nesselrode. Și Kotzebue e înlocuit cu Titoff. Cel care intriga mai mult, era boierul Canta. Sturza cere lui Ruckmann autorizația de a exila pe Canta la moșia lui. Neobținând aprobarea, Sturza caută o înțelegere cu Canta, și-l numește ministru de justiție. Și, ceiace e curios, noul consul Titoff, îi reproșează lui Sturza această numire!!!

Cei trei domnitori de care ne-am ocupat, au căutat și au obținut să îndrepte Țările românești pe calea progresului și au reușit să facă multe lucruri bune, cu toate că au avut de luptat cu Regulamentul organic și cu *consulii protectori*.

"De aceia, contra acestui Regulament și contra puterii care-l introdusese, Rusia, și nu contra domnitorilor, s'a ridicat populația celor două provincii, în 1848" (Xenopol, op. cit., IV, p. 146).

Chiar în timpul lui Kiseleff a fost încurajată mișcarea de redeșteptare națională, adică scoaterea de gazete, înființarea de școli și a unui teatru. Kiseleff, cu tot liberalismul lui, era departe de a bănui că această redeșteptare se va întoarce contra Rusiei. Chiar înainte de războiul 1828-1829, se înființase o Societate literară unde se citeau traduceri din limba franceză și s'au făcut și două gramatici românești, una a lui Heliade Rădulescu și a doua a lui Gheorghe Golescu. A lui Heliade a fost tipărită în 1828, a lui Golescu în 1840. Războiul a întrerupt aceste activități care au fost reluate în timpul lui Kiseleff. Societatea literară s'a reconstituit sub numele de Societatea filarmonică, având drept scop desvoltarea artistică. S'a înființat o școala care avea să scoată actori români. In acest timp, în Moldova s'a înființat o societate cu caracter științific, a medicilor și naturaliștilor, din inițiativa unui medic originar din Bohemia, doctorul Cihac. In timpul lui Kiseleff s'au deschis școli la Roman, Huși, Galați, Focșani, Bârlad și Botoșani. Profesorii trimiși la aceste școli, studiaseră la școala de la Trei Ierarhi, unde li se insuflase ideia națională.

In timpul fanarioților, toți profesorii erau greci. E vorba de profesorii care făceau educația fiilor domnitorilor și a fiilor de boieri. Incetul cu încetul ei sunt înlocuiți cu francezi și după 1821 nu mai rămâne nici un profesor grec în Țările românești. Dar în afară de profesorii din casele boierești, unii francezi au început a deschide pensionate. Primele instituții de acest fel se întâlnesc la Iași. In 1831 pensionatul lui Cunin, un altul în 1832 care avea trei directori: Lincourt, Chefneu și Bagarre. In aceiași epocă, sulgerul Teodor Burada deschide un pensionat de domnișoare. La București, primul pensionat de la Sf. Sava a fost dirijat de Vaillant. Incep să se facă traduceri din limba franceză în română. Au început să se ecrie de români, cărți didactice: cursuri de geografie, de mitologie, un rezumat al Istoriei universale, o istorie a imperiului rusesc, manuale de aritmetică, etc.

In locul influenței grecești, a început o puternică influență franceză. Această influență, pe lângă incontestebilele binefaceri, a avut și urmări rele. Boierii au început să călătoreasca cam des la Paris, ruinându-se. Imprumutau bani de la evrei care au început astfel să se înbogățească iar Inalta societate, franțuzindu-se prea mult, s'a îndepărtat de popor.

Progresele realizate în domeniul învățământului au neliniștit pe boierii retrograzi și, în special, pe ruși. Această neliniște începe să crească atunci când s'au înființat școli cu învățământ superior. La Academia mihăileană e numit în 1843, profesor, Mihail Cogălniceanu. A ținut o lecție de deschidere memorabilă. A spus că el consideră Patria sa, tot pământul țărilor în care se vorbește românește și drept Istorie națională, pe aceia a Moldovei întregi, *dinainte de desmembrarea sa*, pe aceia a Munteniei și a Transilvaniei. Dar chiar de a doua zi, cursul de Istorie națională a fost desființat. Ca un corespondent al Societății filarmonice din București, Gheorghe Asachi înființează la Iași o școală particulară, pentru cultivarea artei dramatice și a muzicii. In acelaș an, 1838, Societatea medicilor și naturaliștilor din Iași, intră în legătură cu învățații occidentali. Aceștia îi invită pe români la un congres, la Fribourg. Doctorul Cihac a fost ascultat cu atenție și învățații europeni au aflat de existența unui popor care făcea parte din marea familie a popoarelor latine. Invățați iluștri s'au înscris ca membri ai Societății de la Iași, printre ei, A. de Humboldt, A. Boignart, G. Struve, J. Berzelius și C. F. Oken.

Seminarul de la Socola a fost reorganizat și la Iași s'a deschis o școala centrală de fete. Una identică funcționa deja la București. In 1840 s'a înființat la Iași o școală de arte și meserii, pusă sub conducerea ardeleanului Mihalik de Hodocin. In 1838 s'a încercat înființarea de școli primare. Inainte de aceasta, încercări similare se făcuseră de unii boieri, ca Radovici în Muntenia, Anastase Bașotă și Lupu Bals, care înființaseră scoli primare pe moșiile lor.

Dar acest progres avea să întâlnească opoziția hotărîtă a rușilor, care-și dădeau seama că această culturalizare se îndrepta exact pe drumul opus celui pe care-l visaseră ei. Heliade publicase o lucrarea asupra originii latine a poporului român. *Rușii au fost atât de supărați*, că au voit să-l pedepseasca cu exilul și a scăpat doar datorită intervenției hotărîte a domnitorului.

La intervențiile ruse au început să se suprime rând pe rând toate școlile. S'a suprimat școala de artă dramatica, învățământul superior al Academiei mihăilene, cursul superior al școlii Sf. Sava, etc.

Dar mai greu le-a fost rușilor să intervină în mișcarea literară. Incepuseră să vină în Principate profesori ardeleni, din cauza opresiunii ungurești. In Ardeal începuseră să se scrie versuri, sub formă alegorică. Astfel, poemul Arghir și Elena, ascundea, alegoric, cucerirea Daciei de către Romani. Cărțile din Ardeal, pătrund în Principate.

In Principate încep să scrie versuri Ioan Văcărescu, Paris Momuleanu, Heliade Rădulescu, Vasile Cârlova, Constantin Conachi, Alexandru Hrisoverghi, Grigore Alexandrescu. In general producția era naivă, elementul estetic aproape total absent, dar mustea în ea ceiace spiritul public căuta: *elementul patriotic. Deșteaptă-te române*, avea să facă celebru pe autorul acestei poezii, pusă apoi pe note, Andrei Mureșanu. Au ieșit publicații, "Curierul românesc" și "Albina românească", deja citate, "Curiosul", "Magazinul istoric pentru Dacia", "Dacia literară", "Progresul", care

(*Urmează în pag.* 48.)

SONETELE LUI V. VOICULESCU

de OVIDIU VUIA

POETUL Vasile Voiculescu se prezintă ca un fenomen unic în poezia românească. Probabil că printre contemporanii săi, se vor găsi unii despre care să se spună, că au creat un vers mai strălucit și poate mai meșteșugit, dar niciunul dintre ei nu poate demonstra, în destinul său artistic, acel continuu suiș, spre o din ce în ce mai luminoasă perfecțiune, precum o săvârșește în creația sa poetul V. Voiculescu. Fiindcă, povestirile și sonetele lui V. Voiculescu, vin să atingă o înălțime care constituie o culme și o apoteoză a unei admirabile traectorii, un adevărat imn al Bucuriei, închinat Creației.

Ne bucură să facem această constatare, nu în cele din urmă, fiindcă V. Voiculescu, este un poet născut din cele mai autentice isvoare ale sămănătorismului, continuându-se cu cele ale gândirismului, curente care fără îndoială exprimă cea mai neaoșa spiritualitate creatoare românească. Și când zic sămănătorism, mă duce gândul la Vlahuță, acela care împreună cu Coșbuc, au fost primii directori ai revistei "Sămănătorul", și întemeietori ai curentului sămănătorist, care prin programul său vroia să perpetuieze idealorile naționale ale luceafărului poezie românești, Mihai Eminescu. Al. Vlahuță a îndrumat primii pași în poezie ai lui V. Voiculescu, poetul însuși recunoscând mai târziu că și-a publicat primul volum de poezii, cu gândul și dragostea dedicată lui Vlahuță, acel ce-a fost unul din cele mai alese spirite ale culturii noastre.

Sonetele lui V. Voiculescu apar scrise de un mag, poetul definindu-se ca cel din urmă dintre Berevoi, lasă peste lucruri și peste fapte vălul discret al tainei, furat din țara basmului și al incantațiunilor primare. Poetul a închis cântecul unui ocean, în trupul de sidef de scoică al celor 90 de sonete ale sale.

Recunosc aicia ca n'am reușit să pătrund în înțelesul adâc al sonetelor lui V. Voiculescu — înțeles valabil cel puțin pentru mine — decât după ce am cizit pe poetul Michelangelo. Parcurgând rimele lui Michelangelo, îmi apărea statuar iubirea lui pentru Vittoria Collona, o iubire zguduitoere la vremea apusului vieții sale, dusă pe plan pur platonic, în limite ce scapă de cele mai multe ori priceperii medii. Căci în virtutea acestei priceperi medii, sufletul e condamnat și legat de toate schimbările trupului, la vârsta de 70 de ani un om nu poate fi acceptat decât cu tichie de mătase pe cap, îngrijindu-se de durerile prostatei sale sau în orele libere jucându-se cu nepoțeii săi de-a baba oarba. Iată ca Michelangelo spulberă-așa cum a făcut-o de atâtea ori- aceste umile prejudecăți, arătând că dragostea adevarată, cea majoră, nu poate fi decât cea care răsare în inima omului apropiat de crepusculul vieții sale. Desigur, iubirea aparține tinereții, aproape ieșită din copilărie, cum o arată dragostea lui Romeo și Julieta sau cea mai împlinită, a lui Tristan și Isolda sau a Francescăi și Paolo. Cele mai pure versuri au fost dedicate acestei iubiri a tinereții de ar fi să ne gândim în primul rând la marele nostru Eminescu. Și totuși, Michelangelo vine să arate că această iubire a tinereții nu este iubirea pură, ea având pâna la urmă un rezumat carnal, ea isvorând din acel "instinct atât de van ce se abate și la păsări de doua ori pe an". Adevărata iubire, iubirea cu înțeles cosmic, acea care vine la întâlnire cu eternitatea și moartea, iubirea care dă sens oricărei creații este iubirea matură, a omului ajuns la crepusculul său, om care atunci câștigă adevăratele dimensiuni de simțire și de valoare. De ar fi să comparăm cele două iubiri, prima este iubirea relativă, care este numai lumină și soare, dar se poate scutura necugetat, așa precum se întamplă peste noapte cu o livadă înflorită, apărând goală și pustie în undele proaspete ale unei dimineți înrourate. Moartea pentru acest fel de iubire, vine pentru a o eterniza, pentru a o feri de viitor, prin aceasta trădându-și caracterul efemer. Cealaltă iubire, este iubirea absolută, care apare cu roadele coapte, într'un sfârșit de toamnă, de o tristețe pătrunzător de adâncă și melancolică. Această iubire are ceva din eternitatea cerului instelat, moartea, neputând s'o atingă cu aripa ei, chiar prin aceasta arătându-si veșnicia. Dacă pentru prima iubire este valabil că moartea cu iubirea sunt surori, pentru a doua, sora iubirii este eternitatea. Asta am învățat-o dela Michelangelo, care consideră că prin arta sa va lăsa sufiul iubirii sale pentru Vittoria Collona, sa traiască mereu: Iubirea care învinge moartea. Cei tineri pentru a-și salva iubirea se sinucid pe când Michelangelo o salvează dându-i viată întru veșnicie. Iată cum m'a făcut marele florentin să înțeleg sonetele lui V. Voiculescu, mărite sonete, în care se cântă iubirea în sensul ei cel mai pur, cu semnificațiile-aşi zice- metafizice.

Va trebui să acceptăm așadar că la vârsta bătrâneții, omul este capabil numai de mari sentimente dar și de unice creații — cum o demonstrează Sophokles cu al său Oedip la Colona sau Verdi cu al său Othelo — având viziunea marei iubiri, a acelei adevarate, vrednic cântec de lebădă a sufletului uman, așa cum o demonstrează rimele lui Michelangelo și lângă ele și sonetele lui V. Voiculescu.

Dece pentru sonetele sale, Voiculescu a luat ca punct de pornire sonetele marelui Will, o vom înțelege după ce vom parcurge și sonetele acestuia. Cele 154 de sonete ale lui Shakespeare sunt tot atâtea cântece de iubire scrise cu tot focul pasiunii, ce ține de iubirea pământească, sentimente, ce i-a stăpânit pe eroii săi adolescenți, de ar fi să cităm, aici, versurile cu care-și încheie Shakespeare ciclul sonetelor:

But I, my mistress' thrall
Come there for cure, and this, by that I prove
Love's fire heats water, water cools not love

De aici pornește V. Voiculescu cu sonetele sale, și ca să nu ne lase nicio îndoială începe numărătoarea sonetelor sale cu 155, cel de 154 fiind ultimul sonet a lui Shakespeare. De semnalat că V. Voiculescu adoptă și metrica lui Shakespeare rimând întotdeauna ultimele două versuri, deosebit de sonetul petrarchian care a fost urmat de Michelangelo. De ce recurge Voiculescu la acest joc, va reeși din cele ce vor urma. Căci atât atribuirea sonetelor lui Shakespeare, cât și mențiunea de talmăcire liberă, de fapt ține de un moment magic voiculescian: poetul român continuă spiritul sonetelor lui Shakespeare, însă a unui Shakespeare ajuns la o vârstă înnaintata, vârstă pe care de fapt acesta n'a atins-o niciodată. Afirmația lui Aurel Rău care prefațeaza aceste sonete apărute în 1968, în editura pentru literatură, că până la urmă Voiculescu a reușit o autentică talmăcire a sonetelor lui Shakespeare apare mai mult decât gratuită. Lucian Blaga a tradus pe Faust în limba română, atingând dimensiunile creatoare ale lui Goethe, pe când V. Voiculescu n'a tradus poezii de Shakespeare ci în sonetele sale s'a exprimat numai pe sine, aceste poezii fiind poezii de V. Voiculescu. De fapt, saltul în absolut pe care-l realizează cu sonetele saleaceastă excursie cosmică- îl determină pe poetul nostru să recurgă la mitul și el absolut al marelui creator Shakespeare, în dosul căruia, el se vrea rămas, ascuns și anonim.

Dar pe lângă toate interpretările, sonetele lui Voiculescu au o valoare unica în sine autorul reusind să dea viață unor momente sublime de artă poetică. Ci ca întotdeauna, V. Voiculescu prefera pe drumul creației sale, violetului monocrom al disperarii, policromia bucuriei stăpânite de o magică tristețe, ceace duce nu rar la o sărbătoare de culori, paletă luminoasă postimpresionistă, ca a lui Renoir, bunăoară.

Dar să dăm glas minunatelor versuri, fără să ne ascundem emoția care ne stăpânește simțind că ne apropiem de grădinile paradisului așa cum ne-am învățat sa-l cunoaștem ntr'un colț de eden pictat la San Marco de Beato Angelico. Chiar dela primul sonet, poetul se prezintă pe el și creația sa:

Stramoșii-mi, după nume, au învârtit țepoiul,
eu mânuiesc azi pana de mii de ori mai grea.

Și imediat urmează o introducere în mirajul voiculescian, descriindu-ne iubirea lui spre toată mirarea noastră, față de o persoană de sex masculin:

Dovada cea mai pură a'nnobilării mele
Ești tu și'ngăduința de-a te lăsa iubit
Mai mult ca un prieten, cu patimile-acele
Cu care-adori amantul de veci nedespărțit. (S. 1.)

Secretul magic al poetului, se derulează in filmul versurilor următoare, topite in straie vrăjitoreşti:

Culeg azul şi raze şi roze de pe ramuri,
Stăpânul meu, alesul, cu slava sa'ncunum:
Poporul meu de gânduri, simţire, vis, trup, dor,
Te pun azi peste ele de-a pururi domnitor.

Este vorba oare de geniul tutelar al poeziei, sau chiar de idealul poetic al creatorului de artă, un adevărat alterego, răsfrânt pe verticală, in oglinzile de sus?

Acest epitalam spirituel stăruie şi mai mult in alte sonete, in care conversaţia poetică se indreaptă spre "Tu, genial tutore al geniului meu", căruia "Pentru-ai iubirii tale ducaţi iţi dau sonete", devenind atitudine odată cu versurile care numai lasă loc de nelinişti:

Nu te-am putut cuprinde sa fii numai al meu,
E cum aş cere lunii sa-mi ardă noaptea'n sfeşnic:
Ţi-e locul intre stele... Ci, oricât de pigmeu,
Mi-e dragostea cer, iar tu, luminătoru-i veşnic. (S. 36.)

Este vorba deci de idealul său de o viaţă intreagă, ideal pe care l-a slujit rătăcind prin coclaurile de aur vrăjit, ale poeziei, dând din nou glasul inspiraţiei sfinte, in care confundarea omului cu idealul său, umbra vieţii lui, apare totală. Iubirea cu actul de creaţie intră in imperiul cristalin al eternităţii, versurile voiculesciene călcând in marele eon al facerii, al unui meşter Manole, coborât in contemporaneitate:

Mi-a trebuit intreaga văpaie-a poeziei
Cărbunele iubirii să schimb in diamant;
Dar străluceşti de-acuma pe fruntea veşniciei,
Răscumpărat de-a pururi obştescului neant...
... Cu el iţi tai fereastra'n pereţii existenţei,
Să intre nemurirea cu tot văzduhul ei.

Şi'ntr'un vârtej de versuri arzând diamantine
Seduc eternitatea, iubite, pentru tine. (S. 50.)

Un rol deosebit il joacă in exprimarea sentimentelor poetului cele două versuri finale ale sonetelor, care cuprind de fapt in fiinţa lor un univers de inţelesuri, poetul având grija să le dea o deosebită rânduială in ţesătura generală a sonetului, totul imbrăcând pe lângă un rost verbal şi unul adânc sculptural, in fond artistul cizelând in marmura fină a poeziei, forme multidimensionale, mărturii a unei pane de demiurg.

In continuare Voiculescu se va depărta, de platonismul pur al iubirii unui Michelangelo, nemai acceptând nici viziunea renaşterii, tiţianeşti a Amorului profan şi mistic. Pentru V. Voiculescu nu există decât o singură Iubire, in numele acesteia scoţând accente de dragoste de o puritate cum numai rar se poate auzi. Apropierile sunt pline de sfinţenie şi au foşniri liturgice:

Ma'nfăţisez cu duhul, nu te sărut pe gură,
Plecat ca peste-o floare, te rup şi te respir...
Şi nu mai eşti de-acuma trupească o făptură,
Ci un potir de unde sug viată şi strâng mir. (S. 4.)

Şi pentru a nu uita că solul pe care se mişcă, duce spre zările unui nou Icar adaogă in cele următoare:

Cu ideala forţă mi-apropii ce mi-e drag,
Injug virtuţi şi patimi la marea poezie
In care, fără urme de pulbere târzie,

Te-amestec şi pe tine cu sila; pentru mag,
Pământul n'are margini, nici cerurile prag.

Poetul pune alături de cuvântul virtuţi pe cel de patimi, evitând pe subinţelesul vicii, aceasta pentru a se feri, aşa cum ii este obiceiul de efectul prea puternic al contrastului, asigurându-ne de cadrul pur, paradisiac, in care se desfăşoară rotirile ibişilor săi spirituali.

Descrierea lui merge spre o fiinţă a cărei contururi de vis le simţi mai mult cu degetele sufletului decât cu pipăitul ochilor:

E mâna ta in aer? Sau prima rândunică?
E tremur lung de pleoapă? Ori gingas flutur viu?
Bob roşu de măceaşă mi'ntinde gura-ţi mică,
Trunchi zvelt de măr cu roadă e trupul tău mlădiu... (S. 14.)

Iubirea "treaza ca un priveghi de arme" al celui care are ochii "falşi luceferi", se lasă iar, mărinimos definită:

Râvnesc nefăptuitul vis al desăvârşirii;
Ca'nalta-ţi frumuseţe să nu fie-o nălucă,
— Cu clipa'n zbor venită cu alta să se duca —
Voi sparge'ntârziatul decret de lut al firii:
Ca ea să dăinuiască de-a pururi roditoare,
Ii altoiesc, din mine, puterea gânditoare. (S. 2.)

Este aici o iubire cu adânc inţeles epistomologic, iubirea ca act de cunoaştere, aşa cum o formulase in sistemul său filozofic, colegul de generaţie al poetului, Nae Ionescu.

Un adânc inţeles al sonetului voiculescian, aparţine luptei cu efemerul, balaur cu şapte capete, pe care incearcă a-l birui cu sabia de foc a poeziei, Iubirea, Arta şi Eternitatea, "eternitatea mi-e singura unealtă", revenind in versul său ca adevarate obsesii, litanii de seară, a unui suflet care simte că numai este de el departe, clipa marei, transhumanţe.

Şi-apoi deodată un cânt ne aduce in apoi in Viata, lasându-ne să cădem in mrejele dragostei pământeşti, poetul scoţând din lira sa, un imn inchinat iubirii, făcut cu toată exhuberanţa anacreontică a unui moment ce se vrea bacanal, pasionat, nu insă complet salvat de mirul actului sacerdotal, dintr'o biblică nuntă, a Cântării Cântărilor:

Domniţă a grădinii cu merele de aur,
De-acolo ţi-ai luat sânii de mândră Hesperidă?
Şi verzii ochi atlantici, din ce pierdut tezaur?
Şi părul tors din noapte, somptuos ca o hlamidă?

Autorul reuşeşte să pipăie plămada din lut şi argilă a iubitei, ceace duce gândul la creaţia argheziană:

La albele-ţi picioare torc versuri zi si noapte...
Mi-ai incleştat pe soartă cătuşele iubirii:
Să-ţi cânt doar frumuseţea mi-e unica ispravă,
Nemuritoarea-ţi formă pe veci s-o'nalţ in slavă. (S. 45.)

Parcurgem in continuare, acelaş cosmos spiritual, in care in note proprii voiculesciene, dintr'un decor oniric de pastel inflorit pe timp de primăvară, deodată irupe un gheizăr de sânge şi carne, ca intr'o Bună Vestire răsturnată intre trupuri, ce-şi duc coşmarul printre ferigile intunecate ale unor nopţi defrişate, cu note care se intregesc după cum urmează:

... Când un oftat, din gura scrâşnită ca un cleşte,
Spărgea cleştarul vrăjii urzită peste tine!

Din carnea somnoroasă, din liniştea fierbinte,
Tu izbucneai, amantă mai dârză ca'nainte. (S. 77.)

Este aici un strigăt de sensualitate, care ne apare atât de strident fiindcă izbucneşte pe fondul senin al liricii voiculesciene, fără să aibă insă nimica din rătăcirile intr'o Walpurgie roşie a păcatului unui Faust şi nici măcar gustul nopţilor lui Tannhauser, la sărbătorile de pe Venusberg, danţ pe perini de carne şi sâni de hortenzii. Mai mult este dorul de a asista curios, la un act de prospeţime a naturii, pentru care nu se ghiceşte prea multă participaţie directă. Autorul se lasă undeva neatins şi distant, actul său identificându-se cu o călătorie in infern al lui Dante, comunitatea lui cu gândirea mistică de ev medieval, fiindu-i intru totul proprie acestui credincios in mit şi religie. Cu aceasta se spulberă desigur şi credinta că Voiculescu şi-a dedicat versurile unei iubiri anumite, care i-ar fi pârjolit la adânci bătrâneţi inima. Ar fi aşa să se confunde cu un madrigal, o epopee, schimbându-se un Homer al sonetului, precum este V. Voiculescu, cu un simplu cântăreţ de curte provensala.

Dar zăbovirea poetului in limite atât de pământeşti e numai iluzorie şi cei ce-l vor invinui de incest spiritual faţă de copiii săi sufleteşti de ordinioară, se vor inşela. Căci poetul, asemenea unui albatros, izolat şi batjocorit, nu-şi găseşte vocaţii in aceste hotare de jos, menite să satisfacă un ins intemnitat in propriile-i instincte. Lupta sa cu patimile carnale, asemenea celei a sfântului Gheorghe cu Leviatanul, nu sunt decât popasuri trecătoare, prilej de rugăciuni ale sufletului:

Mă lupt să scap iubirea de patimaşul trup.
Să n'o mai sorb cu ochii, sa n'o mai muşc cu gura,
Din laţu'mpreunării sălbatice s'o rup,
S'o curăţesc de carne, ca de pe aur zgura;
Să te ador in suflet; doar duhul să-ţi aleg-
O veşnică'mbinare a doua raze line...

Gândurile şi luptele interioare ale poetului se mărturisesc cu tăria unui program, exploratorul in spiritualitate găsind răspunsul la ceace a căutat, demostrând poetic că de fapt toate rătăcirile sale au fost de ordin intelectual in numele setei de căutare şi al acelui fatidic punct de plecare:

Din nou vremelnicia işi cască 'n mine-abisul,
Rostogolit pe dâre de flăcări, ca'ntr'un iad,
Mă'ntorc, cântând in carne... Mă doare numai visul
Că mai presus de fire, putând să o răstoarne,
Iubirea e sămânţa eternităţii'n carne. (S. 81.)

Această iubire care izvorăşte din carne, lucru ce numai poate fi de-acum tăgăduit, trebuie ridicată şi purtată spre alte sfere, pe alte piedestaluri, sublimându-o.

Eu totuşi am primit-o, inflăcărat s'o schimb,
Şi migălesc s'o curăt, s'o'nalt, să-i dau lărgime.
Dar vino cum te afli, in haina ta de crime:
Ţi-am pregătit o alta din străluciri de nimb;
Vesmânt slăvit, mai trainic ca globul pământesc,
E mantia-mi de visuri in care te'nvelesc. (S. 23.)

E uimitor cu câtă claritate putem urmări mersul gândurilor poetului, in centrul cărora stă mereu aceaşi Iubire, Iubirea care naşte din carne, iubirea profană, trecută prin poezie şi vis, ajunge pe plaiuri pe care curăţită de vicii şi păcate, devine ea insăşi: Iubire. Iata in versuri minunata metamorfoză:

Se prefăcu'n mireasmă spurcata stricăciune.
Tot ce fu somn şi beznă-i acum azur şi vis,
Şi'n slujba ta stau puse'n genunchi-să nu le cruţi-
Paternicile-mi viţii intoarse in virtuţi... (S. 26.)

Dobândirea eternităţii prin artă şi iubire, focul gheenei transformat in cel al inspiraţiei, iată marea invaţătură a tratatului voiculescian despre adevărata iubire: iubirea care prin artă intră in eternitate, invingând moartea:

Iubirea mea nu are nici iarnă, nici apus.

Iubirea şi arta, scăldate in lumina perenă a Eternitătii, iată de-acum leit-motivele iterative ale cântului voiculescian:

Ci smulg tăriei verbul de dincolo de fire,
Şi orice vers ce-ţi dărui i-un fir de nemurire. (S. 20.)

Setea eternitaţii, câştigate pe drumurile virtuţii şi a frumuseţii, capătă forma poeziei care devine un adevărat psalm, pentru o procesiune care plecând din apele dionisiacului de jos, se ridică la apoteoza clară ca de ametist al cerului apolinic de sus.

Crezul atât de deschis exprimat, simţim desfăşurându-se innaintea ochilor sufletului nostru, polifonia unei ode biblice, având ceva din pădurile de orgi ale catedralelor gotice pogorâte in tinda unei mănăstiri valahe de pe vremea lui Ştefan Vodă sau a lui Petre a Rareşoaiei, atât sunt accordurile de sublime şi fără de sfârşit:

Aceste versuri scrise să te desfeţi cu ele
Din inima mea arsă le-am scos să ti le'nşir,
Sânt psalmii mei de taină, o rugă necurmată,
In ei am pus Iubirea lângă Eternitate,
Să lupte cu vrasmaşul Destin ingemănate. (S. 22.)

Definitoriu ca un oracol apar versurile:

Iubirea este geniu...
... Şi ni-e datoare viaţa că-i dăm o poezie
De care o s'asculte, cândva ca de-un stăpân;
Noi doi lăsa-vom lumii un duh ce nu se schimbă
Căci noi şi veşnicia vorbim aceeaşi limbă. (S. 63.)

Pe trepţile voiculesciene, urcă cu paşi de cleştar, Poezia, la intâlnire cu zorile pururei Eternităţi:

Din ritmul ei vremelnic deodată dezrobită,
Iluminatei inimi alt orizont se naşte,
Cu'nalte constelaţii de dragoste... Orbită,
Dă inapoi durerea şi nu mă mai cunoaşte...
Atunci, in creatorul vârtej al poeziei
Răpindu-te in mine, luăm pasul veşniciei. (S. 74.)

Pentru a pătrunde cu adevărat toate iluminările poetului, nu va trebui să uităm, că Voiculescu a fost un poet profund creştin, eternitatea pentru el neinsemnând un abis lipsit de conţinut, ci o carare spre marele Creator, care este Bunul Dumnezeu:

In faţa ta mă'nchin, stăpân unic,
Revarsă-ţi harul peste mine-acum.

Este locul să ne amintim că sonetele de faţă, şi-au fost inchegat viaţa intr'un regim social, care nu crede in Dumnezeu şi că pentru convingerile sale, insuşi poetul a fost ani de zile intemniţat. Lipsit de posibilitatea unei comunicări directe, poetul in sonetele sale ne lasă pe noi să-i răstălmăcim adevăratele sentimente. Ca şi Dante şi Petrarca, se adresaează şi el unui alterego masculin, de cele mai multe ori inţelegând prin acesta pe Dumnezeu, singurul care poate cuprinde laolaltă, Iubirea, Arta şi Eternitatea. Printr'un cod magic aparţinând artei poetice poetul ne-a transmis mesajul său căruia i-a fost credincios o viaţă intreagă şi'n care chiar dacă semenii săi au vrut altfel, el n'a incetat nicio clipă să creadă.

Comentând sonetele lui V. Voiculescu, nu putem trece pe lângă realitetea că fiind scrise la vârsta când poetul avea 70 de ani, in multe locuri ritmul lor se lasă ingreunat de amarul şi umbra apropiatului sfârşit. Nu rar, poetul va simţi in jurul lui foşnirile aripelor negre, a aceleia sub presinţământul căreia şi-a găsit diafanele rosturi ale creaţiei sale. Acestui inger cu haine indoliate ii va dedica unele din cele mai frumoase versuri ale sale.

Apropiindu-se de el, poetul Iubirii nu uită să ne amintească baudelairian:

Sunt mai bătrân ca moartea...

aici fiind vorba nunumai de trupul său ci mai ales de sufletul său. Poetul nu se lasă cuprins de leşia mohorâtă a desnădejdii, ci se pregăteşte s'o primească, asemenea unei mari impăcări, cu sentimentul ce-l avea ca şi copil, când inainte de culcare, cineva ii stingea lampa in cameră. Tocmai fiindca acum se vrea innăbuşit şi mulcom, efectul este de un tragic rar intâlnit. Contururile sunt din ce in ce mai ingroşate de veninul negru al Jalei, apropierile din ce in ce mai grele dar cu atât mai sigure. Intâmpinăm moartea sub efectul narcotic al unui adagio simfonic:

Ori s'a sfârşit aicea? Şi doar ce-a fost e tot?
Căci iată, vine'ngheţul, grăbit ca o osândă!
O, de-ai putea nu polul cu umărul să'mpingi,
Ci'n gânduri, ca'ntr'o lampă, să sufli să le stingi! (S. 15.)

Dar cântecul oricât de plăpând, se mai aude, discret ca o pâlpâire, din ce in ce mai depărtat, până când insfârşit pierdut in marea liniştii, se stinge pentru totdeauna:

Mă sprijin pe-amintire-acum... şi-apoi pe moarte;
... Prin slăvi amurgul trece misterios de dulce
Si'n umedul lui giulgiu ma'nfăşură cu umbra...
Nici stea, nici cântec: vine alt soi de noapte, grea,
Mai limpede ca gheaţa... şi rece tot ca ea.

Aţi avut vreodată o mai concretă simţire a Morţii, ca cea de acum?

Mai limpede ca ghiaţa... şi rece tot ca ea.

Aceste versuri sunt adevărate melodii dedicate morţii, pavană cântată in umbra unor chiparoşi orânduiţi melancolic dealungul aleilor fără de sfârşit al unui cimitir, in care plutesc lângă mormintele albe de var, miroase de cer arse. Roze albe de Rusalii, inflorite ca pentru litaniile cele mai de pe urmă.

Ajungând la capătul analizei noastre asupra poeziei şi sonetelor voiculesciene uitându-ne pe drumul pe care l-am parcurs, il vom găsi plecat dela oglinda cristalină a unor ape proaspete de munte, ce poartă pe tăvi de lumină, turmele de ciute ce fug speriate de paşii noştrii: dela această magie şi taină silvestră isvorăşte versul voiculescian. Mai incolo apele se umflă, devin din ce in ce mai furioase şi intunecate, fără insă să rupă vreodată matca ce i-a fost prevazută de mileniile destinului, niciodată uitându-se dorul cerului de unde s'a plecat. Şi fapt curios apele poeziei lui Voiculescu nu coboară ci urcă spre o tot mai aprinsă suire. Ajuns odată sus, la locul unde apele ating tavanul cerului, azurul rece şi neclitit coboară cu paşi de ingeri albaştri intre bogăţia rimelor sale, refăcand acelaşi decor de farmec divin, de colţ paradisiac, dela care am pornit. Şi pe undeva, modest, cu multă bunăcuviinţă, sfios de prezenţa lui, il vedem pe făuritorul acestui microcosmos, el singur trăind un avatar, in această fără mişcare reverie:

Grabită, căruntetea ma'nbraca'n promoroacă...
... Pe râpele uitării, insingurat ma'ntomn.
Indură-te, coboară şi vino de ma vezi
Pân'nu s'aştern pe mine solemnele zăpezi.

El nu poate uita nimic din tot ce-a fost:

Te uit... Uitarea numai de tine mi-este plină.

Dar tot zbuciumul ce l-a robit nu are viaţa mai lungă decât o clipă, ultimul dintre Berevoi, revenind la seninătatea creaţiei sale pe care o lasă să-i patrundă in suflet, incet şi dulce, ca un crepuscul de sară.

(*Urmează in pag.* 48.)

PE MARGINEA CARTILOR

ARTICOLE DE FOND

de Pamfil SEICARU

In vizita pe care Dl Şelcaru a făcut-o la Lisabona, în Decembrie 1943, dsa, în afară de Preşedintele Salazar, a văzut şi pe colonelul polonez Kovalewski, la cererea acestuia din urmă. Colonelul polonez l-a pus la curent pe dl Şelcaru de cedările făcute Rusiei sovietice la Teheran, de subordonarea — aşi putea — o numi maladivă —, a infirmului american, lui Stalin, şi de soarta teribilă ce aştepta pe polonezi şi pe români. Polonezii îşi dădeau seama târziu de eroarea pe care o comiseseră, crezând în garanţiile engleze.

In afară de faptul punerii la curent, colonelul Kovalewski îi mai cerea dlui Şelcaru să aducă cele expuse la cunoştinţa nu numai a mareşalului Antonescu, ci şi la a lui Iuliu Maniu. Sensul expunerii colonelului polonez era clar: căuta nu numai să deschidă ochii "marelui" om de Stat ardelean, dar trimitea şi o indirectă şi desnădăjduită cerere: rezistaţi!

Inapoiat la Bucureşti, dl Şelcaru a căutat să-şi îndeplinească obligaţia pe care şi-o luase faţă de colonelul Kovalewski. L-a întâlnit deci pe Iuliu Maniu şi i-a comunicat convorbirea avută cu colonelul polonez. Rezultatul? De unde poate şti polonezul, tocmai de la Lisabona, ce s'a discutat la Teheran, a spus Iuliu Maniu. Zic, "a spus" şi nu "a întrebat", căci cu suficienţa-i caracteristică, Iuliu Maniu nu aştepta un răspuns. El ştia totul, de la... Bucureşti. Şi era normal să fie aşa, era normal să ştie. In Ministerul de externe, cel care dirija, era Niculescu-Buzeşti, omul lui. Şi la ordinele lui Buzeşti — din nefericire — era tot personalul ambasadelor sau legaţiilor româneşti de pe tot globul. Ori misiunea diplomaţilor este tocmai aceia de a se informa şi a informa la rândul lor pe ministrul de externe. Şi în cazul de faţă, diplomaţii nu informau pe ministrul de externe — e drept, un fanfaron —, ci pe Niculescu-Buzeşti şi acesta, la rândul lui, informa pe Maniu. Deci lui Maniu i se transmiteau informaţii, numai că ele, erau false. Personalul diplomatic, era cel din timpul lui Titulescu. Dar, în afară de acest personal diplomatic normal, Maniu mai avea la dispoziţie şi informaţiile speciale, personale, transmise de la Ankara de către ministrul Creţeanu, numit în acest post la dorinţa expresă a "omului de Stat" ardelean. Şi mai avea informatiile transmise de Viorel Tilea de la Londra — tot personale şi speciale —, de Bibicişti şi de Bezil care, din motive "patriotice", constituiseră retele de spionaj în favoarea anglo-americanilor deci, indirect în favoarea Sovieticilor.

Deci Iuliu Maniu era amplu informat. Amplu, dar fals. In ediţia spaniolă a Memoriilor sale, mareşalul Mannerheim ne spune că personalul politic finlandez dintre cele două războaie, nu-şi dădea seama de pericolul rusesc. "Am socotit oportun să expun aceste consideraţii oamenilor politici care deţineau puterea, dar ele nu au găsit nici un ecou şi a trebuit să ajung la concluzia evidentă că, cunoştinţele lor asupra chestiunilor ruseşti şi în general a caracterului slav, erau de o ingenuitate îngrozitoare (asombrosa)". Memorias, pag. 117.

Se poate spune oare altceva despre personalul politic românesc dintre cele două războaie şi despre cunoştinţele lui asupra Rusiei şi a slavilor în general? Erorilor, cretinismului şi imbecilităţii lui Titulescu — agentul Londrei şi Parisului la Bucureşti-li se pusese capăt prin îndepărtarea târzie din fruntea Ministerului de externe, dar răul nu fusese extirpat, oamenii lui Titulescu rămăseseră în locurile lor. Şi nu numai atât: influenţa nefastă a spânului Titulescu a continuat în oamenii noştri politici, membri ai ziselor partide istorice. Atât de teribilă a fost influenţa spânului, încât şi după consumarea tragediei şi chiar mai târziu, chiar până *în ziua de azi*, mai există printre noi zişi oameni politici care oftează după *înţeleapta* politică a lui Titulescu. Din poveştile lui Creangă reiese că trebuie să ne ferim de oamenii spâni: Românii n'au ştiut să tragă această concluzie.

Iuliu Maniu era deci amplu şi fals informat. Dacă la aceasta se adaogă şi caracteristica încăpăţânare a "omului de Stat" ardelean, avem tabloul complet. *"Nu fiţi neliniştit*, dvs citiţi prea des pe Goebbels", i-a spus Iuliu Maniu dlui Şelcaru. Deci, după părerea lui Iuliu Maniu, dl Şelcaru citea cam des pe Goebbels. Dar întrebarea care se pune e următoarea: pe cine citea Iuliu Maniu? Şi răspunsul care se impune, e categoric: *pe nimeni*.

Căci acuzaţia ce-i aducea Iuliu Maniu dlui Şelcaru că citea numai pe Goebbels, e falsă. Cel care citeşte articolele de fond ale dlui Şelcaru, publicate recent de Editura "Curentul", vede că directorul "Curentului", *ca un adevărat gazetar care se respectă*, citea tocmai pe cine ar fi trebuit să-i citească şi Iuliu Maniu, adică pe gazetarii englezi, americani, suedezi, alveţieni, etc. şi punea să i se traducă emisiunile de radio nu numai ale Londrei, ci şi pe ale Moscovei. Celace-i mai grav, Iuliu Maniu *nu-l citea nici pe dl Pamfil Şelcaru*. Căci dacă l-ar fi citit, nu ar fi comis acea uluitoare greşală de a-i spune că citeşte numai pe Goebbels. Dacă ar fi citit "Curentul", şi-ar fi dat seama că dl Şelcaru citea pe englezi, pe americani, pe suedezi şi pe elveţieni, adică îşi făcea meseria căreia i se dedicase: gazetăria. Dar Iuliu Maniu nu-şi făcea meseria pe care şi-o alesese, aceia de om politic.

Tot celace constituia avansul constant al lui Stalin spre atingerea obiectivelor ruseşti de totdeauna, de la briganzii Varegi până la Stalin şi până azi, l-ar fi găsit Iuliu Maniu în articolele dlui Şelcaru. Ar fi găsit acolo cum era sacrificată Polonia — nu numai în teritoriile ci şi în independenţa ei —, cum se urmărea în mod implacabil nu numai ciuntirea ci şi comunizarea ei. Ar fi văzut cum Churchill şi Roosevelt cedau pe toate liniile, cum Rusia îşi avea pregătit guvernul ei de marionete şi-şi bătea joc de guvernul polonez de la Londra. Ar fi văzut cum era sacrificat regele Petru şi generalul Mihailovici, pentru a sprijini pe Tito, omul Moscovei. Şi ar fi văzut cum Anglo-Americanii cereau Finlandei să capituleze fără condiţii, pentru că aceasta era dorinţa Moscovei. Şi sursele la care făcea apel dl Şelcaru nu era Goebbels ci ziarele străine şi posturile de radio citate mai înainte.

Ce tratament aştepta deci el, Iuliu Maniu, care în fond nu făcuse nimic pentru "aliaţi", în afară de faimoasa şi ridicola declaraţie că nu aprobă trecerea trupelor române peste Nistru şi de minarea moralului soldatului şi civilului român, prin atitudinea lui *negativă* şi prin emisiunile ciracilor lui de la B. B. C.? E înspăimântător infantilismul politic al lui Iuliu Maniu! Nu ştia că polonezii aveau o armată care se distinsese în luptele de la Monte Casino şi că greutatea acestui imens efort polonez adus cauzei "aliate" nu conta nimic în faţa voinţei lui Stalin? Credea că persoana lui, numele lui, prestigiul!!! lui, vor conta mai mult în balanţă decât diviziile generalului Anders? Mintea refuză să mai gândească şi invectiva trebuie strunită bine, ca să nu şuiere ca o lovitură de cravaşă.

Dacă ştia că Ruşii vin cu "personalul" lor în Polonia (Berling şi Wanda Vasilievska), în Iugoslavia cu Tito şi în Finlanda cu Kuusinen, credea că Stalin nu are înlocuitor şi pentru el, pentru Iuliu Maniu? Nu ştia nimic de existenţa în Rusia a Anei Pauker şi a desertorului Bodnăraş? In emisiunile sale, radio Moscova spunea: Urmaţi pe Maniu! Şi era atât de naiv Iuliu Maniu pentru a crede că, cu aceasta, *totul e aranjat?* Sau credea că tânărul Mihai Viteză e un "à tout" de extraordinară valoare? Dacă ar fi citit articolele dlui Şelcaru, Iuliu Maniu ar fi aflat că în *Camera Comunelor*, Churchill declarase: "Pot să asigur Camera Comunelor că orice efort care este în puterea noastră, va fi făcut pentru a susţine pe mareşalul Tito şi bravele echipe ale mareşalului Tito. Ce putem să facem pentru regele Petru şi guvernul regal iugoslav de la Cairo? *Regele Petru este un băiat de 17 ani, scăpat de sub tutela regentului*". Ar fi putut atunci Iuliu Maniu, dacă ar fi citit, să-şi dea seama de incomensurabilul cinism al omului cu ţigara de foi, care împinsese totuşi "guvernul regal", la războiul contra Germaniei. E drept că regele Petru avea numai 17 ani iar Mihai Viteză al nostru avea câtiva ani în plus, dar putea oare să creadă Iuliu Maniu că Churchill nu era la curent cu redusa capacitate politică şi nepolitică, cu aventurile lui amoroase cu spioane comuniste, sau cu nemăsurata lui pasiune pentru viteză?

S'ar putea obiecta că Maniu citea mult, citea deci şi "Curentul", dar nu-i acorda nici un credit, deoarece dl Şelcaru era "nazist", deci un apendice al propagandei lui Goebbels. Dar în articolele dlui Şelcaru sunt citate declaraţii ale lui Churchill în Camera Comunelor. A avut curiozitatea Iuliu Maniu să întrebe pe Buzeşti, pe Creţeanu, pe Tilea sau pe Iancu Raţiu, dacă acele declaraţii erau adevărate sau nu? Am emis de mai multe ori părerea că Iuliu Maniu a fost înşelat de cei citaţi mai sus. Dar chiar în acest caz, răspunderea lui Maniu nu este înlăturată; ea poate fi atenuată, dar nu înlăturată. Caci dacă nu credea în existenţa Wandei Vasiliewska sau a lui Tito, dacă nu credea în existenţa oamenilor Moscovei, pregătiţi să fie instalaţi la Varşovia sau la Belgrad, a avut ocazia, când coceau trădarea, să cunoască pe trimisul destinat să-i ia lui locul: pe Bodnăraş care fusese paraşutat în Ţară, care era adăpostit de "rezistenţii" lui Iuliu Maniu şi care intra chiar în palatul lui Mihai Viteză. Atunci? Atunci înseamnează că Iuliu Maniu, în afară de incultură, de fobia lecturii, etc. mai era şi posesorul unei desarmante naivităţi. Dar naivitatea nu înlătură răspunderea în faţa Istoriei.

Cei care au sărbătorit atâţia ani "eroicul" act de la 23 August, au trecut acum la defensivă. Noul cuvânt de ordine este: la 23 August am încercat să mai salvăm celace se mai putea salva!!! Cel care a lansat noua formulă e dl Nicolae Penescu care, oricum, datoreşte exilului o *curajoasă* explicaţie a *laşei* sale atitudini din procesul Maniu.

In preajma lui 23 August mă găseam în congediu, într'un sat de pe malul Dunării, sat în care am cunoscut câteva duzini de "dispersaţi". Printre ei era şi un artist. Niki Anastasiu sau Atanasiu, ajuns mai târziu "artist emerit al poporului". Imi spunea că se va încheia curând armistiţiul, îmi dădea şi lista noului guvern care în seara de 23 August s'a dovedit a fi aproape exactă şi tuna şi fulgera contra mareşalului Antonescu pentru că nu încheia mai repede armistiţiul. Să se termine odată cu războiul, căci nu mai putem!, striga el. Şi acest Atanasiu era un "dispersat" care trăia bine în acel sat, iar eu eram în congediu de pe front şi trebuia să plec înapoi la unitate, chiar în seara de 23 August. Atmosfera defetistă înăbuşitoare creată de aceşti "dispersaţi" m'a făcut să-mi grăbesc plecarea şi, în loc de seara de 23 August, am plecat în dimineaţa acelei zile. In seara de 23 August m'am găsit deci la Bucureşti şi am avut ocazia să văd debordarea canaliei de uliţă, pleava Vinogradskilor şi a altora de teapa lui, manifestându-şi sgomotos bucuria.

Zadarnic am încercat să-i demonstrez acestui Atanasiu, artistul emerit de mai târziu, că nu se obţin condiţii de pace mai bune trăgând un proiectil în minus, ci, din contra, trăgând unul în plus. Nu m'a mirat atunci că acest lucru nu-l cunştea Atanasiu, dar m'a mirat când mi-am dat seama în seara de 23 August, că nu-l cunoştea nici Iuliu Maniu. La fel, nu mă miră că nu-l cunoaşte nici acum dl Nicolae Penescu şi cei care-l secundează în ultima bombă — întârziată —, trasă de fostul secretar general al partidului naţional-ţărănesc, în "seminarul" de la Paris.

Dar să vedem ce zice Istoria.

In acele vremuri nu numai Iuliu Maniu înţelesese că pierdusem războiul, ci şi mareşalul Antonescu. De aceia începuse tratative de pace la Stockholm prin ambasadoarea Kollontay — acelaşi care a tratat şi cu Finlanda —, iar mai târziu a permis trimiterea oamenilor lui Maniu la Cairo: Vişoianu şi Ştirbey.

Şi acelaş lucru se întâmpla şi în Finlanda. Mareşalul Mannerheim înţelesese că războiul e pierdut şi începuse să tatoneze drumul spre pace. Dar spre o *pace*, spre un *armistiţiu*, nu spre o *capitulare en rase campagne*. Şi Finlanda a avut pacea, trăgând un proiectil în plus.

Tatonările începuseră din Aprilie 1943. La 30 Ianuarie 1944, însărcinatul de afaceri al Statelor Unite în Finlanda, remisese o notă guvernului finez, cerându-i acestuia să facă primii paşi în vederea unui acord cu Moscova. Ministrul de externe finez s'a dus la Stockholm, pentru a se informa de la ambasadoarea Kollontay, asupra intenţiilor Moscovei. "Frontierele păcii de la Moscova (1940), trebuiau să fie luate ca punct de plecare, lucru ce era foarte dureros, dar de data aceasta, nu s'a socotit că exigenţele teritoriale erau punctul cel mai greu pentru a se ajunge la un acord. Celace era dificil(*adică imposibil de acceptat* — şi nu am putut să-mi dau aprobarea — *era obligaţia de a interna trupele germane din Laponia*". Memorias pag. 328.

Şi Dnei Kollontay i s'a dat un răspuns negativ. Au urmat presiuni diplomatice din partea Statelor Unite şi bombardarea capitalei de către ruşi. La 17 Martie Finlanda cere Rusiei să concreteze ultimele condiţii. Rusia a cerut să vină o delegaţie fineză la Moscova, celace s'a acceptat. Delegaţia s'a retras cu o condiţie în plus: ruşii cereau 600.000.000 de dolari despăgubiri. Consultându-se experţii economici, s'a ajuns la concluzia că Finlanda nu poate plăti această sumă şi cererea rusă a fost respinsă. Şi Ruşii au continuat cu atacurile aeriene şi terestre, dar *soldatul* şi *guvernul* finlandez rezistau.

Situaţia era totuşi disperată: Finlanda avea nevoie de soldaţi şi mai ales, de armament iar Ruşii dădeau atac după atac, cu intenţia de a termina cu Finlandezii. Pierderile ruseşti erau enorme, dar Stalin voia capitularea micei şi eroicei ţări nordice. S'a cerut deci armament şi soldaţi Germanilor. Germanii au răspuns afirmativ dar au cerut semnarea unui tratat prin care guvernul se obliga să nu facă pace separată. Şi în acelaş timp Ruşii le-au cerut să răspundă rapid dacă sunt dispuşi *să capituleze* şi să ceară pace Sovieticilor. Işi dădeau seama că pierderile lor sunt imense şi aveau nevoie de trupe pentru alte fronturi. Ce putea face Finlanda în faţa cererilor ruseşti pe de o parte şi a celor germane pe de alta? "Acesta era nodul chestiunii: ne găseam reduşi în a alege între o *capitulare fără condiţii* şi semnarea unui pact care *mărea* posibilităţile noastre de a crea o bază propice pentru obţinerea unei păci acceptabile". Mannerheim, op. cit., pag. 337. "Obiectivul acelui pact nu era de a procura ţării posibilitatea de a continua un războiu considerat pierdut, ci *restabilirea situaţiei în vederea unor viitoare negocieri*". Mann, op. cit., pag. 337. Mannerheim ştia celace nu ştiau artistul Atanasiu şi Iuliu Maniu: *condiţii de pace mai bune se obţin cu arma în mână, trăgând un proiectil în plus*.

In baza pactului încheiat cu Ribbentrop, a venit o brigadă germană şi armament suficient şi situaţia a fost restabilită, pentru a se putea continua tratativele în condiţii mai bune. "Convins că o situaţie favorabilă pe front ar permite reînceperea negocierilor de pace, *guvernul se comportase bine* luând îndrăzneaţa decizie de *a respinge capitularea*, cu toate că *bătălia era chiar în punctul ei culminant*. Forţele armate n'au decepţionat: *ele au fost aceiea care au dat oportunitate diplomaţiei*". Mann, op. cit., pag. 345.

La 25 August s'a trimis dnei Kollontay o cerere oficială relativ la condiţiile precise pentru reluarea negocierilor. Rusia a răspuns că e dispusă să reînceapa negocierile şi cerea ca relaţiile cu Germania să fie imediat rupte şi Germanii să fie invitaţi să părăsească teritoriul finlandez în 15 zi'e. In caz contrar, Finlandia trebuia să-i interneze. Se reducea cifra despăgubirilor la 300.000.000 de dolari. Aceste condiţii *erau susţinute de Anglia şi Statele Unite*. Se constata că *sforţările militare şi politice din timpul verii nu fuseseră zadarnice: Rusia era nevoită să renunnţe a mai cere capitularea fără condiţii*, şi, încă, a trebuit să accepte ca cererile ei să fie avalate de Anglia şi Statele Unite.

Inainte de plecarea delegaţiei finlandeze la Moscova, Finlanda a cerut ruşilor încetarea focului şi *Stalin a acceptat*. E drept că Ruşii au încercat să facă acelaş lucru ca pe frontul din Moldova, adică să profite de confuzie şi să înainteze: au continuat deci operaţiile încă 24 de ore. Dar armata finlandeză a primit ordine să nu atace, dar să se apere ca şi până atunci şi ruşii, dându-şi seama că nu au în faţa lor armatele lui Iuliu Maniu, au trebuit să renunte. E necesar să aduc o mică explicaţie: pe frontul din Moldova erau armatele româneşti, nu ale lui Iuliu Maniu, dar aceste armate au primit ordinul *să nu se opună*. Deaceia ele se transformaseră în armatele lui Maniu, omul care primise toate asigurările de la "aliaţi", *că nimic nu se va întâmpla în România fără ca să fie el consultat*. Când, de la cine şi care erau acele asigurări? Să ne răspundă oamenii lui ce se află în exil, adică dnii Penescu şi Făget, care în ultimul timp a început să se amestece în chestiuni ce depăşesc pe un fost şef al organizaţiei naţional-ţărăniste din Jamul mare sau Jamul mic.

Şi astfel s'a încheiat de către Finlanda *armistiţiul* şi *pacea* şi nu "armistiţiul" de la 23 August.

"Finlanda nu a câstigat libertatea sa, ca pe un cadou. A trebuit să o cumpere cu preţul a mari sacrificii şi cu sângele fiilor ei". Mann, op. cit., pag. 348.

Cu soldaţii la posturile lor, delegaţia finlandeză a plecat la Moscova. A fost o pace grea, dureroasă, dar *Finlanda şi-a păstrat independenţa*. Cu două zile mai înainte, la Bucuresti se băuse şampanie. Şi avuseseră dreptate Românii să bea şampanie — cei care au băut —, deoarece Iuliu Maniu le dăduse toate asigurările *că s'a încheiat* armistiţiul. Spun din nou Iuliu Maniu, deoarece în acel mincinos comunicat de la radio din seara de 23 August, Românii care i-au dat crezare, au făcut-o graţie lui Maniu care-din nefericire-se bucura de un mare credit în faţa opiniei publice româneşti. Căci Românii nu puteau să acorde credit unui rege insuficient dotat mintal, care se găsea încă sub tutela mamei lui care, accentuăm, nu era româncă. Pentru adevăraţii români de bună credinţă si nu pentru ceilalţi de teapa lui Vinogradschi, şampania a început să li se acrească în burtă chiar de a doua zi, când comunicatele "aliatului" rusesc, comunicate ce înlocuiseră pe cele germane, anunţau "eliberarea" araşelor Bârlad, Galaţi sau Tecuci şi luarea în prizonierat a diviziei a 4-a sau a 7-a. Căci au fost luaţi după 23 August circa 200.000 de prizonieri români şi duşi în Siberia. Şi, ca să fim drepţi, din punct de vedere strict legal, ruşii nu erau vinovaţi. Ei nu ştiau că se semnase un armistiţiu — care nu se semnase — şi — şi continuau datoria lor. Că în faţă întâlneau trupe "maniste" care nu trăgeau şi-i primeau cu drapele albe, asta nu era treaba lor. Ei, conform ordinelor,

continuau să "elibereze" pe Români de sub "nazişti". Că divizia care intra în Bârlad avea să se numească de aici înainte divizia Bârlad, cu atât mai bine.

De curând, într'o publicaţie românească din exil, cineva scria un articol în care încerca să ne înduioşeze, spunându-ne cum Maniu, atunci când şi-a dat seama că "aliaţii l-au înşelat", a căzut melodramatic în braţele nu ştiu cărui american venit la Bucureşti ca să contribuie alături de bezbojnici să ne "elibereze" de jugul nazist. Dar, pentru Dumnezeu", cum îl înşelaseră "aliaţii"? Era în posesia unei cât de mici hârtiuţe semnată de "aliaţi" în care-şi luau vreo obligaţie? Dl Vişoianu trăieşte. El a fost unul dintre cei doi trimişi ai lui Maniu la Cairo ca să trateze. Să ne spună deci dl Vişoianu dacă s'a întors de acolo cu o hârtiuţă semnată de cel puţin un sergent american. Şi dacă o are, să ne-o comunice. Să publice fotocopia în organul "românesc" care l-a susţinut totdeauna cât timp a ronţăit fondul naţional constituit de "nazistul" Antonescu, adică în "Buletinul Izraeliţilor de Rit Elen". E inutil să insistăm. Răspunderea lui Iuliu Maniu în faţa Istoriei rămâne întreagă şi ea nu va putea fi salvată cu articolaşe în B. I. R. E. sau în alte publicaţii româneşti, oricât de lacrimogene ar fi ele.

Domnul Pamfil Şeicaru a adunat în volum toate articolele acrise în "Curentul" în acea perioadă trista şi dramatică. Românii din exil au ocazia să vadă de ce parte a fost minciuna şi cine a fost unealtă şi a cui: dl Şeicaru unealta Germanilor care, oricum, ne erau aliaţi, sau Iuliu Maniu unealta lui Churchill şi Roosevelt care, s'a văzut că ne erau "aliaţi", adică aliaţi cu ghilimele.

Cititorul volumului editat recent de editura "Curentul", îşi va da seama că dl Şeicaru nu are nimic de rectificat. Parcă ar fi scrise astăzi, având la îndemână bogăţia de isvoare, de cărţi, de memorii, apărute de atunci încoace. Dar dl Şeicaru nu este un supraom, nici măcar un om exceptional; este un om care şi-a făcut datoria şi numai datoria. S'a hotărît să se ocupe de politică şi de gazetărie şi, luându-şi această obligaţie, faţă de el însuşi şi fată de Naţia căreia îi aparţine, şi-a respectat-o. Pentrucă orice Român care vrea să fie gazetar sau om politic, *trebuie să cunoască Rusia.* Cine n'o face, nu este nici om politic, nici gazetar, se înşeala pe sine însuşi şi, din nefericire, şi pe ceilalţi.

Cum Iuliu Maniu a murit, nu-i mai putem recomanda cartea dlui Pamfil Şeicaru. O recomandam însă cu toată căldura dlui Făget şi, în special, dlui Nicolae Penescu, pentru a nu mai susţine că la 23 August 1944 s'a încercat *să se salveze ce se mai putea salva;* la 23 August s'a încercat şi-din nefericire-s'a reuşit, *sa se trădeze Ţara.*

N. S. G.

LES BARBELES DU RIRE

Editions Albatros, Paris, 1978, 201 pags.

par Alain Paruit

"Je me presse de rire de tout, de peur d'être obligé d'en pleurer".

Comment ne pas songer à ce mot de Beaumarchais en lisant les histoires qu'Alain Paruit a rassemblées par thèmes: la Terreur, les Privilégiés, la "Vie Politique", l'Economie, la Vie quotidienne, l'Internationalisme, la Propagande, le Refus.

Si l'on excepte certaines plaisanteries vulgaires et d'un goût douteux, ce recueil est agréable à lire, fait sourire, voire même dans certains cas, rire.

Mais il ne s'agit là que d'une réaction au premier degré; parcourir cet ouvrage sur la plage pour se détendre serait un crime d'inintelligence.

Au contraire, nous nous devons de savourer cet humour féroce, dénonciateur des insuffisances, des méfaits du marxisme pervers.

Que l'on nous permette de citer quelques courts extraits de ce livre.

Du chapitre "La Terreur": *Moi, c'est en Suisse que j'aimerais vivre. —Pourquoi? —Parce que, quand on sonne à votre porte à six heures du matin, on sait que c'est le laitier* (p. 33).

Du chapitre "La vie quotidienne": *Nous sommes en l'an 2000 à Odessa. Ivan Petrovitch raconte à son petit-fils, Sacha, combien sa vie était dure une vingtaine d'années plus tôt. On faisait la queue pendant des heures et des heures rien que pour acheter du beurre... —Qu'est-ce que c'est, grand-père, du beurre?* (p. 109).

Du chapitre "L'internationalisme": *Pourquoi le Neues Deutschland, le principal journal est-allemand, coûte-t-il plus cher que la Pravda? Parce qu'il faut payer la traduction* (p. 130).

Un Tchèque et un Russe se promènent tranquillement quand ils trouvent une caisse de bouteilles de bière. Ils se frottent les mains et le Russe dit:

"*Karacho! Nous allons la partager fraternellement.*

—Ah! non, s'écrie le Tchèque. On va la partager moitié-moitié" (p. 130).

Enfin, un mot qui nous fait rappeller un graffitti lu dans le métro parisien: *Un Syrien à l'eau, c'est la pollution. Tous les Syriens à l'eau, c'est la solution. Si un Slovaque tombe à l'eau, ça fait plouf. Si un Tchèque tombe à l'eau, ça fait plouf aussi. Mais si c'est un Russe qui tombe à l'eau, alors ça ne fait rien* (p. 141).

Au gré de ces divers chapitres, nous relevons également quelques rares histoires concernant la Roumanie:

P. 62: *Quelle est la meilleure joueuse d'échec du monde? demande-t-on à Bucarest.*

Elena Ceausescu: elle promène son fou par-tout et personne ne lui prend.

P. 102: *Un Roumain finit par obtenir un passeport et s'établit en France avec sa famille. Pendant des mois, il cherche désespérément du travail, mais ne trouve rien. Pour tant un jour, un ami lui dit:*

Ecoute, j'ai quelque chose pour toi, mais il faut travailler neuf heures par jour.

—Ah! non réplique l'autre, dans ma situation je ne peux accepter un boulot à mi-temps.

P. 132: *Les autorités roumaines font construire un pont sur le Danube. Au bout de quelques années, l'ouvrage terminé, on décide, pour en éprouver la résistance, de le faire traverser par une division de chars de fabrication soviétique. S'il résiste, ce sera bien. Mais s'il s'effondre ce sera encore mieux.,*

P. 182: *Ceausescu, en visite à Pekin, bavarde avec Hua Kuo-feng. En Chine, lui dit ce dernier, il y a environ vingt millions d'opposants. — Tiens en Roumanie aussi.*

Il est vrai que sous le pseudonyme d'Alain Paruit se cache —sauf erreur de notre part— M. Herskovits, Juif détenteur (ancien détenteur?) d'un passeport roumain, qui aurait été membre de la *Securitate* chargé de surveiller ses compatriotes, pardon; de surveiller des Roumains.

Ceci explique sans doute que l'auteur mette sur un pied d'égalité la Barbarie marxiste d'une part, le Brésil, l'Espagne du Caudillo, l'Italie du Duce d'autre part, amalgame classique de ceux qui se veulent — ou se présentent comme libéraux.

Toujours est-il que M. Herskovits nous rappelle, s'il en était besoin, que le communisme est la victoire d'une idée sur la raison.

Grâce soit rendue à M. Herskovits pour cette évidence...

Patrick ARGARAICOMENDIA

NOTE CU LEXIC POTOLIT

● In no. 684 din B. I. R. E. (Buletinul Izraeliţilor de Rit Elen), directorul ilustrei foi vorbeşte de un "prieten" şi, filozofic, face apel la proverbul "Câinii latră, caravana trece". Cititorii au înţeles de sigur că prietenul cu ghilimele, câinele care latră, sunt eu, iar caravana, superba caravană care trece, e René Theo şi Buletinul Izraeţilor. Stând strâmb şi judecând drept, are dreptate. Atâtea certificate semnate de oameni politici, scriitori, şefi ai Bisericii, toţi celebri, ar face să i se ridice fumurile la cap oricui şi cu atât mai mult unui cetăţean cu *patru* clase primare.

Toţi oamenii cred că un proverb sau altul este românesc, francez, spaniol, etc. dupa naţia căreia aparţin. Cei care fără voia noastră am trăit în mijlocul, mai multor naţii, am ajuns să ne convingem că parerea aceasta este falsă, că proverbele nu sunt nici româneşti, nici franţuzeşti, nici spaniole, că ele sunt comune popoarelor, că aceiaşi ideie, cu mici deosebiri de formulare, se găseşte la toate popoarele. Şi atunci am fost curios să aflu care e formularea proverbului citat de René Theo, în greceşte. La Madrid am un prieten grec, de loc din Brăila. In portul dunărean, prietenul meu grec, făcea plăţinte şi plăţinte face şi la Madrid, nu ca alţi concetăţeni greci din Brăila care, ajunşi în Occident, s'au apucat să facă gazetărie.

L-am invitat la o bere şi l-am întrebat dacă şi pe greceşte se spune, câinii latră, caravana trece, şi grecul mi-a răspuns că ideia e aceiaşi în fond, dar că exprimarea e puţin deosebită. Pe greceşte se spune: câinii latră, caprele râioase trec, mi-a spus prietenul meu din Madrid, fost plăţintar la Brăila. Şi atunci mi-am spus că e mai bine să fiu câine care latră, decât capră râioasă care trece, oricâte ilustre certificate i-ar fi dat Părintele Boldeanu, Părintele C. V. Gheorghiu (altă sfoară groasă trasă de Părintele Vasile), C. Vişoianu, Ştefan Baciu, etc.

● Intre 13 şi 15 Mai 1978, a avut loc la Paris un "seminar". Singurele date despre el le găsim în Buletinul Izraeliţilor de Rit Elen, din 1 Iunie 1978. El a fost consacrat "opţiunilor României post-comuniste".

Din referatele prezentate şi intervenţiile făcute, relese că la Paris s'au întâlnit circa 50 de Români din diferite părţi ale lumii: au discutat şi s'au cunoscut. Şi acesta este, indiscutabil, un punct bun. In al doilea rând au fost divergenţe de păreri, celace înseamnează că au fost invitaţi români din toate cercurile, nu numai din unul, că organizatorii au fost săraci, nu au plătit participanţilor nici drumul, nici hotelul, deci, invitaţii nu aveau nici o obligaţie faţa de comitetul organizator cum s'a întamplat în ocazii anterioare. Deci alt punct bun. Dar au existat şi puncte rele. Şi multe. Se pare că acest comitet organizator nu a avut trasat un plan precis. Şi nici nu-l putea avea, deoarece unii dintre membrii organizatori nu mai ştiu româneşte — dacă au ştiut vreodată —, şi, în acest caz, întrebarea e, în ce limbă s'au înţeles? Ca dovadă că nu criticăm numai din plăcerea de a critica sau din interes, cităm cele spuse de unul dintre organizatori, dl *Grégoire* Filitti. In cele spuse de dl Filitti, avem motive să credem că nu s'a strecurat nici o greşală de interpretare a "corespondentului ziarului nostru", căci cele spuse de dl Grégoire, sunt puse între ghilimele. Deci sunt riguros exacte.

De ce o fi făcut o excepţie "corespondentul ziarului nostru", cu dl Filitti? Sunt două ipoteze. Una e că fiind din acelaş neam, corespondentul a voit să-i facă o favoare. A doua e că numitul corespondent nu a înţels nimic din ce a vorbit conaţionalul său şi i-a cerut să-i dea "discursul" scris, ca să nu facă vreo boacană grecească. Inclinăm spre această a doua ipoteză. Căci iată ce a vorbit dl Grégoire: "Adunarea noastră e ceeace în termeni anglo-saxoni se numeşte "bren storing" (???), adică materializarea sistematică a unor *planuri strategice* care trebue *să debuşeze* spre o perspectivă naţională românească, dincolo de zidul plângerilor de care ne lovim deseori în exil". Mai departe dsa spune: "când subiectul e tratat cu rigoare şi onestitate pe bază de date, se poate obţine un *reperaj* determinant în timp şi spaţiu al evenimentelor cu o înaltă probitate. Misiunea noastră în acest seminar este triplă: Trebue să determinăm problemele primordiale care se vor pune României!!! Fundamentarea lor în trecut, prezentul fiind un scurt trecut, mai bine cunoscut decât trecutul apropiat; aparatul şi axele prospective (!!!). Când spunem România post-comunistă sau România liberă aparent ne aflăm în pragul utopiei. In realitate se pune doar problema dacă parametrul temporar este finit (!!!). Pentruca întrunirea noastră să aibă noimă, vom pleca de la ipoteza că parametrul de bază este mărginit şi discuţiile noastre ar câştiga în credibilitate dacă fiecare orator ar preciza parametrul la care lucrează". De ce nu şi-l precizase comitetul organizator? Dintre membrii acestui comitet cunosc personal, în afară de dl Grégoire, pe prietenul meu Theo şi pe dl Chintescu. Lăsându-l la o parte pe Theo, îl întreb pe dl Chintescu să răspundă cinstit, dacă a înţeles ceva din "doctele" fraze ale dlui Grégoire?

Din cuvântarea dlui Câmpeanu, nu înţeleg o frază: "Nu se vor întocmi propuneri politice, nu se va face pro*saism*" (!!!). Inclin să cred că aici greşala nu e a dlui Câmpeanu, ci a "corespondentului ziarului nostru", care, probabil, a uitat limba română, pe care n'a cunoscut-o bine niciodată.

E dificil să mi se răspundă că la acest "seminar" nu s'au făcut afirmaţii de elevi de liceu sau de gimnaziu, la o şedinţă a "Societăţii literare" a elevilor liceului D. Sturza din Tecuci sau a gimnaziului Anastase Başotă din Pomârla. Exemple: "Acest exil nu reprezintă nimic în lumea occidentală şi vinovaţi suntem cu toţii prin divizarea noastră"... "socialismul e una şi social-democraţia e alta"... "Falimentul marxist în România e clar şi declarat"... "Pe plan individual şi al Societăţii, eşecul marxismului e total"... "noi asistăm la falimentul unei doctrine ca şi la falimentul unei filozofii aşa zise ştiinţifice", etc. Adică, adevaruri à la Palisse. Păi, pentru a asculta asemenea "descoperiri" s'au adunat 50 de Români la Paris?

Un compatriot — dl Dan Grigorescu — "transmite salutul românilor din München, cu care a avut o convorbire telefonică" (!!!). "Corespondentul ziarului nostru" nu ne lămureşte cu cine a avut dl Grigorescu convorbirea: cu toţi Românii din München care stăteau la telefon ţinându-se de mână, cu preşedintele unei Societăţi din München care avea calitatea să vorbească în numele tuturor? "Corespondentul ziarului nostru" ne lasă nelămuriţi.

Marele filozof, dl C. Amzăr, în acest "seminar", a venit cu o problemă de ordin local, problemă minoră, de plecarea unui preot şi venirea altuia, într'un oraş al exilului românesc, neuitând să accentuieze că în această "filozofică" problemă, s'au făcut proteste *din iniţiativa dsale!!!*

A mai releşit că organizatorii "seminarului" nu s'au pus mai dinainte de acord. Astfel, dl Korne crede "că sistemul de autogestiune şi participarea muncitorilor este situaţia economică, politică şi socială cea mai potrivită viitoarei societăţi româneşti" şi îl combate un alt membru al comitetului de organizare, dl. Câmpeanu.

Dar au fost şi propuneri bune. Astfel, dl Grégoire spune că ar trebui creată o publicaţie în limba franceză şi că Buletinul Izraeliţilor de Rit Elen are o pagină în franceză, dar nu-i suficient.

Mai mulţi vorbitori au pus problema unei doctrine anticomuniste: comuniştii au una, anticomuniştii... neant. Dar care-i doctrina şi unde-i doctrinarul? Dar problema a fost pusă, şi bine pusă.

Aceasta era o problemă majoră pe care trebuia s'o desbată "seminarul" şi nu să bată apa'n piuă. E probabil însă că nu s'a desbătut, pentrucă nu era cazul: această doctrină există, a spus filozoful D. C. Amzăr şi la această părere s'a raliat dl Miron Butariu. Dar dl Chintescu a declarat că nu e de acord cu această părere.

O altă bună propunere — după umila mea parere — a fost aceia făcută de dl Matescu. Dsa crede că Românii din exil ar avea nevoie de un post de radio propriu. Părerea, cred eu, e admirabilă, dar greu de pus în practică.

Dar, tot după umila mea părere, cea mai simplă, cea mai lipsită de pretenţii filozofice şi totuşi cea mai pozitivă a fost intervenţia dlui Nicolae Lupan. Dsa, ca basarabean de origină, a atras atenţia participanţilor asupra situaţiei Basarabiei şi Bucovinei de Nord. Şi a spus că la radio Europa Libera e interzisă atingerea acestei dureroase probleme. Şi dsa cere să se intervină acolo unde trebuie, pentru a se ridica interdicţia. Sunt şase luni de la adunarea Românilor în "seminar" la Paris. Intreb: s'a intervenit undeva? Când, unde, cine a făcut intervenţia şi care sunt rezultatele? Eu cred că nu s'a făcut nici o interventie şi atunci întreb: de ce aţi bătut trei zile apa'n piuă, dlor "seminarişti"?

Şi aceasta, pentrucă propunerea dlui Lupan a fost cea mai practică şi cea mai uşor de realizat. Cum? La acest "seminar" a participat şi dl Nicolae Penescu, tatăl fericit al Consiliului Naţional, care a văzut lumina zilei puţin timp după acel faimos "seminar". Există deci un Consiliu Naţional. Şi acest Consiliu ar trebui să trimită o circulară tuturor Romanilor, redactori sau technicieni de la Radio Europa liberă, cerându-le să-şi dea de-

misia în bloc în aceiaşi zi şi la aceiaşi oră, dacă nu se ridică interdicţia de care a vorbit dl Lupan. Această circulară ar trebui să fie şi publicată în oficiosul Consiliului Naţional, Buletinul Izraeliţilor de Rit Elen. Dacă s'ar produce acest fapt, s'ar face suficient sgomot pe mapamond iar "democraţii" americani ar fi puşi într'o situaţie dificilă. Dar ar da curs "freeiştii" cererii Consiliului Naţional? E mai mult decât probabil că nu. Dar în acest caz, Consiliul Naţional ar avea la dispoziţie o armă teribilă: prin organul său, Buletinul Israeliţilor de Rit Elen, ar da un comunicat în care-i desavuiază pe "free-işti", îi declară *mercenari* şi le spune că *nu au nimic comun cu exilul şi nici cu lupta lui*. Dacă ar face aşa, dl Nicolae Penescu ar dovedi că are calităţi de şef. Căci ce-i lipseşte exilului este un om cu calităţi de şef. Filozofi? Incepând cu dl D. C. Amzăr, toţi românii exilaţi, sau aproape toţi, sunt filozofi. Inclusiv analafebetul René Theo, căruia I. P. S. S. Valerian i-a dat certificatul de "interpretator al istoriei"!!!

● Ziua a treia a "seminarului" a fost cea mai interesantă. Dl N. Penescu a voit să taie nodul dlui D. C. Amzăr. Şi l-a tăiat prost. Dsa aduce în discuţie actul de la 23 August. "La 22-23 August, spune dl Penescu, generalul Dragomir a, anunţat Palatul, pe Maniu şi Brătianu, că frontul se prăbuşeşte". Am fost militar, dar nu pot avea pretenţia că îi ştiu pe toţi generalii de la acea epocă. Totuşi, dacă a existat un general Dragomir, era de mâna a doua. Dar chiar aşa stând lucrurile, nu a auzit dl Penescu de un "Bloc democratic" format cu câteva luni mai înainte, şi că din acest "Bloc", în afară de Iuliu Maniu simplu tovarăş de drum mai făcea parte şi Lucreţiu Patraşcanu? Şi cum se face că generalul Racoviţă, de exemplu, comandant al unei armate pe front, s'a găsit în seara de 23 August la Bucureşti, pentru a fi numit ministru de războiu, când locul lui era acolo, pe front? Şi, mai grav, cum se face că în Palat se găsea în momentul arestării mareşalului şi dezertorul Bodnăraş? Şi cum se face că la radio, Mihai Viteză a anunţat că armistiţiul a fost semnat, când un zis armistiţiu a fost semnat abia la 12 Septembrie la Moscova? Dl. Penescu e om de Drept şi ştie că o hârtie semnată cu 16 zile mai târziu, cu Ruşii deja la Bucureşti, nu se mai poate numi armistiţiu. Şi e de admis ca Iuliu Maniu să participe la minciuna lui Mihai Viteză, la minţirea Ţării? Ştie că foarte mulţi Români au luat minciuna drept adevăr şi au băut în acea seară şampanie? Şi că multora, această şampanie li s'a cam acrit apoi în stomac pe la Aiud, Gherla, etc.?

Dl Penescu afirmă ca Aliaţi au considerat legitim războiul până la Nistru. Il rog să indice sursa. Căci dacă această sursă e Vişoianu sau Ştirbei, nu valorează multe parale. Dar admiţând că e aşa, în seara de 23 August, Maniu ştia de acordurile de la Teheran şi Yalta? Ştia că la Cairo, Vişoianu nu obţinuse nimic? Dl Penescu şi ceilalţi au trecut la defensivă. Nu mai sunt triumfaliştii de pe vremea Zissului comitet al lui Vişoianu. Acuma, ghemuiţi în ultima tranşee 23-augustistă, recurg la ultimul argument: nu mai era nimic de făcut, tot ce s'a făcut a fost "pentru a se salva ceiace se mai putea salva". Admiţând acest argument, se pun totuşi mai multe întrebări:

— De ce s'a minţit Ţara, afirmându-se că se semnase armistiţiul? Fără această minciună, mulţi Români ar fi luat altă măsură decât aceia pe care au luat-o. In nici într'un caz nu ar fi băut şampanie şi ar fi lăsat să facă aceasta numai pe Theo şi Vinogradschi.

— De ce au admis alături de ei pe dezertorul Bodnăraş?

— De ce l-au dat pe mâna acestui dezertor pe mareşalul Antonescu, pentru a-l duce la Lubianka, întorcând astfel istoria noastră cu două sute şi ceva de ani, adică la Dimitrie Cantemir culturalul, şi boierul Iordachi Rosetti? Dacă darea lui Rosetti pe mâna ruşilor a fost o ruşine în 1711, cu atât mai mare e ruşinea din seara de 23 August, în anul de la Christos 1944.

— De ce s'a admis participarea cu 12 divizii, transformate din servilism în 18, la războiul contra Germaniei, adică a fostului aliat? Nu ştia Iuliu Maniu că cei 170.000 de morţi, contribuiau la înghiţirea Ţării noastre şi nu la apărarea ei? Şi ce fel de armistiţiu a fost acesta, dacă de la 23 August şi până la 12 Septembrie au fost luaţi ca prizonieri circa 200.000 de ofiţeri şi soldaţi, care se găseau pe front şi nu s'au mai opus, din cauza ordinului lui Viteză, care le interzicea să se opună? Ce fel de armistiţiu a fost acesta, dacă cei 200.000 de prizonieri, în loc să fie eliberaţi — având în vedere "armistiţiul" semnat — au fost duşi în Siberia şi nu au fost eliberaţi decât câţiva ani mai târziu? Şi cum s'a acceptat ca cele 18 divizii să fie trimise pe front desarmate?

Iată întrebări dle Penescu la care ar trebui să răspunzi şi nu să vii cu gogoaşa că tot ce s'a făcut, s'a făcut pentru a se salva ce se mai putea salva. Da, s'a făcut totul, ca să se salveze ce se mai putea salva, dar aceasta nu era Ţara ci partidul şi posturile de miniştri, ca cel deţinut de însuşi dl Penescu. Iar Mihai Viteză, tot pentru a se salva ce se mai putea salva, plus o tinichea, adică o decoraţie, nu a făcut uz de dreptul de graţiere, adică nu a graţiat pe mareşal ,după ce fusese condamnat la moarte şi ar fi putut s'o facă. Cum de a admis Maniu acest lucru? Cum de nu i-a cerut lui Mihai Viteză să facă uz de aceasta prerogativă? Nu a facut-o şi Mihai Viteză, tot pentru a-şi salva tronul, nu a făcut uz de dreptul de graţiere nici în cazul Maniu, Mihalache şi... Penescu. Şi pentrucă nu l-a graţiat — şi ar fi putut s'o facă —, Maniu a murit în închisoare, iar dl Penescu a stat 17 ani la închisoare!!!

Inţelegem că Mihai Viteză era un întârziat mintal, dar cum a crezut posibilă Maniu, o monarhie... comunistă?

Inţelegem că dl Penescu nu a avut ocazia să citească miile de pagini ce s'au scris în Occident asupra acelor vremuri de martori americani, francezi şi, în special, polonezi, dar ar fi putut s'o facă, dacă ar fi voit, decând se găseşte în Occident. Daca ar fi citit pe Anders şi Ciecanovschi, nu ar fi comis monumentala eroare de a fi adus în discuţia "seminarului", cazul Poloniei. Căci cazul Poloniei nu este un argument pro 23 August ci anti 23 August.

Cărţile lui Anders şi Ciecanovschi sunt un teribil act de acuzare contra lui 23 August şi nu în apărarea lui. Inţeleg că politicienii noştri nu aveau obiceiul să citească în Ţară, dar ar fi bine să renunţe la acest obiceiu, mai ales când vor să se erijeze în şefi ai acţiunii de eliberare a Ţării.

Dar, repet, ne găsim în faţa unui fapt îmbucurător: "salvatorii" de la 23 August au trecut în defensivă, nu-l mai serbează pe 23 August, nu se mai fălesc cu el ci, prin dl Miron Butariu, ne cer să-l uităm. Dar îl întrebam pe dl Butariu, dacă spunea acest lucru şi acum 28-25-20 de ani, etc. Şi-l rugăm să ne satisfacă curiozitatea şi să ne spună la câte comemorări ale actului de la 23 August a participat, comemorări organizate cu fondul naţional, fond creat tocmai de cel dat pe mâna lui Bodnăraş, adică de mareşalul Antonescu?

Dar contra intervenţiei dlui Penescu s'au ridicat ofiţerii: maiorul Chintescu şi căpitanii Stoicănescu şi Cruţescu. Onoare lor. A existat desigur o excepţie, aceia a căpitanului de artilerie Doru Ienciu. Dar dl Ienciu e marxist şi e explicabil. Dacă ar mai trăi Caragiale ar spune: avem şi noi... marxiştii noştri.

Şi acuma o constatare: La început, dl Grégoire Filitti, "cărniţă de Atena", deşi n'a făcut armata, a venit cu termeni militari: "adunarea vrea să materializeze sistemele unor *planuri strategice*, care trebuie să *debuşeze* spre o perspectivă naţională românească". Dar probabil că nu s'a obţinut aceasta pentrucă *"parametrul temporar nu este finit"*. După cum se vede, dl Filitti trece de la militărie la filosofie cu o uşurinţă desarmantă. Şi — se pare — insuccesul se datoreşte faptului că *"nu s'a precizat de către oratori, parametrul la care au lucrat"!!!*

După cum se vede, Rică Ventureanu n'a murit.

● Am scris că dl Penescu e obligat să-şi scrie memoriile, pentru a salva memoria lui Maniu. Revenim, dar de data aceasta îi spunem că trebuie să-şi scrie memoriile, pentru a se apăra pe el însuşi. In timpul procesului Maniu ziarele au redat pe larg desbaterile acestui proces, făcând să se creadă că era vorba de note "stenografice". Şi din acele note, releşea că dl Penescu a avut o atitudine laşă, că a aruncat toată vina pe Maniu, transformându-se în sprijinitor al acuzării. Şi noi, de la Paris, nu aveam de unde să cunoaştem metodele diabolice comuniste. Le-am aflat cu mult mai târziu, când au ieşit cărţile lui Bacu, Cârjă, Urwich, etc. E probabil că dl Penescu a fost supus la chinuri danteşti şi deci are circumstanţe atenuante şi, în orice caz, nu noi cei care am fost la adăpost avem dreptul să aruncăm cu piatra. Dar Penescu, cu greu poate susţine că declaţiile i-au fost falsificate, pentrucă tot în acele relatări "stenografice", s'au putut citi şi declaraţiile lui Pogoneanu. Pogoneanu era un infirm, dar declaraţiile lui au fost curajoase, cu totul contrarii laşităţii declaraţiilor dlui Penescu. S'a vorbit şi s'a scris atunci că relativ uşoara pedeapsă ce i s'a dat dlui Penescu, s'a datorat tocmai faptului că s'a transformat în unealtă a "procurorului".

Şi tot în relatări "stenografice", mai târziu, în procesul numit al lui Ică Tănase, s'a putut citi cum un tânăr acuzat, întrebat de ce a venit în Ţară, a răspuns: "Am venit cu arme şi aceasta pentru a trage cu ele în voi, să vă omor". Nu se poate susţine că metodele se înblânziseră, deoarece tânărul care a facut această declaraţie a fost împuşcat.

Intrebarea logică care se pune este: au avut comuniştii interesul să falsifice declaraţiile dlui Penescu şi nu pe ale lui Pogoneanu? In acest caz, care ar fi putut fi acest interes? Repet, nu noi cei care la acea vreme ne găseam la Paris avem dreptul să aruncam cu piatra. Dar dl Penescu vrea să devină şeful exilului românesc — cu ajutorul moaşei, se pare că a şi devenit —, este obligat deci să-şi scrie memoriile şi să arunce lumină asupra acelor timpuri întunecoase şi teribile. Cu câteva artcolaşe publicate în Buletinul Izraeliţilor de Rit Elen, nu se poate aduce lumina necesară. Nu am timpul necesar pentru a răsfoi în arhive — dealtfel nici nu e necesar — dar e posibil că în acele vremuri, indus în eroare de "notele stenografice", să fi scris şi eu vreun articolaş de condamnare a atitudinii "laşe" în procesul Maniu a dlui Nicolae Penescu. Şi nu aşi dori altceva decât să am ocazia de a face, în mod public, mea culpa.

● Se pare însă că sunt inutile insistenţele noastre ca dl Penescu să-şi scrie memoriile, deoarece, după unii, dsa n'ar avea talent. Se afirmă chiar că cele câteva articole apărute în presa exilului sub semnatura dsale, i-ar fi fost scrise de alţii. In domeniul oratoriei, se schimbă chestia. S'a văzut acest lucru cu ocazia "seminarului". Dar aceasta nu înseamnează nimic; pentru a fi mare om politic nu e necesar să aibă cineva talent la scris. S'a văzut în cazul Iuliu Maniu. Dar au fost atâţia oameni mari politici care nu aveau înclinaţie spre scris şi totuşi şi-au scris memoriile. Adică nu şi le-au scris ei, ci au făcut apel la un "profesionist". Şi pe acest "profesionist", nu trebuie să-l caute mult: îl are la îndemână. E prietenul dsale, René Theo. In acest caz ar avea un avantaj: memoriile i-ar apare întâi în foileton, în marele "hebdomadar" care apare de două ori pe lună, B. I. R. E., adică Buletinul Izraeliţilor de Rit Elen, şi apoi în volum. Şi ar mai avea un avantaj, acesta triplu: s'ar pune bine şi cu Evreii, şi cu Grecii, şi cu masonii. Cu Venerabilul Părinte Vasile Boldeanu, s'a pus bine demult.

● In "Cuvântul românesc", într'un articol, dl Dinu Zamfirescu, îl citează pe marele Walter Lippman. "Libertatea e steaua polară a spiritului omenesc" a spus Lippman. Dar dl Zamfirescu nu ne spune dacă în acest "spirit omenesc" erau incluşi şi Balticii şi Polonezii, pentru a căror "libertate" s'a declanşat al doilea războiu mondial, sau numai Americanii şi "poporul ales".

Dar pentru a vedea cât de adânc cugetător era Walter Lippman, îi vom mai cita o frază a acestuia: "Nu e de presupus un războiu între Statele Unite şi U.R.S.S., căci aceasta ar însemna un războiu între un urs şi o balenă". Citez din memorie şi Lippman, prin fraza de mai sus, voia să spună că nu poate fi concepută o ciocnire de interese între Americani şi Ruşi, cum nu poate fi concepută o ciocnire de interese între o balenă şi un urs; fiecare cu a lui. Se pare că dl Zamfirescu nu cunoştea această extraordinar de înţeleaptă frază a lui Lippman. Am citat-o din memorie dar, dacă vrea, putem s'o căutăm şi să i-o servim în alt număr al revistei noastre.

● Corespondentul "ziarului nostru" din München, ne scrie că la câteva zile după moartea Prinţului Nicolae, dnul Demostene Vuia a făcut un parastas pentru Prinţul dispărut. Foarte lăudabil. La biserică a venit în doliu, însoţit de soţia sa, în mare doliu, şi de nelipsitul Horia Stamatopol. Iarăşi lăudabil. Şi la sfârşit a vorbit Demostene Iarăşi lăudabil. Şi a spus că decedatul a avut în exil o mare activitate culturală. Tot lăudabil. Şi, a continuat Demostene, la această activitate culturală, am colaborat eu (adică zisul Demostene) şi dl Horia Stamatu, aici de faţă. Dacă Prinţul citea mult, cum ne asigură în Vatra, doctorul Petre Vălimăreanu, sigur că acolo în mormânt a zâmbit şi a repetat versurile poetului:

"Iar deasupra tuturora, va vorbi un mititel,
Nu slăvindu-te pe tine, lustruindu-se pe el".

● Un cititor îmi reproşează dece în nota din numărul precedent, i-am spus recent răposatului, Prinţ Nicolae de Hohenzollern şi nu Prinţ de România. Pentrucă în momentul decesului, Prinţul Nicolae era Prinţ de Hohenzollern şi nu Prinţ de România. Prinţul Nicolae s'a căsătorit cu o Româncă, aşa cum spune prietenul meu dl Vălimăreanu, în ultimul număr din "Vatra". De acord, dar legile nu i-o permiteau. Exista un Statut al Casei regale, care impunea anumite norme membrilor Casei regale române: prinţii şi prinţesele acestei Case, nu se puteau căsători fără aprobarea şefului Casei regale. Şi Statutul mai avea unele prevederi, desigur făcute cu scopul de a nu înmulţi casa regală cu socri ca Wolf-Lupescu. Ori şeful casei regale, în momentul căsătoriei Prinţului Nicolae, era Carol II. Sunt total de acord cu dl Vălimăreanu că regele Carol nu avea calităţile morale de a interzice fratelui, ceiace făcea el. Deci din punct de vedere moral, Carol nu avea nici un drept de a interzice căsătoria, dar din punct de vedere *legal*, da.

Această interzicere a fost desigur unul dintre puţinele acte legale făcute de ginerele lui Wolf. Nu numai Carol II a fost iubăreţ, cum spune dl Vălimăreanu, ci toţi fiii şi fiicele regelui Ferdinand. In Consiliul de Coroană din August 1916, regele Ferdinand i-a răspuns dârz lui Petre Carp: eu am învins azi un Hohenzollern; adică pe el însuşi. Şi era adevărat, dar din nefericire, Ferdinand a învins un Neamţ, dar n'a putut învinge o englezoaică. Il întrebăm pe dl Vălimăreanu dacă a citit o carte intitulată "Neamul coţofenesc". Era scrisă de D. V. Barnovschi, care era pseudonimul unui frate al cunoscutului avocat Vasiliu-Cluj. Deci Ferdinand a fost învins de o englezoaică şi această înfrângere a adus multe rele pe capul Ţării de la Dunare.

● Dl Vălimăreanu ne spune că Prinţul Nicolae de Hohenzollern, sau Nicolae Brana dacă preferă, s'a căsătorit cu o Româncă, Dumitrescu-Tohani. Dar se pare că nu ştie-şi e curios pentru un dedectiv cu calităţi de prima clasă — că această Dumitrescu — Tohani nu era domnişoară şi nici măcar separată de soţul ei, un român foarte cum se cade, după cate se spunea. Atât de cum se cade era, că atunci când prinţul i-a furat nevasta, a spus mulţumit: nici nu ştie prinţul ce bine mi-a făcut, scăpându-mă de poama asta. Sunt sigur că dl Vălimăreanu nu cunoaşte aceste date căci altfel, cu puritanismul ce i-l cunoaşte tot natul, ar fi făcut un scandal de pomină.

Deci ca să punem punct acestei note, repet: nu am greşit spunându-i răposatului prinţ, Prinţul de Hohenzollern. Şi nu aşi fi fost greşit dacă i-aşi fi spus şi Nicolae Brana.

● Dar în exil, prinţului i-a venit ideia că ar putea deveni rege al României. Personal nu cred că era el de vină, ci anumiţi români care i-au băgat această trăznaie în cap. Aceasta este una din sforile groase trase de Părintele Boldeanu, sfoară căreia i-am putea spune frânghie. La Paris, "prinţesa" părea foarte discretă. Toţi Românii care-l frecventau, cu care avea consfătuiri, mi-au spus că nu au văzut-o niciodată. Dar odată instalaţi la Madrid, s'a schimbat situaţia: prinţul şi-a constituit o Curte, cu un şef al Casei civile, un domn cu defecte de vorbire care se cheamă M. F. Enescu, şi un şef al Casei militare, care era colonelul Mavrichi. Cum era normal, Curtea avea şi un poet atitrat, care răspunde la pseudonimul de Horia Stamatu. Acest poet a compus poezii închinate "domniţei", pe care le-a şi publicat.

Dar ca totdeauna, intervin chestii mărunte, care strică toate socotelile. In lipsa familiei princiare din Madrid, şeful Casei civile, a găsit foarte normal să se culce în patul "prinţesei". Şi —ghinion— a fost surprins dormind în patul prinţesei absente, de şeful casei militare. Acesta — militar obtuz — a reclamat cazul prinţului dar, în loc să fie congediat reclamatul, a fost congediat reclamantul. Şi reclamantul, nemai găsindu-şi nici o posibilitate de trai, a plecat la Bucureşti, unde — se zice — ar scri o carte asupra exilului.

● E foarte posibil că Prinţul ar fi putut face lucruri bune pentru exil dacă nu ar fi fost rău sfătuit. Dar ca totdeauna, oamenii bine intenţionaţi, se înconjoară de cetăţeni bolnavi de ambiţie. Parcă ar fi fost un făcut. Prinţul s'a înconjurat de oameni cu defecte de vorbire. Straniu! Unul era M. F. Enescu, al doilea era Octavian Buhociu şi al treilea Octavian Vuia! Şi aceşti oameni l-au sfătuit pe Prinţ să întreprindă o activitate culturală. Printre altele, a făcut şi o revistă intitulată *Fapta*. Cine-şi mai aduce aminte azi de *Fapta*, în afară de Enescu şi Stamatu? Şi cu toate acestea, s'a afirmat că *Fapta* era cea mai bună publicaţie din exil. Cine a spus-o? Păi cine altul putea s'o spună, decât însuşi fiul ministrului efemer Fotin Enescu? Şi încă a spus-o în faţa unei adunări în Madrid. Natural, fără să roşească.

Dar a mai fost o *Fapta*. Aceasta, în România. Directorul acestei gazete se chema Mircea Damian, un om fără scrupule, care voia să-şi facă un nume, făcând scandal. Prinţul, cum spune bine dl Valimareanu, în Ţară, era cam scandalagiu. Dădea şi primea, în dreapta şi stânga. Se bătea cu toţi, chiar cu lăptarii. Prinţului, ca şi nepotului său, îi plăcea viteza. Avea un bolid şi vai de cel care cu voie sau fără voie, se punea în calea bolidului. Intr'o zi, în faţa acestui bolid, a apărut un lăptar cu cotiga lui. Prinţul, supărat, şi-a oprit maşina şi, nici una nici două, i-a dat două palme lăptarului. Bietul lăptar, cum foarte bine spune dl Vălimăreanu, nu ştia că cel carei pălmuia, era Prinţul Nicolae de România. Şi, la rândul lui, i-a dat un picior în locul unde doare cel mai mult.

Şi de asta a aflat scandalagiul Mircea Damian care în *Fapta*, a scris un articol care la acea vreme a avut răsunet şi spunea, nici mai mult nici mai puţin, că lăptarul i-a dat una prinţului în... "augustele-i boaşe". Dl Vălimăreanu ne spune că prinţul nu a făcut nici un proces de lèse majestate. Nu ştiu dacă i-a făcut sau nu proces lăptarului dar, dacă nu mă înşea-

RELATIILE ROMANO RUSE

au fost rând pe rând suprimate la intervenţiile consulilor ruşi. "Progresul" nici nu a putut să apară, din cauza titlului "subversiv". A apărut doar un număr, fără titlu, şi după acela a fost suprimat. Heliade, mai circumspect, a reuşit să dea o viaţă mai lungă publicaţiei lui "Curierul de ambe sexe". De ce înverşunarea Ruşilor contra culturalizării româneşti?". *Lor nu le plăcea deloc să-i vadă pe Români afirmându-se într'un mod din ce în ce mai pronunţat ca membri ai familiei latine şi nu a celei slave, ideie care putea, cu timpul, să îndepărteze pe protectori de protejaţi. Dacă ruşii autorizaseră în principiu, prin Kiseleff, o desvoltare naţională, ei fuseseră determinaţi la aceasta de ideia că Românii nu erau decât un grup de Slavi, puţin mai deosebiţi decât ceilalţi; ei nu au găsit deci că e rău, favorizând desvoltarea lor naţională. Dar de îndată ce au văzut pe Români revendicând o origine alta decât cea pe care le-o atribuiau ruşii, au luat imediat toate măsurile, pentru a stăvili o asemenea mişcare care nu cadra deloc cu programul lor politic*." A. D. Xenopol, Istoria Românilor, Editura Carpaţii, Madrid, IV, p. 169.

* * *

In Istoria lui C. C. Giurescu, spre surprinderea noastră, găsim destule date în legătură cu mişcarea culturală din Principate. Găsim chiar teribilul pasaj din cursul de deschidere al lui Mihail Cogălniceanu, dar nu găsim nici un cuvânt despre presiunile constante ale Rusiei, prin consulii ei. După Giurescu, acest progres al Principatelor a avut o desvoltare normală, liniştită.

Cum era de aşteptat, istoria Roller e mai explicită. Astfel, uniformitatea adusă de Regulamentul organic, în ceiace priveşte cele două Principate, nu era făcută decât spre binele Românilor şi nu ascundea nici un plan rusesc de a înghiţi amândouă Principatele deodată. "Această uniformitate poate servi să apropie unul de altul două popoare pe care identitatea de religie, de origine şi de poziţie, ar trebui să le ţină strâns unite în orice împrejurare." Roller, op. cit., III, p. 939.

Pentru Roller boierimea nu s'a împărţit în două, partida naţională şi boierimea retrogradă, ci a existat o singură boierime, care s'a opus cu îndârjire la ciuntirea privilegiilor ei. In afară de aceasta, ca un leit-motiv, revine expresia "mase populare", care-aceasta este o realitate istorică-nu au existat pe acele vremuri. Boierii *toţi se opuneau măsurilor bune, inspirate de Rusia.* Despre intrigile şi presiunile consulilor ruşi, nici un cuvânt.

Dar pe lângă un istoric "burghez" ca A. D. Xenopol, cum am văzut, intervine Dalai Lama al lor, Karl Marx, care confirmă în mod categoric pe marele nostru istoric.

VA URMA

SONETELE LUI V. VOICULESCU

Zădărnicia faptului împlinit ce i se pare viaţa, îi smulge un ultim zâmbet, creatorul de ieri, punând masca uşoară a lui Ariel, îşi scrie, în cele mai de pe urmă testamentul literar pe lespezi de inimă:

De-am tălmăcit cu umbre lumina ta regească,
De lacrimi, ca şi ochii, mi-s versurile ude...
Te-am îngânat ca pruncul ce'nvaţă să vorbească
Şi'n râvna-i scâlciază cuvintele ce-aude...
Dar tu eşti soare veşnic: o clipă poţi ierta
Să fiu o biată gâză jucând în raza ta.

In faţa acestui ultim psalm al poetului, trebuie să recunoaştem încăodată că cei ce au văzut în Vasile Voiculescu un fabricant de capodopere n'au greşit deloc.

Aşa s'au născut aceste mărgăritare ale literaturii române care sunt sonetele lui V. Voiculescu.

NOTE CU LEXIC POTOLIT

lă memoria, la răcoare a fost băgat, Mircea Damian. Dar date mai precise asupra acestui fapt ne pot da dnii René Theo şi Ştefan Baciu, care au fost redactori la *Fapta* scandalagiului Damian. Dacă nu i-a făcut proces, înseamnează că a fost bine sfătuit, căci pe acea vreme în România era o adevărată libertate a presei. Procesele de presă se judecau de juraţi şi totdeauna "gazetarii" ieşeau achitaţi.

Dar curiozitatea nu constă în faptul că prinţul a făcut sau nu proces lăptarului sau lui Mircea Damian. Lucrul greu de înţeles e că la Madrid, cu banii prinţului, di cu defecte de vorbire, a scos o gazetă — natural, cea mai bună gazetă din exil —, care se chema *Fapta*. Să nu fi ştiut fiul efemerului ministru că gazeta în care prinţul a fost insultat în mod trivial, unde se scria ca la "Vatra", se chema *Fapta*? Să fi avut prinţul o memorie atât de scurtă şi să nu-şi fi amintit că în *Fapta*, Mircea Damian scria de "augustele-i... apendice"? Sau di cu defecte de vorbire a voit să-l şantajeze pe Prinţul de Hohenzollern? Mister!

• Din svonuri neconfirmate, şeful "grupului 81" a trimis o circulară tuturor membrilor, cerându-le ca în viitor, în comunicările scrise dintre ei, să nu-şi mai spună "camarade", ci "frate".

REVISTA SI EDITURA «CARPATII» UREAZA CITITORILOR SI SPRIJINITORILOR, SARBATORI FERICITE SI UN AN NOU DATATOR DE SPERANTE.

CARPATII

REVISTA CULTURALA SI DE ACTIUNE ROMANEASCA IN EXIL

Director-Proprietar:
TRAIAN POPESCU
APARE ODATA LA DOUA LUNI
SUB INGRIJIREA UNUI COMITET DE REDACTIE

★

Redacţia şi Adminisraţia:
Calle Conde de Peñalver, 82, 4.°
Teléf. 402 11 01 - MADRID-6
Correspondenta:
Apartado 9.283 - MADRID (España)

★

Abonamente:

Anual	20 $ USA
De susţinere	40 $ USA
Expedierea Avion plus	5 $ USA

EDITURA CARPATII ANUNTA

Au apărut:

ISTORIA ROMANILOR DIN DACIA TRAIANĂ, de A. D. Xenopol, vol I, II şi IV	15 $ USA
ISTORIA LITERATURII ROMANE, de D. Murăraşu, epuizat	4 $ USA
NAŢIONALISMUL LUI EMINESCU, de D. Murăraşu	8 $ USA
POVEŞTI, de Ion Creangă, legat şi bogat ilustrat	20 $ USA
DACIĂ, de Vasile Pârvan	3 $ USA
PRECURSORI, de Octavian Goga	3 $ USA
ISTORIA PARTIDELOR, NAŢIONAL, ŢARANESC ŞI NAŢIONAL-ŢARANESC, de Pamfil Seicaru ,vol I, II	12 $ USA
ISTORIA POLITICĂ ŞI MILITARĂ A RAZBOIULUI ROMANIEI CONTRA RUSIEI SOVIETICE, de General Platon Chirnoaga ...	8 $ USA
KARL MARX: INSEMNARI DESPRE ROMANI. Texte inedite cu comentariu de Pamfil Şeicaru	8 $ USA
ŞTEFAN CEL MARE, VOIEVOD AL MOLDOVEI, de prof. Alexandru Boldur	8 $ USA
ISTORIA DACIEI ŞI CONTINUITATEA DACOROMANĂ, de General Platon Chirnoagă	8 $ USA
LE NID, UNITE DE BASE DU MOUVEMENT LEGIONNAIRE, de Faust Bradescu	5 $ USA
POVEŞTI FARĂ ŢARĂ, nuvele, de Faust Bradescu, N. Novac şi N. S. Govora	5 $ USA
UNIREA NAŢIONALĂ ÎN COMPLEXUL POLITIC EUROPEAN, de Pamfil Şeicaru	3 $ USA
DICŢIONAR ROMAN-SPANIOL, de Prof. Ion Protopopescu, rustică.	4 $ USA
Legat pânză	5 $ USA
CORNELIU ZELEA CODREANU, DOUĂZECI DE ANI DE LA MOARTE, de Gr. Manoilescu, T. Popescu, etc	3 $ USA
MOŢA ŞI MARIN, DOUĂZECI ŞI CINCI DE ANI DE LA MOARTE, de Prat y Soutzo, Marqués de Nantouillet, Blas Piñar, Gr. Manoilescu	5 $ USA
DUMNEZEU S'A NASCUT IN EXIL, de Vintilă Horia	12 $ USA